

LIDOVÁ KNIHOVNA »DNE«.

Svazek X.

Sešit 1.—8.

O. S. V e t t i :

ANTIKRIST.

Cena 8 Kč.

V Brně 1923.

Vydává v sešitech 48stránkových po 1 Kč
ve volných aspoň měsíčních lhůtách »Den«.

Pořádá Klement D w o ř á č e k.

Tiskla Brněnská tiskárna.

1

Jindřich Strafford seděl u stolu ve své pracovně, maje ruku na klapkách psacího stroje, než ruka se nehýbala, mysl jeho daleko bloudila světlem, jež proudilo z otvorů římsami zastřených. V zařízení pokoje jevila se prostota a vážnost. Několik starých pláten, poprsí a skupin z ivodriny, stále více vytiskující oku nemilý mramor. Několik polic s knihami, pár s fonografy, zastupujícími většinou tisk a písmo, podlaha pokryta dlaždičkami z nedávno vynalezené slitiny kovové, vyznačující se měkkostí a kyprou pružností východního koberce bez jeho však vlastností zdraví škodlivých. Všechn nábytek, jakož i podružné drobotiny lahodily oku svou lehkostí a bytelností; místo ze dřeva a tkaniva vše bylo pořízeno z rozličných směsí více méně nedávno objevených.

Byla totiž doba vynálezů, vyhovujících životním potřebám, jeho pohodlí, jakož i přepychu. Po světové válce z r. 1914 a po převratech po ní se dostavivších opakovalo se na celém světě, co Francie zažila po úpadku hrůzovlády. Reakce byla tím povšechnější a tím prudčí, čím těžší byl demagogický nátlak a vláda proletariátu nesnesitelnější. Místo nevraživých dogmat společenského a politického radikalismu zaujala hesla pořádku, zvrhnuvšího se za krátko v zpátečnictví. Kapitalismus se mstil, ukovával pracující massy v těžší, než kdy před tím okovy, vnevoluje v mlčení protivící se hladem a pronásledováním. Trusty a monopoly opanovaly svět, zavedše diktaturu místo parlamentarismu.

A současně rozhýřily se bohatství a požívavost neslýchanými orgiemi. Úcta zlatého telete a holdování rozkošem vytlačily všelike náboženství a mravnost. Zmizel stud, odumřel soucit. Davy dělného lidu postaveny pod strohý dohled a uzavřeny do svých čtvrtí a místností, by svou nouzí a špinavostí neurážely vybroušeného jemnocitu boháčů. Ve všech světa krajích kruté zákony upoutávaly dělníka k jeho dílně, jako kdysi robota

sedláka k panské hroudě. Nevolnictví vstávalo z mrtvých, střípajíc cynicky se sebe dosud na něm lpící hanbu a potupu.

Strafford myslil na to a ostrý bol svíral mu srdce. Vždyť vlastní život byl tak úzce s těmi pravdami spjat. Byl ještě chlapcem, když revoluční soud jeho otce na smrt odsoudil, protože na stolici cambridgeské university hájil práv soukromého vlastnictví. Tehda matka Polka, odvezla ho spolu se sestríčkou do své vlasti, kde po letech obdržel v Krakově tutéž stolicí, jež otci jeho zjednala slávu prvního národohospodáře v Anglii. Teď však ocital se před pohromou, ne tak krvavou, jaká Sidneje Strafforda připravila o život, ale snad ještě bolestnější. Kráčeje ve šlépějích otcových, získal si už jméno a vážnost. Mládež hrnula se na jeho přednášky, ponášejíc jeho jméno vysoko jako korouhev; učený svět honosil se jím — přes jeho mladý věk — jako první kapacitou, když tu náhle uhodil hrom! Jeho úsudky byly zrovna tytéž, pro které komunisté jeho otce popravili; nynější pak vládnoucí vrstvy uznaly ty rozumy za nebezpečny veřejnému pokoji, neboť páchly socialismem a revolucí, i postaraly se o to, aby byl s

úřadu toho složen. Jindřich Strafford povídal si v té chvíli v duchu, že angličtí komunisté zachovali se k jeho otci laskavěji, než polští opatrovníci k němu.

Lehké zaklepání na dvěře vytrhlo ho z dum. Ohlédl se. Na prahu stála jeho sestra se svým obvyklým líbezným, spola mateřským úsměvem na rtech.

— Dobrý večer, drahá! Tak brzo se z koncertu vracíš?

— Není tak skoro, — odvětila svým zvučným, kontraaltovým hlasem. — Jedenáctá už odbila!

— Opravdu? Nebyl bych řekl. A co ještě sestřičko?

— Kalina Roztocká mne odvezla a je v saloně

Bílé čelo profesorovo se zlehka zachmuřilo.

— Abych k ní zašel? — tázal se s poněkud vynuceným úsměvem, vstáváje od stolu.

— Vadí ti to?

— Tak dalece ne, ale . . .

— Ale přece vadí! Netrap se! Omluvím tě u ní.

— Tak! O, té nedocenitelné migrény! Zavrtěla hlavou.

— Ne! To byla by vytáčka! Řeknu prostě, že jsi zaneprázdněn.

— Ale když já vlastně nejsem zaneprázdněn...

Dívka se vesele zasmála, berouc bratra za ruku.

— Když tak, to tě bez okolků zabírám. Kdybys pracoval, bylo by jiná, ale běží-li o to, abys se odtrhl od jalových myšlenek, jimiž se užiráš, třeba násilí užiji!

I táhla ho za sebou několika pokoji do jasně osvětleného salonku, kde mezi houštím palm a kyticemi květin syčel stříbrný samovar a za ním růží se rděla krajkami obšitá sukýnka.

— Hleď, Kalinko, jaký úlovek ti vedu. Proti němu nic není jezevec v díře a medvěd, schovávající se před psy v nejodlehlejších bořích!

— To tedy já jsem tak poděsila profesora, že třeba bylo domácí žandarmérií sem ho dovléci? — zasmála se dívka v růžové sukýnce.

— Uznáte, slečno, že je to v duchu času, podotkl Strafford, tiskna jí ruku.

Slečna Kalina zatřepala ručkama, syčíc jiskry z brilantových prstýnků.

— Ani slova o politice! Neusnula bych dnes v noci. Zdálo by se mi o ošklivých

babách s děckama na loktech a o hladových dělnících v umazaných bluzách!

— Tak se vám oškliví bídni a hladoví?

Dívka obrátila se ke své družce s tváří zpovýkaného děcka.

— Řekni mu, Edito, aby si mne nedobíral těmi ošklivci, bídáky a hladovci! Otec pravil, že v příštím sezení senátu učiní návrh, aby těm umouněncům bylo zakázáno vláčeti se našimi čtvrtěmi a vstupovati do veřejných sadů.

Edita Straffordova prudce sebou trhla.

— Sama nevíš, co pleskáš, Kalinko, — zvolala pohlednouc znepokojeně na bratra. — To jsi jistě otci neporozuměla a děláš se horší, nežli jsi, — kdo by se osmělil k tolika útiskům, co jich jest dnes chudinské snášeti, ještě přičinit tohle: zbavití je i trochy svěžího vzduchu po práci?

Ale Kalinka trvala na svém. Příkro jí zarmucovali přítelkyni a padati se čtvrtého patra v očích Straffordových, ale co naplat. Nebude se v cizí peří ubírat! Má odpor, kterého nemíní ukrývat, ale má též i zásady. Třeba snášeti proletariát. třeba se též o něj starat a jeho potřeby ukájet, jako pečujeme o tažný dobytek, ale zároveň třeba oddělit se od něho nepřekročitelnou zdí. Což Edita zapomněla

na řádění proletariátu od pařížské komuny a ruských sovětů, jež byly jen přede-
dehrou, až po kleté běsnění všesvětové
komuny tak před pětadvaceti lety? Ne,
ne! Ať jí jen nemluví o dělnících, o hla-
dovicích, vyděděncích! To je divoká hor-
da, kterou dlužno na železných otěžích
držet a jen tolik volnosti jí popřáti, ko-
lik hařanovi na řetězi uvázanému.

Slečna Roztocká, co takovou zpívala,
držela hlavičku vysoko vztyčenu a měla
chřípí rozšířeno jako plemenný oř. Byla
to hezká dívka, pravý opak druhu a po-
vahy Editiny. Drobné postavy, neobyčej-
ně ladných tvarů, s hlavičkou orámo-
vanou vrkoči světle plavých vlasů připomí-
nala celkem Greuzovy hlavičky. Rysy
nebyly pravidelné, ale skládaly se v ce-
lek nevypověditelně krásný a půvabný;
černé aksamitové oči plály jako uhílky a
celá ta miniaturní figurka zdála se být
uhnětena ze saského porculánu a zrovna
se doprášela, byste ji podstavili pod zvo-
nec, aby se nerozbila.

Edita Straffordova byla dříve všeho o
deset let starší své velice ještě mladičké
přítelkyně a měla-li Kalina do sebe cosi
z drzého šotka, potom bylo možno ji
přirovnati trochu ku ztepilé lilii

— a také trochu k andělu, rozprostírajícímu sněžná křídla nad duší péči jeho svěřenou. Byla na div krásna onou ideální krásou anglických panen, již dodělati se je tak těžko ženám z kontinentu, ale čím nejvíce jí měla, byla přímo bezmezná dobrota, a ona to propůjčovala té ženě, bližící se poledni života, onu světlou jasnost, jaká z ní vycházela jako z postav svatých u starých mistrů byzantských.

Strafford porovnával v duchu ty dvě ženy, tak pěkné obě a přece tak odlišné. i pocítil veliký zármutek. Proč ta dívka. mající půvab kvítka, neměla duše?

Edita vycítila, jak obyčejně, co se dalo v bratrově duši, i upřela na něho oči doprošující se porozumění. Porozuměl jí, i pokynul zlehka hlavou, prohodiv jakési obojetné slovo, by dal rozmluvě jiný směr, ale Kálina postřehla posunek, i držela se tím úporněji ožehavého předmětu.

Edita pokusila se několikráte zastaviti proud její výmluvnosti. Její pěkná tvář nabývala čím dále tím více výrazu mrzutého a ustaraného a oči její stále zabíhaly k bratrovi s touž němou prosbou. Panna Roztocká uznala posléze, že dost učinila

pro zabezpečení sobě vítězství. Usmála se způsobem schopným celému sboru profesorů poplésti hlavy a pošeptala Editě, ale tak, aby to i Strafford slyšel, že ona to všechno povídá jenom z přátelství a starosti o něho, protože nechce na to patřit, jak ten ženiaľní člověk celou svou budoucnost podaremně maří pro theorie, které, jsou-li pravdivy, prorazí i tak a světu se vnutí, teď však že ještě nepřišel na to čas a zastávati je, znamená tolik, co hlavou do zdi tlouci. A kdože provede takové šílenství? Ten, jenž za několik let, až se domůže plnosti vlivu a vlády, bude moci obecnstvu diktovati svůj rozum, svou vůli: . . .

Slečna mluvila tak chvíli, nevyvolávajíc už jako spíše zoufanlivých námitek přítelky, když znenadané se odmlčela, jakoby si byla na něco vzpomněla, a náhle stříbrným smíchem se zalíla.

— Vite, málem byla bych zapomněla, a přece se s tím celý den nosím! Je to tak skvostné!

— A co to? — tázala se Edita, objímajíc mladou dívku a hledíc jí do očí s mateřskou něžností.

— Považte, že pan Jindřich má soka!

Stín znepokojení mihl se v očích slečny Straffordové.

— Soka? v čem?

Dívka se smála vesele dále.

— Ach, jen si pomyslete, několik buršiánů bylo u nás jak obvykle na snídání, a tu vypravovali, že se objevil prorok, slyšíte? prorok za našich časů!

— Prorok? — opáčila Edita. — Totě věru zajímavavo!

Tím zajímavější, že ten prorok hlásá zrovna tytéž pěkné věci, pro které učiněn pokus vyhoditi ze sedla pana Jindřicha, na štěstí bez úspěchu.

— Jak to — bez úspěchu? — tázali se současně Strafford a Edita.

— Inu tak, kde kdo rozumný v senátě působil přece na radu desíti, jež rozhodla, že nelze na muže takového rozhledu, jako Strafford, — pokloňte se, pane! — pokloňte se, pane! — klásti totéž měřítko, jako na trochu lepšího bakaláře nebo lecjakého hryzipérka, a že umírněná »fronda« — (Mazarinovi — franc. ministři — nepřátelská strana. Pozn. překl.) — na některých velmi vysokých stanoviskách je tímtež, čím je sůl pokrmům.

— To vám, slečno, jistě otec řekl, — usmál se profesor, — a i to chápu, že on

svým velikým vlivem přivodil ten obrat, za našich dnů tak nezvyklý.

— Otec skutečně se vyslovil, že ho to stálo kus perné práce. Otec míní, že mezi těmi pány jsou takové zabeďněné hlavy!

— Ale myšlenka se solí jistě pomohla?

— usmála se Edita.

— Totž pomohla! Vždyť páni bursiáni mají rádi všecko, co s kuchyní je spojeno.

— Na každý způsob jsem vašemu panu otci velikými díky zavázán, ostatně ne poprvé, — na to Strafford poněkud stísněně. Nemohl odmítnouti pomoci, která ho chránila zničení životního, ale pomoc ta přicházela z rukou člověka, jehož názory a osobnost nebyly nikterak milý a k němuž závazek vděčnosti ho tížil. Zda byla mu obtížna i vděčnost ke Kalině, která s otcem dělala, co chtěla, a jež svého vlivu tolikrát už na jeho prospěch užila? Neměl kdy na tu otázku odpovědět, neboť Edita ho upamatovala, že slečně Roztocké nepoděkoval.

Pomaten uchopil dívčinu ruku a chtěl na ni vtisknouti polibek, ač to již dávno nebylo zvykem, ona však utrhla ruku, nastavujíc čelo.

— I beze mne by se to bylo stalo! — zašeptala. — Takového člověka, jako je Jindřich Strafford, neshazují se stolice proto, že nějaký miliardář nebo nějaký svaz (t. j. trust) shledal v jeho výkladech několik nemilých, jim nepohodlných úsudků.

— A tož proč jsi se s ním o totéž mínění tak rozhořčeně škorpila? — poznamenala Edita usmívajíc se.

— Protože nechtěl k nám přijít a když přece přišel, tož se tvářil, jakoby největší oběť přinášel! — zasmála se dívka, unikajíc do předsíně.

— Zlato, ne dívka, — vzdychla slečna Straffordova. — Škoda, že všichni její ceny neznají!

— Na mne biješ? — usmál se bratr. — Snad máš pravdu! Ale co pľatno? Ty vidíš v Kalině pořád ještě to děvčátko, jež jsi přitulila k svému srdci po smrti její matky a pro něž jsi tolik dobrého vykonala, že ji pro to do smrti milovati budeš, přimhuřujíc oči ke všemu, co by té lásce mohlo přinést újmu. Já, bohužel, vidím v ní dceru jejího otce, odchovanou v duchu světa, jenž nejenom že není mým, nýbrž jenž mému odporuje a jenž ve mně budí nepřekonatelný hnus. Přes

všechny její půvaby a přes všechny moje k ní sympatie vycítuji co chvíle v ní vlivy toho ducha a jeden jeho dech stačí, by mě od Kaliny odpudil, bodejť na čásek, po chvíli však ovane mě zase nový Kterak chceš, Edito, bych za takových okolností myslil na spojení s ní, i kdyby to bylo nějak možno a srovnávalo se s úmysly starého Roztockého? A kromě toho znáš moje mínění o nerozvížitelnosti svazku manželského. I u křesťana bylo by ono v naší době velice zaostalé, tím spíš u mne, jenž nejsem křesťanem, ale buďsi co buď, přesvědčení to jest nezlomné, celá pak rodina Roztockých hlásí se, abych pravdu děl, ke křesťanství, neboť přichází to do módy, ba starý penězník rád se tím chlubívá, že dal Kalinu pokřtít, ač neví jistě v kterém vyznání, ale zásady jeho a dceřiny nevystupují zpoza pravidla v jejich světě panujícího o krátkotrvajícím svazku manželském. Slyšela jsi jistě nejednou Kalinu ohrazovati se nejenom proti doživotnímu, ale i proti dlouholetému manželství.

— Muž dovede snadno po své chuti ženu předělati, — poznamenala Edita.

— Ležíš pořád ve starých románech a pamětech a kromě Kaliny nikoho vlastně

nevidíš a proto se ti zdá, že možno staré formulky přizpůsobiti našim dobám. Panství komunismu zachovalo, pravda, stín manželství, ale zničilo rodinný život a tím i vzájemná na sebe působení. Manželé jídající v různých jídelnách, náležející různým stranám a mající děti ve státních útulnách, neboť toho žádá jak obyčej, tak i nezbytnost, nemají nic společného s těmi, o jakých tvoje knížky vypravují.

— Dejme tomu! Ale co obětuješ v takovém případě, svážeš-li se na čas s rozkošnou ženou, o níž dobře víš, že tě miluje?

Strafford potřásl hlavou.

— Především není dosti na tom, aby ona mne milovala, třeba také, abych já ji miloval...

— A ty?

— Nevím... Časem se mi zdá, že ji zbožňuji, a často zase cítívám k ní odpor.

— Jindřichu!

— Co chceš, drahá? Nemohu tě přece klamat, ač vím, jakou důležitost připisuješ tomu svazku. I věz: kdyby Kalina byla dívkou nic neznamenantící, kdyby nebyla ani zlou, ani dobrou, ani pěknou, ani ošklivou, jakých jest na tisíce na světě, snad bych si ji vzal, jen abych tobě vy-

hověl, jež jsi světlem mého života. Ale protože je taková, protože působí na můj mozek a na moje smysly jako hašiš, že se mi o ní zdá a že na ni myslím za bezesných nocí, protože ona a já jsme dva různé světy a protože svazek s ní značí také svázání se s jejím světem, — ne, Edito, já té ženy nemohu svou nazvati!

Nastala dlouhá pomlčená. Edita sklonila se nízko k číšce s čajem, aby bratru skryla své velké vzrušení, jakož i slzy do očí jí navírající. Celá budova vysněné budoucnosti se hroutila. Zasněvivši Kalině několik let svého života, zamilovala si ji tak, jak jen svou dcerušku milovati mohla a svazek bratra s ní byl nejmilejším jejím snem, a teď bylo jí s tím snem se rozžehnati, neboť Strafford nebyl z těch, kteří zavěšují své rozhodnutí na topolovém listu. A poněvadž důkladně znala stav jeho srdce a věděla, jak silný byl cit, který ho k její odchovance poutal, i to ještě vyrozuměla, že zřikaje se lásky a ruky panny Roztocké, zavíral zároveň dvéře svého srdce a domu každé jiné ženě. Edita, jež za muže nešla, chtěla se pouze bratru věnovati, byla při své k němu oddanosti prosta vši sobeckosti i cítila, že sama nedovede Jindřichovi živo-

la vyplnit a že život ten bez milované ženy zůstane pustým a jalovým. Měla nad to i osobní důvod, pro který by byla ráda Straffordovi co nejrychleji zabezpečila teplý krb domácí. Důvod ten dosud pečlivě ukrývala, než za krátko jistě se doví jejího tajemství. Ach, jak by mu potom dobře bylo míti při sobě trvalou podporu a útěchu, zlatovlasou dívku, ale nebylo rady! Rozhovořila se o něčem jiném.

— Pověz mi, — skočil jí náhle bratr do řeči, — co ty soudíš o tom proroku?

— O jakém proroku? — opáčila, nemohouc se hned vzpamatovati, neboť duch její byl zaujat výlučně Kalinou a rozplynulým se snem.

Strafford přeslechl její otázku.

— Neboť, víš, mně se zdá, že jsme dospěli přelomového okamžiku v světových dějinách a v takových dobách se zjevují vždy neobyčejní lidé, strhující za sebou veřejnost na nové dráhy.

— Připouštíš, že by člověk, o kterém Kalina mluvila, mohl takým býti?

Strafford pokrčil rameny.

— Nevím o něm nic, jak bych tedy mohl usuzovati, zda je takovým. Pravím pouze, že dříve nebo později podobný

člověk musí se objeviti. A možná ne člověk, snad myšlenka, která se stane korouhví a potáhne lidstvo za sebou... Nevím ostatně, jak se to stane, ale tolik je mi jasno, že stav, ve kterém žijeme, dlouho potrvati nemůže. V deptání všelického práva a dobra, v zřikání se všech lidských citův a v požívavých orgiích dospěli jsme už k nemožnosti, i musí teď něco přijíti, co rozptýlí otravující nás plyny, člověk nebo potopa, snad jedno i druhé najednou....

Edita hleděla zádumčivě na bratra.

— Já jsem o tom člověku již slyšela,
— pravila tiše.

— A nic jsi mi neřekla?

— Nemyslila jsem, že bys na tu věc vážně pohlížel.

Znova pohodil rameny.

— Já ho ještě vážně neberu, poněvadž nic o něm nevím. Pravím pouze, že na-dešel čas, aby vystoupil muž časový, kdo tím mužem bude, ten či onen, uvidíme potom.

— Kdyby pravda bylo, co se o tom člověku povídá.... — začala mladá žena a nedopověděla.

— A co se o něm povídá?

Edita váhala s odpovědí.

— Divné věci, — rekla posléze. — Povídají, že hlásá panství spravedlnosti, potěchy trpícím a vítězství malých, Veliké zástupy lidu jdou za ním, ochotny na jeho pokyn třebas do ohně a na smrt jíti. On však je drží na uzdě, bráně násilných činů a káže trpělivost, odpouštění křivd a lásku

— Divno věru. Ale jak to, že radio-telegrafické kanceláře dosud nic o něm nepřinesly?

— Což nevíš, jak úzkostlivá je censura? Hesla, jež ten člověk hlásá, odporují ven a ven programu peněžní samovlády, dnes světem vládnoucí, a hnutí jím vzbuzené velice snadno mohlo by se zvrhnouti v hrozný požár. Než je pumy potrou, třeba je mlčením lokalisovat.

— Rozumím! Kde je ten člověk?

— Objevil se v Palestině a rodem prý je žid, ale vystupuje proti židům. Víš, jak se židovská oligarchie, spravující Palestinu, bezohledně chová k arabskému obyvatelstvu, ba i k vlastním chudším soukmenovcům. Proti tomuto despotismu pozdvihl ten člověk prapor vzpoury a povídá se, že bez krveprolití vyhnal dosavadní držitele moci z Jerusalema a teď

že v něm sám vládne, ač jiní tvrdí, že tomu tak není.

— A o událostech takové váhy nic nevíme, protože censura velí radiotelegrafům o tom mlčet! — zasmál se trpce Strafford. — A co ještě o něm víš?

— Vypravuje se také, že činí veliké divy a zázraky, uzdravuje nemocné, vrací slepým zrak, hluchým sluch. Žije jako nejchudší z jeho posluchačů, rozdává, co má, ujímá se všech, jímž se křivda děje, a těší sklíčené a zarmoucené. Ke všem je pln dobroty a lásky, ien ne ke křesťanům, těch totiž nenávidí a žádá, by se Krista zřekli, než je přijme do řad svých stoupenců.

— Na každý způsob, — poznamenal Strafford, — je to člověk netuctový a jeho výjimečná síla hypnotická skýtala by zajímavé studium lékařům.

— Ty to tedy vykládáš hypnotismem a sugescí?

Překvapen podíval se na ní.

— A čím jiným mohl bych to vykládat?

Edita přiklopila oči dlouhými řasami.

— No, mně se zdálo... Či nemyslíš, že mohou býti vyšší síly, než pozemské?

Položil jí ruce na ramena a zahleděl

se v bledou tvář, v té lehkým ruměncem zrudovělou.

— Odkud to všechno víš? — tázal se.

Sestra ještě více se pomátla a chvíli nemohla se na odpověď zmoci.

— Jsem-li nešetrný, nemluv nic! — upokojil ji laskavě.

— I povím ti to. Vlastně dávno již jsem chtěla s tím se tobě svěřiti... Ale buď shovívav ke mně... Víš, že mne dali jako dítě pokřtiti. Otec jako theosof, chtěl míti v tobě dědice svého přesvědčení a proto nedovolil, abys byl pokřtěn, mne však nechal pokřtiti. Odtud moje spojení a styky s vyznavači mateřské víry.

— Vím o tom, pouze jsem nevěděl, že se s těmi lidmi stýkáš.

— Matka před smrtí radila mi, bych poznala její víru, ale tehda byla jsem mladá, šťastná, a tož jsem o to moc nedbala... Dnes....

— Což dnes necítíš se šťastnou?

— Jak se můžeš tak ptáti? Mám přece tebe... Ale vidíš, dostavují se chvílky, kdy člověku třeba opory...

— A neměla jsi jí dosud?

— Nerozumíš mi! Hleď, u těch spoluvyznavačů naší matky slyšela jsem od známého mi hodnověrného duchovního,

že očekávají v poslední dny světa vystoupení proroka. A otec Wincenty*) (tak se ten duchovní jmenuje) tvrdil, že to bude falešný prorok a že onen člověk je právě tím falešným prorokem . . . Druzí však tomu nevěří, když je tak dobrý. Také mně se tak zdá. —

Strafford pohodil lhostejně plecemi.

— Co nám vlastně do toho? Vidím však, že jsi zašla v stycích s těmi sektáři dále, nežli jsem si myslel. Vy ženy máte vždycky slabost pro všeho braku mágy a ykofanty, ale může-li ti to dáti nějaký světlejší okamžik v životě . . .

2.

Senátor Roztockí měl nedaleko Wole letohrádek s nádherným parkem, chovajícím vše, nač se jen mohl nejrafinovanější přepych zmoci. V té době, kdy povstávala víře nepodobná bohatstva, mnozí dobývali jich pro rozkoš, jakou skýtá jich držba. Roztockí však shromáždil jmění, by měl zač užívat. A užíval také rozkoší života v plné míře dovedně a

*) Zachovávám způsob psaní vlastních jmen polských, jak jsou v originále podána. Kam fonetický, posud nezobecnělý způsob psaní vlastních jmen vede, vidíme v ruštině. P. překl.

důkladně. Náš miliardář, jediný z roje nových lidí, rozhazujících nesmyslně zlato, proměňoval je u vonné květy, skupuje za ně krásno. A protože miloval netoliko estetické tvary minulých věků, ale i jejich pěstitele, obcoval také rád se znalci minulosti a chutnači ostatků jejich pokladů, jichž nezničila vichřice světové komuny, oni pak, aby mu radost udělali, zvali ho mecenášem a Petroniem.

Toho dne — bylo to několik dní po návštěvě Kaliny u Straffordových, — sebrala se po obědě dost četná společnost na pavlači vily Roztockých. Domácí pán jen zářil dobře zažitou posnídávkou a spokojeností životní. Výkvět stoliční inteligence a smetánka vládnoucích oligarchů jej obtáčela. Roj mladých žen barvil předčasnou zeleň trávníků a křovin jako by rozsypanou kyticí květin. Edita nešla jim tovaryšit do parku, vymluvivši se únavou a nezdravím. Od nějaké doby výmluva ta opakovala se s její strany pořád častěji, tváře jí víc a více bledly, kde kdo pozoroval změnu, jež se s ní dala, pouze její bratr, jak se často v podobných případech stává, nepozoroval, co všichni viděli. I teď si jí dobíral, že se upejpá a dělá ze sebe starou pannu z přílišné ko-

ketnosti. Edita poslouchajíc ho, smutně se usmívala, žertujíc při tom, že musí na něho pozor dávat, aby si prostřed nejstarších a nejdůstojnějších nezadal nějakým nevčasným oposičním výro-
kem.

Rozmluva točila se — jak obvykle v poslední době — kolem proroka z Palestiny. Nebylo tomu dávno, třebas se ta doba zdála býti nesmírně vzdálena, kdy předstižná censura úzkostlivě potlačovala jeho jméno, jestliže se náhodou do radiotelegramu vloudilo! Teď však marnou stala se tehdejší politika, zarývání hlavy do písku. Fonograf, telefonující politické zprávy, jak docházely, po celý den, opakoval jméno Judy Gesnareha; kolem něho točily se myšlenky a hovory, duše byly plny těžkých starostí nebo daleko nesoucích se nadějí, co ústa jméno jeho pronášela. — A jakž by také jinak? Zda nebylo to jméno jedněm praporem, jitřenkou, kdežto druhým znamením záhuby? Neosvědčil se ten člověk býti ženiálním a mocným nad všelike pomýšlení lidské? Hle, v několika měsících usadil se pevně v Jerusalemě, nahromadil tam sílu potravin a střeliva a sebral velikou dobrovolnou armádu; úřední kanceláře

tropily si z ní pravda s počátku smíchy jako z armády bosáků a trhanů, než. brzo se ukázalo, že armáda ta daleko předčí svátečně vymundurované a draho placené mílice říšské. Juda Gesnareh opanoval opravdu Syrii a Anatolii, překročil Dardanely, potřel spojená vojska balkánských států v hlavní bitvě pod Nišem, přepravil se přes Dunaj, zmocnil se bohatých statků uherských a z Budapeště hrozil s jedné strany Vídni a německé říši, s druhé Krakovu. A Krakov, to byla stolice Polska, odkud plutokratická vláda, stěží zdolavší odpor komunistů, rozhodla se předělati Varšavu na město výlučně průmyslové a dělnické, přenesši stolicí do Krakova.

Starý hrad královský stal se čímsi rázu polského Washingtonu, sídlem vlády, mús a miliardářů, městem vybraných zábav a největší nádhery. Usadili se tam, aby užívali monopolem a podvodem získaných milionů a miliard, a žili vám tam vyvolenci štěstěny prostřed sobě rovných anebo na tváře před nimi padajících ctitelů zlatého telete, jako v pátém nebi, i zdálo se, že budou tak věčně žíti, neboť proletariát, uškodivší si barbarstvím a hrůzami komuny, ležel na obě lopatky

povalen a návratu těch nenáviděných řádů bály se massy dělného lidu neméně než kapitalisté. Zlaté tele se těšilo a domýšlelo, že vše jde jako po líhách, že život jest nad míru pěkná věc a že ten blažený stav jistě věčně potrvá, než tu máš! Teď najednou se to všecko urvalo. Žulové základy se vynořily, věčně bytelná budova se zachvěla. Čásek ještě — a shroutí se.

Není divu, že jasná obloha smýšlení byla zachmuřena. Dotazováno se na proka, probírány co nejzevrubněji podrobnosti a jednotlivé příběhy k němu se odnášející poslouchány s utajeným dechem.

Baron Neuhardt, patentovaný vyprávěč, donášec novinek a totum-faktum velkého světa, vykládal, jak originálním (zvláštním) typem je Gesnareh.

— Je to člověk, nemající, jak se zdá, žádných potřeb a žádných osobních nároků. Je vegetarián, připomínající Pythagorovce a Essenskéé, nebo též středověké mnichy. Uvléká davy nezdolnou silou. Nikdo, slyše ho, není s to, by se mu opřel. Zvláště na ženy a děti působí neslýchaným dojmem.

Několik dam se přiblížilo poslouchajíc.

— Jest mladý? otázala se jedna z nich.

— A je... je hezký? — dodala neseměle druhá, mladičká.

Baron obrátil se k tazatelkám.

— Nemá — pravděpodobno — více nežli třicet let, typem pak a postavou připomíná vyobrazení Krista. Jenomže legenda připisuje Kristu oslonu dlouhých, zlatých vlasů, kdežto u něho vinou se jako noc černé kučery malebně kolem mohutné hlavy jako spleť hadů.

— Jak to asi pěkné! — zvolala slečna, živě se zajímající o prorokův zevnějšek.

— No, nevím, — podotkl senátor Finkelbaum, veliký znalec a podporovatel výtvarného umění, — hlava Gorgonina nepokládána dosud za vrchol krásy!

— Mně se však zdá, že my tomu tulákovi prokazujeme příliš moc cti, tak důkladně se jím obírájice, — poznamenal domácí pán, jehož optimismus vítězně se opíral obecné náladě. — Kýho ďasa! Nemáme proč ještě zoufati! Předem porážka pod Nišem nic nedokazuje. V síly válečné a v schopnost balkánských států přece nikdo vážně nevěřil, že se do Budapeště dostal, je zajisté povážlivý úspěch a skutečnost nám nepříjemná, ale to přece ještě o věci nerozhoduje, aniž

mu konečný úspěch zaručuje. Vojenské síly dohodových států evropských soustřeďují se na západě a půlnoci a jeho válečná milost s hlavou Medusy ještě se s nimi neutkala. Cucky budou lítati z jeho stoupenců, až se to stane!

— Kéž by to dal olympský Jupiter! — povzdychl si senátor Finkelbaum vše hlavu.

— A ještě na jednu věc dovolím si obrátiti vaši úvahu, — mluvil dále. Roztocky uchvácen úspěšným dojmem svých slov. — Všichni u nás jsou ohromeni, ale nikdo neví, máme-li proč být ohromeni. Neboť kdo vlastně je ten Juda Gesnareh a čemu chce? Neznámo! Že jest mocný suggestioner, že chátra za ním jde a on že tou luzou porazil opřevší se mu Balkán a Uhry, to je skutečnost a druhá pravda jest nepochopitelná přímo netečnost a bezstarostnost vlád oněch krajů, v kterých se objeví, v chování se k němu. Ale zdali z toho plyne, že jiné vlády, naší počínajice, budou si rovněž tak hloupě vésti? Mám odůvodněné příčiny domnívati se, že nebudou. Celé to hnutí stojí jedním člověkem, — toť pravda nade všecku pochybnost našimi zvědy stvrzená. Člověk ten jest mocný, až moc moc-

ný, ale jest sám jeden. A s takým nedovedou si poraditi jenom slabí hlupci: my si s ním poradíme.

Šum obecného uznání a vážnosti nese se pavlači. Senátor, stojící od mnoha let u kormidla veřejné správy, zvykl holdům vzdávaným jeho politickému rozumu, nicméně přece mu vždy lahodily. A tož s větším ještě zápalem vedl dále svou.

— Pravil jsem, že je to člověk výjimečně silný, ale samotný. Napoleon měl svoje maršálky, ale Napoleon po řadu let kráčel k panství a vládě, kdežto tam ten člověk dosáhl vlády v několika měsících a nikdo se s ním o tu vládu nedělí a nemůže ji poděditi. A to právě usnadňuje dorozuměti se s ním anebo . . . skoncovati s ním. Jistě je ctižádostiv, halí se totiž pláštěm nezištnosti a chce pokládán býti za člověka nedostupného nízkým úplatkům: dobrá! My máme poklady a pocty, o jakých se ani nezdálo dávným mocnářům tohoto světa. Dostane více, než oč požádá, nežli si pomyslí! Nám se dnes nedostává silných lidí bude nám potřebný, nebudeme se ohlížeti na cenu! A nedá-li se koupiti? Ha! I na největšího z lidí číhá nenadálá smrt . . .

Edítou otřásl náhlé zamrazení. Mrskla pohledem po bratrovi. Seděl nehybně s čelem o dlaň opřeným a s očima sklopenýma.

A Roztocki docházel závěru.

— I když to všechno pomineme, třeba ještě jednu věc uvážit. Dosud měli jsme před očima dvojí rozuzlení: ovládnutí nad tím člověkem a odstranění jeho z cesty. Ale možné jest i třetí. On může nám býti lhostejný, jakož i celé hnutí jím rozvířené. Jeho hesla mají ráz idealistický a doktrinářský a dosud nic tomu nenasvědčuje, že by je chtěl i do politiky zavádět. A jak se o tom přesvědčíme, přestane nám býti nebezpečným, i budeme s ním jednati jako s indickým jogim (asketou) a ženiálním blázinkem.

Zpoza květinového koše, zaclánějícího kout pavlače, donikl uštěpačný hlas.

— Měj se, vzácný, na pozoru, s tím programem lhostejnosti a snášenlivosti k doktrinářům dočká se vaše panství ještě nepříjemných překvapení!

— Oho! Kwaśniewski zas už sedí na svém koníčku! — zašeptal baron.

— *D e l e n d a e s t C a r t h a g o !* — poznamenal jiný.

Ale Kwaśniewski vedl svou dále, píchaje svým hlasem jako břitva ostrým a vysouvaje zpomezi kostnatých ramen svou veverčí tvář, žlutou a scvrklou jako pergament: — Komunisti měli v jedné věci pravdu: potřeli, — Bohu budiž žalováno! že ne úplně, — nejnebezpečnějšího nepřítele každé vlády a vzdělanosti, křesťanství totiž. Vy však místo abyste šli dále touže cestou a zcela ten plevel vyhubili, holdujete liberalismu a necháváte to jedovaté býlí víc a více se rozlézati. No, počkejte jen, sežere vás ten rez od základů, jako sežral římskou říši!

Všickni byli tak zvykli protikřesťanským filipikám profesora Kwaśniewského, že se hned hlasitěji rozšuměl hovor. V té však ozval se z protějšího koutu písklavý, skoro dětský hlas, na jehož ohlas všichni stichli a hloučky rokujících blíže přistoupily, by lépe slyšely.

— Protože sám náležím k oné rzi, která váženému profesorovi dělá takové starosti, mám jakési právo v té věci slova se ujati, — pravil pomalý hrbáček nažloutlé pleti, strhaných rysů a pichlavých očí.

Byl to švagr domácího pána, Zdislav Poratyński, člověk nehrubě zámožný, žádné hodnosti v společenské hierachii

nezaujmající, než přese vše to všude přijímaný, ba rád viděný a vážený v celém vyšším světě, na který pouštěl hrůzu svými štiplavými vtipy a pošklebky. Sam ne jednou se vyslovil, že švagr jeho povinen jest svým postavením a svou oblíbeností podnebím svých hostů, kdežto on že stojí ve společnosti pro svůj jazyk, jehož se lidé bojí a proto mu lichotí. Ve skutečnosti však lidé nejenom se ho báli, ale i ochotně poslouchali, poněvadž jeho ironický a paradoxní duch nápadně se od obecné všednosti lišil a zájem budil.

— Dejme tomu, že jsme onou rzí a že šíráme současnou společnost, ač nemáme ani moci ani vlivu. Co však v té příčině říci o vás, páni senátoři, páni miliardáři, páni monopolisti, kteří tak obratně svádíte do svých schránek, tobolek všecku životní mizu této země, všecku výdělečnou práci a lidskou výrobu; o vás, kteří jste ujali svět v bezplatné držení a sami užíváte rozkoší života, co lidstvo pracuje na vás v jařmě, jako kdysi nemá tvář pracovala? Zda není tenhle rez škodlivější křesťanského? A zdali pan profesor Kwaśniewski, trávící svůj hedvábný život na výnosném místě archiváře senátního, není na každý způsob něčím horším

nežli rez, neboť rez prožírá železo, avšak neotravuje ducha, kdežto vy zda se nepodobáte jedovatým houbám, jež nosí v sobě smrt?

— To není jenom obhajoba křesťanské pověry, totě kněžourské kázání! — odsekl podrážděně Kwaśniewski.

Ale Poratyński nevšímal si už Kwaśniewského. Nešlo mu tak o křesťany, k nimž jenom dle jména náležel, jak o využitkování té příhodnosti vylíti si zlost na lidech klanějících se zlatému teleti. Nenáviděl těch lidí nenávisťí hrbatého proti rovným, nenávisťí člověka, kterého jmění a chaírné zdraví příbezděčují zřikati se požitků jim přístupných. A o dělný lid teprve mu neběželo, ale byl mu beranem, jímž možná bylo vylamovat otvory v nepřátelské tvrzi.

— Podařilo se vám z lidu nadělati dobytka, ale nepoštěstí se vám vyrvati tomu dobytku paměť a vaším jedem zničiti nenávisť k vám. Podobáte se pštrosu, jenž si myslí, že ho přestali stíhati, když hlavu do písku vrazil a pohonu za sebou neslyší. Dali jste těm lidem do huby roubík a na krk hodili jste jim ohlávku a utěšovali jste se: — »Hle, jak nás ti umouněnci poslouchají! Jak pěkně mlčí!«

Než i nejtlustší roubík povolí a ohlávku lze prohryzat, a potom bude zle! A nejenom bude, nýbrž jest!

Odchrchl a svlaživ rty v kalíšku likéru, jal se znova svým žihadlem bodati: — Pan Jakub, vzácný náš hostitel, prohlásil slavně, že vojska západních států brzo zastaví cestu tomu židovskému proroku, k němuž by naši regenti měli více sympatií chovati, vždyť jsou přece většinou jeho souvěrci. Jestliže se na tu vespolnost, ucházejíce se o jeho lásku a přízeň, odvolají, snad se jim to podaří, židé přece všude k sobě stojí, o tom by nám leccos mohli pověděti pan senátor Finkelbaum i můj švagr, jakož i jiní tu přítomní velevážení, ale skládají-li se na odpor a věrnost svých vojsk, šeredně se mýlí. Vojsko příště s nimi nepůjde, jako ani dosud nešlo, a nepůjde proto, že vojsko — toť dělný lid, a dělný lid půjde za tím, — kdo mu jařma ulehčí a svobodu třebaš jen sliboval. Vy byste chtěli, by vás svou hrudí ten lid chránil a hynul proto, aby se vám jen nenedostávalo lanýžů a šampaňského. Víím to! Ale to je těžká věc, — dělník není ještě úplně dobyt看, třebaš se o to tak svědomitě přičiňujete: je člověkem a půjde za tím, kdo k němu po lidsku promluví!

— Snad jest už toho dost! — ozval se nespokojen domácí pán, jemuž nejen pod nos nešly útoky na kapitalisty, ale zejména ne připomenutí jeho semitského původu, neboť, třebaž že židé v těch dobách byli skutečnými pány světa, přece jenom raději za arijce se vydávali.

Ale Poratyňski nevysypal ještě docela svého míšku.

— A proto mne ani neuspokojuje, ani netěší tvrzení milovaného švagra, že všechno výborně se skončí, poněvadž pro roka buď porazíme, nebo jej ochočíme, nebo se ho zbavíme jedem anebo kul kou. Jest ještě čtvrtá možnost a ta zdá se mi pravdě nejpodobnější. On si nás podmaní, poraziv naše vojska nebo zlá kav je na svou stranu. A tehdy pan archivář senátu zajisté se potěší z opravdovějšího, nežli dosud, potírání křesťanské rzi, ale sic nebude nikdo z nás mlti, proč se radovati, leda ti, kterým se život naprosto přejedl.

Nazval jsem vás, páni, jedovatými houbami, ale spěchám označení to poopravit. Máte opravdu v sobě jed, ale trávíte se jím toliko sami navzájem. Ne přináší on škody masám, protože jste se od těch mass oddělili čínskou věru zdí.

Edita vracela se domů sama. Vymluvila se bratrovi, jenž ji chtěl vyprovoditi. Byla by ráda sama vlastním svědomím strávila vše, co se v poslední dny s ní a kolem ní sběhlo: rozplynutí snů a tužeb, prorok, smrt

Neboť měla smrt za pasem. Věděla to. Vzala radu s nejznamenitějším odborníkem, jenž se vyslovil, že možno katastrofu oddálit, ale že nelze ji odvrátit. Objeven byl arci bacil rakoviny, ale prostředek v některých případech neúčinkoval a nemoc zůstávala zrovna tak beznadějnou, jako jí byla na začátku XX. století. A teď aby to řekla Jindřichovi, rozervala mu tou ranou srdce, jemuž až dosud toliko světlo a štěstí donášela.

Edita stanula. Jakási myšlenka šlehla jí náhle hlavou, bleskem všecko osvětlujíc. Prorok! On přece nemocné uzdravuje, ba i smrti její lup vydírá . . . On může a poněvadž je dobrý, tedy také bude chtít ji uzdravit . . .

Edita připomínala si vše, co dosud o Judě Gesnarehu byla doslechla. Mnoho toho nebylo, ale jí to úplně stačilo. Prorok uzdravoval i nevylečitelně nemocné a byl jenom pár hodin rychlým aerostatem (vzducholodí) vzdálen. Nejnovější

události, pravda, dopravu ztěžovaly, ale naprosto jí nerušily, jak tomu za války bývá, nebyloť války mezi Judovými houfy a houfy dohodových států evropských, ač bitvy svedeny, když se vojska balkánská těm houfům v cestu postavila. Bylo tedy možno dostat se k těm tlumům, nezdolným povabem (atrakcí) působícím na massy evropského obyvatelstva a proto jako lavina vzrůstajícím. A poněvadž to bylo možno, tedy dlužna to učiniti, rozhodně dlužna! Povinna tím Straffordovi, povinna oddanosti, jaká její duši plnila! Aby jí nejdražší nečekl, že se mohla zachránit a že toho zanedbala, by jí nevyčetl, že před ním tajila neštěstí, kdy by je byl mohl odvrátiti, teď však, že je příliš pozděl ... Ne! Půjde k tomu člověku, překoná všecky potíže, a bude-li třeba, podrobí se všem zkouškám a zachová se Straffordovi!

Proč by to neudělala? Byla úplně volná, nic jí nevázalo se žádným proudem ani se svazem kolem ní. Jejím světem byl Strafford! Křesťanství? Čím bylo jí křesťanství? Zdrojem několika prchavých dojmů a nálad, jako koncert ve Filharmonii, jenom že koncert působil na ni silněji a že častěji vyhledávala hudebních dojmů. Co tedy na tom, zřekne-li

se něčeho, co bylo tak nevěcnou drobotinou v jejím životě?

Brala se právě Wolskou ulicí v těch místech, kde před lety na jaře valila Rudawa své žlutavé vlny. S vysoka ponad hlavou dolétal uší jejích přitlumený zpěv. Vzhledla. Zpívali to kdesi v pátém či šestém patře velikého stavení v moderním slohu. Byla tam katolická kaple, do níž mladá žena časem chodila v posledních letech.

Edita čásek postála, poslouchajíc. Ulicí jezdilo méně než obyčejně automobilů (samochoďů) a obvyklý hrkot a hvizdot nepřerušoval vážné a zvučné melodie. Plynula svěží rosou a líbivou vůní květin. Edita chtivě ji poslouchala. Myšlenky, jimiž byla zaujata; prchaly jí. Udělalo se jí v duši sladko a jasno.

— Vejdu, — povídala si.

U zdviže potkala několik osob, jak ona, opožděných. Kaple utvořená ze čtyř pokojů po strhnutí mezistěn, byla plna pobožných.

Proud světla zaléval oltář, ostatek sálu tonul v mraku. Několik výborných hlasů vedlo chorální zpěv, v přestávkách zvučel hluboký baryton, sloužícího kněze. Vzduchem nesla se vůně kadidla a hořících na oltáři voskovic. Když zpěv u-

mlkal, tu se slovy knězovými směšoval se šepot, deroucí se z úst pobožným.

Edita poklekla na klekátko u samých dveří a zakryvši si tvář rukama, pohroužila se v myšlenky. Náhle vyvstal jí před očima ten Kristus, proti němuž neznámo proč, tak hrubě obracela se ještě včera nenávisť chudého lidu, jak On kdysi chud byl, a dnes taktéž z neznámých pohnutek — nenávisť prorokova. Čím byl dnes Kristus a co bylo z Jeho díla? Nejodlehlejší hlubiny Afriky a Asie byly jedinými útulky, kde se udržely za čtvrtstoletého pronásledování křesťanské obce. V ostatním světě vznášel se ortel smrti nad každým, kdo byl usvědčen z toho přestupku proti lidskosti. A teď, kdy profesor Kwaśniewski tak vášnivě vinil veřejné správce z hříšné snášenlivosti k zbytkům z nedobytých úkrytů vylézajícím, — jak vypadal onen nepřítel, proti kterému společná nenávisť svorně sdružovala i massy proletariátu i značnou část kapitalistů i stoupenců volno-myšlenkářského doktrinářství rázu Kwaśniewského, jakož i toho tajemného Judy Gasnareho, o němž se povídalo, že je tak podoběn Kristu, a jenž hlásal hesla tak blízká Kristovým? Hle, tu v tom svatém městě, honosícím se kdysi nejnádherněj-

šíni v Polsku chrámy, ani jeden z nich nezůstal v držení církve, jež vtiskla tak pronikavě svou pečeť dějinám a vzdělanosti polského národa! I v stoličním městě, nedávno na ně povýšeném, jenom několik set lidí přicházelo úkradkem do několika, jako ta zde, kapliček, jediných to míst, kde ještě uznáván Mistr z Nazaretu Pánem a Spasitelem světa.

A mladé ženě, které kromě křtu v dětském věku nic nepojilo s věrou polských předků, zdálo se náhle, že se jí zmocňuje jakási veliká lítost a žal. Bylo jí líto světa, upadajícího v temno zašlých dějů, líto té víry, která dovedla do svých služeb zapřáhnouti tolik útěch, že se jí dnes dostávalo osudu řeckého bájesloví. Bylo jí žalno i toho Krista, jenž nedávno řídil kroky milionů duší a jenž měl dnes pouze tak malou a stále se traticí hrstku ctitelů, toho Krista, jenž pro ten čas neměl obecného, skutečného významu; — ten Kristus jevil se jejímu srdci v té chvíli blízkým a drahým — — —

Zatím však zpěv, jenž před chvílkou byl umkl, s novou silou zazněl, naplňuje těsnou místnost, huče jako hrom, lkaje jako dítě, jemuž ukřivděno. Prosebný přízvuk mohutněl, stával se dravějším. Po opětných výzvěch »Smiluj se!« a »O-

roduj za nás!« modlitba připomínala Matce Vykupitelově dvojí mateřství: skutečné, propůjčující Ji prevelikou moc u Syna, přijaté, vížící Ji s lidstvem neroztržitelným řetězem útrpnosti a pomoci. »Naděje vyhnaných synů Eviných!« — zaklínal Ji zpěv. — »K tobě voláme, lkajíce a plačíce v tomto slzavém údolí.« Zpěv povznesl se k nejvyššímu napětí, nabyl téměř rozkazujícího tonu a umkl v posledním mohutném akordě. Nastalo ticho, stříbrný zvonek se rozezvučel, dým kadidla vznesl se hore, obestíraje oltář modravou mlhou. Hlavy sklonily se nad klekátky. Rozlehly se velebné tony: »Tantum ergo«.

Edita poslouchala s čelem do dlaní zabořeným. Ten zpěv, roztoužený a až do útrob pronikající, to byl poslední hold, který Ježíš z Nazaretu na zemi přijímal. Dovede ta trocha srdcí, jež přetrvala dosavadní bouře, přebýti to, co ještě čeká posledních věrných? A zavrou-li se jejich ústa navždy, zda zbude kdo na zemi, by je nahradil a dále Pána chválil? Edita rozhlédla se tázavým pohledem po shromážděných. A oči odpovídaly na otázku. V kapli byly vlastně samé ženy, všechny už starší nebo dospělé, vedle několika starších mužů, mládeže obojího pohlaví

tain vůbec nebylo. Vnucená a zmonopolisovaná škola státní, komunou zavedená a kapitalistickou vládou zachovaná, vysvětlovala ten zjev, nezmenšujíc jeho tragičnosti. Bez zítřku! — povídala si Edita, patříc na odumírání velké ideje.

Ale že to byla povaha šlechetná a poněvadž po svých předcích po přeslici zdělila rytířskost, zdálo se jí, že v útěku od praporu téměř ode všech opuštěného, je cosi mrzkého, cosi, co by ji ponížilo v jejích vlastních očích. Prapor ten vlastně nebyl jejím praporem: pojiťko její s křesťanstvím bylo moc slabé! Ale přece ne! Nestrhá té slabounké nitky z nutnosti, nezřekne se ani se neodřekne ničeho, třebaš to byla jenom hrstka dojmů Ale potom . . .

Potom bude třeba voliti — smrt.

Edita vstala a zároveň s jinými mířila k východu. Čekajíc v síňce na zdviž, zavadila o kněze, jenž shodiv se sebe církevní roucho, vycházel z kaple. Byl to týž, co jí první o proroku vyprávěl.

Upřímně ji přivítal a tázal se, zda se pořád ještě o toho člověka zajímá. Přisvědčila, ale vyznala, že se rozhodla upustit od úmyslu hledat u něho záchrany.

Kněz couvl o krok, v pustý kout pokoje a bystře se na ni podíval.

— Proč; dovoleno-li se ptáti?

Vyložila mu upřímně všechno, co té hodiny její duši prošlo. Když dopověděla, kněz postál chvíli zamyšlen, nic neříkaje.

— Nerozhodnete se pevně přistoupiti k nám a kořistiti z toho, co vám církev může dát? — otázal se posléze.

Pohlédla na něho s odstínem smutku.

— Ne, — odpověděla. — Víry není možno ani uložiti ani namluviti. A já ji nemám!

Kněz svěsil hlavu.

— Škoda! — vzdychl. — Nadíval jsem se ... Nemluvme o tom! Na každý však způsob blahopřeji vám k rozhodnutí v té příčině, jest ono hodno tak šlechetné duše. Ale střežte se osidel toho falešného proroka! Je to mocnář právě tak zlý, jako veliký.

Edita se podivila.

— Slyším o jeho moci, ale slyším i o jeho dobrotě. Očiti svědkové tvrdí o něm, že se podobá Kristu tváří i milosrdenstvím.

— Tomu-li tak, proč nenávidí Krista a poroučí zřící se Ho?

Edita pozastavila se nad těmi slovy.

— Přišlo mi to už na mysl, i nedovedla jsem té záhady rozluštit. — yznala.

— Nuže vidíte! Dobrý by neporoučel zřítci se dobra, on však káže!

— Toho já nikdy neučiním. Proč však Krista nenávidí?

— Protože jest Jeho protivníkem, po-
něvadž zlo dobra nesnese. A proto, kdo
miluje Ježíše, musí býti protivníkem toho
člověka.

— Já Krista miluji, neb dobrý jest a
svět Ho opustil, cítím však, že mne i
tam ten táhne. Vábí a poutá. O záchranu
ho nepoporosím, mezi jeho stoupence se
nedám, ale chtěla bych ho, času-li mi k
tomu smrt dopřeje, poznati!

Kněz roztáhl ruce, jakoby čemusi ne-
viditelnému bránil přístupu.

— Bůh uvaruj! Slyšela jste o falešném
proroku, jenž má přijíti na konci světa
Kristu se protivit?

— Ovšem že slyšela. Takové věci ode
dávna mne poutají. Tím falešným proro-
kem?

— Jest právě on! On nade všecku po-
chybnost. Všecky známky se shodují.
Toť Antikrist!

3.

V noci pocítila Edita po prvé ostrou
bolest, která přešla, ale byla výstrahou.
Porozuměla, že musí bratra zpravit, i uči-

nila to neprodleně s něžností matky, vuvolené k zapuštění nože do těla dítěte, by předešla rakovině. Ale rána byla strašná a silná duše Straffordova se pod ní svíjela. U vybraném hnízdečku, jež obývali bratr se sestrou při ústí Wolské do Plant, nastoupila řada dní pošmourných jako na podzim, ač vlastně vesna k lidem se brala, nesouc do města kytice květin a oživující vůně. Ale té dvojici zhaslo slunce, zmizelo kouzlo života. Svobodný úsměv a veselejší slovo odumíraly Editě na rtech, když pohlédla na pobledlou tvář Jindřichovu a četla mu v očích němé zoufalství. Kaštany oblily se květem, lipy rozdýchaly se medem, ale u Straffordů bylo čím dále tím dusněji a temněji, neboť záchvaty opakovaly se hustěji a trvaly déle. Jindřich donášel den jak den do sestřina pokoje plná náručí jarních květin, kde který kout jimi vyplňuje, ale z poza jejích barevných kalichů vyhlédala bledá, mrazivá tvář smrti

Jednoho večera seděli mlčíce na balkoně, s něhož bylo viděti svěží zeleň stromů a živý ruch na ulicích. Edita dívala se chtivě na ten obraz, plný života. Byla mužného srdce, ale chvílemi přece jenom lekala se a strachovala ticha a pustoty

hrobu. Neměla sil, aby se vmísila mezi ty zdravé a veselé lidi, tož chtěla jim i jíti aspoň na blízku. Strafford zabrán byl v ponuré myšlenky.

— Pověz mi, — ozval se náhle, vzhlížeje k ní, proč jsi se vzdala úmyslu odebrat se k tomu člověkoví?

Nebylo mezi nimi tajností, ač o svých stycích s křesťany Edita mnoho nemluvila z obavy, že nedozná valného ohlasu. Ale byvši tážána, nic by nezamlčela. A proto pověděla teď upřímně bratrovi, jaká niterná hnutí předcházela její rozhodnutí, jakož i to, co jí kněz řekl. Strafford poslouchal pozorně. Když domluvila, hluboce se zamyslí.

— Poslyš! — pravil posléze. — Nemám příčiny pochybovat o diagnose lékařově, poněvadž ji potvrdilo mnou svolané konsilium lékařské. Oba jsme lidé silní a byli jsme k sobě vždy upřímní. Žádného z nás neohromí slovo: »Není naděje!« Slovo to bylo vyřknuto, i přijali jsme je klidně, jak se slušelo. Ale i když tak, co škodí zkusiti pomoci — mimo fakultu? Povídá se, že země tají v sobě poklady, o jakých se lidem ani nezdá. Kdož ví, zda lidská duše nezavírá v sobě sil, o kterých se úřední vědě nezdá? Šarlatán je přirozeným zdokonalením

patentovaného lékaře, ale od těch dob, co jsme se obeznámili s hypnosou a mediumstvím, už si smíchů ze šarlatánů netropíme. A byť ten žid šarlatánem nebyl, jistě je silný a svou vůlí podmaňuje si okolí. A o sugesci sama víš, jaké divy za našich časů působí.

Edita souhlasila s vývody bratrovými. Proč se vzpírala? Vždyť nebylo ještě nic ztraceno, získati však se mohlo ještě mnoho. Dostati se k Judovi nebude za těžko: Roztockí nabízí svůj bleskový samolet a státního kormidelníka. Nač tedy otálet, když každý den katastrofu přibližuje? Ach, ano, to — ta divná žádost, zapřítí Krista! Zvláštní věru typ, tenhle Juda! Nenávidí Krista tak vášnivě, že si z té nenávisti dělá prapor, avšak nápodobí svého protivníka dopodrobna a rád by ho ctností a láskou k lidem předstihl. Je to prostě mystik a jako všichni lidé toho druhu — je chorobného smýšlení. Ale právě proto — možno-li se roztazovat, u něho pomoci hledati? Ono zapření? Ale toť dětinství a psychopatie! Předem nemohu se odříci, čeho nemám, a ona přece nemá té víry, které odříci se jí káže.

A kdyby krásně byla, jako že není, členkou té sekty, — tož i co? Bylo

by v tom co trestuhodného, když by povolila rozmaru šílence ve věci, která nikomu škody nepřinese, a hned pozitivka nabyla by plné volnosti a svobody jednání, jakož i návratu k pobožnostem, když ji těší?

Edita nic na to neříkala. Cítila, že bratr nepochopí, jejích skrupulí (pochybností) a že pokládati bude za výstřednost její odpor proti vyhovění žádosti židovského proroka. Ona však jinak na to pohlížela. Chápala, že by po tom činu nesměla už překročiti prahu kapličky nedaleko jejich bytu, že by se nemohla k Ukřižovanému utíkat s vědomím, že ji slyší, že jest ochoten k Sobě ji přivínout a potěšit. Ale zda směla Strafforda oslyšeti, zda mohla kaziti mu život zvláště teď, kdy nebude mu láska Kaliny Roztocké oporou? A tož se rozhodla, že se k rabbimu vypraví, ale že odmítne Krista se odřící.

Druhého dne pluli povětrím do Budapeště.

Byl jasný a tichý den. U Gänserndorfu potkali vzduchový křižník s vlajkou uherskou a druhý ze vzducholodstva jihoněmeckého. Oba zastávaly službu pohraniční stráže, i požadovaly od nich průkazů. Laskavostí Roztockého byly jejich

papíry v pořádku, i mohli se po několika minutách na další plavbu dát. — Jenom nevrátí-li vás kolem Bratislavi strážné lodě prorokovy? — poznamenal na rozloučenou celní úředník. — Často se to stává, jiní však se tam dostanou, jenom že potom nemožno se vrátiti, poněvadž rabbi žárlivě střeží těch, co do rukou dostane!

Předpověď vyplnila se potud, že u Komárna vrazili na křižák palestinské flotily, jenž polský samolet ku své lodi přihákoval a delší dobu zadržel, potom spolu s ním se do stolice vrátil, kdež jej jiné strážní lodi předal.

Tím zpožděním přibyli Straffordovi do Budapeště po ránu. Byl překrásný den. Špinavé vlny Dunaje jen se zlatily a stříbřily na slunci. Skvostná hora hradní vypínala se na podkladě bujně zeleně svých sadů, ověněna palácem kdysi královským a korunovačním dómem, teď pinakotekou. Z druhé strany týčila se nad řekou pyšná budova parlamentní, přeměněná v bursu a řada náherných paláců, divadel z kostelů předělaných. Vše to činilo, byvši po revolučním zpusťování v měřítku větším, nežli před tím, znova budováno, jednu z nejkrásnějších perspektiv světa. V dálce vynořoval se z vod

ostrov sv. Markéty jako koš začarovaného kvítí. A všechno to mělo vzhled plný obvyklého ruchu a života.

Město bylo již ze sna se probudilo. Tramwaye a autobusy probíhaly všemi směry, závodíce s nesčetnými samochody různých soustav. V povětří křižovaly jako mračna vlaštovek aeroplány nejrozmantějších rozměrů a tvarů.

Palestinský balon, vedoucí u vleku krakovskou vzducholod', nezastavil se však ani v královské Budě ani v Pešti, spanilostí oslňující. Vysoko ponad aeroplány, město obsluhujícími, brázdil vzduch tiše jako loď, řezající vlny jezerů, a posléze zůstavil za sebou stolice republikánských Uher, letě znova ponad zelení palouků a osení.

— Kam nás to vleče? — otázal se netrpělivě Strafford.

Edita chtěla mu odpovědět, ale slova odumřela jí na rtech. Vyklonila se přes poprseň, hledíc zvědavě dolů.

— Pohleď semhle! — zvolala. — Vidíš to moře stanů a baráků? Jaká to síla! Vždyť je to daleko větší Budapešť, ba všech světových měst! Půl Evropy je tu sběhlé!

Strafford, ač ne tak vznětlivý jako sestra, žasl stejně jak ona. Věru, bylo cosi

živelního a cosi na posměch všem pojmům rozumovým a všem představám zrakovým v tom obraze, jaký se rozkládal u jejich nohou. Bylo to statisíce příbytků dočasných, na rychlo zbudovaných, ale v takovém množství a s takovým ladem, že jejich uspořádání bylo k veliké cti staviteli, jenž nakreslil plán takové úsadby pro miliony.

Straffordovi měli hned příhodnost ještě lépe se přesvědčit o neobyčejném duchu organizačním správců toho obrovského města obozového (táborového) i o železné kázni, jížto jedině mohl v takové spoustě lidstva panovati pokoj a pořádek. Strážní loď spustila se u jedné z četných povětrných stanic a po zapsání jmen počestných v kanceláři vykázána jim v nejbližším sousedství hospoda.

— Neholdujeme byrokratismu, — usmál se úředník, do jehož rukou je po vylovení odevzdal kormidelník křižníku. — Malá formalita, jíž jste se musili podrobiti, je pouze na to, by přibylým zabezpečen byl potřebám jejich vyhovující byt, aby se jim dostalo poučení a zároveň ochrany od taškářů, o něž ani tu nouze není. O policejní dozor nám nejde. Špehounů se nebojíme ani agitátorů.

Hospoda, v níž byli ubytováni, zdělána byla z tenkých desek a plátna, jako všechny budovy obozu. Vnitřek nevelkých pokojů povlečen byl látkou, jež nepouštěla povětří a chránila od zimy. Po občerstvení dala jim správa hospody, řídící se předpisem, průvodce, jenž měl je ležením provést.

Střed obozu zaujímal ohromné místo do čtyrhelníku. Blízko jedné z jeho stěn vypínala se tribuna zaokrouhlená v pozadí, jak vidáme u hudebních pavilonů. Kolem celého prostranství rozestaveny byly řady menších kovových škeblí, by zachycovaly záchvěvy vzduchové. Vynález ten umožňoval z velice značné vzdálenosti jasně a zřetelně slyšeti řeč anebo poslouchati zpěv.

— Tu promlouvá rabbi k lidu, — pravil poučně průvodce, mladý hoch, snivého obličej a očí, jakoby mlhou zašlých.

— Smějí ho všichni slyšeti, či jenom stoupenci? — tázal se Strafford.

Hoch se usmál, pokrčiv rameny. Byl Vídeňák a říkali mu krátce Poldy. Dlel tu teprve několik neděl, ale oddán byl už celou duší rabbimu.

— Jaká by mohla býti také kontrola nad takovou silou lidstva? Uvidíte ostatně sami! A nač také? Prorok nemá ta-

jemství, mluví a koná všechno na slunci, jež jest jeho obrazem. Nikdo tu není nucen.

Strafford měl na jazyku poznámku o poměru rabbiho ke křesťanům a o zadržování přibylých, o němž se mu zmínili v Gänserndorfě, než pohled Editin přiměl ho, že ji polkl. Vyrozuměl, že třeba s těmi otázkami vyčkat a zatím přestat na vlastním pozorování. Brali se tedy dále a podiv jejich po každém kroku rostl.

Celou řadu stavení za estradou zabíraly úřady, o nichž měl Strafford brzo příležitost přesvědčiti se, že určeny byly k vedení obrovského stroje vládního při krajní úspoře místa a pracovních sil a že přece konaly službu neobyčejně rychle a správně. Zbylé tři strany čtverce zabíraly stany a baráky, obydlené příchozími se všech stran světa, a to jak jenom zvědavými, tak i zasvěcenci. Byla to šachovnice, zřízená dle jednotného plánu, při němž nepřihlíženo k estetice, za to však tím více dbáno pohodlí a zdravotnictví. Ulice vysypané žvirem nedopouštěly bláta. Elektrická slunce, rozestavená v nehrubých mezerách od sebe, měnila noc v den a zatímní kanalisace zabezpečovala čistotu. Nejnovějších vynálezů, tu a tam teprve do života uváděných, použito tuto

k všeobecnému dobru a užitku. Značný počet policejních strážníků pečoval o pořádek a čistotu, strážníci ti bez křiku, téměř ani úst neotvírajíce, řídili zástupy. Bily do očí ticho, pokoj a přívětivost, s jakou se chovaly k sobě ty vlny lidí, valících se všemi směry pěšky, automobily a povětrím. Pripadalo vám, patřícím na ty davy, že je to vojsko, dlouho cvičené, by si osvojilo co nejpřesněji jednolitou šablonu pro každý svůj pohyb, ano — i každé slovo.

— Tak čtvrt roku byly tu zrovna takové palouky, jako tam ty, co dělí oboz od Budapeště! — chlubil se Leopold.

Strafford vyptával se ho na podrobnosti divného toho obrazu. Chlapík byl bystré hlavy, i odpovídal jasně, s porozuměním věci. Každá odpověď točila se kolem jednoho jména. On se o všecko staral, on vše nařizoval, on všecko ustanovoval. Všecko nosilo na sobě znak lvího pazouru, všeho zřídlem a cílem byl on.

Totéž, co od Poldyho slyšeli Straffordovi ode všech. V tom ohromném mravenisku lidském vládl jeden mozek, žila jedna vůle. Straffordovi pozorovali se zájmem to množství mnohojazyčné a ze všech národů, mísili se ochotně v rozmanité skupiny a kořistíce z všelidské věru

řeči ode všech užívané, poslouchali hovory. Šlo jim o to, aby vycítili panující smýšlení, ale nevycítili nic, kromě bezměrného podivu a strachu.

Podiv byl oprávněn. Z příbytku rabbiho, nelišícího se ničím od vedlejších baráků a umístěného prostřed estradové stěny čtyřúhelníku, rozcházely se nitky té podiv budící organisace, do které náleželo do té doby dobrých už sto milionů lidí, a jak ta organisace úřadovala, zřejmě bylo z neslýchané přímo lehkosti, s jakou opatrováno živobytí pro to táborové město. Překvapovalo zvláště, jak bylo možno při tak nepatrném počtu úředníků tak přesně dostáti úkolům, jichž by nebyla jistě zdolala žádná ze stávajících byrokracií vládních.

Jindřichovi a Editě ušel celý den seznamováním se s tím novým světem, vykouzleným jeho vládcem. S toužebností očekávali večerní hodiny, v kterou se rabbi denně svým lidem ukazoval. Za dne, zaujat vládními záležitostmi, vycházel v podvečer mezi davy, jež zmíraly touhou zlíbatí podolek jeho roucha a přednésti mu svoje prosby a stesky.

V tom vystupoval na estradu, by promluvil k zástupům na rtech mu visícím. o těch promluvách vyprávěli Straffordovi

divy. Strafford zastavoval otázkami různé lidi, a všichni souhlasně odpovídali slovy plnými zápalu, že rabbi přišel vysvobodit chudý lid z rukou utiskujících ho boháčů a aby přinesl potřebným všelikhou milost a dobrodiní, o jaká ho jen poprosí. Každý však z otázaných odkazoval Strafforda k tomu, co sám spatří a uslyší.

— Počkejte jen až se objeví a promluví, potom všechno pochopíte a nebude již pro vás jiné pravdy a jiného cíle kromě něho!

Editu vše, co viděla, naplňovalo stále větším podivem, dostupujícím časem nadšení. Jindřich chladnější a rovnodušnější bránil se sugesci toho, co viděl, a dával sестře na uvážení, že ještě do dna nepronikli toho člověka a jeho konečných úmyslů a cílů. Hesla o vysvobození, jimiž kolem sebe hází, mohou býti jenom prostředkem k získání mass, tyranií kapitalistů znavených, a ten člověk dychtí snad po cílech nikomu známých, možná, že vzpružinou jeho jednání je ctižálost a touha po moci, a tu třeba diviti se jeho geniu, ale člověk nesmí se nechat slepě jím uvléci, uchvátiti.

Ale Edita hleděla na to jinak. Potkala ženu s dítětem na loktech, jež jí ukázala

velikánskou jízvu po zahojené ráně na tváři chlapečkově.

— Předevčím jsem tuto přibyla, — vyprávěla hlasem slzami přerývaným. — Nedoufala jsem, přiznávám se. Prostě proto, že lékaři o něm pustili. Jen si pomyslete, milostivá, ta jízva byla otevřená rána, jež mu tvářinky užírala, oči kalila a již na dýchací ústrojí se dávala! Včera podařilo se mi prodratí se do první řady. Vyzdvihla jsem dítě a jala se volati: — »Mistře, zachraň je!« — A on mne uslyšel a přistoupil ke mně. Nebylo mu třeba se tázati: rána mluvila srozumitelněji nežli slova. Položil mi ruku na hlavu a potom dotekl se jí tvářinky mého lštvána: »Věříš ve mne?« — tázal se a hlas jeho zněl jako hudba. — »Věřím, pane!« odpověděla jsem. — »Věříš z celé duše?« — tázal se ještě. — »Z celé duše!« — opakovala jsem. A on pak ještě dodal: — »A chceš jenom ve mne věřiti?« — »V tebe jediného, pane, i to robě vychovám ve víře v tebe, zachráníš-li mi je od smrti!« — A tu dechl na lštvána a přešel mu rukou po tváři a potom bral se dále, neboť čekaly tam na něho tisíce. Zhrozila jsem se, že mne opouští, i chtěla jsem za ním běžeti, když v tom pohlédnu na svého broučka, a aj. rána jakoby byla na

něm přischla. Ráno pozůstala po ní toliko jízva, kterou vidíte.

A všecka šťastna ukazovala všem hošíčka, jenž se smál, jedl a žvatlal, jak činí úplně zdravé děti. Edita ukázala bratrovi tu dvojici.

— Je to také jenom zdání a prostředek? — tázala se.

Stiskl zlehka její ruku.

— Snad i to, — v odvěť dal, usmáv se na ni tklivě, — než volím býti raději věřícím nežli skeptikem (pochybovačem). Ať mně jen tebe zachová, i jsem hotov jíti za ním! No? Jsi se mnou spokojena?

Zavrtěla hlavou.

— Jestliže jest o n pravda, — děla s rozvahou, — potom je to slabý a příliš osobní důvod.

— Ale vždyť uzdravení jest úkon tělesný a v Salpétriére v Paříži konal Charcot už před padesáti lety takové divy a po něm konali je zase jiní.

Ona však stála na svém.

— Tam je to co jiného, a tuto zase něco jiného. Tam to medicína a hypnotismus, kdežto tu...

— Co tu?

— Síla Boží! — zašeptala tichounko: spíše pro sebe nežli k němu.

Trpké zklamání potkalo je toho dne. Trouby, ohlašující příchod prorokův, se neozvaly. Rabbi se neobjevil. Stávalo se druhdy, že nával vládních prací nebo nevolnost zadržely ho v bytě, v němž nikoho nepřijímal, kromě podřízených úředníků, ale nikdo nesměl se ptát na příčinu ani o nich nepovolaným vykládati. Utěšovali se tím, že prorokova nepřítomnost nikdy dlouho netrvala.

Straffordovi věnovali druhý den další prohlídce a dotazům. Dojmy toho dne potvrzovaly, co včera zažili. Mluvili s několika uzdravenými. Jedním z nich byl ochrnutý, kterého sem přivezli na vozíku. Teď chodil svobodně, velebě divotvorce a upevňuje, že do konce života ho nepustí a neustane získávati mu stoupence. Strafford však postřehl, že počet uzdravených byl poměrně nepatrný proti množství nemocných, roji ulicemi táhnoucích. Dotkl se za řeči s nimi toho ožehavého předmětu a k nemalému podivu setkal se vždy s touž odpovědí. To je těžká věc! Všech nemohl rabbi uzdraviti! Bylo by třeba pozamykati nemocnice a lékařům dáti jiný krajíček chleba, kdyby zázrak zaujal místo léčení. Přec i tu

vedle proroka v Budapešti službu konají jako před tím kliniky a ordinují specialisté od různých chorob a nemocí, a tak vždycky bude. Komu však jest určeno doznati zázraku, na toho padá zrak a milost rabbiho, i odhazuje berly a chodí!

Editu ještě více než uzdravení nemocných, lákal poměr Mistra ke křesťanům, k nimž se vracely její myšlenky tím houževnatěji, čím raději by se jich zbyla.

Bylo jí s podivem, že se té věci jenom neochotně dotýkali a se z odpovědi všemožně vykrucovali. Stálo to v divném rozporu s mnohoměsíčním marným usilováním, obrátiti na sebe pozornost mistrovi a obdržet od něho zdraví — — — O křesťanství nechtěli vůbec ani slyšet, jakoby ho nebylo. Na otázky v té příčině odpovídáno krčením ramen, zaváděním řeči o něčem jiném anebo poznámkou, že je to celkem moc zastaralá věc a škoda času obírat se něčím nestávajícím. Někteří starostlivě se ohlíželi, ba i na útěk se dávali.

— Proč v tu zlou hodinu mluvit o tak nebezpečných věcech? — odpovídala vyčítavě jakási starší žena, zabočujíc rychle do postranní ulice, by ušla dalšímu zvi-
dání.

Toho odpoledne rozezvučely se táhle a slavnostně trouby. Na čtverhranném prostanství zástupy vlnily se jako moře. Rabbi měl v obyčeji každého dne projíti jednou ze stran čtyrúhelníku, zasypávaje tam se nacházející nemocné slovy, plnými potěchy a kýženého dobrodiní.

Nebylo známo, v kterou stranu se obrátí: lidé, hádající, nejednou se zmýlili a po několik neděl a měsíců míjeli se s divotvůrcem. Straffordovi rozhodli se k němu hned netlačiti, ale zdaleka na něho popatřiti a jeho promluvu vyslechnouti. Poradili jim, aby se postavili nedaleko povýšeného místa. Týž pořádek, jaký postřehli hned v první chvíli u veškerém řízení, panoval i tu. Teď však se mohli přesvědčiti, že pořádek ten opíral se ne tak o vlastní vůli, jako o obezřele použité prostředky donucovací. Tisíce policistů províjelo se obecenstvem na náměstí shromážděném: jedinký jejich znak stačil k řízení celého davu, jenž se k nim choval nejenom s naprostou poslušností, nýbrž i s patrným strachem.

Straffordovi byl ten na ponejprv mu padlý postřeh divný, obrátil se také k jednomu z nejvážnějších svých sousedů na prostanství o vysvětlení. Otázaný vyvalil na něho oči.

— Vy jste sem asi teprve přibyl? —
tázal se.

— Tak jest, ale . . .

— Ano, vlastně: rozumím . . .

A slovíčka vysvětlení nepřipojiv, odvrátil se a pár kroků poodstoupil.

Strafford překvapen, obrátil se ke komusi jinému: účinek jeho otázky byl v poněkud jiné způsobě týž. Nikdo nechtěl s ním mluvit o křesťanech a o vojsku. Brzo se přesvědčil, že co do věcí, týkajících se vlády, veškeré to milionové shromáždění lidstva chovalo vůbec tutéž bezohlednou nechť, projevití své mínění, přestávajíc na obecných, ze všech stran opakovaných chvalozpěvích k počtě rabbiho.

— Tu není všecko po dobrém, jak by se zdálo! — vyznal profesor.

I věnoval ještě větší pozornost tomu, co se kolem něho dalo.

Zatím však trouby po druhé se rozezvuly na znamení, že prorok vyšel ze svého příbytku a že jest na náměstí. Skutečně za estrádou rozstoupily se davy široko a rovně jako šňůra a v ulici takto utvořené objevil se člověk, jenž byl pá-nem těch milionů.

Spatřili ho a mohli si ho důkladně prohlédnout. Snadno bylo ho poznati, neboť

zevnějšek jeho srovnával se s popisem. Byl rozložitý v ramenech, ztepilý a úctu budící. Dlouhé kučeravé vlasy vlnily se mu kolem podlouhlého obličeje ostrých, pravidelných rysů: vlasy ty byly rozvířeny a kadeřily se přirozeně hrubými vrkoci. Černé, výrazné oči zabodávaly se hluboko do tváře, na které jimi spočinul: trudno bylo vydržeti jich třpytu, jak opřít se líbeznosti jeho úsměvu. Co však především v té postavě do očí bilo, byla její moc a síla. Pohlédnuvše na něho, hned jste počili, že ten člověk je stvořen jiným vládnout a svou velikostí porobovat. Ale byl v něm též i bezmezný klid, s ovládáním jiných současně i ovládání sebe.

Kráčel bez průvodu, sám jeden, co krok se zastavuje, by vyslechl prosící, zakazuje jim velitelským pohledem všelike zevnější projevy cti a vděčnosti. S místa, kde Straffordovi stáli, mohli ho nejen vidět, ale pro akustické škeble, kolem prostanství rozestavené, slyšeli zřetelně každé slovo jeho. Hned také popřáno jim spatřiti to, pro co tuto přišli: zázračné uzdravení.

Jakási žena, opírající se o rámě druhé, vystoupila náhle ze zástupu k blížícímu se

mistru a vrhajíc se na kolena, vztáhla k němu ruce. Prorok zvolna k ní zamířil.

— Vstaň, sestro má! — pravil kovovým, poněkud tlumeným hlasem, jenž zvučel jako stříbro. — Chceš-li mne uctiti, tedy to učiň v srdci svém, neboť neľibuji sobě u vnějších počtách. Nemluv nic: čtu v duši tvé, co chceš. Věříš ve mne?

— Věřím, pane můj! — vzlykla slepá.

— Staniž se ti dle víry tvé! Poroučím: ať spadnou obvazky s očí tvých!

Pronášeje tato slova povýšeným hlasem přiložil k jejímu čelu svoje dlaně, potom zase odstoupil, bera se k jiným. Žena povstala z kleku a vzkřikla velikým hlasem: — Bože! Děkuji tobě! Vidím!

Prorok bystře se k ní obrátil a obočí se mu na čele sraštilo. — Pamatuj, komu jsi vděčností povinna a komu jsi právě slíbila oddaně sloužiti! — řekl hrubě. — Nesmiš se vracet na bludné cesty dřívějšího života!

— Žena svěsila hlavu, podnášejíc k ústům lem jeho roucha.

— Sic vrácený ti zrak znova ztratiš! — dodal rabbi.

— Budu, pane, pamatovat! — odtušila pokorně.

Slyšení trvalo dále. Strafford však si všiml, že rabbi poslouchal celý zástup lidí stejně pozorně, nepřibližuje se jím a odpovídaje na jejich stesky a prosby jenom povšechnými slovy potěchy. Teprve hezky dále kázal matce, vznášející k němu dítě, by k němu přistoupila. Dítě zdálo se duši bráti, tak bylo zsinale a tak se třásl. Dotykem mistrovky ruky dítě se utišilo a na zmodralých ústečkách objevil se úsměv. Matka vinula je ke svým prsům, vlastním očím nevěříc.

— Pane, je to možné? Obude?

— Obude tak dlouho, dokud ty mne neodstoupíš! — pravil jí drsným poněkud hlasem. — Toho dne, kterého mne odstoupíš, zemře!

Žena vztáhla volnou ruku:

— Ó, přísahám

Nepřísahěj, ale pamatuj! — doslovil mistr, míře k jiné ženě nedaleko. Byla ještě mladá, ale vyzáblá a hubená, s patrnou známkou blízkého konce ve tváři, poseté rudými skvrnami. Před ní natlačilo se mnoho lidu, i neměla, to bylo vidno, naděje do předu se dostat, neboť neměla sil a policajt nedal. Nebylo to asi po prvé, obličej nemocné nesl na sobě stopy smrtelné únavy. Tupě patřila před sebe, pozbyvši naprosto naděje, že by se jí po-

darilo na svou bídu upoutati milostivý pohled prorokův. A tu hle! spočinul na ní prorokův orlí zrak, i kynul jí, aby z davu vystoupila.

V prvním okamžiku nerozuměla, o ní že jde, potom se pomátla a zalekla, uklánějíc se mu nízkou poklonou, posléze však se uklidnila a vzhledla k němu s důvěrou. Ale vzhlednutí to znova ji naplnilo nepokojem. Ten, v kterého doufala, jenž před ní stál jako poslední deska záchrany v její nouzi, patřil na ni strašným, nenávsti plným pohledem. Pohled ten ji drtil. Padla na kolena a sepjala prosebně ruce.

— Pane, zachraň mne! — zašeptala dusícím se hlasem.

Ale on ještě více se zamračil a v očích se mu zajiskřilo.

— Jak jsi se opovážila! — zasykl zařatými zuby. — Jak jsi se opovážila!

Žena zdála se býti poděšením ohromena.

— Milost, pane, já nic nevím . . .

On, neposlouchaje jí, postoupil o krok k ní blíže a sehnul se k ní jako dravá šelma, chystající se ke skoku.

— Nešťastnice, ke mně přicházíš, ke mně a — s tím zde? — zařval vztekle a popadl ji za hrdlo. Žena se nebránila. Ne-

měla síl a strachy všecka zmrtvěla. Rabbi vydobyl z pod rozervané košile stříbrný řetízek s křížkem, roztrhl články řetízku a praštiv křížkem o zem, šlápl naň.

— Naplij na ten pověrečný amulet! — křičel, odstupuje od křížku v prachu ležícím a kopaje do něho. — Naplij a šlápní naň, jak jsem já naň šlápl, nebo zhyň!

Žena se s místa nehýbala, těkajíc ztrnulým pohledem od rabiho ke křížku. Nejbližší však jali se jí třepati a šeptem jí domlouvati.

— Tož to udělej! Učiň to přece!

— On tak poroučí!

— Je to nezbytno!

— Bez toho nedostane se ti pomoci!

— Ba čekají tebe ještě před koncem muka!

Nemocná trvala na kolenách, rozkazu nesplňujíc. Slyšela, co jí šeptali, a na tváři její zrcadlily se city, střídavě z míry si odporující. Jednou se již ke křížku skláněla, tu však ji kdosi ze zadu zdržel od uposlechnutí rozkazu, i zavrtěla hlavou a sevřela pysky s výrazem pevného rozhodnutí.

— Slyšelas? — tázal se opět rabbi. — Jsi jako pára nad hrncem, za pár dní budeš pod drnem. Můžeš neštěstí ujíti, mohu ti zdraví vrátit, ale tvoje vůle se

musí mojí podrobit a ty musíš pověry zanechat. Nu?

Žena namahavě s kolen povstala.

— Ne, pane! — odpověděla tiše, ale rozhodně. — Jsem křesťankou a křesťankou umru. Kdybych byla věděla, čeho budeš ode mne žádati, nebyla bych k tobě přišla. Ne!

Chtěla do zástupu couvnout, ale zástup se před ní nerozestoupil. Lid se bouřil. Rozlehly se mstivé výkřiky. Na sta zařatých pěstí jí hrozilo.

— Pohaněla proroka!

— Staví se proti rabbimu!

— Svatokrádež!

— Ztrestejte ji! Ztrestejte ji!

— Smř jí!

Zařaté pěsti s hluchým loskotem se svezly a zase zdvihly. Zanikla v tom moři. Po chvíli bylo ji zase viděti. Proud krve oblitou zdvihla ji se země prorokova ruka, zachraňujíc ji od pomsty rozvášněné chátvy. Současně rozlehl se celým náměstím jeho hlas: — Uklidněte se, dítky moje! Zakazuji dotýkati se jí! Mně ponechejte pomstu!

Vše ztichlo. Rozbouřené vlny ulehly poslušně u nohou svého pána!

Oči všech visely na jeho rtech. On pak, podpíraje stlučenou ženu, mluvil:

— Ta žena přišla hledat u mne záchrany a pohanila mne. Mrzkou pověru zatemnělých věků postavila proti mé moci a vlastnímu zachránění. Opravdivé rozhořčení vás uchvátilo, než příliš daleko vás uneslo. Co jest ona a — co já?! A sluší-li zlé zlým spláceti? Však to zakazuje i onen za zločiny proti panujícím ukřižovaný svůdce židovský! Ale já učiním více, než onen svůdce!

Odmlčel se a rozhlédl se po poslouchajících ho s utajeným dechem.

— Proč jsem žádal od ní, by odhodila ten fetiš oku mrzký a ducha hanobící? Chtěl jsem ji vyléčit od pověry, uzdraviti rázem tělo i duši! Odstrčila mne? Dobrá! Vy myslíte, že zasluhuje trestu? Potrestám ji!

Sklonil se k omdlelé, kladl jí na hlavu ruce, a dechl jí v ústa. Vzpamatovala se a rozhlédla se vyjevenýma očima.

— Jdi! Jsí uzdravena! — rozezvučel se mistrův hlas.

I postrčil ji zlehka v širokou ulici, jakou před ním rozstupující se davy otevřely. Ona však se s místa nehýbala tisknouc ruce k hrudi. Náhle vydral se jí

z úst výkřik: — Jsem opravdu zdráva! Dýchám! Žiji!

I padla znova prorokovi k nohám. On však ji laskavě, ale rozhodně od sebe odstrčil.

— Není nic společného mezi mnou a tebou, ženo! Obdržela jsi, čeho jsi žádala. Teď jdi!

Ona však přilnula k jeho nohám a nechtěla se od něho odtrhnout.

— Ne, spasiteli! Neodejdu! Učiním, co kážeš! Všim jsem ti povinna, budu ti vděčna!

A popadnuvši se země křížek, udeřila jím vášnivě o zem.

— Ať se propadne! — vzkřikla v hysterickém záchvatu.

Tvář rabbiho rozjasnila se slunečným jasem. Položil jí ruku na hlavu a pravil jí sladce: — Následuj mne, dcero, a nikdy mne neopouštěj!

— Nikdy! — zalkala uzdravená, on pak kráčel dále, promlouvaje cestou slova potěchy a posilnění, zastavuje se časem za příčinou zázračných uzdravení, jichž ještě několik dalším davům ohlásily radostné výkřiky blíže stojících. Posléze se rabbi vrátil a vystoupil na podium.

Podívaná, jaká se naskytla očím jeho s vyvýšeného místa, byl věru jediný svě-

ho druhu. Měl před sebou moře lidských hlav, miliony na něho patřících v němém obdivu, úctě, očekávání. Byla to nevídaná mosaika barev a typů. Všichni národové světa měli tu četné svoje zástupce a třebaš národní kroje většinou vytlačeny kabáty a bluzami, přece bylo dost pestrých výjimek, hlavně protože jádro věrných pocházelo ze Syrie a Malé Asie, kde se starý kroj a obyčej beze změny zachovaly.

Řadou světlých pruhů bělaly se též arabské burnusy a beduinské haiky vedle cylindrových čapek beránčích, označujících Peršany, obrovských turbanů kurdských a divných miter na hlavách Indů, a hned vedle blyštěly se divoké oči a nadýchané rukávy čikošských košil z uherských pust, červenaly se máky sukně moravských děvčat a župany huculských gazdů. Celý ten mnohojazyčný zástup dorozumíval se mezi sebou jakýmsi nedávno vynalezeným volapükem, jenž byl jak snadný, tak i nezbytný pro mezinárodní ráz světových vlád, ale teprve rabbi povznesl tu řeč k hodnosti jazyka, zušlechťuje ji a obohacuje celou silou ženiální obrazotvornosti v každodenních promluvách, z nichž každá přidávala po

nějakém novém tvaru a slově, hned obecněstvem přijatých.

Teď však žádný, ani nejmenší šepot nepřerýval ticha, když se na tribuně, zabírající předeek výstupku, objevil mistr ve svém obvyklém bílém plášti, jímž vždy zakrýval evropský oblek. Hlavu měl odkrytou, černé vlasy vlály kolem na větře, z očí pak sršely blesky.

S počátku mluvil tiše, ale tak výrazně, že ho bylo slyšet i na nejzazších hranicích čtyřúhelníku; pozvolna hlas jeho mohutněl a zvučel pořád silněji, až se na-
posled rozburácel hromem, rozlil ohnivou lávou.

Mluvil o svém poslání. Čímže jest nynější svět? Domem křivdy a neštěstí. Hrstka boháčů jej opanovala a ssaje mu krev, jako změť pijavek, uvrhnuvši lid v nevolnietví horší černošského otroctví. Ale i lid jest vinen! Po dlouhé věky snášel tu potvoru, jakou byla válka, a druhou obludu, ještě strašnější, jakým byla pověra, a když se lid vlády dovřel, nenechal krveprolévání, naopak poskvrnil se nejhanebnějšími sveřepostmi a ukrutnostmi. Proletáři chtěli všecko předělat a vším zapanovat, poslechli nejhorších a nejhloupějších štváčů, jež dosadili na přední místa, když byli z nich složili hodně a

moudré, a tu nadešel okamžik, kdy se lidstvo proti nim obrátilo, oni pak stali se sami sobě ošklivostí. Trest však o moc převyšil vinu. Neboť co je dnes údělem pracujících tříd? Hlad, nouze, opovržení, zhovadění. Dělníci chtěli mít osmihodinovou práci, potom šestihodinovou, potom monopol blahobytu a užívání, a včil jdou od bílého rána do tmavé noci přihnětení břemenem práce nad síly, deptání nohama nynějších pánů světa, vyloučení ze všeho, co je lepšího, šlechetnějšího, co je lidského — — —

Věru, když je tu zří v cárech někdejší nádhery, ze všech stran světa tuto pospíchajících, s prosbou o vysvobození ze své bídy a nouze, tu srdce jeho zalévá se hořkostí a klnul by vyšším mocnostem, že dopustily takovou propast bídy a zoufalství! Ale vyšší mocnosti vědí, co činí, a soudy jejich jsou vždy spravedlivy a lidské losy na zemi jsou spravedlivým důsledkem toho, co bylo před tím. A co předcházelo na zemi? Co bylo příčinou neštěstí, jež na tomto světě zavládlo?

Poslyšte!

— Na počátku všehomíra vládl světu velký, mocný a laskavý duch, bůh slunce a květin a veselí. Ochotně padalo mu k nohám vše, co žilo, radostně sloužilo

dobrému pánu, a rozkoš panovala na světě. Moudrost Egypta, poznání tajemství přírodních v Indii, krása a lahodné kouzlo řeckého života — to všecko bylo ovocem toho světlého ducha, jemuž v patách šla radost života. I zdálo se, že to potrvá věčně a že lidstvo bude vždycky kráčet tou květnatou, slunečnou cestou. Ale stalo se jinak . . .

V nekonečnosti všehomíra byl mocný duch, zapřisáhlý nepřítel dobrého vládce, závidějící mu jeho moci a péknosti. Už před věky rozhořel se mezi dvěma mocnáři strašný boj, jehož blesky zapálily nebesa a propasti pekelné. Nadarmo napjal bílý bůh všecku svou moc, nadarmo podpírali ho silnými rameny titani a spanilí duchové podřízenější, sloužící za podnoží jeho trůnu: posupný nepřítel osvědčil se býti mocnějším . . . A tak od věků skrývá v propasti svůj majestát veliký Přemožený, chovaje svou moudrost a nezkrúšenou moc k novému boji. Neboť boj se obnoví, jen co udeří osudná hodina, a tehda z přemoženého stane se vítěz, i potře v prach svého protivníka a zasedne na jeho majestátě a království jeho nebude konce

Přemožený v nebeských prostorách dobrý vládce zachoval si po řadu věků

svou moc nad zemí, jež v jeho tvůrčích rukou vonným květem rozkvétala. Toho však nemohl snést nepřítel, závidějící světlu a květům. Sestoupil tedy na zem, která dosud žila chválami svého pána, by vložil na ni své ponuré jařmo. Přišel k dceři Afroditě a Dionysiově milence, když růžemi ověncena hulala v bakchantickém chorovodu, přistoupil k ní a hodil na ni černou roušku a posadil ji na měch s popelem a kázal jí odřící se veselí, světla a rozkoše... Umlkly šalmaje, zpívající chvály kráse a lásce a povadly růže. Už ne v stinných hájích, jimiž se procházeli mudrci, ale v podzemních, vlhkostí zatuchlých katakombách měla se nadále rozvíjeti mysl lidská, dychtivá obětní krve, dávající do klatby vše, co chtělo žít a cítit.

Země stala se od té údolím slz. Hesla muk a smrti byla základem a hlavní osou nové, smutné víry a šibenice starých, kříž, nejvyšším jejím odznakem, symbolem. Svět ustydl a zmrtněl v tom miliskování se smrtí, potuchla a pohasla vůdčí jeho světla.

Ale sebevražedný blud nemůže věčně potrvat. Lidstvo zmučené dlouho je tížící »múrou«
posléze procitlo. Kříž přestal k sobě táhnouti národy, lidský duch začal

rváti pouta naň vložená, ujařmené myslí jaly se velikým hlasem svých práv dovolávati. Lidstvo odvrátilo se od falešného proroka z Nazaretu, odhazujíc s odporem od sebe dlouho trpěnou pověru. A rafije na hodinách předurčení ukazuje již na osudnou hodinu, kdy Přemožený má rozbítí svoje okovy a uvolniti sebe a celý svět!

A to je ta dobrá novina, s kterou k vám přicházím! Mnohá pokolení na ni čekala, všichni šlechetní a svobodní duchové po ní toužili, vám dáno dožítí se šťastné té chvíle. Uvěřili jste mi a šli jste za mnou: jste tedy hodni býti jádrem toho vojska jež si za prapor zvolí heslo přemoženého boha a jež půjde u vítězný boj, aby království jeho bylo zase na zemi obnovoeno!

Tolik pro dnešek, moji věrní! Poodhrnul jsem vám cípek záclony, nad za nedlouho už odhalím vám celé tajemství, ukáži vám, jaké poslání připadlo údělem vyvoleným, vyjevím vám jméno, jehož znamení bude vám na čela napsáno a v srdcích vypáleno jako zázračný šiboleť, jenž vám zabezpečí neomylné vítězství.

Zatím jděte ve svých myslích ztrávit, co jste tu slyšeli, a vyrvati z vašeho ducha vše, co jest ostatkem pověry, posled-

ni nitkou, vížící vás s tímto světem, jenž musí beze stopy zhynouti. Heslo moje pro dnešek: — Buďte připraveni a věrni! Pryč s pouty kapitalismu, pryč se vším, co volnost vaši omezuje, ale nade všecko pryč s hnusnou pověrrou, jež srdce vaše jímá a vašemu pánu brání uvázati se v dědictví jeho!

5.

Rabbiho promluva učinila na bratra a sestru dojem zcela různý. Straffordovi přinesla jenom zklamání a nechutenství. Editou však otřásla do útrob, zapisujíc se jí do duše ohnivými písmenami.

— Nadál jsem se něčeho původního, při nejmenším osobně promyšleného, — pravil mrzutě profesor, — a zatím rabbi ukazuje se býti praobyčejným manichejčikem s příměsí luciferanismu. ke konci XIX. věku tak v modě jsoucího, dnes však naprosto zapomenutého. Snad proto, že ta hloupost zapomenuta, křísí jí teď ten žid s bujnými fantasiemi o dvou bozích židovské gnose a středověkého kacířstva. Ne, opravdu jsem se zklamal! Je lepší z něho hypnotisér, nežli myslitel!

Ale Ědita jinak na to pohlížela. Co na tom, že jakési tvrzení, řekněme to výrazněji: jakési pravda zůstala vpletena u vy-

znání víry, lidstvem odvržené a zapomenuté? Což se proto stala — falší? Vždyť vzpoury volného ducha ve středních stoletích proti dogmatu, podvazující jeho křídla — toť zlatá niť nesmrtelné pravdy, razící sobě cestu ke světlu přes rumovisko pověry a zpátečnictví! Co z toho, že povšechná temnota zavinula pravdu tu v podivné nebo dětinsky naivní roušky? A když ji genius jiných časů z těch roušek vybalil a na oltář ji staví, — máme mu činiti výtky, že z věčného smetiska vydobyl diamant, jemuž ceny nemá?

— A co bude s Kristem? — tázal se Strafford. — Vždyť přece podle rabbiho Kristus jest vtělením zla, jako vtělení černého boha, jest hasitelem světla a štěstí a největším nepřítelem lidstva. A tys zahořela k témuž Kristu mystickou láskou. Jak to srovnat?

— Ten Kristus, kterého já miluji, je kdosi jiný, než ten zlý bůh, o kterém prorok mluvil.

Strafford se usmál.

— Ó, té ženské logiky! To ti tedy lehkým bude odpřisáhnouti se ho?

Zavrtěla rozhodně hlavou.

— To neudělám! Leda že bych ho nebo sebe chtěla klamat, ale to se mi hnusí.

Šli kousek mlčky, rozhlížejíce se po davech jako moře se vlnících.

— Víš co, Jindřichu? — zašeptala Edita, jako by se za to, co povídá, styděla.

— Mám dobré tušení, že mne uzdraví.

Strafford stiskl jí ruku.

— Potom je dobře, drahá! Třeba věřit, to pomáhá.

— Toť! Já věřím! — děla s důrazem.

Odpoledne potom zavedl je Poldy na místo, kudy se měl dle jeho výpočtů rabbi neomylně bráti. Nepřepočítal se. Mistr se skutečně tam tím směrem dal. Cestou měřil pronikavým zrakem čekající na něho. Zdaleka již všiml si bratra a sestry, zřejmě od sousedních tlup zevnějškem se lišících. Přiblíživ se, kynul Straffordovi, by k němu popošel.

Vystoupili ze zástupu, a Edita tak zbledla, že bratr musil ji podpírat, ba skoro nést. Ohnivé oči rabbiho spočinuly na obou.

— Jste zpoza hor, od půlnoci, tedy z Polska! — pravil jistě. — Z Krakova-li?

Strafford viděl už včera, že prorok čte v myšlenkách jako v otevřené knize. Než přece jen ho překvapila správnost uhodnutí, jež před sebou měl.

— Z Krakova, — odpověděl.

— Nepřicházíš sem jako můj adept, vídím to. Provázíš tuto dámu, jež není tvou chotí, ale má rysy a výraz jako ty, je to tedy tvoje sestra. Dovedl jsi ji ke mně, bych jí zdraví vrátil, není-liž pravda? A zdraví jest jí třeba, neboť užírá ji jako červ vnitřní nemoc, a nemoc ta jest nevylečitelná. Ale já všechno mohu! Já ji uzdravím!

I utkvěl na ní pohledem žhavým, hrozným a něžným zároveň.

— Slyšíš, sestro moje? Odletí od tebe smrt a budeš zase jako jarní květ! Jenom chtěj!

A postoupiv o krok vpřed, vložil jí ruku na bílé čelo.

— Věříš-li ve mne?

— Věřím, pane, ó věřím!

— A toliko ve mne jediného?

Zaváhala.

— Co tím, pane, myslíš?*)

— Myslím tím, že nevěříš naprosto v nikoho jiného kromě mne!

Zamyslíla se na chvílku, potom odpověděla zvolna a pevně: — Já, pane, nevě-

*) Aby se snad někdo nepozastavoval nad »tykáním«, upozorňuji, že vykání v době takového obratu časového pokládám za nemístné. — P. překl.

řím v nikoho kromě tebe, ale miluju a milovati nepřestanu.

Hleděl úporně na ni, snaže se proniknouti až do hlubin její úsoby.

— To není oddanost k bratrovi, ani láska k živému člověku! — pravil, zvolna bera ji za ruku. — To by ti tepna prudčeji bila a na lících rozkvetly by růžičky!

Pustil její ruku a couvl o krok, očí s ní nespouštěje.

— Ty miluješ tam toho a nechceš se ho k vůli mně vzdáti! — vybuchl konečně. — Popři to, můžeš-li!

Žena se vypjala, odsouvajíc podpírající ji rámě bratrovo, a podívala se směle prorokovi do očí.

— Nezapírám toho! — pravila. — Věřím v tebe, pane, neboť pravda a moudrost plynou ti z úst, ale tam toho nezapru, poněvadž téměř všichni Ho zapřeli, milují Ho proto, že jest opuštěn a protože trpí!

Nastalo ticho. Lidé stáli, téměř nedýchající, němými svědky toho výjevu. Rabbi a Edita měřili se pohledy jako dva zápasníci, hotující se k rozhodnému utkání.

— Víš-li, — začal, — že to, čím se tvoje mysl obírá, je klamný stín, podvod, kterým tlupa bezbožných po věky šálí

naivní, obalamucené zástupy? Víš-li, že já jsem pravdou jedinou, pravdivou, kdežto on že je výtvor obrazotvornosti, naprosto odporující tomu, co skutečně bylo? Ten totiž, k němuž se nese tvoje chorá mysl a tvůj žal!

Zavrtěla hlavou.

— Já o Něm nevím nic kromě toho, co jsem četla v knížce, líčící Jeho život. Ale to mi stačí, bych Ho milovala a památku Jeho ve cti zachovala.

— Ale, ženo, což nevíš, já že jsem Jeho pravý opak a zápor? Kterak tedy můžeš zároveň věřit ve mne a v Něho?

— Víím, pane, že s tvého hlediska máš pravdu a že by se patřilo tvé žádosti vyhovět. Ale já jí nevyhovím. A třeba silně v tebe věřím a přesvědčena jsem, že poslušna budouc, zdraví bych nabyla, přece tě neposlechnu. Nezpronevěřím se tam tomu! Volím smrt!

Hleděl posupně na ni, pohybuje tíše rty.

— Zasloužíš smrti za tvou nevěrnost!
— děl hluše.

— Víím, že umru! — na to prostě ona.

— A jsi nejdivnější květ zemský, perla, nesmrtelné štěstí přinášející a hodná vládce světa!

Couvla a chtěla zapadnouti do davu. Vztáhl ruku, zadržuje ji.

— Počkej ještě! — zvolal. — Nechaf se neřekne, že mým očím zazářil nejdražší skvost země této, já pak že jsem jej nechal do prachu zašlapat. Nechceš mi své duše darovati? Uzdravím tě i tak!

Ona však učinila znova odmítavý posunek.

— Víím, pane, co jsi učinil včera s dívkou, jež se nechtěla odřící kříže. Já za jejím příkladem nepůjdu. Pamatuj si to!

Hněv přelétl bledým vichrem po jeho tváři, zanítiv posupné blesky v očích. Ale hned se opanoval a byl — jak před tím — usmíval se a plný důstojnosti.

— Křivdíš mi! — pravil laskavě. — Nepředvídal jsem, co se stane s onou uzdravenou a nezáleželo mi na tom. Viz! — dodal, obchvátiv širokým vzmachem ruky prostranství. — Všecko to jest moje dnes, a zítra bude mým — svět! A ty se domníváš, že by mi mohlo záležeti na jedné ničemné duši z davu, že bych spekuloval na změně nálady první lepší dívky, souchotěmi ztrávené? Opětuji: křivdíš mi! A křivdíš proto, že mi nerozumíš!

Přiblížil se k ní a naklonil se k ní tak, že cítila palčivý jeho dech na tváři.

— Slyš! Jsem samotný uprostřed toho tlumu nedorůstajícího mi do kolen. Mám miliony duší lidských, budu jich mítí miliardu, tolik, kolik žije na zemi obyvatelů. A co z toho? Z těch malých, všedních duší žádná nestojí za námahu získání! Ale jak se na své cestě potkám s duší vzácnou, ke mně se povznášející a právě proto nechtějící se plazit u mých nohou, tu jsem hotov pustit se o ni v boj s celým světem, ba v zápas se dát i se samým odvěkým nepřítelem, abych ji jen získal. Ale proti ní samé musí moje moc ustat a k nohám jejím se položit, ona pak sama, prostá a volná všech vlivů, musí se ke mně přiklonit a bez výhrady se mi oddat. A tehdy vynesu ji ponad hvězdy a svou vlastní korunou ji ověním — —

Povídal to tak tiše, že ani nejbližší stojící Strafford slov jeho slyšet nemohl. Slova ta projímala Editu neznámým do té doby vzrušením. Zdálo se jí, že jakési sladké kouzlo z nich k ní plyne a že ji obchvacuje plamen, celou bytost její ztrávující a přece nače všechno pomvšení slastný. Nemohla odtrhnouti zrak od těch dvou očí jako hvězdy planoucích. Čila, že se stává jeho a že třeba mu jen pokynout, a nedovede se mu opřít v ničem, zhola v ničem . . .

On však odstoupil od ní, stěží odtrhuje pohled od jejího obličeje, a obrátil se k Straffordovi: — Přiveď mi večer svou sestru. O samotě bude mi snadněji s vámi pohovořit a se domluvit.

Vzdálil se, přecházeje k jiným, na jeho pohled a slovo čekajícím. Zraky davů rozběhly se za ním, ale mnoho očí zastavilo se u bledé, na podiv sličné dívky, jež na tak dlouho připoutala k sobě pozornost rabbiho, jež se směla mu opřít a přece zůstala v jase jeho lásky. Edita pocítila s bolem ten zájem o sebe.

— Odejďme odtud! — pošeptala bratřovi.

— Nuže, pojďme! — odpověděl Strafford, týmž pocitem opanován.

Prodírali se tlačícími se davy, když náhle dívka ucítila na rameni dotyk čísi ruky.

Ohlédla se. Vedle ní, klada prst na ústa, stál její krakovský známý, otec Wincenty.

— Ani slova tu! — zašeptal, nakloniv se k jejímu uchu. — Kde bydlíte?

Udala svou adresu.

— Smím jít za vámi? Ale jak bychom se neznali!

— Prosím!

Když se ze zástupu dostali, Edita potichu bratrovi vše vysvětlila, mrsknouc při tom úkradkou okem po otci Wincen-
tym. Byl přestrojen, nad čímž se nepozastavovala, neb od dob velkých pronásledování kněží se přestrojovali, by ušli udání a polapení. Ale překvapilo ji, že kněz měl na sobě uniformu kormidelníka pohraničního aeroplanu, jakou byla viděla u mužstva křížníku kolem Gänserndorfu. Když je v bytu jejich zastal, vyložil jim p. Wincenty celou zprávu.

Znal Strafforda z řečí o něm, i věděl, že mu může zcela důvěřovati. Pověděl mu tedy, co ho tu přivedlo. Byly to věci veliké váhy a jak bratrovi, tak i sestře nové a divné.

Toho času papežem byl Pavel VI., sta-
řec — podzimní už kvítek a nemocí strhaný, ale nezmořeného ducha. Jemu po boku stál oporou jeho slábnoucích sil »spěžový kardinál«, jak všeobecně zván poslední potomek jednoho z nejslavnějších rodů římských, Romola Colonna Orsini, jemuž se podařilo tvůrčím duchem a organizačním darem v posledních letech vyvésti katolickou církev z mrá-
kot zapomnutí a v některých krajích, především zase v Itálii, vybudovati z ní

znova moc, na niž svět patřil s větším stále podivem.

Skutečně po řadu let zdálo se křesťanství s povrchu země setřeno. Mnoho lidí, nevyjímajíc ani těch, co byli u vlád, bylo toho přesvědčení, že papežství nadobro přestalo. Zvláště od té doby, kdy krvavé pronásledování přibezděčilo Viatora I. Řím opustiti. Papež ten, označený v Malachiášově prorocívi heslem »Pastor et nauta«, skutečně se přepravil v rybářské lodi s jedním toliko druhem přes Středozemní moře a ukryl se v Jerusalemě, kdež v přestrojení a úkrytu dožil se konce apoštolských klopot, prací rukou svých živobytí si vyděláváje. Jak o něm tak i o jeho nástupcích nevěděla většinou nepatrná hrstka věřících, již skrývali se od útisků jako křesťané v prvních stolecích, ale správa církve stále vedena několika kardinály, meškajícími jako papež v Jerusalemě.

Ani tam však nepopráno papežství trvalého útulku. Založení palestinské říše rozpoutalo' starý fanatismus, a to zejména u chassidů do té míry, že jejich nátlakem povolivší na celém světě útisk přinesl křesťanství v Svaté zemi krutější pronásledování, než kdykoliv před tím. Už za světové komuny vydány dekrety

(nařízení), hrozící smrtí usvědčeným ze zločinu protispolečenské pověry, nebyly však úkazy ty moc přísně prováděny, poněvadž hrozilo vyhlazení. Bursovní oligarchie v Palestině však je ze starého smetí vyšťárala a jala se prováděti je s horlivostí, jakou jenom dává fanatismus a stoletá nenávist. Slídění a pátrání po křesťanech rozbujelo v neslýchaných rozměrech. Pavlovi VI. a kardinálům bylo prchnouti od Božího hrobu. Na štěstí změnily se v té době poměry na poloostrově apeninském. Tamější komuna napáchala tolik násilí a sveřepostí, že vyvolala obecnou proti sobě reakci, reakce pak ta začala se kloniti, jestliže ne zrovna ke katolicismu, tedy k široké snášenlivosti ku křesťanství a papežství, jehož usunutí z Vlach všeobecně pokládáno za velikou škodu pro kraj a za zbavení ho význačného a vlivného činitele v jeho osudech. Obrat ten ještě před návratem Pavla VI. do Říma připravoval a silně podporoval kardinál Orsini, papežský vikář v Římě. Jeho neumorným snahám podařilo se založiti v Římě silné středisko katolické organisace a po něčem podobnými organisacemi opřísti celou rozlohu italských krajů. Ba poštěstilo se mu u příznivé mu vlády vymoci vrácení jistého

počtu kostelů a nejdražších katolíkům basilik lateránské a svatopetrské s určitou, nevelikou částí Vatikánu. Byltě Vatikán vyhozen do povětří podle dekretu římské komuny zároveň se sloupovým Berniniho a průčelím basiliky, ostatek svatyně a část paláce jí se dotýkající ušetřeny byly jakýmsi divem od dynamitových výbuchů. Povídalo se, že ti, co byli pověřeni dílem zničení, přičinili se aspoň částečně je zmařiti. Ze sbírek katolíků celého světa vystavena přesně dle pravzoru zničená část basiliky z papírové massy, a nejspanilejší z děl křesťanskou osvětou zřízených vévodilo dále Věčnému městu, třebaš z královského rámce vyňato.

Vše to stalo se ještě před papežovým návratem do Říma. Návrat ten, třebaš byl vlastně útekem před útiskem palestinských magnášů, vzal na sebe nad Tiberou ráz triumfu. Papež usadil se znova ve Vatikáně a vážnost jeho rychle nabyla v celé. Italii rázu, arcí dalekého kultu, jakým obklopováno kdysi »světlo v nebesích,« velikého Lva, a papeže rozhodčího lidí, Benedikta XV., ale přece jenom živě se odrážejícího od lhostejnosti jiných zemí. Ale hnutí návratu ke křesťanství začíná se jevit už i za Alpami. Řada re-

lorem předsevzatých kardinálem Colonnou Orsinim zjednodušila a prakticky zmodernisovala hlavní tepny církevního života, propůjčivši jich výkonnosti od věků nevidané správnosti. U věřících pak zase ukazovala se všude veliká horlivost a snaha posvěcovati se, připomínající nejslavnější doby církve.

V takových to celkem příznivých poměrech zastal objevivší se prorok papežství. Počátek jeho činnosti na východě nepřivedl ho ve styk s Kristovými vyznavači, neboť všichni padli už za oběť poslednímu pronásledování neb jako papež prchli před ním za hranice Palestiny. Ale ještě před Dardanelami pocítily skutky nenávisťi rabbim šířené křesťanské obce v Syrii a Malé Asii, jež většinou podlehly zničení a zpusťování zfanatisovaných stoupenců mistrových. V širších rozměrech opakovalo se to v zemích balkánských a uherských. Křesťané hynuli po tisících; ty, co životem vyvázli, desátkovaly (decimovaly) nakažlivé nemoci, mohl hlad. Křesťanství ocitalo se před rozhodnou dobou, jež v ničem nezadávala krvavému pronásledování komuny. A prorok bral se vpřed, smetaje s povrchu zemského vše, co mu v cestě stálo, i bylo již úplně zřejmo, že touží po vládě nad

světem a že té vlády dobude, jestliže ho cosi nepředvídaného nezadrží.

Ve Vatikáně sledovali od prvních chvil činnost rabbiho s nepokojem a velikou pozorností. Ale zprávy o něm docházely tam povšechné a bez ladu a skladu. Psali východní biskupové, ale psali z úkrytů, do nichž se byli uchýlili před blížícím se zapřísáhlým vrahem. Nebylo, kdo by se mu podíval tváří v tvář a podal o jeho činnosti zprávu jako očitý svědek. Spěšový kardinál rozhodl se vyslati spolehlivé lidi, kteří by se na proroka z blízka podívali a potom do Říma pospíšili podati mu bezprostředního vysvětlení.

Několik vynikajících kněží z různých míst dostalo rozkaz odebrat se do Budapeště, nezávisle jeedn na druhém, v tom přesvědčení, že aspoň jeden vyjde zdráv z té trudné výpravy a doveze do Říma žádoucí zprávy. Jedním z těch mužů byl otec Wincenty.

— Hle, proč se tu se mnou setkáváte!
— skončil kněz svůj výklad.

— Ale, vždyť se vydáváte zrovna na smrt! — zvolal soucitně Strafford.

Kněz se usmál.

— Život má jenom tolik ceny, kolik lze z něho obětovati! — odpověděl klidně.

Ale Edity dotkla se příkře bratrova slova.

— Myslím, že tu méně než kde jinde hrozí důstojnému pánu nebezpečnosti. Vraždy a svereposti, páchané luzou, jenom tam se dějí, kam vliv rabbiho ne-sahá!

Kněz bystře se na ni podíval.

— Viděla jste ho už?

— Toť. Mluvil s námi.

— Máme za chvíli k němu přijíti, — dodal Strafford.

— Do jeho bytu? — podivil se kněz, jenž tu od několika dní meškal a obeznámen byl s panujícími tu zvyky. — To je velice výjimečné vyznamenání.

— Ovšem! Byl neobyčejně přívětiv k mé sestře, — vysvětloval Strafford.

Otec Wincenty obrátil se k Editě.

— Tím spíše opakují, co jsem vám v Krakově pravil: Mějte se na pozoru.

Strafford, jenž vlastně vzato, nebyl dalek odporu, jaký se zdál k rabbimu cítiti kněz, jal se ho vyptávat, na čem se zakládá jeho odpor. Varoval ho však, aby mu nemluvil o falešných prorocích, poněvadž to na konci XX. věku příliš páchne teletinou. Kněz, usmívaje se, sklonil hlavu.

— Nebudu mluvit o falešných proročích, ani jiných, ač se ten člověk sám prorokem jmenuje. Povím toliko, co se kolem nás v městě děje, — v obozu rabbiho, s jeho vědomím a souhlasem. Což o tom nevíte, že den jak den rozcházejí se hlídky po bližších vesnicích a městech a větší oddíly po dalším okolí, by slídily, věznily a smrtí pokutovaly z křesťanství podezřelé? Nevíte, že tím způsobem zahynulo už mnoho tisíc našich nešťastných spoluvyznavačů a zbylým že hrozí vyhlazení?

Edita zkusila odporovati, omlouvati. Její mysl, přeplněná dojmy, jaké na ni mistr učinil, nechtěla nic viděti z toho, co by mohlo stín na tu světlou postavu vrhnouti. Pospíšila také hovor svěsti na jiné pole a nepřipustila kněze pronéstí svůj rozum o zamýšleném slyšení. Chladně se rozloučili, nezminila se ani slovem o opětném sejití. V očích otce Wincentyho, upřených na dívku, zrcadlil se smutek.

Ale Editu nechtěla slyšet o otci Wincentym, ani o tom, co od něho slyšela. Duše její byla u mistra, plná starostlivého očekávání. Neboť nadešla jím stanovená hodina.

Uvedli je do čekárny. Byla to obšírná místnost pustá. Několik velice prostých.

nevycpaných židlí a pohovek stálo podél stěn. Stěny natřeny byly šedavým pokostem, jenž vzduchu nepropouštěl. Světnice připomínala klášterní hovornu. Jedinou její ozdobou byla bronzová, polovypuklá práce, visící proti vchodu. Představovala postavu lidskou nesmírně šlechtitných obrysů a dojemného výrazu bolu a zoufalství ve tváři. Postava ta upoutávala na sebe pozornost vstupujícího a nebylo možná od ní očí odtrhnout.

Strafford pozoroval zvědavě řezbu.

— Čistá věc! — poznamenal. — Je to jistě podoba onoho přemoženého titana, o kterém rabbi včera tolik vykládal.

Ale Edita neměla očí pro umělecká díla a veliký zavržený praníc ji nepoutal. Celá její duše soustředěna byla v jediném slově: On! A on stanul před ní, nedáv ani chvíle na sebe čekati. Halil ho jako vždy, bílý plášť arabský, spouštějící se v měkkých řasách k zemi kolem jeho ztepilé a statné postavy. Kynul jim laskavě rukou, dáváje Editě znamení, by blíže přistoupila.

— Nechtěl jsem se vydávati příliš dlouho za terč zvědavosti davů, — pravil svým nízkým, melodickým hlasem. — Ani jsem nechtěl, aby cizí byli svědky

výjimky, kterou chci, u tebe, paní, učiniti. Jsem poslán na tento svět, abych jej vysvobodil z otroctví a pověry. Takové poslání, toť válka na život a na smrt, válka, ve které lítost musí umřítí, sice jinak hyne ten, komu srdce změklo. A proto musím od mass vymáhati, aby volily mezi volností a nevolnictvím, mezi mnou a Jím! Výjimku, jakou činím, musí tajemství zastříti.

Odmlčel se a hleděl na ni, jakoby od ní čekal potvrzení svých slov. Pokynula hlavou na znamení, že mu rozumí a s ním se snáší.

— Chtěl jsem také míti časem někoho u sebe, s kým bych mohl svobodně svoje myšlenky vyměňovati. Mnoho velebitelů mne obklopuje, ale nemám mezi nimi ani jediného přítele. Zda byste chtěli, pozůstavše tu čas, býti mými přáteli, přistupující ke mně ne jako k vládci, ale jako k bratrovi? Chtěli byste mi přinéstí neocenitelný poklad, jakým je volná myšlenka a ruka upřímně podaná?

Mluvil k oběma, ale hleděl pouze na ni, jímaje laskáním a sladkým jako laskání rozkazem její oči, vpíjející se v něho, jakoby je neviditelné kouzlo poutalo.

Oči ty výmluvně přisvědčovaly slo-
vům rabbiho. Strafford odpovídal na ně
chladnou, až upřímnou všedností.

— Ujednáno tedy! — usmál se mistr.
— Přicházejte každodenně ke mně v té-
to chvíli a mluvte se mnou jako s bra-
trem. Tam za těmi dveřmi zůstane pro-
rok a pán lidí. Tu sejmu se svých skrání
trnovou korunu, kterou mi vtlačilo před-
určení, tu při vás stanu se tím, čím jsem
dosud tak krátce byl — člověkem!

— Tak! Ano, tak! — mluvily Editiny
oči, jako hvězdy svítící.

— Ještě slovíčko! Jak, nepozoruješ,
paní, změny ve svém stavu?

Mladá žena udiveně pohlédla na rab-
biho a zamyslíla se.

— Toť pravda, — pronesla po chvíli.
— Cítívám každého dne po polednách
bolesti, jichž dnes nepocítuji.

— Cítíš-li, paní, jarost a sílu, jaké jsi
spíše neměla?

— Cítím... Ó, cítím!

— Buď tedy klidna! Bolesti se již ne-
vrátí! Zárodek tvé nemoci odstraněn.
Jsi zdráva!

A sebevědomě se usmívaje, hleděl br-
zo na ni, brzo zase na Strafforda. Pro-
fesor zbledl a rozběhl se k sestře, ana
jeho tvář rozčilením sebou poškubávala,

ale Edita se nehýbala, s mistra oči nespouštěla.

— Veliký jsi, pane, v pravdě veliký a dobrý! Kořím se ti!

Vztáhl proti ní ruce.

— Ne! — pravil. — Ne tak! Buď mi jenom dobrou sestrou a nechať duch můj časem spočine v oživujícím stínu tvé milosti!

6.

Straffordovi docházeli následující dny k rabbimu a rozmluva s ním protahovala se pozdě do noci. Profesor poslouchal s největším zájmem neobyčejného toho člověka. Edita zase poddávala se bez výhrady jeho kouzlu.

V té době setkala se ještě jednou s otcem Wincentym. Zastavil ji, aby ji pohnul opustit oboz a vrátiti se do Krakova. Ani mu domluviti nedala.

— Proč mi toho člověka ohavíte? — vyčítala mu. — Je lepší, než vy! Přijal mne, uzdravil mne, stal se mi přítelem a bratrem, ač jsem Krista zapřítí nechtěla!

Ústy jste Ho nezapřela, ale zapíráte Ho skutky, — na to smutně kněz.

— Nikoliv, — neboť, je-li Kristus tím, jakým Ho líčí Písmo, potom se ti dva ničím od sebe neliší a nemožná stavěti je

proti sobě. Ježíš z Nazaretu a Juda Gesnareh, toť jedna duše ve dvou tělích!

Kněz vzhlédl k nebi a na chvíli se zamlčel.

— Nepřesvědčím vás. — děl posléze.
— Zhypnotisoval vás! Ale budu se za vás modliti; potřebujete toho!

Edita ho už neposlouchala. Davši mu pokynem hlavy s Bohem, chvatně odcházela. Nemohla mu odpustiti, že mistra tupil. On však jí dohonil a pošeptal jí, třeba se po něm ani neohlédla: — Jednu věc mi z lásky udělejte! Bývala jste v Krakově na našich schůzkách, modlila jste se s námi; přijďte i tu na služby Boží! Aspoň jednou! Potom se zachovejte, jak se vám uzdá!

Obrátila se k němu plna zvědavosti:

— Na služby Boží? Tu? Na očích rabbiho?

— Byly přece slaveny i na očích Neronových!

— Ale jak se na ně dostat?

— Sám vás na ně doprovodím. Zítř ráno se pro vás stavím. Chtěla cosi říci, s jakousi námitkou se vytasit, ale kněz už byl ten tam.

— Ostatně, co mi to uškodí? — zašeptala. — Ty věci vždycky mne vábily, tu pak bude to jistě cosi neobyčejného!

Kněz dostavil se druhého dne velice záhy, kdy ještě vše — až na zametače ulic a zřízence aprovisační — spalo. Rozjařilo se mu v očích, když viděl, že jde naproti. Slova nepromluvivše, odebrali se k nejbližší stanici samoletů a sami toliko pustili se prázdnou lodí za příčinou ranní hodiny k Budapešti. Nedoletěli však samého města, nýbrž zastavili se u opuštěného stavení, bývalé to kasárny, obývaného částečně nejchudšími lidmi. V průjezdě bednářský pobíjel sudy.

— Pokoj! — zašeptal kněz, bera se mimo bednářského.

— Víra! — odpověděl taktéž tiše dělník.

Přešli dvůr, na němž kdysi vojáci konávali cvičení, a vstoupili do dlouhé, lomivé chodby, kde bylo tma jako v pytli.

Na zatačce byli zastaveni otázkou:

— Víra?

— Pokoj, — odpověděl kněz a otevřel dvěře, vedoucí do menšího sálu, načisto pustého a pokrytého prachem léta neseťřeným. V sále stáli na stráži dva mladíci. Ještě jednou opakovány v opačném pořadí onyno otázky, jež očitě byly smluveným heslem, potom nízkým vchodem a podvojnými dveřmi ve zdivu dostali se do prostranné místnosti, nabitě lidmi.

Byla to kdysi vojenská spárna, jejíž okna byla z vnitřku deskami zatlučena, by vnitřek uchráněn byl zničení. Však byl také vnitřek dalek zpusťování! Edita s úžasem viděla, že místnost upravena na kapli nejen čistě a vážně, nýbrž dokonce s jakýmsi přepychem. V dekoraci, pravda, bylo znáti chvat a prozatímnost, ale zároveň vybroušený vkus a nádheru. Stěny byly polychromovány, oltář ověšen těžkými aksamitovými draperiemi, bronzové a stříbrné svícny byly umělecké práce, obraz nad oltářem maloval prvotřídní štětec. Ale ještě více překvapena byla obecností. Především bylo to shromáždění tak četné, jakého nikdy před tím v Krakově neviděla a nad to, čemu teprve nebyla v Krakově zvyklá, shromáždění to skládalo se při nejmenším z polovice mužských a to zase ze značného počtu mládeže. Panovala tu také z míry jiná nálada. Tam byla zvyklá setkávati se s hrstkou zmořených, stojících jako poslední čestná stráž na pohřebišku víry bez vyznavačů: tu však měla před sebou beze sporu zástup silných lidí, hotových přinést v oběť své životy pro své náboženské přesvědčení.

To, co po té viděla, potvrdilo správnost prvního dojmu.

Nebyla to totiž tichá, dle starého programu konaná pobožnost, nýbrž spíše katakombní oběť, shromáždující k vzájemnému posílnění se zítřejších mučedníků. Edita dověděla se, že značná většina účastníků ztrávila tu celou noc na modlitbách, zpovědi a přípravě na smrt.

V té viděla dlouhou řadu katechumenů, nad nimiž kněz dokončoval křestní obřady. Z těch katechumenů jenom několik bylo neplnoletých, většinu činili lidé dospělí, ba i ne jeden, jehož se už mech chytal. Požehnáno také několika manželstvím, z nichž nejedni měli za sebou daleko jaro života. Vše nasvědčovalo tomu, že ti, co se tu shromáždili, nebyli obyčejní věřící, nýbrž svaz zápasníků, kteří se v poslední chvíli postavili pod prapor kříže, by svou víru, které snad po celý svůj dosavadní život nesloužili, smrtí potvrdili a zpečetili.

Mše sv. slouženy jedna za druhou, ale bez zpěvu, toliko chvílemi ozývaly se přitlumené zvuky harmonia. Potom vystoupil kněz na kazatelnu.

Hrubými rysy načrtl události posledních měsíců. Oligarchický převrat zastihl křesťanství v Uhrách v úplném zániku. Zbylo tu, pravda, dost pokřtěných, jenom

že si většina z nich nic z Kristovy nauky nezachovala. Pronásledování ve zdejším kraji nebylo tak krvavé, jako v jiných zemích, a proto reakce nevyvolala. Vyvolalo ji teprve objevení se Antikristovo a jeho usazení se pod samým sídelním městem.

— Pamatujeme všichni těch chvil tak skvostných, tak ducha křepících, ač tak bolestných! Denně voláni křesťané k vyznání víry. Dav vrhl se na nejznámější a na kousky je roztrhal. První slídivé výpravy se ukázaly. Začaly úřadovati první stanné soudy proti pověře zřízené. Myslílo se, že elektrický blesk hned už posledního křesťana sklátí! A zatím dopadlo vše jinak, a jak jinak! Čím více bylo obětí, tím více rostl počet vyznavačů. Lidé, kteří se již dávno ani nepamatovali, že byli jako nemluvňata pokřtěni, neb i tací, kteří vůbec pokřtěni nebyli, doptávali se na skryši kněží a chvátili k nim, volajíce: »Učiňte z nás pravé křesťany, když svou krví chceme vydati svědectví víře.« Těch pár kaplí, co jsme měli, nemohlo pojmouti těch zástupů nových bratří. Bylo třeba postarati se o nové, prostornější svatyně. A povstaly!

Zřím to nadšení, tu bezmeznou obětavost, s jakou výlohy hrazeny a s jakou kde kdo se účastnil práce o vyzdobě

svatyní. Tak povstala, hle, tato, tak blíz-
ká lví jámy, v celé své kráse a ozdobě v
několika nedělích. Upravení jiných více
času nezabralo. A všechny jsou den jak
den plny věřícího lidu a Boží chvály a ze
všech každodenně ráno vycházejí ti, jimž
se večer dostává záviděníhodného losu —
společníka Beránkova!

A proto blíží se poslední den světa ne-
zastihne nás chvějících se a třesoucích
před ním, naopak, očekáváme ho s plesa-
jícím srdcem a klidnou myslí.

Užtě všem zřejmo, že naše přebývání
v tomto slzavém údolí konce dobíhá. Sho-
dili jsme už se sebe pouta, jimiž ještě ne-
dávno tak mocně časný život nás k sobě
pojil. Odvrátili jsme své duše od jeho
klopot a radovánek a jako kdysi muži
israelští, hledící za Kristem do nebes se
beroucím, stojíme i my, vzhlížejíce k nebi,
brzo-li se na něm ukáže znamení, ozna-
mující druhý příchod Pána a Spasitele
našeho, aby soudil tento svět.

Kazatel skončil a odpovědí na jeho slo-
va bylo veliké ticho, zřídka přerývané
vzdechem nebo šeptem modlitby. Kdesi
z kouta rozlehlo se krátké, rychle potla-
čené štkání. Bylo na těch lidech znáti, že
jsou shromážděním mužů, že je v nich
síla a že tu sílu s sebou přinesli, žádosti-

ví činu a nepodléhající chvilkovému do-
jmu.

— Nu, jak? Zdaž vám to nepromluvílo
do duše? — zašeptal otec Wincenty. —
Nechtěla byste s námi býti?

Edita pohlédla na něho tiše a jakoby
skrze mlhu.

— Ach, ano! — odpověděla tiše a jako
by ze sna. — Ráda bych, Bůh ví, ráda
bych! Jak by ne?

— Chvála Bohu! — zvolal kněz a tvář
se mu rozzářila.

Ona však toho si nevšímajíc, mluvila
dále, hledíc do prázdna, spíše k sobě,
nežli k němu: — Vždyť je tu všecko tak
krásné, tak povznášející! Kdož by nechtěl
býti v družině Beránkové a kdož by ne-
prolil své krve na vykoupení vlastních a
cizích vin, když On ji do poslední krůpěje
dal?

Kněz vzal ji za ruku.

— Tedy se vyplní, zač jsme tak dlouho
prosili, stanete se naší sestrou!

Edita pohnula hlavou zpola přisvědču-
jíc, zpola odporujíc, co výraz bezradnosti
a rozpačitosti přelétl přes její tvář.

— Tak! — začala lámajícím se hlasem.
— Víím, že jsem povinna s vámi jíti. A
chtěla bych, ach, jak ráda! Ale, jak to bez

něho udělat? A co on tomu řekne? Od-
loučiti se od něho? Nikdy! Tedy jak?

Kněz zalomil ruce.

— Ten člověk ji posedl a vydal v moc
tomu, který ho poslal! — zašeptal. — Ale
i tomu je rada. Sama Prozřetelnost je po-
sílá.

I otočil se rychle k Editě, jež zatím
stála, nechýbajíc se a nic, jak bylo patrné,
kolem sebe nevidíc.

— Poshovte ještě chvíli! — zaprosil.
— Uslyšíte jiná slova, silnější těch, jež
jste právě vyslechla. Snad stanou se hro-
mem, jenž vás z bezvládnosti vyburcuje, a
blyskavicí, jež vám osvětlí propast, do
které se řítíte, a propůjčí vám síly za-
včas ještě couvnout.

Sedla si poslušně a trpně. Zatím nava-
lila se do sálu nová vlna lidí, že v něm
bylo dusno a těsno.

Zamádlo ticho. Čekali kohosi. Občas o-
zýval se z pozadí šepot, jenž však ihned
ustal, jako svíst větru, když ucpete otvor,
kterým se dral. Editě vracelo se pozvolna
vědomí toho, kde že jest, a prchala jí o-
spalost. Rozhlédla se udiveně kolem.

— Co to bude? — pomyslila si nahlas.

Její sousedka, starší už žena, nahnula
se k ní, by jí to rozpověděla: — Povídá
se, že se tuto příkradl veliký světec, jenž

dosud na poušti žil a že sem co nevidět přijde, by nás poučil a rozohnil k vydání svědectví pravdě.

Editu pojal úžas. Světec? Poustevník? To byly pojmy časům, ve kterých žila, tak cizí, že nedovedla jich přenést do skutečného života! Než pomyslně si, že od nějaké doby skutečnost přesahuje nejbujnější fantasii. Čímže byl Juda Gesnareh se svými nadlidskými vítězstvími, s divy, které konal, s uměním čísti v duších a vládnouti jim?!

Čekala netrpělivě. A aj! konečně povstal ruch u vchodu. Napřed vstoupil starší kněz, jenž byl zřejmě představeným ostatních. Za ním bral se povolně, opíraje se o zakřivenou hůl, muž ohromné postavy a obličeje celkem nevšedního. Oči všech přítomných obrátily se k němu.

Převyšoval více než o hlavu nejvyšší v shromáždění a vůbec nejvyšší vzrůstem z lidí. Sivé vlasy spadaly mu na ramena a plece plachtami sněhu a jako mléko bílá brada splývala mu hodně pod pás, skoro až po kolena. Pravidelné a ušlechtilé rysy povlečeny byly koží tak snědou, že na první pohled bylo možná pokládati ho za Ethiošana; při tom byla kůže tak vyschlá a ztuhlá jako řezba ve starém dřevě. Z pod navislého obočí hleděly na

vás hluboko vpadlé oční důlky, ale v těch důlcích plály dvě pochodně ohnivými plamenky nebo též klidně svítící jako zlaté cvočky, jimiž Stvořitel pobílel nebeský strop.

Obr ten, tak podivně vypadající, byl jistě Arabem, však jeho kroj připomínal Beduiny. Halil ho jakýsi plášť bílé barvy se spuštěnou kapucí. Bosé nohy spočívaly na dřevěných, řeménky přivázaných sandálech, hlavu však proti východnímu obyčeji měl nepokrytou.

Oba příchozí zašli až k samému oltáři a poklekli na jeho stupních, potom olbřím padl tváří na zem a leže nehybně, pohroužil se v modlitbu. Starý kněz po chvíli vstal a obrátil se k lidu.

— V době velikých zkoušek posílá Pán velikou pomoc, — jal se mluvit. — Tuf muž Boží, jenž po celý život svůj žil vzdálen světa a teď poslán je, by přinesl záchranu světu v poslední dni jeho. Pozorně ho vyslechněte, neboť veliké věci zvěstuje a veliké věci skrze něj vykonati chce Pán!

Kněz odstoupil a stařec zdvihl se země svou ohromnou postavou a stanul horou nad shromážděním. I ujal se slova:

— Především vězte, že nejsem kněz a že ze sebe nic nemám leda svou ničem-

nost a nehodnost; jsem pouze jako stéblo slámy, jež vítr uchvacuje a jím motá, kudy a kam chce, a ono se opřítí tomu nemůže, i kdyby chtělo. Ale já se nechci vzpírat hlasu, jenž mne vede, neboť vím, že jsem povinen poslušností svému Pánu. A Pán poslal mne na svět, abych svědčil, že nadešel už konec věků, a abych vybízel lidi ku pokání a k obětem na svědectví pravdě!

Hlas zdál se vycházeti z jakési hrobky, tak byl ztlumený a dutý. Posluchači měli dojem, že se před nimi rozevřel dávno zavřený hrob a že z jeho útrob mrtvý k nim promlouvá. Strach dul na ně bílým rubášem a třasem jímá srdce jejich. On pak mluvil dále: — Tu máte znamení konce věků! Povstal syn nepravosti a protiví se, zlé čině světlu, vám pak z duší vyrvati chce znamení spásy. Aby lidi spíše oklamal, vzal na sebe podobu syna světlosti a jemu v patách jde milosrdenství a láska, slova jeho jsou jako med sladká, ale v rukou jeho zlaté sítě. Mnohé již svedl, i vidím ho svádějícího svět celý; zřím, jak se koupe v krvi věrných a jak ohněm a mečem potírá znamení vyvolených a chválí se, že je zhladil s povrchu země. Ale to je klam a podvod! Nepodaří se mu zničití Pravdy. Neboť až

vláda bestie dostoupí svého vrcholu a obchvátí svět a až všeliká moc časná v prach se shroutí, tehda povstane muž spravedlivý a shromáždí kolem sebe zastupy těch, co nebudou chtít se klaněti bestii, i strhne se boj veliký, poslední boj světa.

A tehda sražen bude se své výše falešný prorok a rozbije se na prach. Ale nevykoná toho moc lidská, nýbrž jediné moc a síla Boží. A tehda běda bude těm, co se nechali svést Nepravým, ale blahoslavenství dojdou, kteří věrně až do konce setrvají!

Stařec zmlkl, ale shromáždění stále naslouchalo, zdali ještě jednou úst neotevře. On však znova vrhl se na tvář svou a trval na modlitbách. Tedy se rozházeli.

Vyšla i Edita. Za ní bral se otec Wincenty.

— Nu, co? — tázal se, když se octli na dvoře.

Vztáhla k němu ruce.

— Pomozte mi! — zašeptala prosebně.

— Nevím, kdo je ten člověk, co tu z pouště přibyl, cítím však, že z Boha jest, i prahnu jíti za ním! Ale třeba mi opory, neboť slabá jsem a bojím se, bojím — —

— Kristus budiž s vámi!

— Ano! Chtěla bych vytrvati při Kristu . . Ale veliká síla táhne mne v jinou stranu . . . A já nedovedu se. jí opřít! Peklo mne táhne, otče!

— Nedáme vás! Chtěla byste se bez odkladu s Kristem smířit a Jeho tělem se posilnit?

Zadumala se.

— Dnes ne . . . Vždyť to po prvé . . . Musím myšlenky sebrati, ducha povznést.

— Chraňte se odkládání! Nepřítel je silný!

— Tedy zítra!

— Ne dnes?

— Jest už pozdě. Beztak bojím se, že vzbudím pozornost . . .

— Tedy zítra!

Strafford nemálo se podívil, když mu sestra toho dne řekla, že nepůjde večer k rabbimu a že by si přála ještě dnes anebo zítra opustit obozové město.

— Ženy libují si v překvapeních, — poznamenal, usmívaje se, — ale přiznávám se, že jsem se takového nenadál. Ještě včera zpívali jsme ve všech toninách »Prorok«, a dnes máme utíkat, aniž jsme se s ním rozloučili! Co to znamená?

Edita se zapýřila a hned potom zase zbledla.

— Dlouho jsem o tom uvažovala, i došla jsem úsudku, že . . . že . . .

— Že rabbi není vtělením dobra a pravdy?

— Přikývla mlčky hlavou.

— Těší mne opravdu, že jsi se na mou víru dala, ale moje výhra zdá se mi moc násilnou býti. Já bych ji raději na pár dní poodložil. Ale, jak chceš, drahá! Budiž po tvé! Jenom že nevím, udá-li se nám ji tak lehko provést.

— Proč?

— Nikdo nemůže odtud dostatí se bez svolení úřadů, no, a úřady, těmi je vlastně — rabbi. On zase libuje si v tvé společnosti, i nevím, zachce-li se mu jí vzdáti. Na každý však způsob mohl by nám za zlé míti, kdybychom se starali o osvědčení pasu za jeho zády.

Na bledé tváři Editině zazrcadlily se různé pocity. Bylo v nich znáti pocit strachu, stín mrzutosti, ale i záblesk radosti.

— Tedy myslíš, že bez návštěvy u rabbiho nemůžeme odtud odejet?

— Soudím, že nemůžeme!

— To je dobré . . . To jest — ne! Toť zlé, velice zlé! Ale skoro nemůže býti jinak

Vzdech jako by ulehčení vydral se jí z prsou! Sklesla na židli.

Strafford pozorně se na ni zahleděl.

— Zdáš se však míti z toho spíše radost, nežli žalost! A měla jsi tak naspěch odejeti?

Vzhlédla, ale hned zase oči sklopila.

— Myslím, že bys měl přece jenom učiniti potřebné kroky k odjezdu, — pronesla s námahou.

— Opravdu? — odtušil, nespouštěje s ní očí.

Chvíli zápasila sama se sebou.

— Musí tak býti, — zašeptala posléze.

Stalo se však, jak Strafford předvídal. Žádost o dovolení k odletu setkala se s vyhýbavou odpovědí, papíry zadržány s příkazem, aby se večer o ně přihlásil. Ale když se Strafford v naznačenou hodinu pro ně dostavil, řekli mu, že mu rabbi dá sám odpověď ve svém bytě.

— Tobě, i sestře tvé! — dodal úředník.

— Snad nemíniš k němu jíti? — otázal se Strafford sestry.

— Myslím, že musím, když o mne jde! — na to Edita váhavě.

— I já tak soudím, ale kdybys byla jiného mínění, postaral bych se mu to rozpověděti . . .

— Ne! Půjdu s tebou!

Mistr přijal je s tváří klidnou, ale jako by zastřenou.

— Chcete odejeti? — pravil smutně.
— Už je vám obtížna trocha přízně, o kterou jsem vás prosil? A kdyby na vás bylo, odešli byste, nepodavše mi ani ruky na rozloučenou?

Profesor jal se omlouvati. Jeho universitní práce, učení, dům. . . Mistr ho přerušil: — Což nechápeš, v jakých časech žijeme a s kým mluvíš? Svět mění svou tvářnost. Starý Bůh má ustoupiti novému bohu, a ty mně hovoříš o prospěchu a výkladech! Já však mám moc dáti tobě království místo školní světnice! A tobě, paní, — dodal, obraceje se k Editě, — všecka království světa za podnoží trůnu, jehož jsi hodna!

Přistoupil k ní, ožehuje ji svým dechem.

— Poslyš! mluvil velitelským hlasem, jehož vzrušení přemáhal silnou vůlí. — Já všechno vím! Čtu v tvé duši jako v knize! A kniha ta mi praví, že můj nepřítel chce mi vzíti tvé přátelství, jak mi už vydřel tvou víru. Jsi jako loď, již dva protivné proudy ženou vpřed a nazad. Ale já ti poručím: odtrhni se od tam toho ducha a následuj mne! Slyšíš?

Zahleděla se na něho s němým zbožňováním. Srozuměl, že je zase v jeho moci.

— Poslušna jsem tebe, pane, — děla pokorně.

— Budeš mi v mém osamělém životě úchylkem a obživující rosou, — vedl svou dále. — Tebe zase, profesore, postavím v čelo osvětové činnosti. Potřebuji právě takového člověka. Odevzdám ti vládu nad kroky tisíců mladých; zatím bude to jenom kousek Asie a pár evropských krajů, brzo však poddá se tvé vládě celá Evropa a ostatní svět. Čím je proti tomu tvoje postavení v Krakově! Nu, souhlasíš?

Ale Strafforda naprosto nelákaly mistrovy návrhy. Nebyl marnivým a v nabízených mu hodnostech neviděl pole pro svou šlechetnou ctižádost. Byl by též bez váhání odmítl, kdyby ne ohlednosti na sestru. S nepokojem pozoroval její dnešní chování. Napřed patrná chuť uprchnouti rabbimu, teď rabské se mu podrobení... To byla beze sporu sugesce, ale bylo v tom i cosi více.

— Ona toho člověka miluje! — pomyslí si s hrůzou. — A on v ní tu lásku podněcuje a omračuje ji jako had ptáče.

I rozhodl se pobýt, aby střežil sestry a chránil ji od rabbiho a varoval ji samu před sebou. Aby si úkol ten usnadnil, přijal na čas svěřený mu úřad.

Ale neuplynul ani den, a mladý člověk měl už příležitost přesvědčiti se, že není radno dělati jakékoliv plány, hledě k rabbimu Gesnarehu, tím méně pak mu překážet. Když se nazítří v obvyklý čas vypravovali k němu na večerní besedu, tu Strafford najednou viděl, že není s to, aby práh domu překročil.

Bylo mu tak, jako by mu kdosi podtal žíly v nohách a rukou.

Sklesl na židli jako kláda.

— Nechápu, co se se mnou děje, — zavolal na sestru. — Jsem naprosto bez vlády.

Edita pospíšila k němu všecka poděšena, vyptávajíc se a kolem něho se točíc.

— Bylo by třeba lékaře, — poznamenala.

— Vzkaž po někom rabbimu, že nemůžeme přijít! — na to Strafford.

Edita vyzvala Poldyho, by skočil jak pro lékaře, tak i s omluvou k prorokovi. K největšímu podivu obou, Poldy na to, že lékař jest už tu a že ho poslal sám prorok pro příhodu, že by ho profesor potřeboval.

— Jak to? — tázali se navzájem. — Vždyť Strafford byl včera zdráv a nemoc jeho teprve před chvílí vypukla!

Ale lékař jim vyložil, jak to. Rabbi vidí jako průhledným sklem vše, co se děje v lidském ústrojí, jako vůbec země a nebesa nemají pro něho žádných tajností. Ký div, že již včera postřehl počátky nemoci, jež dnes propukla, a že předvídal i hodinu výbuchu. Proto poslal lékaře, jenž zastoupí slečnu Straffordovu a nemocného otočí všelikou péčí, dokud třeba bude.

Strafford spustil těžkou hlavu na prsa. — To je velice divno! — zašeptal. — Ale ty, Eidto, snad k němu beze mne nepůjdeš?

Zavrtěla hlavou.

— Tožže, nepůjdu, — pravila. — Tu je moje místo a cizí osoba, třebas i lékař, nemůže mne zastoupiti.

I šukala dále kolem bratra, nic nedbajíc lékaře, jenž svých služeb nabízel.

Při tom shodila se sebe halenku a odložila klobouk. Než náhle stanula prostřed pokoje, jakoby v zamyšlení či na vahách.

— Co je ti, drahá? — tázal se Strafford, jenž nespouštěl s ní očí, ač nemocen.

Neodpověděla. Motala se kolem jako nesvá, sbírajíc toaletní potřeby a strojíc se k vycházce. Rty se jí pohybovaly,

pronášejíce nesouvislá slova. Z těch slov doslechl profesor jedno, několikrát opakované: — Musím! Musím!

Strafford rozuměl. Rabbi vztahoval až sem své mocné ruce k ujařmení duše. Rozkazoval z blízka i z dálky. Musila ho poslechnouti.

Jako by ho neslyšela. Z úst linuly se ji stále tytéž bezezvučné výrazy, podobající se klepání dřevěné paličky na kovový předmět. — Musím! Musím!

Odešla. Jindřichu Straffordovi bylo, jako by se byla od něho urvala polovice duše a jako by pozůstal hrozně opuštěný a smutný na pusté zemi. Tak člověk, který měl poklad nesmírné ceny, když uznamená, že mu poklad ten zloděj po něčem povykradl, rve na sobě šaty a všecek zoufalý hlavou o zeď tluče, ba i smrt volá, by mu přinesla zapomenutí, ale marné všechny stesky a žaly! Uchvatitel pokladu nevrátí, a ze včerejšího boháče stává se nuzák — — —

Edita, octnuvši se před mistrem, nabyla vědomí toho, co se stalo. S vědomím pak dostavila se lítost.

— Pane, jak jsi mohl to učinit? — vyčítala mu.

On však k ní přistoupil a položil jí ruce na ramena.

— Což nikdy nepochopíš, čím jsi mně a mnou celému lidstvu? — zvolal vzrušením tetelícím se hlasem. — Budeš stále házeti mezi mne a sebe malicherné ohledy a malodušné city?

Podivila se a hleděla zděšeně na něho, on však mluvil dále, nezdržuje návalu vzrušení.

— Pryč se svědky mezi mnou a tebou! Pryč se všemi překážkami na stupních trůnu, na který tě chci povznést! Nikomu nic do vyvolené panovnice, do nevěsty, kterou mi před věky předznačil osud! Já a ty — pod námi svět, u našich nohou v prachu ležící lidstvo!

Povznesl oči hore, jakoby je nasycoval jakousi neviditelnou a kouzla plnou vidinou, potom je spustil na Editu s hořkým výrazem.

— A ty staviš bratra mezi sebe a mne, aby střežil tvé panenskosti!

Odvrátil se s úšklebkem na rtech, jí pak zmocnil se strach. Kam to mířil? Čeho od ní požádá? I vzpomněla si teď, jak v návalu vděčnosti a podivu pravila, mu, že hotova jest všecko mu obětovati. Ale ne! Ne všecko! Ucouvla o krok, zaštitujíc se založenýma rukama a prosebným pohledem. Ne! Nikdy! Raději smrt!

Hleděl pronikavě na ni, pohrdavý pak úsměšek na jeho rtech stával se čím dále tím palčivějším a pošklebnějším.

— Ó, lidé — zvolal. — Jak nízký jest běh vašich myšlenek a jak nízká úroveň vašich tužeb, jak pokaluje vše, čeho se dotkne vaše náruživost, když i tu zde vyvolenou z milionů otravuje bídná starost a obava, jako bych já byl přístupný mrzkým pokušením těla!

Prošel se několikrát obšírnou místností, potom zastavil se před Editou.

— Poslyš! — děl. — Chci ti svěřiti jedno z tajemství netoliko mých, ale toho ducha vší moci a veškeré krásy, jenž mě poslal. Bezděčí mě k tomu má tvoje nevěra a malodušný strach, posuď sama, jak tě miluju a jak velice ti důvěřuju, když místo abych tě od sebe odpudil, otvírám před tebou tajnosti předurčení...

Vzal ji za ruku a dovedl ji k blízkému křeslu, sám pak usedl vedle ní na sedadlo o stupeň vyšší.

— Víš už, proč jsem poslán, ale nevíš, kdo jsem a za jakých podmínek sestoupil jsem na tento svět. Teď zviš všecko. Poslouchej tedy, neboť peklo svěří ti své tajemství!

Oči jeho upřely se do prázdna, jako by

hledaly jakýchsi obrazů lidským očím nedostupných.

— Poslyš! Bůh, vládnoucí vesmírem, opanoval jej netoliko mocí, opanoval jej též obětí! Nazvali ji životadárnou, a byla jí! Nenadarmo mísili kdysi krev do malty nových budov a měst, by jim zabezpečili trvanlivost...

Tedy i v tom rozhodném boji, k němuž se od věků chystá, Pán náš chtěl jít ve šlépějích odvěčného nepřítele. Sbírá na něho síly a připravuje oběť. Kdo má býti tou obětí? Nepřítel sám se jí stal. Můj Pán není volný, jako tamten byl: jsa odsouzen do pekla, zbaven moci nepříteli sloužící, nemůže si krátko trvajícímí mukami pojistiti jak On dlouho trvajícího vítězství. Pročež vybral nejspanilejšího ze svých cherubínů a postavil ho před oči Vítěze, i zažádal od něho, by mu dána byla moc učiniti, co bylo kdysi v Jerusalemě vykonáno. A Vítěz svolil. Tu cherub odložil svou nesmrtelnou pěknost a zřekl se lesku pekelného a přioděl se bídým rouchem člověčenstva a vystoupil na zemi. Přišel, aby připravil cestu svému Pánu a po vítězství aby spolu s ním zasedl na velebnosti nebeské.

A na toho cherubína, vtěleného v člověka, patří teď — divě se mu — celý svět. A tím cherubem jsem — já.

Vítězoslavným pohledem obchvátil mladou ženu a jen se před ní pýchou a chválou rozplýval.

— A aj! pustil jsem se do dobývání světa, jak On ho dobyl, jenomže On ho dobyl částečně, kdežto já jej opanuji celý. Než čím jest opanování těla bez podmanění ducha? Získati svět, toť teprve polovička úkolu, druhou polovicí jest — zvítěziti nad sebou! On to pochopil: byl bez poskvrny, bez úhony! I já musím býti tak čistý jak On, chci-li tam dospěti, kam dospěl On! Proto třebas jsem na sebe vzal podobu lidskou, není ve mně místa pro nic s pádem prvních lidí společného. Jsem člověk, ale i duch veliký a čistý. Přátelství chci, neboť jsem sám na svých výšinách, lásky však nepožádám! Odlož tedy, ženo, všelikou obavu a strachy. Sestrou můžeš mi býti, kdy zachceš: ničím více!

Svezla se mu k nohám.

— Budu ti dobrou sestrou, duchu šlechetný a čistý! — zašeptala spínajíc ruce jako k modlitbě. — Tvá čistota získala duši mou! Čiň se mnou, jak chceš!

Vstal a položil jí ruku na hlavu.

— Přijímám tvou oběť a posvěcuji tě ku mým službám! — pravil slavnostně. — Nechať srdce tvé miluje, co já mu kážu milovat, nechať nohy tvé kráčejí v mojích šlépějích a líbeznost tvá nechať jest ochlazením celodenního znoje!

A coufaje udělil jí své požehnání.

— Odejdi v pokoji, sestro! V mém pokoji.

7.

Otci Wincentyemu nepodařilo se k Editě dotříti, ač se o to mnohokrát pokoušel. Nedivil se tomu, rozuměl jejímu stavu lépe, než ona sama, ale srdce mu krvácelo, když několik dní po oněch bohoslužbách, na nichž spolu s ním byla, dostal od ní suchý, vlastně nepřátelský lístek, v němž snadno bylo z pomezi řádků vyčísti výčitky pro nespravedlivé úsudky o rabbim, jakož i celkem jasnou výpověď dalších s ním styků. Kněz si povzdychl, když ta slova četl, jež se tak líšila od toho, s čím byl zvyklý u sladké dívky se setkávati.

— Na vždy ztracena! — zašeptal. — Omámil ji a znamení bestie (t. j. šelmy) jí vtiskl! Leda zázrak mohl by ji spasit.

Ale hned dodal, opravuje právě pronesená slova: — Kdy však, jestliže ne teď lze očekávati zázraků?

Neměl však kdy dále s Editou se o-
bírat, neboť pobyt jeho v rabbiho obo-
zu docházel a práce přibývalo. Měl po-
ručeno důkladně se přesvědčiti o všem,
co se tam dalo, vyčkati příchodu onoho
poustevníka, jenž kázal v předměstské
kapli, a hned potom odebrati se se zprá-
vami do Říma. Když byl doplnil, čeho
třeba bylo, vydal se na cestu.

Konal ji přestrojen, třebaš duchoven-
stvo nepodléhalo už pravé proskripci, než
přece jenom bylo terčem nenávisťi a ši-
kán (t. j. trápení) jak se strany vlád, tak
i obecnstva.

Na polední straně Alp byla jiná. Otec
Wincenty byl ve Vlaších před desíti le-
ty, i divil se nemálo, když pozoroval, ja-
ký obrat se za tu dobu v smýšlení udál.
Chápal teď náрек, jakým lkaly od jisté
doby radiové agentury a novinářské fo-
nografy. Skutečně italská republika zdá-
la se silně podléhati klerikálním vlivům.
Cítil to po každém kroku, kolikrát se ze-
mě dotkl. Davy lidu plnily svatyně, stále
víc a více vracované prvotnímu svému
určení. Na nivách pod městy cvičily se
celé pluky skautů a myslivců pod pra-

pory s Konstantinovým heslem: *In hoc signo vinces!*« (t. j.: V tom znamení zvítězíš! P. překl.). Zástupy školní mládeže ubíraly se pochodem na vycházky a gymnastická cvičení za vedení učitelů a pod týmže heslem, jež se stalo znamením třídícím činné křesťany od jiných. Znamení to viděti jest všude: na krámech, na zboží, na místnostech spolkových, na domovních dveřích. Znamení toho, nedávno ještě sloužícího na terč posměchu a pronásledování, využítkovávala dnes spekulace a marnivost, neboť táhlo za sebou široká kola a zaručovalo úspěch. Kněz měl dojem, že celá Itálie až na úřední střediska stála nebo za nedlouho stane pod znamením kříže, i skláněl hlavu s němým díkůčiněním.

— Co tu bylo před desíti lety a co je tu dnes! — povídal si v duchu, divě se a pln jsa dobré naděje.

Rím převýšil všecko jeho očekávání.

Polovice chrámů zůstala, pravda, v rukách vlády nebo soukromých kupců, ostatní však obsazovaly zástupy věřícího lidu. Přes úřední zákazy táhly kající a prosebné průvody městem všemi směry, na rozích ulic, jako kdysi za papežského panství, vystupovali na provisorní řečníště kazatelé, vybízející plamennými slo-

vy lid, aby pokání činil, oba břehy Tibe-
ry zvučely nepřetržitě nábožnými písňe-
mi a společnými modlitbami, přehlušují-
cími všechny jiné ohlasy starobylé stoli-
ce světa: A na všech stranách slyšeti
bylo jedno a totéž: — Konec světa! An-
tikrist! Pokání! Zpět ke Kristu!

Otec Wincenty tázal se, jak to, že zprá-
vy o rabbim tak silně tím krajem otřá-
sly, když zatím ostatní svět zůstal lho-
stejným anebo vztahoval ruce k zástu-
pům od východu se valícím, očekáváje
od nich spásy. Jedni mu odpovídali,
vztahující ruce k nebesům: »Bůh to uči-
nil!« druzí zase mluvili o dvou zázrač-
ných mužích, kteří se tu neznámo odkud
objevili zvěstující Krista a sta tisíce za
sebou potáhli, jako sv. Bernard nebo
Kapistrán; třetí konečně ukazovali smě-
rem k Zátíbeří šeptající: — Kardinál!

S jménem kardinála Colonne Orsiniho
setkával se kněz Wincenty od té, co se
jeho samolet přenesl na jižní svah Ape-
nin, zrovna tak často, jako v obozovém
městě pod Budapeštěm se jménem rab-
biho. Jenomže jméno to vyslovováno ne
se strachem, ale s láskou. Tu jak tam
jméno samo označovalo počátek a moc
všeho, co bylo vidět. Jak organizace kře-
stánů, tak i správa církve, jakož i naděje

budoucnosti, — vše to spočívalo na jedněch ramenou, všeho ředitelem byl týž člověk.

To tím spíše, že papež byl už toliko stínem, rozprostírajícím se nad Věčným městem jako by rubášem. Papež Pavel ležel na smrti. Kolem jeho lože bděli církevní hodnostáři a kardináli; jiní stále přibývali ze všech stran světa, voláni jsouce náhlými telegramy. V římských kostelích vystavována Nejsvětější Svátost a Svatopetrské náměstí jen se mrvílo lidmi, kteří se tlačili k spěžové bráně a již se nepokojně dotazovali vycházejících z paláce: — A co? Ještě žije?

A třebasže odpověď zněla kladně, přece někteří, zapomínajíce jí, vytasovali se s nedočkavými otázkami: — A Romolo? Což Romolo? Zdaž už oblekl bílou sutanu? Zda ho již zvolili?

A slyšeli jste výkřiky: — Blíží se poslední časy! S Romolou na trůn! — On jediný zachrání Petrovu loď i nás!

Otec Wincenty prošel s tlukoucím srdcem bronzovými dveřmi, za nimiž místo bývalé švýcarské gardy stála na stráži střelecká mládež s Konstantinovým heblem na prsou. Po královských schodech (Scala Regia) bral se tiše hlouček lidí. Na dvoře sv. Damasa, z něhož požár po-

zůstavil pouze jednu řadu domů, tísnily se tisíce. Oči všech obracely se k široko rozevřenému oknu na pavlači v druhém patře.

— To tam! — pošeptal knězi jakýsi starý člověk, kterého neznal, ukazuje mu na okno důvěrným gestem.

— Praví, že již skončil! — poznamenala žena z lidu, utírajíc si oči.

— Oznámili by to! — odporoval zámečnický se skřínkou pomaštěného náčiní pod paždí.

— Tak hned neoznámí. Třeba posečkat!

V té však nastal za otevřeným oknem na galerii ruch. Dav dole se rozkýval a valil se tam v tu stranu, žduchaje do sebe a pokřikuje. Potom však tak se ztišilo, že bylo možná slyšet i poletující mouchy. A tu ukázala se v okně vysoká postava v purpurovém plášti, s rukou k zástupům vztaženou.

Přitlumené bručení proběhlo tlačenicí lidu.

— To jest on!

— Kardinál!

— Zachránce náš!

Ten pak, na němž oči všech visely, spustil hlavu a silný hlas jeho se rozezvu-

čel, že jej bylo slyšet v nejzazších koutech prostranného dvoru.

— Na kolena! — zvolal. — Modlete se za spásu duše papeže Pavla VI., jehož Pán v té právě k sobě povolal.

Veliké vzdychnutí, z tisícerych hrudí vycházející, bylo mu odpovědí. Čela pochýlila se k zemi, šepot modlitby nesl se prostorou, klátě tím mraveništěm lidí jako závan větru, běžící po láně zralého obilí.

Otec Wincenty vzhlédl k otevřenému oknu, z něhož vyšla výzva k modlitbě. Kardinál stál v něm ještě se svěšenou hlavou a sepjatýma rukama. Kněz, jenž ho dosud neviděl, díval se zvědavě na tu postavu.

Byl to muž ani ne z plna čtyřicátník, vysoké postavy a panského vzezření. Do očí bil klasicky římský typ jeho obličeje, jeho velikého orlího nosu a tvrdé řezby pevně sevřených rtů. Z pod sobolího obočí hleděly směle a velitelsky veliké černé oči a tenká, bílá ruka jakoby stvořena byla k držení na úzdě davů a k ukládání jim své vůle.

Když ho tak viděl nad klečícím zástupem v královském věru majestátě, tu rozpomenul se kněz na to, co se o něm povídalo. Tak deset let nikdo ještě o něm

neslyšel. V neslýchaně krátké době proběhl vyšší stupně hierarchické. Čtyry teprve léta byl kardinálem a papežským delegátem pro Itálii a celou západní Evropu. A za ta čtyři léta dokázal neslýchaný převrat, jehož svědkem polský kněz byl. Teď celá Itálie upírala oči na toho člověka, jenž svou mocnou osobností stále větší vliv vykonával na její osudy.

Otec Wincenty porovnával v duchu spěžového kardinála v jeho purpurovém plášti s bílou postavou rabbiho, jak ji byl před několika nedělemi po prvé spatřil v rámci jedinečného na světě obrazu: poslouchajících ho, totiž milionů. Jedna věc u obou do očí bила: veliká síla vůle a tvůrčí ráznost. U rabbiho kromě toho bylo ještě milosrdenství s průvodem tovaryšicích mu ctností, jež však všechny kněz přirovnával k jeho východnímu bílému plášti, jež nosil pro okázalý účinek, přehozený přes obvyklý kroj evropský. Jaký byl kardinál?

Otec Wincenty znal ho z činů, i hádal na jeho duši, nicméně umínil si bedlivě ho pozorovat a z toho, co uvidí, správný úsudek o něm si učiniti.

Téhož ještě dne byl k němu připuštěn.

Romolo Colonna Orsini obýval dva sály ve Vatikáně, mezistěnamí na několik

menších pokojů rozdělené. V třetím sále, ještě těsněji přepaženém, byly umístěny kanceláře. Pro spálení větší části paláce bylo třeba s místem šetřiti, také pro nedostatek peněz bylo nutno co nejvíce se uskrovniti. Arci prostředky, kterými svatopetrská stolice v poslední době vládla, byly velice značné, jenom že je vlastně zcela pohlcovaly náklady s organizací katolíků spojené, zvláště pak vydržování střeleckých sborů zařízených na míru vojenské pohotovosti. Výdaje na vydržování papežského dvoru, odezíráme-li od církevních slavností, byly zrovna tak skrovné jako za nuceného úkrytu v Jerusalemě. Táž prostota vyznačovala církevní hodnostáře. Ale žádný z nich nežil tak chudobně a podle předpisů jako kardinál vikář, ač byl majitelem několika milionů a dědicem jmění dvou nejbohatších rodů římských.

Klerik vpustil polského kněze do antikamery (přední pokoj), kde čekalo již několik osob, ač toho dne za příčinou papežova úmrtí nebylo úředního slyšení. Po chvílce volán byl do pokoje, vlastně pokojíku, jehož stěny zastlány byly policemi s knihami. U prostého psacího stolu stály dvě slaměné židle, na jedné z nich

seděl kardinál; několik jiných rozestaveno bylo podél stěn.

Otec Wincenty, posadiv se na pokyn kardinálův, podal mu stručně zprávu o tom, co v Budapešti viděl a slyšel. Kardinál pozorně poslouchal, doplňuje zprávu řadou jasných a úsečných otázek. Potom se zamyslí.

— Co o tom člověku soudíš, knězi? — otázal se posléze, aniž vzhlédl. — Je-li to sám Antikrist, jehož čekati máme, či jiný falešný prorok?

— Myslím, že sám Antikrist. Příliš veliká je moc jeho a příliš velké divy činí.

— A co soudí onen pobožný kající, jemuž jsme dovolili odebrati se do sluje Šelmy? Nemluvil jsi s ním o tom?

— Ovšem že mluvil! Myslí totéž, co já. Kardinál čásek mlčel.

— Je to muž Boží a slovo jeho váží. Téhož mínění jest i jeho tovaryš, ač ten Gesnareha dosud neviděl. Ano, vidí v něm všechny známky Šelmy, především ono napodobení našeho Pána! Myslíš, že opravdu ovládne světa?

— Soudím, že plutokratické vlády nedovedou se mu opřít.

— I já tak soudím! Práchno jsou, jež

se v střetnutí se svěží silou na prach roz-sype.

— Viděl jsem to před odjezdem v Krakově a teď ve Vídni. Tu i tam panuje divoký poplach a zmatek. Jedni vše popírají a hodují, jakoby nebezpečí nebylo, druhé zase zachvacuje děs, houfně prchají do Anglie, Ameriky, kam koho oči nesoú. Na obranu nikdo vážně nemyslí, ač o ní od rána do večera rokují.

— Vím však, že západní státy sbírají velikou armádu jednotnou na obranu Vídně. Jiné ohromné síly stahují k Rýnu, jehož hájiti chtějí.

Kněz zavrtěl hlavou.

— Pochybuji, že se jim to podaří. Nemají víry, která oživuje stoupence rab-biho.

— Tak jest! Proč by lid bránil kapitalistů, svých utiskovatelů, od toho, jenž přichází k němu s heslem osvobození?

— Tedy Gesnareh cíle svého dosáhne a světa dobude?

Kardinál se vážně usmál: — Jak bude Bůh chtít! Což jsi nepovšiml v těch místech, na kterých jsi se ve Vlaších zastavil, oddílů mládeže pod heslem Konstantinova l a b a r a ? (t. j. vojenský prapor v pozdější době císařské (římské), kdy křesťanství nabylo vrchu. Pozn. překl.).

— Viděl jsem to a podivíl jsem se. To budoucnost Italie a světa!

— A záruka proti Antikristově přesile! Jsme služebníci Knížete pokoje, ale On sám pravil, že přišel na svět naň uvést meč, což znamená odpírání zlému. A my hotoví jsme odpírati nátlaku zlého a až nadejde rozhodná chvíle, zastihne nás se zbraní v ruce.

Co ta slova pronášel, pozdvihl kardinál Romolo, jak ho povšechně celý Řím zval, hlavu a obočí se mu svraštilo a na sevřených rtech objevil se výraz nepoddajné vůle.

— Snad se nad tím pohoršuješ, slyše mě hovořiti jako jenerála činné armády, ale pochop, že jíti na řež není láska a resignace, nýbrž netečnost a hloupost, vydávati však na řež ty, o něž pečovat a starati se je ti svěřeno, toť zrada a hanebnost.

Ale otce Wincentyho nebylo třeba přesvědčovat. Patřil s podivem na pánovitou postavu kardinálovu i myslil si, že v dobách obzvláště trudných poslán byl k řízení Kristova ovčince jeden z těch mužů, na něž věky čekají.

Od několika let strohost pronásledování obestírala hlubokým tajemstvím život papežů a jejich pohřby. Již Klemens

XV., předchůdce Viatorův, pochován byl o půlnoci za přítomnosti několika málo zasvěcených v hrobce probošství sv. Bartoloměje v Zátibeří, kamž se byl po požáru Vatikánu uchýlil. V Jerusalemě těla zemřelých tam papežů uložena k dočasnému odpočinku na hoře Olivné v zahradě, patřící kdysi klášteru karmelitánek, v jehož rozvalinách kryla se Stolica z Říma vyhnaných nástupců apoštolského knížete. Bylo obecně rozhodnuto, že oba papežové, Klemens a Pavel, budou zároveň uloženi do hrobu v basilice svatopetrské.

Přenesení tělesných ostatků papeže Klementa do velechrámu sv. Petra vykonáno se starodávnou slávou za přítomnosti několikastotisícového průvodu. Ve vatikánské basilice konány třídní eksekvie, potom podzemí basiliky přijalo dva nové obyvatele a sbor kardinálů sešel se v Konstantinově sále, by se usnesl o volbě nového papeže.

Ale podivná věc: nevykonány žádné přípravy konklave předcházející. Kardinál biskup ostijský, děkan sv. kolegia, vydal ovšem rozkazy příslušné, ale provedení jich překazily velice vážné okolnosti.

Když se kardinál Colonna Orsini, vyřídív hromadu pilných věcí, obrátil k ostijskému kardinálovi s dotazem, zda všecko hotovo, ukázalo se, že ještě ani nezapočato s předběžnými pracemi o pořízení přístěnků z desek a plátna v loggiích Rafaelových pro kardinály a konklavisty. Proto kardinál camerlengo (t. j. komoří) vyzval purpuráty, aby se rozhodli pro odložení konklave, až by vše připraveno bylo.

Když se sešlo něco přes dvě sta římských a odjinud přibylých prelátů, zahájil kardinál-děkan sezení. Byl to staroušek devětadevadesátiletý, ale plný ještě života a bystrého ducha. Přednesl shromážděným, jaká neočekávaná nesnáz je postihla, i prosil za odklad, pro nějž se všichni vyslovili. Tu však povstal kardinál camerlengo, jenž za mezivládi církevní správu vedl, prose, aby směl sebraným pilnou věc oznámiti. Byl to kardinál Blackhurch, Američan, jenž se po kardinálu Colonně Orsinim největší vážnosti těšil.

— Známo vám všem, ctihodní otcové, — tak začal, — že před čtvrt rokem objevili se v Římě dva starci v neznámém od mnoha a mnoha pokolení úboru poustevníků, a to s tajným posláním k Pe-

trovu nástupci. I víte, že je papež Pavel přijal v dlouhém slyšení tajném, že je oba uznal za muže Boží, poslané k posilnění církve ve dnech zkoušky, že je potom poslal mezi lid hlásat mu, proč přišli, a že pouze jednomu z nás svěřil tajemný jejich původ — —

Oči všech zavrátily se ke kardinálu Romolovi, jenž sklonil hlavu, jako by přitakoval.

— Muže ty, — pokračoval americký purpurát, — viděli jsme vlastně všichni. Duch Boží vane od nich. O jednom slyšíme, že pronikl až k samému falešnému prorokovi a že tam křepí a nabádá věrné k vytrvalosti a mučednictví. Druhý, zatím prošel celou Itálií, hlásaje evangelium a povznášeje ducha lidu, a v té právě jsem se dověděl, že se vrátil a že dlí na modlitbě u hrobu knížat apoštolských.

Všeobecné pohnutí přeběhlo důstojným shromážděním, důkaz to, jak živý dojem na ně učinila camerlengova zpráva.

— Nemyslíte, důstojní otcové, že by přítomnost toho svatého muže dodala nám odvahy a posvětila naše obřady?

Hnutí se opakovalo, přibírajíc tentokrát ráz živého souhlasu.

— Dovolte tedy ho zavolat! — odpověděl camerlengo.

Nastalo ticho očekávací. Sedíce na svých křeslech jak eminence, tak i družící jim preláti, měli oči upřeny na dvéře, vedoucí do stanze Heliodorovy, tamtudy totiž měl vejíti poustevník.

Člověk, jenž před nimi stanul, nepodobal se svému druhu, kážícímu po boku Gesnarehově. Byl předkem značně nižší, než on, ale athletické stavby a plecí tak širokých, že činil dojem hrbáčka, při nepoměrně dlouhých rukou a veliké, jak obrovská dyně kulaté hlavě, celkem oblezlé, jenom věnečkem řídkých ryšavých vlasů ovroubené, kteréžto zase vlastnosti dodávaly mu vzhledu neobyčejně rozrostlého trpaslíka. Rysy jeho obličeje nepravidelné a ošklivé a ostře akcentované měly neklamnou pečeť semitského původu, ale ne v ušlechtlejším jeho výrazu, jak u Arabů, nýbrž v tom karikатурním typu, jakého nabývá tvář shlížející se v dutém zrcadle. Z celé té postavy, tak divně a nepříjemně vypadající, jímaly a vábily pouze neobvyklým třpytem a krásou očí. Nepříliš veliké, výrazné, hluboké měly v sobě jakousi nadlidskou sílu a půvab, jimž nebylo snadno odolati.

Tak veliká byla síla ta, že důstojné shromáždění, jež přece zastupovalo církevní moc a vládu na zemi, jen co stařec ve dveřích stanul, bezděčně povstalo a jemu se uklonilo.

— Posadte se, otcové! — zvolal camerlengo. — Ty pak, svatý starče, vystup na řečníště, pro kazatele zřízené, a zjev nám, s jakou tě k nám posílá Pán!

Stařec se s místa nehýbal, jako by byl k němu přirostl; stál vám tam nabocen s poněkud vysedlou lopatkou, jak u mrzáků vidáme, s hlavou v tutéž stranu navracenou, jako by nemohl její tíhy unést. Věru, divná protiva byla mezi tím důstojným shromážděním, představujícím i při těžkých pro církev dobách majestát nejvyššího senátu jejího, a tím téměř odporné tváře člověkem bosých nohou, se žíněnou halenou na neforemném trupu a bílým pláštěm, jenž mu s ramen v těžkých vrapech po kotníky sahal. Ale bylo cosi v tom nevzhledném muži, co nejmocnější k nohám mu sklánělo. Také teď všickni zkameněli, když se slova ujal. Slova jeho bila do prostranstva hluboce a stejnoměrně jako nárazy srdce na zvon.

— I řekl mi Pán: Opust' sídlo, v němž ti pohostinství dáno, a sejdi mezi žijící

lidi, abys jim zvěštoval blízký konec světa!

Neboť aj! vztýčil hlavu Baal a z mrtvých vstali služebníci jeho a nešlechtnost světem vládne. I dána jest temnosti moc a světla zdání, i svodí mnohé a v krvi spravedlivých brodití se bude. Ale kdo vytrvá při Světle, ten zvítězí!

I řekl mi ještě Pán: Půjdeš k těm, kteří stojí u kormidla mých správ, pokloníš se jim, jako jsi se klaněl služebníku mému Pavlovi, jenž teď odvolán jest zpomězi synů lidských. Neboť dána jest jim ode mne vláda a skrze tebe slovo moje k nim.

Pověděl slova ta, padl stařec na tvář a udeřil čelem o mramorovou podlahu. — A povstav oznámíš jim slovo, s kterým tě posílám. Nadešel čas! Meč už z pochvy dobyt a ohně zapáleny. Nepřítel sebral velikou sílu a vojska jeho co hvězd na obloze. Synové světla ať jsou připraveni! A nechať nemaří času slovy a obřadovými předpisy, neb uhodila hodina činů! Ať vzývají Ducha pravdy, aby mysli jejich osvítil, a nechať jedním hlasem zvolají: — »Ten budiž nástupcem Pavlovým!« Duch pak jim ho označí. I nazván budiž Petrem, jako ten, který sem první přišel, i bude mu dáno potříti hlavu hadovu

a srazit Smělce, jenž se bude o nebesa otírat.

A tehdy přijde Syn člověka s mocí velikou a velebností, a bude konec . . .

Šťastní, kteří do toho konce vytrvají, neboť zasednou po pravici Beránkově. Běda však všem tam těm! I tomuto světu běda, neboť rozpálena jest už výheň, jež jej ztráví, a s hlubin nebes blíží se požár, i smrt, i konec všemu tomu, co bylo spanilostí této země!

Stařec umkl. Oči jeho upíraly se do dálky, jako by hledaly těch strašných obrazů, jež ústa předpovídala.

A ohlas slov jeho nesl se vichřicí ponad důstojným sborem. Posluchači seděli jak ohromeni.

Po delším mlčení povstal kardinál ostijský řka: — Vzývejme Ducha pravdy, aby osvítil srdce naše!

— V e n i s a n c t e S p i r i t u s ! — vzneslo se z prsou shromážděných.

Hymna dozněla. Tu povstal z pokleku senior sv. kolegia a vztáhl ruce k spanilé, naproti stojící postavě kardinála vikáře.

— Kardinál Colonna Orsini papežem!
— děl zvučným hlasem.

Ruce všech purpurátů vzlétly hore.

— Colonna Orsini papežem! — opětovali všichni po něm.

A celé to důstojné shromáždění vrhlo se na kolena. Poustevník udeřil znova čelem o zem. Toliko jeden sochou stál a svým nachovým pláštěm zdál se zaštitovat ostatní od krvavé záře nad jejich hlavami se stahující.

— Přijímáš? — tázal se camerlengo.
— Vůle Boží v tom!

— Přijímám! — rozlehl se mocně a klidně, ač dojmem velikého okamžiku přitlumený hlas zvoleného. — Přijímám a volím si jméno Petra II.

8.

Pod černorudou vlajkou houpala se vzducholod' v přístavišti letohrádku Roztockých. V slušné vzdálenosti kotvilo několik jiných samoletů. Hloučky chodců vyvracely hlavy a zevlovaly na dvouplošník, jehož přítomnost byla velikým významáním pro palác bývalého senátora. Neboť vlajka hlásala, že tam mešká prorokův plnomocný komisař pro Polsko, Jindřich Strafford.

Události šly rychlým během. Na moravských rovinách mezi Přerovem a Bohumínem strhl se rozhodný boj. Dohodové státy evropské skupily tam nesmírnou

sílu vojska, svěřivše generálnímu komisaři při vojsku, knížeti Rotšildovi, diktátorskou moc. S počátku štěstí bylo na vážkách, ano flota dohodových států získala značnou převahu, ale to bylo jen dotud, dokud se rabbi neobjevil. V tom však okamžiku padl nevypověditelný poplach na vojsko a na jeho vůdce. Všecko dalo se na útěk, ač strategická situace pražádné příčiny k tomu nedávala. Celý oboz, train, generální štáb i s diktátorem padly vítězi do rukou. Zajatců bylo na milion. Nabídnut jim život, přejdou-li pod korouhve prorokovy.

Značná většina učinila tak bez váhání. Ale několik tisíc odepřelo, a to z pohnutek nepochitických. Byli to křesťané. Všichni byli bez odkladu usmrceni elektrickým proudem. Týž osud postihl generalitu, ač všichni zajatci té třídy s diktátorem v čele poddávali se bez výhrady prorokovi.

— Nedovedete býti prostými vojny a na vyšších místech byste byli mi nepohodlni, ač-li byste se nepokoušeli snad i o zradu, — rozsoudil rabbi.

Darmo mu připovídali věrnost a žebrotili o nejnižší úřady, podpořice slova svá přívalem přísah a odvolávajice se na kmenovou pospolitost, neboť většina těch

hodnostářů skládala se ze židů. Diktátor nabízel se prorokovi za kuchaře, neboť slynul vybraným stolem. Ale rabbi byl neúprosný. Těla plutokratických vůdců spočinula podle zavražděných křesťanů.

Rabbi vyslal do Vídně, Berlína a Krakova komisaře s neobmezenou mocí a se slovy blahovůle a přízně. Doprovázely je silné eskádry vzdušné. Nebylo jich však třeba. Co žilo, padalo rabbimu do noh. A prorok odebral se do Vídně, aby se ujal v držení podalpských zemí. Ohlásil, že za nedlouho přibude do Krakova.

Strafford pamětliv služeb, jež mu Roztockí prokázal, vyzval ho, by se účastnil jeho prozatímní vlády, jejíž prvním úkolem upravití stolicí a kraj k brzkému přibytí rabbiho.

Několik nejspolehlivějších osob sešlo se u miliardáře k projednání pilných věcí. Snídání, předcházející poradu, právě se skončilo, ale Roztockí neměl nikterak onoho blaženého vzhledu, jaký obyčejně v takové době míval. Smrt Rotšilda, jehož byl věrným přítelem a podivovatelem, zasadila mu hroznou ránu; při tom hnětla ho starost o vlastní bezpečnost a budoucnost Kaliní. Kdo by v něm poznal veselého sybaritu, jakým ještě před pár

měsíci byl! Nedal však na sobě rozmrzelosti znát a jen se horlivostí v kultu prorokově jako krunýřem kryl.

— Co nového? — otázal se Finkelbaum, jenž se za Roztockim do správní rady bez Straffordova pozvání vetřel. — Mezi dělnictvem vře, není-liž pravda?

— Nechtěl jsem se o tom před dámami zmiňovat, — na to hostitel. — Zprávy jsou zlé. Heslo »Za prorokem!« přetlumočeno na jazyk proletariátu, zní: »Vzhůru, na kapitalisty!«

— Totě zlé! — podotkl Kwaśniewski. — Ale je při tom druhé heslo: »Hajdy na pověru!« A tohle je dobré!

— Já myslím, že každé »hajdy« je nebezpečné a zlé, — ozval se Strafford.

— Máš pravdu, jako vždy, důstojný! — uklonil se poníženě Finkelbaum. — Nikdo nás nepředstihne v horlivé službě a počtách proroka!

— Od té chvíle, co byla naše vojska prorokem rozbita a naši političtí přátelé povražděni! — zasyčel z koutu pisklavý hlas.

Všichni udiveně zahleděli se tam v tu stranu, odkud hořejší poznámka dolétla. Za policí s knihami schoulen ve voltairovské křeslo hleděl na ně s výrazem ne-

pokryté radostí a vítězoslávy hrbáček žlučové pleti a pichlavých očí.

Byl to Zdislav Poratyński, postrach průmyslových králů a senátorů, jenž se byl nepozorovaně do kabinetu vplížil za té, co se tam hosté z jídelny scházeli, a jenž se těšil jako klouček, jenž na nějakou šelmovinu proti učiteli smýšlí, že si bude moci dobrati shromážděných senátorů. Všichni byli zvyklí jeho špičkám a polykali je, aby horším ušli, než tentokráte bylo toho přes míru. Plvati na poražené, smrtelné rány ždoucí, to byl přece jenom vyšší cynismus a znamení, že člověk ten nemá ani zbla lidského citu. Ale hrbáček nepopustil.

— Hovádko vystrčilo růžky! — drbal dále. — Škoda! Tak pěkně se na světě žilo! Dělník obdělával »panštinu« jako kdysi sedlák, při tom držán hezky opodál delikátních očí, aby pohled na jeho bídu »nepsul« slastných dojmů poobědových. Pro vás bylo slunce — pro ně sklep ní ztuchlina; pro vás estetika kuchyně a užívání, pro ně rmut a hlad! A teď tomu konec! Přichází hlasatel vysvobození, a ti nevděčníci k němu se valí, místo aby utvořili ze svých hrudí železný pancíř na obranu představitelů společenského pořádku a moci! Těch nevděčníků! Za tolik

dobrodiní! Místo aby vašeho bohatství hájili, chtějí je pro sebe uchvátit!

Tu již bouře nadobro vybuchla. Div že hrbáčka za dvěře nevystřčili, ne-li s okna druhého patra neshodili. Než senátor Finkelbaum, obratný a jako vždycky rozvážný, pospíšil si z jiného soudku natočit, aby všeobecné pobouření lehlo.

— Z toho, co víme o jednolité organizaci a pružné výkonnosti správního stroje přesevětlého proroka, vysvítá jasně, že úloha naše potrvá jenom několik dní! — ujal se znova přervané osnovy domácí pán. Nežli k nám Nejsvětější přibude, povinni jsme udržeti lid na uzdě, nedopustiti, by k nějaké srážce došlo, a nezavdati příčiny k stížnostem.

— Praktická rada a provedení její půjde jako po másle! — posmíval se nenapravitelný hrbáček. — Zdá se, radiové fonografy pánů přestaly konati svou povinnost! Můj funguje, i vím, že ve Varšavě a Lodži vypukly vzpoury, že v Dabrově dělníci povraždili svoje dozorce a z Oświęcima valí se lávou na Krakov a že tu před večerem budou! Ale patrně všecko jde jako po vodě!

Shromáždění pohlédli na sebe, jakoby vlk na ně doohl.

— Je . . . je . . . to pravda? — tázal se Roztockého Kwaśniewski, jemuž jazyk, kdykoliv byl rozrušen, na trepkách chodil.

Domáci pán a Finkelbaum mrkli na sebe.

Postavení naše je opravdu trudné, neřku-li hrozné, — pravil, rozhodiv bezradně ruce. — Ale máme dostatečné množství milice

— Jež chrání města se strany Oświecima, — dodal Finkelbaum.

— A stane se jedno z obojího: milice buď přejde k dělníkům, až se přiblíží, nebo je ze strojových pušek rozstřílí. V onom případě netřeba se nám o nic starati, neboť hodinku potom bude o našem osudu rozhodnuto. V tomto povede se nám stejně, jenom že jemnějším způsobem: elektrický proud učiní životu našemu konec místo rozsápání za živa! Neboť nebudete se přece, milí přátelé, domýšleti, že by rabbi mínil nás chrániti pomsty lidu.

Hluché mlčení bylo mu odpovědí.

— Ostatně, nač a proč oddávati se domněnkám a dohadům? — vedl dále svou nemilosrdný posměváček. — Zda není prostší, vyvoditi důsledky z pravdy? A to přece věrná pravda: ve všech balkán-

ských zemích, v Budapešti a teď i ve Vídni začal lid tím, že smetl kapitalisty a že přes jejich mrtvoly šel v ústřety světa pánu. Kde se pokusili o odpor, tam represalie nabyly rázu sveřeposti, jakého neměly ani nejhorší časy komuny. Jen si vzpomeňte, co se dalo v Bělehradě! Braňte se tedy, braňte, *p a t r e s c o n s c r i p t i*! I ovšem! Mně je všechno jedno! Profesor Kwaśniewski neuspěl udělati ze mne křesťan. mučedníka, ač sto chutí na to měl, teď však sám spolu s milovaným švagříčkem zkusím, jak asi chutná mučednictví! Sladko umíratí u vybrané společnosti! říkali markýzové za teroru francouzské hrůzovlády, když je nakládali na káry pro paní guillotinu!

— Máme přece mezi sebou nejdůstojnějšího komisaře! — vykřikl zoufale Roztockí. — Má plnou moc! On Nejsvětějšího zastupuje!

— Tak jest! Tak! — křičeli všichni, přecházejíce náhle od zoufalstva k naději. — Nejdůstojnější představuje osobu Nejsvětějšího! Proti němu nikdo povstati nemůže, neboť by se stavěl proti světa pánu!

— Staré děti! — pohodil pohrdavě rameny hrbáček. — Rabbi moc dá na svého komisaře! Což nemá dosti lidí kolem

sebe? A jsou tací, jejichž ubytí jenom ruce uvolňuje!

Tato střelba byla namířena na Strafforda, jenž dosud poslouchal rozpravu, nesúčastňuje se jí. Slovo mu svědčících nezaslechli, neboť povstal v kabinetě všeobecný šum: ze všech stran se ho dohazovali.

Dámy přiběhly z vedlejšího salonu, i obstoupily ho, doprošující se slova upokojení a potěchy.

Strafford dodával odvahy.

— Zprávy radiofonografu jsou každým způsobem upřílišněné. Poslal jsem rozkazy. Havíře ze Sierozy a Oświęcimia zadrželi. V Dabrově pořádek obnoven. Podobné zprávy čekám každé chvíle z Varšavy a Lodže.

Poslouchali ho s utajeným dechem. Když domluvil, ozvaly se nadšené výkřiky na jeho počest.

— Hle, muže hodného svého poslání!

— Věděl Nejsvětější, koho vybrat!

— Pod ochranou jeho můžeme býti bez starosti!

— On nás iuze nevydá!

— Důvěřujeme v Nejsvětějšího, jenž takové má zástupce!

Vřava dostoupila svého vrcholu, potom však ulehla. Tu vyložil Strafford struč-

ně, co vše za těch pár dní od svého příchodu zařídil, aby lid byl uklidněn a aby opatřeno bylo živobytí na čas prorokova pobytu v Krakově, jakož i aby vybudováno bylo barákové město, jaké všude, kde se prorok objevil, musilo býti zřízeno.

Tu byl přerušen.

— Dovoleno-li se zeptati, — pravil archivář bývalého senátu svým dubovým hlasem, zda podniknuty také příslušné kroky k připravení duší na příchod Největějšího a k odklizení a vymýcení toho, co se jeho velikému duchu hnusí a protiví? Abych se srozumitelněji vyslovil, budou-li občané podezřelí z tvrdošíjného lpění na ohavné pověře křesťanské před soud pohnání, by složili očistné vyjádření a odpřisáhnutí, jehož se pán světa domáhá?

Starý učenec hleděl pronikavě na komisaře, zabodávaje se mu očima jako sondami do mozku. Strafford čásek mlčel, jakoby o odpovědi uvažoval.

— Jakým právem se mne, pane, na to ptáš? — odpověděl posléze.

— Týmže, jakým ti, nejdůstojnější, dávány všechny ty otázky, které jsi před chvílí zodpovídal.

Rána seděla. Strafford kousl se do rtů, zbraně však nesložil.

— Tázali se mne členové správní rady a přátelé. Ty však, pane, nenáležíš k oněm ani k těmto, nemám tedy chuti nechati se od tebe interviewovat.

— Pan Kwaśniewski velice nemístně vybral si můj dům k interviewu, k němuž třeba si napřed vyžádati svolení osoby tak důstojné, — poznamenal ostře Roztockí. — Prosím pana archiváře, by příště pamatoval, s kým má čest jednati.

Teď zase bylo na Kwaśniewském zatati rty. Byl zvyklý na koně se dáti vsaditi (rozhorliti se), kdykoliv byla řeč o křesťanech, vyrozuměl však, že tentokrát příliš daleko zajel. Svěsil tedy hlavu a jen pod nosem broukal, vylévaje si svou žluč: — Jeho důstojnost jaksi se mi příliš vykrucuje a diplomatisuje! Sestra jeho kmotřila se s kněžími, teď je z ní přítelkyně a rádkyně prorokova . . . možná, že oni sámi ji tam nastrčili za svými obmysly! Do těch černých lze se všeho nadíti . . . Tak, tak! Třeba míti oči otevřené A jestliže mi něco do očí padne . . O tom buď, důstojný, jist, že si toho pro sebe nenechám a že dáš kůži na buben!

Zhřibělý (starý jako hřib) archivář senátu často bručival ve společnosti, když

ho nikdo nechtěl poslouchat, a tož si nikdo jeho mumlání nevšímal. Všichni vůbec na něho zapomněli. Jeho zuřivé napadení všemohoucího v Krakově náměstka rabbiho vyvolalo dojem co nejhorší. Od Strafforda všeho čekali, protekce i ochrany života, jakož i klíče k vládcově lásce a přízni. Proto všichni obraceli se ku vzcházejícímu slunci, každý jeho pa-prsek, každý úsměv, pohled a slovo chytajíce. Od starého protivy odvraceli se s nevolí, ne že by jim bylo šlo o křesťany, ale že jim mohl jejich nepřítel uškodit.

Ale kdosi přece si na něho vzpomněl. Jediný člověk v tom shromáždění, jenž se znal za příslušníka té sekty: Pora-tyňski.

Hrbáček přistoupil k osamocenému profesorovi.

— Nu, což, christofobe? — pravil, klada mu ruce na ramena. — Vid', že o tom přemýšlíš, jak bys Strafforda co nejšíkovněji u proroka nařkl, že pověru podporuje? No, uhodl jsem?

Starý podíval se na něho pronikavě.

— A kdyby i tak? Divil bys se snad?

— I toto, vždyť vím, že bys toho jen tehda neudělal, když bys nemohl! Při té příhodnosti neopomeň i o mne slovíčkem zavaditi. Či snad se mýlím?

Starý utrhl se jako pes na řetězi.

— Nemýlíš se, pane Poratyňski, nic se nemýlíš! — zavrčel, zatínaje pěsti. — Dávno na tebe myslím a pouze čekám, až má hodina uhodí. Však už není daleka! A až chvíle ta nadejde, potom si pořádně poopravím na tobě, věrný ctiteli Mistra z Nazaretu, žaludek!

Hrbáček zvažněl, z jeho očí, utkvívajících na pergamenovém obličejí fanatikově, zanikla šelmovina.

Dosud jsem na to nepamatoval, že Mu patřím, teď však chci toho pamětliv býti, — odtušil tiše. — Kriste, buď mi v tom nápomocen!

8

Ve Vídni udály se vážné změny ve způsobě rabbiho života. Obozové město pravda vzrostlo, jako v Budapešti, rozkládajíc svoje baráky a stany po širých nivách Prateru a Brigittenavy, ale on sám usadil se v císařském hradě, kdysi poslední residenci nejvyšší rady jihoněmeckých států. Veselá stolice naddunajská zůstala celkem nedotčena revolučním převratem, jenž jiným hlavním městům evropským tolik nenahraditelných ztrát přinesl, zničiv většinu kulturních děl. Ví-

den přešla i teď bez výstřelu pod novou vládu.

Neporušeny zůstaly kromě starého, nádherně vystaveného císařova sídla i skvostné budovy musejní, ohromný pomník Marie Terezie, radnice, parlament, jakož i opera a svatoštěpánský dóm, proměněný v historické museum. Také »ringy« (okružní třídy) hýřily ve vší kráse své, plné rušnosti a výstavnosti, kypíce životem svých kaváren a hotelů a pozlacované parsky sluneční jeseně. Jenom lidské vlny plynuly mohutněji a hutněji, neboť značná část davů, za prorokem se táhnoucích, našla si v stolici příbytky a meškání, a nad hradní branou místo zlatého praporu dohodových států evropských vlála černo-rudá korouhev rabbiho.

Edita provázela rabbiho do Vídně. Učinila tak přes živý odpor bratrův, jenž s největším bolem viděl vydanou ji na pospas zlomyslných pletich a pomluv. Nebylo ho arci tajno, že poměr její s rabim není nic jiného, než bratrské přátelství, ale věděl také, že svět nevěří v takové přátelství mezi dvěma mladými lidmi, a dobrá pověst Editina zdála se mu býti příliš drahou záplatou za její uzdravení. Nemohl jí však přesvědčiti, naopak svolil na žádost Gesnarehovu, již

ona vroucně podporovala, na několik neděl se s ní rozeslat, namlouvaje si, že v Krakově její styky s rabbim ustoupí změně, po níž tak toužil. Prorok minil přebýti v Polsku do jara, rozloživ svoje vojska po obou stranách Karpat. Zatím kochal se spanilostí Vídně, již panoval jako báječný východní samodržitel, ba správněji řečeno, jako nějaký Bůh, Mitħra nebo Baal, u jehož nohou zástupy padaly.

Edita viděla z oken svého bytu, hledícího na veliký dvůr hradní, jak se božskou poctou obklopený vážně procházel tím mraveniskem lidí, obestíraje se jako osloncu — chválami. Viděla sinné obláčky kadidla, jimiž byl na setkání vítán, a velikánská slunce elektrická, zaněcovaná po obou stranách, kudy se bral, a oltáře, postavené na veřejných náměstích a křižovatkách ulic, a na těch oltářích jeho sochy, na honem z mramoru vytesané nebo ze spěži ulité, svěžím kvítím ověnčené, různobarevnými lampami osvětlené a stále obléhané davy v nadšení se rozplývajících ctitelů jeho. Edita tak velice podléhala jeho vlivu, že se ani nepozastavovala nad vynášením ho na úroveň boha, na zemi sestouplého, by přijímal poctu, jedině Tvůrci světa náležející,

neřku-li, by se tím pohoršovala. Sama v ústraní svého pokoje ruce k němu na modlitbách spínala, pevně věříc, že ji, byť vzdálen — slyší, a prosby její vyslyší. Sama však nechtěla nikdy »Nejsvětějšímu« tovaryšiti na jeho vítězoslavných obchůzkách, ač toho od ní žádal a u sebe ji míti si přál ve chvílích, kdy mu vzdáván hold, jenž den ode dne nabýval víc a více rázu božského kultu. Nechtěla k tomu svoliti ne z náboženských důvodů, těch dávno již nepociťovala, ni z přirozeného odporu proti vystrkování své osoby na veřejný podiv, nýbrž jedině z toho důvodu, by jeho osloně (aureole) ani paprsku neubrala. Po jejím soudu všechna čest a zveleba, jimiž zahrnován ten mesiáš, spasitel lidí a bůh na zemi, nestačily jeho nadlidským rozměrům.

Zatím účta ta každou minutou nabírala rázu okázalejšího a všeobecnějšího, víc a více toho pozemského boha povznášejíc. Den jak den dostavovaly se do hradu nesčetné deputace, vše, co jen lidskou mocí, nadáním, postavením vynikalo, bilo před ním čelem do prachu zemského. On pak nestával už prostřed zástupů na paty mu nastupujících, ale vystupoval na pozlacený oltář, jen jen diamanty a perlami se lihotající, tak

pyšně vyšňořený věrnými služebnicemi jeho kultu. Tam u výklenku, upraveném jako kdysi v katolických kostelích pro sochy svatých a světic Božích, umístěno bylo ciborium se sv. hostiemi, křesťan. knězem posvěcenými, v pozlacené skřínce, na které on stával. A kolem něho plály nesčetné voskovice, šelestily větrem kolébané korouhve a kadidelnice, jimiž na sta rukou odměřeně mávalo, tvořily jakoby vonnou clonu, zastírající jej očím diváků. A tu z poza toho dýmového oblaku ozýval se s výše silný hlas, jakoby hromový a lahodný, jako zvuk stříbrostrunných harf, to mistr, prorok, bůh promlouval ke svým věrným.

Edita nepropásla žádného z těch výstupů, z nichž každý naplňoval její srdce nebeskou sladkostí. Schovaná za záclonku v koutku otevřeného okna protiv oltaři lovila ušima zvuky stříbrných trub a hymnů, jimiž se na počest božského poslanca povětří zachvívalo. Před očima jejíma rozvíjel se obraz předivné krásy — Na palácových nádvořích a na okružních třídách daleko a daleko, kam oko jen dohlédlo, klečel zástup nepoměrně četnější, než nedávno pod Budapeští. Na tisíce pestrých praporů třepalo se na pozadí nebes, poutajíce zraky živostí barev. Vy-

soko ponad tím mořem lidským jiskřil
třpytem zlata a diamantů ohromný oltář;
ve výklenku pak, na který jej v okamžiku
vynášel mechanický přístroj, stál on,
milovaný, zázračný, božský v oblacích
kadidlového dýmu! A Edita zřela, jak se
před ním plazily všeho světa mocnosti,
jak mu holdovali představitelé a zástupci
všech zemí a všech vlád, jak před ním
na tváře padali židovští rabíni, osvědčující,
že vidí v něm očekávaného Mesiáše
židovského, a skládající k nohám jeho
svoje posvátné knihy, jak svatokrádežní
křesťané, kněží a biskupové, ubraní ve
svá obřadní roucha, hlasitě se u jeho nohou
Krista odříkali, slibující, že od té
budou Judu Gesnareho pokládati za
svého jediného pána a boha. Ne tak dávno
ještě podívaná na to byla by jí až do
útrob otřásla a ji odvrátila od člověka,
jenž se dával jako bůh uctívati; nyní
však jen podněcovala žár, duší její hárající.

— Chceš, abych tě povznesl na prestol
majestátu, bych tě podle sebe na ten zlatý
oltář postavil a úctu milionů k nohám
ti podložil? — tázal se jí rabbi. — Dým
kadidla bude tě ovívat, sbory budou tobě
pěti pochvalné hymny! Já, bůh, bohyni
z tebe učiním!

Ona však nechtěla svou lidskou nízkostí zastínit jeho božské slávy. Nechtěla, ač nejednou na to naléhal a závažné důvody, proč toho holdu jí žádal, jí uváděl a rozkládal. Ale jí stačilo k němu se modlit, když ho na očích neměla, a na kolena padati, líbajíc jeho svaté nohy, když se jí blížil.

On však opět a opět vracel se ke svému.

— Poslyš, — pravil jí jednou, když vedle sebe seděli, neboť něžností jat zdvihl ji s kolen a posadil ji podle sebe na nízké, měkce vystlané sedátko. — Slyš pozorně! Dvojí je živel života: sloučení jeho dvou pólů stává se zdrojem moci. Hromovládny Zeus, jakož i bojovný Ódín a krvelačný Moloch a všichni bozi, co se jim kdy lidstvo klanělo, — všichni měli u sebe nebo vedle sebe ženu, aťsi to byla vilná Afrodita, nebo v stříbřistých paprscích se koupající stydlivá Diana, nebo matka všelikého života Tanit, vše jedno! Vždy s mužskou silou snoubila se ženská krása, čerpající ze své slabosti kouzlo a moc. Zdali mi rozumíš?

Naklonila hlavu a znova se mu zadívala do obličeje, v němž viděla otevřené před sebou nebe.

— A zdaž On jinak učinil? — mluvil mistr dále. — On povznesl ke svým výsostem dítko země, pannu, jež Mu matkou, postavil ji mezi svou velikost a údolí slz, jímž se Jeho vinou tato země stala. Byltě sám příliš velký, by Jeho velebnost mohly snést oči, stvořené z ničeho; avšak žena ta přiclonila jeho jas, dovolujíc stvoření patřiti na Tvůrce. Tak zatemnělé sklo dovoluje nám hleděti do slunce, jehož lesku by prosté oko síc nesneslo!

Editou prochvělo zamrazení. Do jak závratných výsostí zalétala, nesena mocnou rukou božského muže! Ale mohla-liž se diviti? Zda nebyl všemohoucím, neposlouchaly ho živly, slunce i země i nebesa? A poněvadž ji povznesl k sobě, zdali se nestala tím sama velkou a svatou jak on?

Mistr pak mluvil dále hlasem, z něhož pýcha zvučela: — Já nebyl jsem nucen podrobiti se zkoušce pokoření a zničení sama sebe, již se tamten nezalekl. Mne nenosila v životě svým žena. Tělo, které nosím, propůjčil mi jeden z věrných služebníků, kdysi pozemský poutník, teď obyvatel slavné říše pekelné pána mého, jest pak ta rouška jenom klamná jako vůbec vše, co dáno jest mi učiniti na tom mrzkém močálovisku zemském, mně, du-

chu nesmrtelné a nadzemské krásy a moci. V tom odmítnutí ponížení sebe byla velikost, ale byl v něm i pramen slabosti. Jsem sám na zemi, jako můj pán byl sám v propasti a v nekonečnostech všehomíra. A lid můj nemá prostředníka, mezi mou velikostí a svou nízkostí! Kdežto tamten má onu ženu, kterou čásek svou matkou volal... Potřebuji tedy, by se se mnou svázala neposkvrněná panna, již učiním svou mystickou milenkou a již na svůj prestol povznesu a učiním ji orodovnicí lidu před tím prestolem. Mně přinášejí kadidlo, tobě nositi budou růže a sladké písně, i tiché vzdechy srdcí zápasů životními zmořených. I staneš se světlym ohnivem (t. j. kroužek, zveno), spojujícím nebe se zemí!

Edita poslouchala mlčíc v sladkém, zpola snivém vytržení. Světy skláněly se k jejím nohám... a tam hore, výše nežli mysl doletěti může, stál on, mocný, drahý, a jemu po boku ona s rukama sepjatýma, s orodováním na rtech a s láskou v srdci...

S láskou, ke komu? K lidem? Ne! Ne! K němu! Pouze k němu jedinému...

Téhož dne večer našla na svém stolku lístek napsaný nepovědomou jí rukou.

— Povídá se, že všechno u vládce zmůžeš. Je to pravda? Neboť tomu-li tak, proč toho nevidíme? Mívala jsi přece soucit s trpícími a bývala jsi nakloněna vyznavačům své někdejší víry. Či nevíš, že denně tisíce jich hyne? Nevíš, že místo elektřiny, jíž se i komuna při vraždění držela, při vyšetřování teď mučidel používají a při popravách pozvolného zabíjení? Víš-li o tom, proč mlčíš? Pakli nevíš, proč se neoptáš těch, kteří by tě poučili.

To Ti píše matky synů, jimž se nad hlavami vznášel katův meč. Chceš-li víc vědět a jsi-li svolna podati pomocné ruky těm, jimž pomoci třeba, přitlač na tento lístek malachitový prsten, jehož za pečeť užíváš! Potom přihlásí se, kdo ti více poví . . .

Edita přečetla dvakrát po sobě ten lístek. Napřed se nad jeho obsahem zarazila, potom však se jím pohoršila. Už zase výtky milovanému činěné, zase hanobení ho a tupení! Mluvila přece o té věci s prorokem už v Budapešti, mluvila s ním o tom i ve Vídni, ač jí dobře nespouštěla a hlas v hrdle jaksi se zadavoval. Uznávala, že kdo tak vysoko postaven, má jisté povinnosti k nižším, a hleděla těm povinnostem dostáti, třeba že se jí srdce

při tom krájelo. On však byl dobrý a nedával úst jí na uzamknutou. Naopak všechno jí upřímně rozpověděl.

Pravil, že vláda, již založil, aby vyprostil lidstvo z poroby tělesné i duševní a k štěstí mu dopomohl, se všech stran jest podminována a celou sítí piklů a spiknutí obetkána. Píkle ty, pravda, vzniku neměly, aniž k nepřátelskému výbuchu došlo, poněvadž on jako vládce po všem oku nese a poněvadž moudrost jeho umí včas zlu předcházet, v zárodku je potírajíc, ale co platno, že jeden plevel vykoření, když hned jiný zase na jeho místě hlavu vystrkuje, takže jiné porady nemá, než vinné trestati a bezmocnými je činiti. Obecné to zdání: zlosynu sluší uprání! Komu svěřeny otěže vlády, ten má povinnost potírati, co duše otravuje a obecné blaho podrývá. A on Gesnareh, povinnost tu plní a plnění bude, ať to jak bolí a nechaťsi nepřátelé té samoobraně dávají ráz náboženského pronásledování.

Tak odpovídal rabbi na dávané mu otázky. Edita dobře věděla, onže pravdu má, věděla to prve než se ospravedlňovati jal. Ale i to věděla, že předpojatých nížádné výklady a důvody nepřesvědčí. A srdce jí ubolávalo nad křivdou, která se tomu člověku dala. Co z toho, že před

ním na tváře padali, když ho současně v nepoctivý plášť oblékali?

Vše to ještě jednou zatanulo na myslí mladé ženě za té, co četla nepodepsané psaníčko. Co na ně odpovědět? Musí ty lidi vyslechnout. Mýlili se, ale byli nešťastní. Třeba bude vyložití jen ještě jednou tolikrát opakované důvody a nakapatí, dá-li se, trochu balsámu na ty rány.

To přece bylo její úlohou, i byla všechna šťastna, že ji může vykonatí. Vždyť on sám nazval ji orodovnicí a ohnivem mezi nebem a zemí! A líbezná tvář panské Matky vyvstala před jejím duševním zrakem u věnci hvězd, jak ji vídala na starých vlašských obrazech. Vzpomněla si, jak se k té Neposkvrněné tulila hrstka pobožných tam v kapličce na Wolské a s jakou vroucností nesl se ze všech úst chorál k její poctě. Proč by se neměla i ona stát útočištěm duší bouří zmítaných? Na žádný způsob nemohla jim odepřítí pomocné ruky.

I přitiskla malachitový prsten na lístek a odešla. Večer přistoupila k ní jedna ze žen, k posluze jí daných.

— Díky tobě, paní! — zašeptala. — Svna mého čeká soud a smrt. Spolu s ním čeká týž osud synů, mužů, bratří rodin

mně blízkých, ó, velice, velice mnohých!
Tys nás všech čáka, ty jedinál

Byla to starší už žena a zdála se býti rabbimu celkem oddána. Nikdo nebyl by jí v podezření bral z tajného vyznavačstva Kristova. Edita dala se s ní do řeči. Vykládala jí, že ne víra, ale rocení se proti vládci přivedlo jejího syna do nebezpečí. Pro víru nikoho neusmrcují. Je-li vyznavačům Kristovým snášeti jakási příkoří, děje se to jediné proto, že činí ze svého náboženského přesvědčení politickou standartu a že se protiví nařízením vládcovým. Patrně třeba je zachránit, a ona, Edita, neprodleně to učiní, třeba se jí bylo obávati výmluv. Nejsvětějšího. Synu prosebnice a jeho tovaryšům bude zapříti se všech nepřátelských záměrů a připověděti vládci naprostou poslušnost a věrnost, a potom je propustí.

Pravila to přívětivě a plná soucitu s matkou, slzami zalitou a za smilování jí prosící. Byla pevně přesvědčena, že příznivá předpověď ji upokojí a radostí naplní. Ale pokojská k nemalému podivu jejímu vyslechnuvši tak potěšná slova, rozplakala se ještě usedavěji. Mladá žena se k ní sklonila, dotazujíc se, pročže se tak rozželila.

— Už vidím, že mému Hanzimu pomoci není. — lkala.

— Proč pak, když ji přináším?

— Poněvadž on té přísahy nesloží!

Edita pokrčila rameny. — Inu, když od vzpoury upustiti nechce...

— On se nebouří, pouze Boha svého zřící se nechce.

— Bajky! — na to Edita netrpělivě. — Lidé neumírají pro křesťanství, nýbrž pro bouření a rocení proti vládci a pro odporování zákonům jeho!

Stařenka znova zavrtěla hlavou. Byla to prostá žena, která celý věk svůj prožila ve službách hradních. Neměla o ničem svého mínění a kdyby na krásně jaké byla měla, nebyla by si troufala s ním se vytasiti. Teď však běželo o její dítě, a to dodalo jí smělosti.

— Prosím za prominutí, milostivá, ale můj syn nepatřil k spiklencům, ani se v ničem proti zákonům neprovinil, a o jeho tovaryších lze totéž říci. Všichni byli pro víru uvěznění a za víru umrou, jestliže jich Bůh toho kříže neuchrání! — — Ó, ty mé sladké dítě! O, jediná podpora a naděje starých let mých!

A slzy kanuly jí ještě hojněji po tváři.

Edita nechápala houževnatosti, s jakou ti lidé od sebe odmítali účast v proti-

vládních rejdech, přivlastňující si naobrat mučednickou palmu, které jim přece Nejsvětější nemíní přisuzovat.

— Jak divně zatemnělý jest ten lid a jak snadno každému žvástu uvěří! Ale co se tomu diviti, když vzdělaní duchové do těchže bludů upadají, když lidé vůbec známí a vážení poskvřňují se podezříváním a žalobami, o nichž přece musí věděti, že jsou falešny!

A vzdychnuvši pokynula hlavou pokojské a k odchodu se měla. Ale stará žena vzchopivši se zadržela ji.

— Poslyšte mne, velectěná panenko! Všichni o vás praví, že jste dobrá jako andělé v nebi; podejte mi důkaz té dobroty!

— Vždyť tvrdíš, že syn milosti nepřijme — — —

Žena vztáhla ruce k nebi.

— Odmítl by ji! Ale je mu dvacet let a chce žíti! Toliko víry, již jsem ho učila, zapřítí nechce, a toho mu snad nebudete míti za zlé!

Edita vzpomněla si v té, co slyšela hned s počátku o vymáhaném prorokem odpřísáhnutí i čeho sama svědkyní byla, i povídala si, že snad na tom, co stará pokojská tvrdí, přece jenom něco pravdy jest, a tu... Ano, věřila v rabbiho,

uznávala za slušno a spravedlivc, že kult ten vylučoval každou odlišnou víru, ale byla dosud přesvědčena, že odepření přísahy smí vylučovati z dobrodiní Gesnarehových, ale nikdy ne trestu přivozovati. Kdyby však stará pravdu mluvila...

Zamyslíla se na chvílku. V duši její uzrávalo rozhodnutí.

— Poslyš, — děla, — kde jest vězení tvého syna?

— V bývalých kasárnách Františka Josefa?

— A druzí jsou tam též?

— Tak jest! Mluví se o několika tisících. Jiné žaláře jsou rovněž plny křesťanů.

— Ještě dnes zajdu sama k tvému synu a jeho společníkům!

K nohám jejím svezla se stařenka.

Edita však o hodinu později pravila prorokovi, že by se ráda podívala do vězení, by zkrušila srdce úporných a Nejsvětějšímu je získala. Úmysl ten skutečně měla: od živé víry neodlučno jest apoštolování. »Nejsvětější vyslechl její žádost, zpytavě ji pozoruje, potom naklonil hlavy svoluje: — Staniž se, jak si přeješ, moje královno! — pravil. — Mílo mi bude uvítati vyznavače, jež mi tvoje horlivá láska přivede!

Pozdě na noc octla se Ědita v průvodě vrchního ředitele vězení v bývalých kasárnách nedaleko mostu ošperského. Její tam objevení způsobilo neobyčejný rozruch. Celá administrace očekávala ji na výsost poděšená a poplašená. První střetnutí s vládním strcjem, Gesnarehem řízeným, učinilo příkrý na ni dojem. Hleděla dodatí svou přívětivostí odvahy těm zbledlým činovníkům. Ptali se jí, hluboce se klanějíce, čeho si přeje. Odpověděla, že chce navštívit vězně.

Vrchní ředitel tomu odporoval. Dá přivést, které bude chtít, do kanceláře — Ale ona stála na své.

— Musím mezi ně a nikdo mne nebude provázeti.

Činovníci hleděli rozpačitě na sebe. Ale rozkaz byl jasný. Doprovodili ji do křídla, kde byli vězni.

— Milostivá, octnete se prostřed lidí, kteří nezaslouží ani vašeho pohledu, kdež pak teprve vaší pozorností! — upozorňoval náčelník vězení. — Aní vlastně nevím, bezpečno-li vás nechat samu s těmi zatracenci!

— Nebojím se! Mohl byste mi, pane, říci, proč vlastně byli uvězněni?

— I ano! Všichni usvědčeni jsou z tvrdšího trvání v pověře.

— Křesťanské?

— Toť!

— Ale jistě se také provinili rocením proti Nejsvětějšímu?

— Patrně! Každý přece, jenž se neodpřisáhne Nazaretského, dopouští se zrady vládce a hříchu proti jeho svatosti!

— A kuli pikle proti němu, není-liž pravda?

— Každý, kdo jeho božství popírá, kuje pikle proti Nejsvětějšímu!

Editu odpovědi ty neuspokojily. A podivno: zrovna tak odpovídala tolikrát sama sobě a stačilo to ji upokojiti; v cizích však ústech připadaly jí ty odpovědi vytáčkami. Zamlčela se, neboť viděla, že se od těch lidí pravdy nedoví, i vstoupila do vězení.

Na její pokyn provázející ji úředníci ustoupili, zavřevše za sebou dvéře. Osaměla s vězni v obšírné světnici s několika zamřížovanými a od spodu deskami zabitými okny. Podél stěn stály dřevěné pryčny beze všeho ložního prádla, mezi nimiž ponechána byla úzká pouze mezírka k projití. Ač horní okna byla otevřena, přece bylo v místnosti k zalknutí dusno. I nebylo divu, když se tam dva-

krát tolik lidí mačkalo, co jich jízba pojati mohla.

Edita zavolala si nejprve Hansa Steinbacha a vyřizovala mu pozdrav od matky, potom jala se ho na jeho druhy vyptávat, proč byli do žaláře vsazeni a naposled oznámila jim, za jakých podmínek mohou se nadíti propuštění.

Odpověď, třebaže z různých úst pronesená, zněla stejně: o pravdivosti její nebylo možná pochybovati. Všecky přivedla do vězení víra, všem postaveno podmínkou uvolnění zapříti jí, všech čekala smrt, protože nikdo nechtěl té podmínky splniti.

Jakže tu již dlouho jsou? — Jedni ode dneška, jiní hned od záboru Vídně prorokovým vojskem. Pročže je nechávají tak dlouho na ortel čekati? — No, aby je trýzněním a žalářováním zdolali. O trápení tom bylo si možná učiniti pojem z hrobového vzduchu ve vězení, na více se Edita ptáti neosmělila, oni však pospíšili dát jí o tom vysvětlení s ochotou vlastní nemocným a uhněteným. Krmili je zkaženou stravou a mučili je. Kromě celé řady nejvymyšlenějších muk tělesných, zvláště vynalezený přístroj elektrický zasazoval jim hrozné rány, mi-

mo to používáno sugesce, by jim snášeti bylo i strážně duševní.

Denně je mučili; slabší mukám podléhali, silnější je přebyli. Když pokusy zlomiti jejich odpor selhaly, tu brali jim život, protahující mučení elektrickým přístrojem, až pacient duši vydechl.

Editě motalo se v hlavě z těch ukrutných ohavností, jež jí dopodrobna vyličovali. Ne! Ti lidé nemluvili pravdu. Kamž by se potom poděla její víra, kam její láska. kdvv jejich tvrzení nebylo — lží?! Ale ne! To byly klevety, pomluva! Rozhořčeně vmetla jim to slovo ve tvář.

Co nejbliže stáli, mrkli na sebe, Hans pak ji vybídl, aby s ním zašla do jednoho koutu světnice.

— Tu leží člověk, kterého sem přinesli dnes ráno od výslechu. Rána nedožije a že by komu bělmo na očích dělal, nemožno tvrditi. Jen se, paní, podívej!

To řka poodhrnul houni, zakrývaíící toho, s nímž si smrtka již pohrávala. Jeho přepadlá a zežloutlá tvář činila dojem mrtvolný. Byl to mládeneček ještě pěkných rysů a rozumných očí, jež teď mlha zastírala. Plece i končetiny měl pokryty černými skvrnami. Byl bez sebe a třebas

ho Hans obracel, aby Editě ukázal zraněné tělo, přece se z mrákot neprobral.

— Toť sněť! — pravil jeden z vězňů přistupuje k nim. — Jsem lékař a jsem toho zkušený. To nezbytný následek nadužívání toho pekelného přístroje.

— Měl by přece v nemocnici, a ne tu býti! — zhrozila se Edita.

Lékař se usmál.

— Tomu již žádný špitál nepomůže! Ostatně donášejí sem už umrlčinou páchnoucí, skřipcem nadobro ztrhané. Má to také sloužiti k zlomení naší stálosti.

Edita zadělala si oči.

— Ale totě hrozné, přehrozné! — vykřikla.

Hansovi se v očích zabýsklo.

— Ne tak hrozné, jako že davy toho člověka jako boha ctí! — zvolal.

Edita chtěla na to cosi odpověděti, než slova uvízla jí v hrdle. Lékař hleděl vážně na ni. V pohledu tom zračil se odpor, k němuž se však družila i útrpnost s ní.

— Tys, paní, o tom nevěděla? — otázel se, obchvacuje vzmachem ruky ostatní druhy i skonávajícího.

— Ne! Ne! Nikdy! Jak možná něčeho takového o mně se domýšleti?

A honem dodala, berouc v ochranu

drahého člověka: Nejenom já! Ani on! Kdyby to věděl, nikdy by k tomu nedošlo!

Lékař pokrčil rameny.

— On o všem ví! Tu se nic neděje bez jeho vědomí a svolení!

— To není možná! Jsme tu teprve čásek, ale v Budapešti byla jsem dlouho, i vím, že nic podobného — — —

Přerušil ji hořkým úsměvem. — V Budapešti dalo se totéž, co se děje ve Vídni. Jsou tu ostatně tací, jež odtamtud za Gesnarehem dopravili.

— Že tu?

— Ne v této kasematě, ale v tomtéž vězení. Patrně má svoje plány s nimi, poněvadž je mučí, života jejich ušetřuje. Víme o tom od kamarádů ze sousedních kobek. Chceš-li se, paní, přesvědčiti, jen se zeptej na Arpada Szeglenyiho. Je to vůdce katolické mládeže maďarské. Dnes v poledne nás uvědomili, že ještě žije!

— Dobře! — na to Edita s pevným rozhodnutím. — Dám se k němu zavést. O vás on zítra se doví! I doufám, že v té chvíli, ve které se o vašich utrpeních doví, bude také jim konec!

Rozhlédla se po nich nejistým zrakem, prahnouc uslyšeti slovo neb aspoň posunek souhlasu postihnout. Ale oni všickni

posupně mlčeli, hledíce na ni tupě a bez naděje.

— On je dobrý! — pokusila se ještě jako trosečník, chytající se posledního prkna z rozbitin. — Jistě vás pro sebe získá, až jej uzříte v slunečním světle!

Řadami vězňů přeběhl tichý šum. Neslyšela jednotlivých slov, ale vyrozuměla, že je to ponření. Lékař, jenž se zdál býti vůdcem druhých, odpověděl za všechny: — Naše slunce svítí nam i v této žalární kobce. A tím sluncem jest — Ježíš Kristus, jenž nás v bídě naší křepí a sílí!

— A jehož, jsi ty, paní, zapřela z lásky k rabbimu! — ozval se z hloubi světnice čísi podrážděný hlas.

— Ticho tam! — okřikl mluvčího lékaře. — Styď se, kolego, nevděkem spláceti soustrast!

— Z kteréžto soustrasti nic dobrého nám nevzejde! — odsekl znova nenapravitelný pesimista z nejodlehlejší pryčny. — Sličná paní vrátí se pěkně k »Nejsvětějšímu«, nás pak, jen co se rozední, zase k mučení povedou.

— Ne! — zvolala Edita prudce. — Nepovedou! Postavím se mezi vás a katany! Ať raději mne zmučí!

Pesimista se ironicky usmál.

— Tobě se nic nestane a ty se nevrhneš

mezi nás a naše katany, protože tě zas oklamou, jak tě dosud klamali.

Edita chtěla cosi odpovědět, ale v té rozevřely se s třeskem dvěře a na prahu objevil se ředitel vězeňský. Byl tak ble-
dý a změněný, že se mladá žena zděsila,
háda-
jíc na neštěstí.

— Co je s Nejsvětějším? — zvolala
chyta-
jíc se za prsa.

— Nejsvětější je zcela zdráv, ale já
jsem, milostivá, člověk ztracený, jestliže
mne vaše laskavost nezachrání...

— Co se stalo?

— To, že jsem vyhověl vašemu roz-
kazu, otevřev vám vězení, a zatím dostal
jsem v té právě od vládce napomenutí, by-
ste se s vězni pouze v mé přítomnosti a
v ředitelně dorozumívala.

Edity pranic nevzrušily k'opoty ředi-
telovy, jehož pokládala za vinného pá-
chanýni tu ukrutnostmi.

— Což já tomu poradím? — odpově-
děla lhostejně.

Ředitel nahnul se k ní a zašeptal: --
Poradíte, budete-li, milostivá, jen chtít.
Mne to zachrání, vám pak samé užitek
přinese. Nejsvětější neodkrývá svých taj-
ností ani nejbližším. Byl jsem blahový
připustiv, že by u vás výjimku učinil.

— Co tedy ode mne žádáš?

— Zachování nej přísnější tajnosti o tom, že jste byla sama ve vězení.

— I o hrůzách, jež jsem tu uzřela? — na to Edita ukazujíc na skonávajícího.

— Arciť.

— Prorok musí se dovědět o strašném zneužívání, jež se ve jménu jeho děje!

— Z jeho rozkazu! — opravil ředitel.

— To není možná!

Ředitel pohnul sebou s tajenou nedůtklivostí.

— Každý to ví a lze to snadno dokázati, třebaš i samým Nejsvětějším.

— To právě chci.

— Ale šetříc mne! Řcete, milostivá, že došly vašich uší stížnosti a že jste se chtěla přesvědčit o jejich pravdivosti.

A prosebně dodal: — Osud nás všech jest ve vašich rukou! A pamatujte, paní, že já a moji podřízení jsme toliko rukou, on — mozkem a vůlí.

Edita chtěla to popírat, ale cosi silnějšího samé vůle její zdrželo ji od toho. V mysli její kolovalo stále jedinké slovo: »Důkaz!« Ředitel, nespouštějící očí s její bledé tváře, vytušil její myšlenky i hledal, jak by její žádost vyplnil. V té ozvalo se zvláštní znamení telefonem dané. Edita znala to znamení. Ohlašovalo, že prorok bude mluvit.

Živě sebou hnula. Ředitel však položil prst na ústa a zatáhl ji k sluchátku.

— Mešká ještě důstojná v ředitelně?
— zněla otázka, daná tím zvučným, velitelským hlasem, jejž tak dobře znala.

— Mešká, božský! Ale ne v té úřadovně, v které dlím.

— Dovolil jsi jí býti s vězni bez svědků!

— Není nikoho u ní! Byla unavena, i přála si býti sama.

--- Stěžovali si?

--- Nedopustil jsem. Ale došly jí hlasy z města a srdce jí krvácí.

— Ubezpeč ji, že to lež!

-- Učinil jsem tak!

— Všecky, které viděla, omilostněte před jejich rodinami k nim povolanými, potom je vsaďte do lodi, oznámivše jim, že mají být v Novém vídeňském místě internováni. Za plavby přihodí se neštěstí!

-- Rozumím!

— Dávejte však pilný pozor, aby žádný z lodního mužstva nevzal škody.

— Ručím za to, Nejsvětější, svou hlavou!

Editě mátly se v hlavě myšlenky. Zatínala ruce, chtějíc bolem zapudití tlačící ji moru (t. j. můru). Neboť byla to

mora, bylo to příšerné rozčarování! Ale ne. To on těch slov nemluvil, to se jistě přeslechla!

Zmítaly jí ba zoufalství, ba hnus a z toho zase palčivá touha, by ji někdo u-svědčil z přeslechnutí, že se mýlí. V té však ozval se medovým hlasem ředitel, stačí-li jí ten důkaz a zda je svolna prosbu jeho splnit.

— Ano! — odpověděla po rozmyšlené. — Dosud jsem na nikoho v kukle nechodila, teď však se okuklím! Ale pod jednou podmínkou. Chci vidět Arpada Szeplenyiho!

Ředitel sepal ruce.

— Ale toť zapřísáhlý nepřítel Nejsvětějšího! Nejtvrdší z úporných!

— Právě proto!

— Není možná!

— Tedy nic nebude z naší úmluvy!

Ředitel naklonil se k ní pokorně, ale zároveň též zuřivě: — Nebylo by možná někoho jiného místo něho...?

Zavrtěla hlavou.

— Mám odejít? — tázala se podrážděně.

— Ne! Ach, ne! Dovedu ho!

Po chvíli stanul před ní mladík, mající něco přes dvacet let, patrného typu maďarského, snědé pleti a ohnivých očí. Vě-

děl, před kým stojí. Napřed pohlížel nedůvěřivě na Editu a odpovídal na její otázky jen na půl huby, po něčem však ožil a rozvázal.

Posléze uvěřil zcela v její upřímnost, i jal se hovořiti s ní jako se sestrou.

Vyprávěl jí o začátcích činnosti a působnosti, jež měla zaujati co nejširší kruhy a postavití se bezprostředně proti rabbiho snahám. Byl to kroužek mládeže pod heslem labara. Několik let pracoval ten spolek potichu, pronásledování však Gesnarehem vyvolané rozdulo slabě doutnající jiskřičku v požár. Cosi nadlidského bylo v tom rozmachu a vzletu, který naráz zachvátil stolicí, kraj, města a dědiny.

Výkvět mládeže hrnul se k tomu houfci, jenž vítězil nad přemocným vládcem ne zbraní, ale obětavostí. Zápal ten od mládeže přešel na dospělé, na obecnstvo. Prorok mínil vracející se vlnu křesťanství krví zatopit; když to však selhalo, zkusil lámat odpor ducha, vydávaje trýzni tělo. Ale jako za prvních dob muky jen nemnohé zlomily, kdežto mnohé jiné posílily. Tu se rozhodl rabbi uřáti hlavu té sani, i nařídil po celém kraji honit se za náčelníkem spiknutí, jak si oblíbil tomu ruchu přezdívat...

— Stíhal vás tedy jako spiklence proti své vládě, — přerušila ho chvatně Edita.

— Stíhal nás jako vyznavače Kristovy. Vypověděl Mu přece stokrát tužší válku té, kterou vede s mocnáři kapitalismu! — na to s důrazem Szeglenyi. — Ale polapení mne dlouho se mu nedařilo. Byl jsem biřičům Gesnarehovým na očích, ale neviděli mne, nebo jsem se jim z rukou, když už už je po mně vztahovali, vysmekl. Tak octl jsem se v nové kaplici, kdy jsi tam ty, paní, byla a kdy k shromážděným promlouval prorok pravý.

— Ty že jsi tam byl?

— Vyprávěli mně o tobě a moc se nás modlilo, bys se k nám připojila. Znam kněze, jenž tě k nám dovedl, proč jsi se jen nevrátila?

— Potom nebyla bych mohla tuto být a přinést vám záchrany, jak se nadívám. Mladík mávl rukou.

— Záchrana nezávisí ani na nás ani na falešném prorokovi. Já pak se muk nebojím, ani života mi žal není.

— Jsi už dlouho ve vězení?

— Chytli mě deset dní potom, co jsem tě v kapli viděl. Byl jsem za příčinou utvoření nového kroužku mládeže v Debrečíně. Byl bych jim i tenkrát vyvázl, kdyby mne nebyl apostata zradil.

— Viděl jsi Nejsvětějšího?

— Nejšpatnějšího? Viděl! Hned jsem byl před něho postaven. Lákal a loudil mne. Sliboval položití mi k nohám království, ba i o trůn se mnou se dělit, jestliže se k němu dám, ale jeho poklady nejsou pro mne!

— Odřekl jsi?

— Zůstal jsem věrný.

— A co potom?

— Když nemohl mého ducha oblomit, zkusil mučením zlomit tělo, šetře mého života.

— To v Budapešti?

— I v Budapešti i tu. Je tomu jen několik dní, co znova zkusil vábení a potom mučení. Teď však už jistě brzo umru.

— Odkud to víš?

— Přesvědčil se již, že mu duše neodám a že mých bratří mým trýzněním nezastraší, tož tedy mě utratí nejvymyšlenějšími mukami. Pohrozili mi tím!

Hleděla na mladíka, jako by mu chtěla očima do duše samé proniknouti.

— Pravda-li to všechno? — zašeptala stísněným hlasem.

Usmál se přívětivě.

— Neobelhal bych tě, paní, ani za život svůj. Měl bych si kaliti pokoj duše ve chvíli, kdy se odtud ubíratí mám?

Ne! Ten člověk nelhal! Oči jeho vydávaly svědectví pravdě jeho slov. A když jeho slova byla pravdiva, čím byl potom Gesnareh, čím její víra v proroka?

Zdál se čísti v duši její, neboť na tváři jeho objevil se výraz soustrasti.

— Ty jsi v něho věřila? — zašeptal bera ji za ruku.

Sklonila mlčky hlavu.

— A moje slova otřásla tou věrou?

Odpověděla mu pohledem, v němž vy-cítil celé moře bolu.

— Potom se dvojnásobně raduju z oběti, jež mne čeká! Modlitby bratří onoho dne byly přece jenom vyslyšány!

Přitiskl její ruku ke svým rtům.

— S Bohem, sestro! Bojování moje se končí, tobě však teprve nastává. Nechať ti Bůh pomáhá!

Odešel. Edita pozůstala bez sil, bez myšlenek. Všecko se před ní shroutilo. Připadala sama sobě zničeným ostatkem čehosi, co kdysi žilo, teď však mrtvé bylo, co bylo neseno, zmítané vlnami a větrem, neužitečné k dalekým, neznámým břehům, kde nenalezne ni života, ni pokoje, ni zapomenutí.

Strafford, vychován otcem theosofem, poznal, mladým ještě buda, plytkost pojmů otcem mu vštěpovaných. Indický pantheismus neřešil žádné ze záhad, jež se namítaly rozumu mladého učenice. Jeho duch byl synthetický, prahnoucí dobrati se jádra věci, a pravdy milovný. Pravdy té Strafford střídavě hledal v různých soustavách nábožensko-mravných, studuje církevní otce i spisy novotářů, bibli, korán, i zendavestu. Používaje k svému badání metody (soustava) výlučné, dospěl posléze přesvědčení, že žádný z probadaných jím směrů pravdy v sobě neza-
vírá. Pouze křesťanství ho zaujalo. Pravda, neuchvacovala ho jako sestry svým neodolatelným kouzlem světlá postava Spasitelova; za to tím větší úctu jeho budila železná důslednost Kristovy nauky, její ucelenost, jednodušnost a nerozbornost. Míval okamžiky, kdy byl hotov zvolati: »To jest pravda« a skloniti čelo před tak nalezenou pravdou, než potom dostavovaly se námitky a pochybnosti. Strafford měl vysoce vyvinutý instinkt arijský; živel semitský jej odpuzoval.

Byl ochoten přijati evandélium za pravdu a pravidlo života, ale jen po odloučení

Nového od Starého zákona, jehož mystického vztahu a svazu s Kristem nedovedl pochopit a vystihnout.

Byly časy, kdy křesťanství bezmála ze širších mass vykořeněné, příbojem hrnulo se do vyšších vrstev. Byvši po leta vypuzeno z myšlenkového světa a praktického života, jevilo se nenadále čímsi novým, zajímavým a novožitným. Jak písemnictví, tak i umění se ho chopilo. Divadelní návštěví byla plna »klerikálních« námětů a otázek, ve výstavách obrazů jen se vám pestřilo sutánami a ornáty, arcí odchylnými naprosto od církevního kroje a střihu, tak daleko všeho toho pozapomenuto, a román, pojednávající o kněžském životě neb o nějakém náboženském problému, měl už předem zaručen úspěch.

Však otázky ty lákaly i nejvážnější spisovatele a poutaly hluboké myslitele. Křesťanství, církev katolická, nadpřirozený život, tajemný svaz časnosti se záhrobím, věčností, to byly — předměty, jimiž se zálibou obíralo se filosofické badání i dějepisné studium. Po době politického a společenského rozvětření, za naprostého panství materiálních zájmů a hmotařského názoru světového zachvátil najednou mnohé — mysticismus. Víra v zázraky stala se všeobecnou, legenda zatlačovala

historií do pozadí, obecná šed' života, zba-
vená překvapujících příběhů a potavy
pro obrazotvornost, horlivě se sháněla po
tom, co bylo barvou, co vzrušovalo čivy a
uvádělo srdce v prudší tlukot. Ve společ-
nosti, dokonale zorganizované ujařmují-
cím ji osvícenským despotismem pluto-
kratickým, duše, znavená neúprosnou ša-
chovnicí životních poměrů, dobývala se
jako pták z klece, hledajíc volnější pro-
story a dalekých blankytných obzorů.
Próza všedního života nestačila, nudila
duše. Světem hýbaly jakési věsti divné a
hrozná, takové, jakými chůvy děti straší a
jež si nevzdělaný lid pošeptmo opaku-
je při ohnisku za zimních večerů. Hrozná
předpovědi kolovaly mezi lidem. Mluvílo
se o brzkém konci světa, o prorocích fa-
lešných a pravých, o Antikristovi, sataná-
ši, majícím svěsti poslední svůj boj o pan-
ství nad světem, o Kristu, majícím přijíti
s mocí a velebností velikou k soudu. A
řeči takové vedly se nejenom v sakristiích
a v shromážděních věřících křesťanů, ta-
kových pověstí bylo plno i mezi nepokřtě-
nými neb alespoň křesťanství zcela odci-
zenými. Bledý strach padl na národy,
brzdě počínavost (t. j. iniciativu), podtí-
naje smělejší vzlety lidské tvořivosti, o-
chromuje pracující ruce, podvazuje du-

cha. Statistické kanceláře s politováním a znepokojením poukazovaly na pokles výroby a na nechuť a netečnost, rozhovířivší se na společenských »štítech« a přenášející se s nich v »nížiny« lidové. Lidé na potkanou mluvili ne o zájmech a rozporech osobních, nýbrž o znameních na nebi viděných a o dívech na zemi se dějících. Posluchačům pobledaly líce a ruce bez vlády opadaly. Zděšení posedlo širý povrch země a naplnilo ji očekáváním.

Taková byla obecná nálada v té, kdy se v Palestině objevil rabbi Gesnareh.

Vystoupení toho neobyčejného člověka vyvolalo zprvu reakci. Svět, odvracející se od skutečných zájmů životních, vracel se k nim jat nenadále obavami neb i nadějemi. Rázem zapomenuta všecka předpovědění, neboť přede všemi vyvstávala skutečnost silná a neodbytná, přinášející jedněm ráj, druhým — hrůzu vyvlastnění a smrti. Než ihned slova a skutky prorokovy spojily mystickou náladu včerejška s tím, co on přinášel a čím se měnil skutečný obraz, nastupující na místo fantastických utopií a vidin, v spanilý a hrozný, poněvadž vůlí a silou jednotlivcovou dokonávalo se vyplnění dob a předznamení, přelom dějin lidstva. Jenomže jedni upevňovali, že to, co se děje, jest dobou zkou-

šky, po které bude konec všemu, kdežto druzí slibovali po době zkoušky obrození země k novému životu, a to šťastnému bez konce.

Strafford sledoval běh událostí s účastí a bez předsudků. V hnutí, Gesnarehem vyvolaném, zajímal ho náboženský moment, sympatický pak ohlas budilo v něm heslo vysvobození společnosti lidské. Než hned v první chvíli postřehl ve vystupování a počínání řečeného proroka sobětnost, pýchu a podvod. Vyrozuměl, že Gesnareh jako reformátor a osvoboditel jde šlépějemi Napoleonovými, dávaje na jevo rovného mu genia a větší ještě bezchlednost. V kouzlu, jakým na jednotlivce a na zástupy působil, viděl mladý učenec neobyčejně silnou sugesci, týmže způsobem vykládal jeho zázraky. Dojem ten sesílil se osobním stykem s ním, ba nabyl rázu obecného nechutenstva, když se mu charakter prorokův čím dále tím v jasnějším světle ukazoval. Úsudek Straffordův o velkém svůdci byl hned v prvním dni jeho pobytu v Budapešti ustálen a po uzdravení Editině všecko jeho dychtění soustřeďovalo se v jedínkém slově: v útěku od Gesnareha. Ale tu se mu do cesty postavil cit mladé ženy k člověku, který ji uzdravil a si podmanil. Ať to byla su-

gesce, ať láska, — na každý způsob bylo vidno, že Edita není svou.

Proti tomu byl Strafford bezmocný. S krvavejším srdcem bylo se mu rozloučiti se sestrou a zanechat ji v moci člověka, jehož pokládal za ničemu. A nedosti na tom, místo aby mu vmetl do očí všecku svou nenávist a opovržení, byl nucen aspoň na oko poddávati se jeho vládě, bera ovšem v té vládě vydatné účastenství. Činil to zase, aby takovým způsobem uchránil vlastní kraj od strašných následků rabbiho vítězství. Postavil totiž podmínkou přijetí osvětového úřadu a komisařiátu v Polsku neobmezenou pro sebe moc. Moc ta chránila Polsko od obsahu Pandoriny skřínky, kterou ve všech jiných zemích Gesnarehem dobytých, honem jeho stoupenci, podporování svobodozdnářskými fanatiky rázu Kwaśniewského, otvírali.

Několik měsíců zabrala mu namáhavá práce organizační a trápná starost o sestřin osud.

Toužebně očekával jejího návratu, třebaže ten návrat spojen byl s přibytím Gesnarehovým a příchod ten rozhodně nejen jeho krajany, nýbrž i jeho samého naplňoval hrůzou a strachem. Ale »Nejsvětější« prodlužoval svůj dobyt v nad-

dunajské stolici, líbuje si v skládaných mu tam holdech a zdokonaluje liturgii k jeho poctě vytvořenou. Připouštělo se, že před měsícem do Krakova nedojede.

Proto s tím větším podivem zastal Strafford jednoho večera vracaje se domů Editu, dvěře mu otvírající.

— A on? — bylo první jeho slovo.

Učinila záporný posunek.

— On zůstal ve Vídni! — zašeptala.

— A dovolil ti tuto se odebrat?

— Neví o tom! Utekla jsem! Ty mne ukryj!

V první chvíli bylo Straffordovi, jako by mu spadl s prsou těžký balván. Ale hned potom posedl ho strach a nový bol. Kde ji, nešťastný, skryje od strašného nepřítele, v duších čtoucího a zemské taje pronikajícího? Kdeže koutek, kde by byl volný od jeho přemocného vlivu? Nic neříkaje tulil ji vroucně ku svým prsům, zaklínaje se v duchu, že vlastní život v oběť přinese, jen aby se znova nedostala do spárů falešného proroka. Ale co jen počítí? Co dělat? Edita hleděla na něho, odhadujíc jeho myšlenky.

— Harry, nevydávej mne tomu člověkoví! — lkala. — Raději život mi vezmeš, není-liž pravda?

Svěsil hlavu a odváděl ji k pohovce. Tu

teprve si všiml, že jen stín zbyl z té šumné a zdravé ženy, jakou ji po uzdravení byl opustil. Líčka jí opadla, oči horečně plály. Uložil ji jako malé robě na pohovku a poklekna ovinul kolem ní lokty své, jako kdysi — před lety — činíval, kdy sám byl výrostkem, ona pak děvčátkem, nad kterým bděl. Tu jala se mu vykládati historii své duše od jejich rozchodu. Nebyla příliš dlouhá, ale nadmíru bolestná. On poslouchal hned si obličej dlaněmi zadělávaje, hned zase pěsti zatínaje.

Edita rozpovídala se o prvních podezřeních hned po příletu do Budapeště, o obviňování křesťanů, o nedokousnutí odpovědí stoupenci rabbiho, strachu, otáčejícím proroka a jeho činy. Ale on jedním slovem rozptýlil její pochybnosti a rozřešil záhady. Opletl ji svými čáry. Velel jí věřit, a ona věřila, kázal důvěřovati v sebe, — důvěřovala slepě. Dospěla v ty až konce, že viděla klam nebo spiknutí ve všem, co mu cti ubíralo a jeho dokonalost popíralo. Křesťané byli v očích jejích buřiči proti obecnému pořádku, potlačování jich smutným pak toho důsledkem . . Současně rostl v její duši kult toho, jež si zvykla po příkladě kořících se mu davů bohem nazývat.

V takovém stavu zastaly ji zprávy, o

nichž se dověděla v bývalých kasárnách Františka Josefa. Zprávy ty do duše ji vzrušily. Roztrhla se clona, obestírající do té doby milovaného člověka, místo zlata uzřela práchno. »Zda mne znova neujařmí a nezaslepí jako dříve?« — povídala si, vracejíc se z vězení s rozpučilým srdcem. Ujařmil a oslepil, ale toliko na chvíli, pokud u ní byl. Výmluvně jí vykládal o povinnostech vládce odklízeti všeliká pohoršení a odpírati zlému. — »Či chtěla bys,« — mluvil, — »abych dovoloval zločincům před mýma očima podkopávati dílo, vybudované s takovým náparem moci a moudrosti? Či myslíš, že ideový zločin přestává býti zločinem? Naopak, jest daleko horší sprostého zločinu, poněvadž svádí na scestí šlechetnější povahy, horující pro pravdu a vbíhající v síť falše! Ano! Přiznávám se! Poručím mučit a usmrcovati ty lidi, a neustanu, dokud jich do posledního nevyhladím, jako civilisace neustane, dokud nevyhubí posledního lva a vlka. Mchu-li jinak? Nejsem-li vtělenou pravdou a světlem světa? A kdo jest proti mně, zdaž neusiluje shasiti to světlo, zda nepotupuje pravdy? A tomu-li tak, zda není hoden nejtěžších trestů? A nebylo by malodušností a zapíráním božského poslání, jaké

mi údělem dáno, lekat se té tvrdé povinnosti a coufati před ní, pouštěti z ruky trestající meč? Víím, že jsou to surová slova, příliš hrubá pro tvoje měkké srdce! Proto správně jsem jednal, vzdaluje od tebe známost toho, a chybil jsem dopustiv, abys o tom zvěděla! Teď však ti poručím: zapomeň na to, co jsi viděla, a věř mi, jak jsi dosud věřila!«

Uvěřila ale nezapomněla. Nezapomněla proto, že se zapřísáhla nezapomenout. Když se totiž do hradu vrátila, poprosila staré Steinbachové o křížek a před obrazem Ukřižovaného pronesla slova vížící její paměť.

A Kristus jí pomohl. Kouzlo svůdce jíímalo ji, když u něho dlela; když se však vzdálil, vracela se jí svobodná vůle a samostatná činnost; poznávala, že je hříčkou zaslepení a omámení. Umínila si prchnout, schovati se, všecko obětovati, jen aby se vyprostila z řetězu do té ji poutajího. Hle, proč u něho je! — K útěku dopomohla mi poctivá Steinbachová, vlastní život v sázku dávajíc. Jejímu synu, zpravenému Szeglenyim o úkladech jim nastrojených, podařilo se spolu s tímto a několika ještě druhy, biřičům vysmeknout a Dunaj přeplavat. On vše připravil k mému odletu a spolu se Szeg-

leným mě provázel. Gesnareh odejel v té právě na tři dni do Prahy. já pak jsem prohlásila, že se ve svém nokoji uzamknu a nikoho viděti nechci. Jak vidíš, máme dost času!

Jeho však zachvátila bezděčně malomyslná.

— Tři dni, — zašeptal. — Ale potom...

Edita vstala a stanula před ním s jasnou tváří, s výrazem pevné vůle a rozhodnutí. Strafford nepoznával líbezné dívky, zvyklé ovíjetí se kolem něho, jako se břečtan kolem dubu vine. Ona ujímala se teď komanda, ona byla hotova podepřítí ho svou vlastní rozhodností a pevností.

— Tři dni, to je velice moc! — pravila. Samoletu nikdo nepozoroval; stojí na stanovišti povětrných omnibusů. Mne pak viděla pouze Háta, která mi otevřela, a ona mne neprozradí. Ale každá chvílka je drahá! Připrav pro mne a pro mé průvodce cestovní pasy. Za hodinu vrátím se k nim a odletíme za Alpy do Itálie. Pouze tam naléztí lze bezpečného útulku!

— A co já? — zvolal Strafford s bolestným sevřením v hrdle. — Co já si sám se sebou počnu?

— Ty musíš zůstat! Tvoje i naše bez-

pečnost toho vyžaduje! Prorokův komisař nemůže se ve svých pokojích uzamknouti, jako já! Až on sem přibude a požádá od tebe účtů řekneš mu, že o ničem nevíš.

Strafford potřásl hlavou.

— Neznáš ho ještě! — odpověděl smutně. On ví všechno! Takového slídlstva dosud svět neviděl. Ne! Na něho třeba s upřímnou. Povím mu, žes tu byla, žes mi ukradla tiskopisy a můj podpis na nich padělala. Písemně se mi omluvíš a dodáš pod nejprísnějším tajemstvím, že se uchyluješ do Štokholmu, Helsingforsu nebo Petrohradu. Já za tebou vypravím poslahon, jenž se s nepořízenou vrátí. Nestáčí-li to rozptýliti jeho podezření, inu, potom zahynu, jak jiní hynou. To jediné pozůstalo pořádným lidem za těchto časů!

Zahleděla se na něho s bolestnou starostlivostí.

— Ale sám si na život nesáhneš? — zašeptala.

— Ne! To ti svatě slibuji! Vytrvám!

— Ach, ano! Vytrvej! A potom prchni za námi! Tvrdí, že ten člověk Alp nepřeide.

Strafford pokrčil rameny.

— Nic ho nezadrží! — odtušil tiše. —

Ale budu-li mori, přibudu. Však lépe společně zahynout!

Edita obíhala vroucně bratra.

— Neboť věz, — zašeptala tichounce, — já isem k nim už nadobro přistoupila. I přála bych si, velice si přála . . .

— Abych i já tak učinil, co? — usmál se.

— Ano, Harry můj, ach, ano! Víím, že se mohu státi příčinou tvé záhuby a dobrovolně tě do ní vrhám, jen abych se vyrvala ze spárů toho satana: nechať aspoň z hrůzvy smrti vzejde naděje shledání se na věčnosti!

Políbil ji na čelo.

— Teď je na to ještě brzo. Potom — kdož ví? Může-li co ze mne křesťana udělati, pak je to Gesnareh a jeho přívrženci.

11.

Strafford očekával přibytí proroka do Krakova za pár dní po odletu Editině, ale Gesnareh přibyl sníše, hned totiž pozítřku. Náhodou objeven útěk přítelkyně »božského« za několik hodin. Rabbi o tom zpraven, bez meškání přiletěl. Veliká byla zajiště jeho příchvilnost k té ženě. Strafford shledal ho pohledlým a zestáralým. Ale nepozbyl nic ze svého klidu:

ten pán lidí uměl i sebe ovládat. Vyslechl nepřerušuje ho vše, co mu Strafford vyprávěl o příchodu a útěku sestřině, potom se na něho bystře podíval: — Tolik o ní víš a nic více?

— Tolik a uznávám, že je toho moc málo, ale promiň, Nejsvětější, nehodím se za chefa policie.

Uznávám to a nemám, co bych řekl. Ale marně jsi ji stíhal na půlnoc. Ona neletěla nikam jinde, nežli do Italie.

— Vypravil jsem i tam v tu stranu proná ledovatele, ale bez úspěchu.

— Ano, poněvadž nejsi policajtem a proto jsi neposlal takového, jenž by měl oči v hrsti.

— Vidím, že jsem chvilil a že jiný na mém místě lépe by si byl věděl raditi. Neráčil bys proto, vládče, svěriti povolanějším rukoum úřad, jaký jsi vložil na moje bedra?

— Starost o to ponechej mně. Vládci přísluší vybírat vládní nástroje a oceňovat slouží-li jeho cílům. Ty buď jen poslušný!

Strafford kousl se do pysků, až mu krev vstříkla, a sklonil nízko hlavu.

— Budu poslušen! — odpověděl.

Večer objevil se u něho otec Wincenty

v přestrojení jako vždy tehda. Viděl se již několikráte potají s komisařem, dostáváje od něho příznivé a užitečné pokyny ve příčině svých spoluvyznavačů, hoto-
vujících se na brzký začátek pronásledování.

Strafford zamiloval si kněze a stále více si v jeho společnosti liboval. Dosud stýkal se s křesťanstvím jenom v knížkách, kněze pokládal za lidi obmezené a pletich milovné. Sblížení se s otcem Wincentym přesvědčilo ho, že jsou mezi nimi i jinačí. Po prvé poznal také život křesťanského lidu, i uvažoval spolu s jeho duchovním vůdcem o ochranných pro ně prostředcích. Překvapovala ho prostota vzájemných stvků, a bratrství mezi členy panující, neméně pak jejich klid, s jakým hleděli vstříc mukám a smrti. Přece jenom jsou z lepšího kovu, nežli jsem se domníval, — povídal si, a jal se jinýma očima pohlížeti na ty lidi, které dosud pokládal za jakýsi druh archeologického vzorku.

Uvítal přívětivě svého hosta. tázaje se ho dychtivě, nemá-li zprávy o jeho sestře, neb i to ještě bylo společnou známkou katakombních křesťanů a jejich spoluvyznavačů z posledních dob, že jedni i druzí udržovali úzkou spojitost se vzdálenými

bratry, zvláště s těmi, co se nalézali v nebezpečnosti.

Kněz přinášel dobré noviny. Edita i se svými dvěma společníky byla v Římě. Dorazila tam ne bez příhod, ale šťastně.

Papež pozval ji k sobě a ujal se jí. Její společníci vstoupili do řad křesťanských legií, jichž pořád značnější zástupy se shromažďují na severu italských států, jež dnes vlastně spravuje Petr II., ač dle jména vládu jich má oligarchická rada desíti. Ze všech stran po moři a po souši hrne se potajmu k těm neohroženým dobrovolníkům síla mládeže, dvčtivá ozdobiti prsa svá Konstatinovým heslem. Jest jí už dost, aby odrazila nepřítel od posledních svahů alpských; ještě trochu, a houfce tv budou moci Gesnarehovi čelit i na dobytém už jím území.

— Zatím však, — na to Strafford, — snad už zítra poteče vaše krev proudy, a já už nemám moci tomu zabránit!

Kněz se na něho smutně podíval.

— Kéž aspoň tebe bouře ušetří! — zašeptal. — Tolikerým jsme ti povinnováni! A přece k nám nenáležíš!

Strafford se usmál. — Totéž pravila mi Edita. Já pak jsem jí odpověděl, co tobě, otče, odpovídám: »Snad — zítra, dnes — ještě ne!«

Kněz si vzdychl a na chvíli se odmlčel, oči mu zvlhly.

— Denně se za tebe modlíme! — vydechl.

— Tak prahnete míti mne mezi sebou?

— Ano, želáme, by ti Bůh vynahradil, co pro nás činíš! A jest se komu modlit, neb počet našich bratří každým dnem roste jest nás třikrát tolik co před rokem.

I jal se vykládati, jak se do kaplí hrnou nejenom ženy, ale i dospělí muži ze všech společenských tříd, zvláště mládež, houfy mládeže. Nestačí prý ani přijímati přihlášek k víře, ani připraviti dospělých k přijetí sv. křtu. Nezřídka hlásí se tací, do nichž by se nebyl nikdo nadál, že k nám přijdou, a k tomu v takových ještě časech. Světáci, kteří žili jen svým choutkám a kteří kromě své úsoby nikoho neznali, přicházejí teď a prosí, bychom je k mučednictví připravili.

— Neuvěřitelné! — na to Strafford.

— A přece pravdivé! — Hle na př. ten starý hrbáček, známý jako zlý peníz v celém Krakově pro svůj jazyk jako břitva a pro svůj — — — Znáš ho jistě, pane, vždvi je to švagr Roztockého — —

— Poratyňskil — zvolal Strafford.

— Tak jest Poratyński! Měl bys, pane, viděti ho u sv. svátostí! Nikdo se mu nevyrovná v horlivosti a vroucnosti. Dnes právě mi povídal, že zrovna hoří co nejrychleji seznámiti se se vším, co činí nezbytná cestovní zavazadla křesťana, poněvadž každé chvíle mohou prý na něho zatroubiti k »apelu«, a on prý by se nerad směšným stal, až před svým Pánem stane, nejsa připraven!

— Divno! — zamumlal Strafford. — Kdo by to byl řekl? Poratyński! A já jsem ho pokládal za šaška!

— Je v něm silná duše, třebaš má břicho na zádech!

— Má také proč spěchat, neboť starý Kwaśniewski, po němž se nejednou jazykem svezl, jistě už na něho udání chystá!

— U nás teď není potíže o udání. Toť nejohmatanější zboží za Gesnarehovy vlády.

— Nenapravitelný slídl ten jistě i mně nějakou kličku strojí! — usmál se Strafford, provázeje hosta ke dveřím. — Já se také u vás někdy ohlásím!

Knězova tvář se rozjasnila.

— Opravdu? — zvolal tiskna mu oběma rukama dlaň. — Ó, jaká by to byla pro nás radost! Ale kdy?

— Nevím! Možná zítra! Jen co mi zaneprázdnění dovolí.

— Ať je to tedy zítra! — naléhal otec Wincenty.

— Ale nepokládejte mne ještě za katechumena! Napřed se přijdu jen podívat... jsem zvědav poznati lidí, na něž Gesnareh tak nevraží a na něž jich tolik před Gesnarehem nevražilo... Potom — kdož ví? Snad..

Strafford se nemýlil. V té právě, co se zmiňoval o strojené mu »kličce«, starý svobodný zednář odevzdával na kolenách »božskému« pamětní spis, z něhož jako na dlaní vidno bylo, že komisař nesplnil náležitě uložených mu povinností, že nepotlačoval křesťanské pověry, nýbrž naopak že její vyznavače v ochranu bral, ba dokonce prohodol s kněžími tajně se slízal a prsty měl v jejich piklech proti vládě a prorokovi. Při té příhodnosti v okoře poděsaný živými barvami líčil rozvoj proklaté sekty, jakož i tolerantnost, z jaké se k obecné škodě těšila.

Gesnareh přijal pamětní spis, pohodil rameny a zastrčil jej pod těžítko, z pod něhož se neměl dostat na denní světlo. Archivář brzičko se o tom přesvědčil a s pukačícím srdcem rabbiho vinil, že se asi

nechal kněžími ovládnout a že se co nevidět stane povolným nástrojem v jejich rukou.

Za to Strafford stál v slově. Druhého dne byla neděle; přišel se podívat, jak se Editini poluvyznavači modlí. To, co spatřil, hluboce jej dojalo. Upřímné a silné přesvědčení působí vždy mohutným dojmem na nestranného diváka, ti pak lidé musili na něho tím silnější dojem učiniti, protože se všichni pokládali za odsouzence a že jejich společná modlitba byla přípravou na smrt.

Strafford za pár hodin mezi nimi ztrávených naučil se více, než dlouhým studováním různých věr. To nebyla už theorie a knížka: to byl život. Před mladým učencem otevřely se nové obzory, o nichž poněti neměl. Ten svět lišil se tak od jeho představ a dohadů a byl tak zajímavý, že duch jeho byl jím uchvácen a unesen.

Odešel zamyšlen a druhého dne, sám nevěda jak, dostavil se zas a potom denně přicházel. Aníž se dal zapsat, účastnil se kursů pro katechumeny a pilně kázání poslouchal. Myšlenka o smrti přestala se mu jeviti nejprostším rozřešením životních záhad a nedotýkala se ho již nelibě jako popírání ceny života. Znaven

vládními klopotami, falší vlastního postavení a podlostí obklopujících ho lidí, přicházel se osvěžit v tom ovzduší pokoje a pohody, a čím dále tím více cítil, že je mu tam blaze a volně, ale jenom tam!

Ne. netáhl ho ke křesťanům pouze cit, ale i přesvědčení víc a více ho k tomu pudilo. Logický duch Straffordův vyvozoval důsledky jak z theoretického studia, tak i obecní zkušenosti. Učení Kristovo jevílo se mu již ne jako hodnota jiných cennější, nýbrž jako nesmírný poklad, jako pravda. Strafford začínal věřit.

S počátku nechtěl se jeho duch poddat, »kopal proti cestu« jako kdysi Šavel. Marný však byl všecken jeho odpor: Galilejský zvítězil! A tak za pár neděl po útěku Editině přišel její bratr k otci Wincentymu se žádostí, by ho přijal do počtu katechumenů.

Kněz přijal tu zprávu se srdcem radostí překypujícím.

Učení bylo zbytečno. Strafford znal důkladně základní pravdy víry, vždýť po leta byla ona zamilovaným předmětem jeho studií. Duchovní vůdce už už stanovil lhůtu kýženého obřadu. když pojednou narazil na obtíž, osobností katechumenovou způsobenou. Jak si má Strafford počínati po křtu sv.? Mohl dále hrá-

tí nehodnou komedii s Gesnarehem, tituluje ho »nejsvětějším« a »božským« a účastně se modloslužby mu prokazované? Rozhodně — ne! Jasný přece návod podávalo v té příčině mučednictví prvních křesťanů!

Ale vyznání víry správním komisařem složené přinese záhubu nejenom jemu, nýbrž všem křesťanům. Radno-li to dopustit?

Otec Wincenty míní, že lépe jest veřejně podstoupiti mučednictví, než se nadále přetvářeti. Strafford váhal. Obřad odkládán s neděle na neděli. Katechumen chřadl, utrapuje se a užíraje niternými rozpory. Potom však dostavil se jednoho dne k svému příteli s klidnou a vyjasněnou tváří. — Už tomu vím rady! — pravil vážně. — Ona všechno urovná.

Otec Wincenty udiveně se na něho zahleděl.

Že všechno urovná? Nechápu!

Tu je! Jsem nucen sobolem vlka krýti. Dělal jsem to až dosud trpně toliko, pasivitu tu ještě přesněji zachovám. Ale protože je přece jenom úskokem a protože ten úskok svědomí mé zatěžuje, rozhodl jsem se vydati sebe v náhradnou obět svému Bohu v první chvíli, kdy to

budu moci učiniti bez poškození bratří. Kromě toho jsem si umínil, že služba, kterou se chci Kristu zasvětit, bude službou výhradně Jemu věnovanou. Proto rozhodl jsem se zřici všech pozemských citů, zřici se osobního štěstí, nechť obět ta vykoupí mou nevěrnost!

Kněz přitulil hlavu jeho ku svým prsům.

— Nevím, co bych na to odpověděl jako představený zdejší obce křesťanské, — pravil. — Vidím však, že obět tvá jde ti ze srdce a že jest jistě Pánu milá.

Staniž se tedy po tvé!

Dva dni potom vykonán v kapli v ulici Wolské křest Jindřicha Strafforda. Vzácný katechumen složil v ruce přísluhujícího kněze trojí slib. Tvář jeho ozařoval panrsek štěstí, lehkou mlhou obestřený.

Myslil snad v té chvíli na Kalinu, již se byl zřekl? Kdo ví? Srdce lidské jest plno taiností jemu samému neznámých . .

O té době udály se v Krakově věci, jež odvrátily pozornost vládních kruhů od vyznavačů Kristových.

12.

Gesnareh byl žid. Aspoň iako žid objevil se nejprve v Judsku. Židům také svěd-

čily první jeho snahy a starost o ně převyšovala všechny jiné jeho tehda ohledy. Jeho první výzva dotkla se strun židovským srdcím drahých, strun totiž posvátných tradic, jejich vlastenectví, národní slávy. V úchvatném vidmu rozvíjel tehda před zástupem svých židovských stoupenců (jiných tehda ještě neměl) budoucí slávu Sionu a panství Israele nad světem.

Národ židovský nabyt už v druhé polovici XIX. století svou dovedností, rozumem a penězi velice značného vlivu na osudy světa. Solidární, ale přistěhovalí židé dovedli svoje lidi usaditi ve všech centrech a oborech, ale nanejvýš nesmírnou chytrostí opanovali proletariát a poněvadž měli dělnický lid úplně ve své hrsti, nejenomže nebyli rušení ve své držebnosti majetkové, nýbrž otroci ti dodávali jim ještě větší moci

Na křesťanskou pověru vvdávány proskribiční úkazy. Talmud však mohl bez překážky žíti; krvavá komuna nezanechala po sobě ani jedinké svatyně křesťanské, židovských však synagog se nedotkla. Když pak se vlády ujal kapitalismus, převážně v židovských rukou nahromaděný, význam jejich ještě více stoupl, poněvadž se staly vzpruhou mocenského života.

Za takového stavu věcí zastalo židy Gesnarehovo vystoupení. Chátra židovská hned šla za jeho hlasem. Provolala ho Mesiášem, slepě v něho uvěřivši. Mládež pak a inteligenci nižších vrstev uvlékala k němu hesla společenského osvobození, k němuž tak ochotně lnou osvícenské kroužky židovské z přirozeného odporu proti brzdivému konservatismu a úzkoprsosti. Střední stavy zase šly za ním, poněvadž tušily u něho moc a nadívaly se osohu, t. j. zisku. Přes výstrahy rabínů co do pravosti Gesnarehova poslání přešli jeho židovští stoupenci k dennímu pořádku. Ba i sugesci, jakou na lid chasidů působili nejvíce vážení zadikové (t. j. zbožní, divotvorní rabíni), zatemňovala sugesce z proroka vycházející. Takovým způsobem uchvátil Jerusalema a zmocnil se celé Palestiny. Oposiční pokusy potlačovány tím, že jim podkládány osobní zájmy a sympathie k nenáviděné oligarchii, po jejímž zdolání zahájen triumfální pochod Mesiášův.

V Evropě měl se židy lehčí práci. V Jerusalemě soustřeďoval se houf učených a v Písmě zběhlých rabínů, jež překonati nebo k mlčení přibezděčiti vyžadovalo nemalé obratnosti a síly. V Budapešti však a ve Vídni židovské masy zajímaly

se víc o výdělek, než o talmud, a proto dogmatická otázka nedovedla vyvážití jejich poměru k Judě Gesnarehu. Jen trocha židů cenila zuby a skřípala jimi, když se dal v hradě za boha vyhlásiti, sic to na větší odpor nenarazilo, a tak mohl »Nejsvětější« s pocitem ukojené pýchy na svém oltáři šlapati po svatých knihách židovských, jak deptal evangelium a konsekrované hostie.

Ale jiná byla v Krakově.

Judaismus v Polsku vyznačoval se od věků strohou pravověrností. Pravověrnost ta měla svou pevnost na Kazimierzu, kamž přístupu nenalezla společenská a mravní nivelisace (= vyrovnání) posledních let. V starobylých synagogách tamějších a školách sledována od počátku působnost Gesnarehova, napřed s nadšením, když v něm viděli Mesiáše, potom však s pochybnostmi a zděšením, když prorok místo po královské koruně Judově zatoužil po božské moci a svatosti pro svou osobu. I tuto hloučky vřeštivých výrostků hrály »prim« při demonstracích na počest rabbiho, a vše, co se na groš třáslo, hnalo se za ním, větříc »žrádilko«, ale ve středu starého obyvatelstva Kazimierza, v rodinách, jež vedly své rodo-

kmeny z doby ještě před Herodovým chrámem a Titovým »pogromem«, mezi zbožnými a učenými muži, žijícími trestí svatých knih a obřadů, udávajících způsob života pravého Israelity a všecko počínání jeho s Bohem spojujících, — krabíla se čela, z úst draly se přitlumené, hrdelní šepety, syčící nenávisti, z očí sršely blesky hněvu a zarputilosti, kdykoliv byla řeč o Judě Gesnarehovi. »Bezbožník!« »Modloslužebník!« »Aman!« »Nabuchodonozor!« Takové potupné výrazy jen jen se na jeho hlavu sypaly. Zejména, když bylo některému z pravověrných starozákonních jíti po nádherném mostě řetězovém, spojujícím Kazimierz se Stradonem. Tam totiž při vyústění starobylé čtvrti židovské stála v rámci sta elektrických lamp s velkým sluncem světelným nad hlavou stříbrná socha prorokova na oltáři, postaveném jemu osvícenými a obrácenými davy krakovského židovstva.

Ale nikde nenávist proti »modloslužebníkovi« nedoutnala silnějším žárem, nepropukala v dravější příval kleteb a nadávek, jak v domě reb (= rabína) (Vysvětlivky podány z knížky Ed. Naschéra »Das Buch des iüdischen Jargons«. P. př.) Chaima Kahana, jednoho

ze starších kahalů (t. j. nábož. obec žid.) a nejváženějších usedlíků kazimierzských. Byl to muž už letilý, kdysi v celém Krakově hledaný obchodník s hedvábím, teď však zaslouženého odpočinku užívající a volný čas četbou a vysvětlováním svatých knih vyplňující. Křepká dosud a přímá postava dodávala mu vzhledu starodávného patriarchy, když s čepičkou liščinou lemovanou, v hedvábném županě (kaftanu) a kožichu z atlasu v bílých punčochách a trepkách pospíchal s tlustou knihou pod paždí na večerní pobožnost do modlitebny. Byl to muž moudrý, vzácný a dobročinný. Choval arci proti křesťanům předsudky s mateřským mlékem vssaté, byl přesvědčen, že jsou stvoření, by Israeli sloužili, a Israel že má právo na jejich statky; byla to však pouze theorie, neboť jeho život tomu odporoval. Počínal si totiž reb Chaim ve svých stycích s gojimi poctivě a spravedlivě, a třebaš jeho veliká dobročinnost svědčila v první řadě jeho souvěrcům, přece se vztahovala i na jinověrce. Ku křesťanské čeládce byl starý Kahan spravedlivý a uznalý, staral se o její zdraví, chránil ji vlivem a mocí od pronásledování, jimž byla vydána, a k vytrvání ve víře ji povzbuzoval, říká,

»víra gojímů je špatná, ale hůře bvlo by pro ně a nás, kdyby vůbec žádné neměli.«

Sám s domácími zachovával co nejprísněji předpisv svého vyznání, nedávaje se zastrašiti jejich titérnostmi a směšností. Když jej upozorňovali na neužitečnost mnohých z nich, odpovídal, že Bůh dovede si již z toho vybrati, co jest užitečného, a zavrhnouti, co zbytečného, jeho však, reba Chaima, věci jest slepě splniti, čemu ho otcové naučili. Měl též příklad tradicí otcovských ve vlastním domě. Žili dosud jeho rodiče, obklopení úctou, jakou Israel zahrnuje svoje štaré rodiče.

Každé soboty, kdy vzplála světla na mnohoramenných stříb. svícnech, jakož i na bronzových lustrech, usedal za rodinný stůl do velikého fotelu, povlečeného pozlacenou koží a vystlaného měkkými poduškami 99letý rabbi Samuel, sivý jako holub, s potuchlým zrakem a třesoucí se hlavou, ale ducha ještě bystrého a jasného, jenž dovedl dosud lépe než kdokoliv jiný vyložiti zavilé místo talmudu. vybornou radu dat a porovnat rozvaděné; rabbi Samuel, předmět úcty neto'iko Kazimierza. ale celého Krakova.

Vedle něho v čepci, pošitém nejdražšími perlami, v těžkem hedvábí a kraj-

kách, lihotajících diamanty a rubíny, seděla o několik let manžela mladší Rebecka, vyschlá jako mumie a nehrubě vědomá toho, co se kolem ní dalo, nehybná ve svém majestátě a důstojnosti a zahrnovaná úctou a službami nejbližších tak, že jí nebylo třeba ani kroku udělat, ani rukou hnouti, neboť každé její přání, každá její potřeba byly neutuchající láskou předem uhádovány. Rabbi předmodloval se rituálem předepsané modlitby a několikero pokolení obstupující ho hledělo na něho jako na zřítelnici rodu, netroufajíc si ani hlasitěji oddechnout, tak velika byla strohost tradicí a starých obyčejů v domě reb Chaima Kahana.

Od nějaké však doby začalo se cosi kazit a uvolňovat v železných spojích budovy, již tvořila rodina Kahanů. Mládež odcizila se duší starším rodu. V přítomnosti jich mlčela, zatínajíc rty a klopíc hlavy, by nebylo pozorovati vrašticích se obočí a blesků v očích, ale když vyšla z pokoje, v němž seděli rodiče a dědové, konala dlouhé tajemné porady. Za těch porad, šeptem vedených, propukávaly náhle bouře rozpoutaných rozporů v kletby a nadávky, až starý Chaim povstav z lenošky a po-

otevřev dveří, zvolal: »Still!«, utiňuje na chvíli spor. Bývaly však chvíle, kdy ani přítomnost samého patriarchy rodu nebyla s to, aby rozkohoutěné mladíky uklidnila. Nedosti na tom, že jim starší, svni a zeti Chaimovi, přitakovali, horší ještě bylo, že bouřka po něčem přenášela se z ložnice vnuků a pravníků do hlavních pokojů, zuřila, chrlic hanebnosti a mrzkosti, u přítomnosti samého rabbiho Samuela.

— Nic naplat, tháte, — pravil Chaimovi jeho syn, druhorozený Chaskiel, jenž ztrávil řadu let ve Vídni a osvojil si názory na Leopoldštatě panující. — Svět se mění. Nové časy nastávají. Ba co dím? nastávají; už jsou tu! A myslíme si, že svítíce šábesovými lojovicemi místo elektrickým světlem, můžeme zastaviti ten příval, jenž stále roste a zaplavuje všecko na potkanou. Hle, i u nás není elektrického světla v těch pár světnicích, jež obýváte vy a děd s bábou, ale v ostatních částech domu zavedl jsem je s bratry svým nákladem a přece telefonem vy sám. tháte, mluvíte, poněvadž jste se přesvědčil sám, že bez něho nelze dnes žíti. Kdežto děd, — on i dnes tvrdí, že jenom takový apikoreš (holobrádek, nezkušenec), jako já, může ko-

řistiti z ďábelského vynálezu, a vy, tháte, nepřiznáte se před ním k té mrzkosti, a přece pro ni horujete!

— No, a co z toho? — tázal se reb Chaim, hlavy nepozdvihnuv.

— To, že zrovna tak se chováte k »rabbimu«.

— Rabbi není telefon a není elektrické světlo.

— Proč pak by měl býti telefonem neb elektrickým světlem? Je člověk jako vy, tháte, nebo děd Samuel, jenomže rozumnější nás všech. Neboť my všichni dohromady, kolik nás jest, nedovedli jsme opanovati gojimů a království Israele rozšířit na celý svět, on však to dokázal. Proto jest on Mesiášem, tím Mesiášem, jehož vy s dědem očekáváte!

Starý žid pozdvihl hlavu a krvavé skvrny vystoupily mu na svráštílvch tvářích a oči jeho hrotem svna probodávaly.

— Ten galgán (t. j. dareba)? — začal rozčilením třesoucím se hlasem, zalykaje se a polykaje vadící mu sliny. — Ten rouhač, ten neřád! Z něho měl by býti Mesiáš? Fuj, Chaskiele! Jak můžeš něco tak hloupého promluvit?

— Něco tak hloupého opakuje celá Evropa!

— Nejdříve ne celá Evropa, neboť moc

ještě jeho nepřítel musí padnouti, než si ji podmaní, a možná že on sám spíše padne, čehož mu přeji...

— Vy si tedy nepřejete, aby Israel nad světem panoval? — přerušil ho Chaskiel.

— Avšak on přece nad světem nezavládne, neboť není Mesiášem. Mesiáš přijde od Boha. kdežto on přišel od ďábla a Bohu se ošklivě rouhá.

— On se Bohu nerouhá, neb on sám je veliký jako Bůh!

Nebyl to chraptivý hlas Chaskiela, co ta slova pronesl. V otevřených dveřích stál štíhlý jinoch s ohněm v očích, Chaimův vnuk, Joel.

— Co ty, »mešvzene« (t i blázne)? — houkl na něj děd. — Jak se opovažuješ?

Ale Joel se nezalekl jako kdysi. Byla to novaha vášnivá, výstřední a vznětlivá. Předurčen hned od mlada za rabína, ztrávil dlouhá léta na studiích talmudických. Fantastická poesie východní labodila jeho snivé duši, osudy nešťastného národa, k němuž náležel, žhavým zase železem páliiv jeho srdce. Gesnarehův příchod otevřel před ním nové obzory. Oslněn velikostí mistrovou, viděl v něm světa pána. viděl v něm také zkrotitele nepřítel Judových, toho, jenž odplácí za

staleté křivdy bratřím učiněné a jenž rozprostře velebnost Sionu nad celým světem.

Co mu bylo do autority dědovy, před níž se nedávno třásl? Strýc Chaskiel měl pravdu! Přišly nové časy! Kdo jim nerozumí, toho ať zakopou na hřbitově! Nelze se stavěti do cesty tomu, jemuž se musí země poddati! Nelze se ohlížeti na zatuchlé předsudky židovstva, kdy povstal nový, velký bůh a volá všechny za sebou. Šťastní, blahoslavení, kteří půjdou ve stopách jeho, za sebe se neohlédající! Ale běda těm, co se budou držeti zpráchnivělé shniliny, zavírajíce oči před světlem! Těm smrt! Ať zhynou!

To všechno ze sebe chrlil, přehlazuje slova, jimiž se děd pokoušel jemu odporovat. Vmetl mu ve tvář rukavici, nestaraje se o následky. Chaím rozčilením jen se třásl. Vztáhna před sebe obě ruce, sypal na hlavu vnukovu nejstrašnější kletby. Stáli tak proti sobě, rozpálení hněvem a nenávistí, vzájemně si vyhrožující. Náhle Joel se zarazil v půl větě a ucouvl jako před strašidlem a Chaím ucítil, jak mu kdoši klade obě ruce na ramena a zadržuje ho, by se na vnuka nevrhl.

Otočil se. Za ním stál s dlouhou po pás

bradou a pletenci šedivých vlasů, splývajících mu po obou stranách vyschlých lící, s pohaslýma očima do prázdna upřenýma, jeho otec, devětadevadesátiletý rabbi Samuel.

— Neproklínej, synu! — pravil bezzvukným, hluchým hlasem, podobným zvuku puklého zvonu. — A ty chlapče, mírní svou drzost! Pokoj, pokoj, děti moje! — Pst!

Trojice mužů umlkla a svěsila hlavy. Stařec mluvil pak dále: — Vy tajíte přede mnou, co se ve světě děje, neboť nohy moje jsou slabé a oči zesláblé jedva světlo rozeznávají. Ale vím víc, nežli si myslíte! I to, o čem ten chlapec mluvil, vím! I pravím ti, Joele, pravnuku můj, synu Arona a Goldy, ty zlou cestou kráčíš, jda za tím člověkem a víry mu přikládaje.

Není to Mesiáš, nýbrž rouhač, jak ho správně tvůj děd pojmenoval, jehož slova jsem slyšel! Třeba ho napomenout a pokání mu uložiti v synagoze a dáti mu na krk pásek, aby starších poslouchal a zákon v úctě měl. A nechtěl-li by poslechnouti, patří ho ze synagogy vyhnat a proklet, aby po něm sledu nezůstalo mezi pravými syny Is:aele!

Slova starcova zněla slavnostně a byla

plna sfly, ale dojem jich na posluchače byl různý. Reb Chaim byl jimi patrně až do duše dojat. Zakryl si rukama tvář a klátil se stejnoměrně, ječe potichu modlícím se tónem. Chaskiel, ač byl prý po soudu starších a zbožnějších členů rodiny odštěpenec a »apikores«, poslouchal děda bez úsměchu a protestu; bylo však viděti, že se s jeho míněním nesnáší. Ale Joelovi pohrával na ústech pošklebek. Joel byl už důkladně zpracován a autorita starších pro něho již neplatila.

Celý postoj jeho prozrazoval, jak pohrdá slovy dědovými. Naposled ho i přerušil: — Dědeček dozajista ví zrovna tolik o záležitostech světských, co tyhle mouchy na oknech! Opravdu nevím, proč všechno před ním tají a lež obelhávají, vždyť přece není nad čím se pohoršovat, poněvadž našemu národu včera ještě pohrdanému nadešla doba vlády a štěstí. Ale vy o ničem nevíte a domníváte se, že Gesnareh chodí do vašich synagog a že dbá vašich rabínů! Pochopte přece, že on už z toho všeho vyrostl. Mohl se již v Jerusalemě králem prohlásit, ale nechtěl, neb co je mu po království? Zrovna tolik, co po židovském mesiášství! Není, co by ho bylo hodno na zemi! A víte proč? Pro-

tože jest nad tuto zemi vyšší, neb on —
bůh!

Chaim vztáhl proti vnukovi ruce a velitelským pohledem chtěl mu slova na rtech zastavit, potom pohlédl znepokojen na otce. Stařec poslouchal, ani se nehýbaje, potom obrátil se k synovi s výrazem úžasu na tváři.

— Co ten chlapec povídal? Jsem starý a smysly mi už dobře neslouží... Jistě jsem se přeslechl... Mluv!

— Praví, že se ten pyšný člověk ve své zaslepenosti nad tuto zemi povznáší! — odpověděl neochotně Chaim.

— Ne! Já pravím něco zcela jiného! — křičel Joel zapomínaje se v hněvu svém. — Já mluvím pravdu, a tu máte celou pravdu: — rabbi Juda Gesnareh pokládán byl už v Uhrách za boha. Ve Vídni prohlásili ho veřejně — bohem a po celém městě zřízeny mu oltáře, na kterých přijímá božskou úctu. V hradě postaven byl oltář ze zlata a on na ten oltář denně vstupoval a statisíce lidí klečelo a zpívali mu hymny a okuřovali ho.

Co to mluvíš, chlapče? — vyjekl starý. — Chaim! Pověz, jaká jsou to slova!

Ale Chaim nemohl odpovědět, poně-

vadž ho vnuk přehlušil, křiče nachýlen k pradědovi: — Všichni židé uznali ho za boha a odřekli se starého Jahveho, jenž jim v jejich věcech nepomáhal, a ten — pomohl!

Stařec vztáhl obě ruce k nebi.

— Ó, všemohoucí a spravedlivý! Ó, Adonai! — ječel trhaným hlasem. — Slyšíš to? Udeř svým hromem, dokaž, že to lež!

Joel však, unesen vášní a hluch k domluvám Chaima a Chaskiela, již usilovali ho zadržeti, dotíral na ustupujícího praděda: — Kazimierští židé, naši bratři, pokrevní přátelé, vystavěli u mostu do Stradoma oltář bohu Gesrarehovi a u toho oltáře zaněcuje se kadidlo, hoří světla a zvučí písně. A dnes v podvečer přibude tam on, vtělený bůh, svou osobou, by od židů celého města úctu vzal a od nejslavnějších rabínů a zákoníků přijal odpřisáhnutí se staré víry.

Starý rabbi stál už u samé stěny, hledě před sebe bludnými očima a pořád ještě zacláněje se oběma rukama od hrůznosti a mrzkosti, jež na něho šla ze slov pravníkůvých. Poslední však slova jako by ho budila z prvního ohromení. Spustil ruce a podíval se zrakem už úplně přítomným na syna.

— Je to pravda? — tázal se.

Reb Chaim zkoušel věc zakřídovat. Ten nemrava, ten bezbožník půjde z jeho domu, vyžene ho pro jeho nehodnost a za jeho hloupé řeči! Netřeba se nad tím ani chvílku pozastavovat. To, co Joel »plental«, stojí za tolik, zač on sám.

Ale rabbi Samuel nedal se tak nneodbyti. Zdvihl pohrůžně vyschlou pravici a šlehl po synovi pohledem, až starému kupci mráz po zádech zašupal.

— Slyšíš, Chaime! Neopovažuj se mi oči mydlit! Mluv pravdu! Zaklínám tě chajrem (t. j. dobré, spása duše), nic mi nezatajuj! Je tomu tak, jak ten tu pravil?

Kupec sklopil oči a slova překusoval.

— Mluv zřetelně! Poroučím ti!

Reb Chaim zdvihl hlavu.

— V zlou hodinu to pověděi a ať proklaty jsou rty, z kterých to vyšlo, ale co pravil, to je pravda.

Stařec zakryl si oči rukama. Potom mu ruce sklesly a oči jeho vznesly se k nebi, plné zoufalství a hrůzy.

— Bože Abrahamův, Izákův a Jakubův! — zalkal hluše. — Proč jsi to dopustil?

Nastala dlouhá pomlčená, jíž se nikdo

neosmělil přerušit. I zápalčivý Joel stál jako zmrtvělý:

A rabbi ujal se znova slova: — Tedy praviš, že člověk ten jest modloslužebník, vyžadující pro sebe božskou úctu, jako kdysi Nabuchodonozor? A dále díš, že celý svět před ním na kolena padá a bohem ho vyznává? A dnes že ho má za boha uznati náš starý Kazimierz?

Svraštil šedivé obočí a zdál se o čemsi uvažovat. Posléze vztýčil hlavu.

— Chaime! — pravil velitelsky. — Já tam půjdu!

Kupec vyvalil na něho oči.

— Já k němu půjdu a já mu poručím, aby sestoupil s trůnu, na který mu zasednouti bráním. A on bude muset ustoupiti, neboť Bůh Israele jest silnější než moci pekelné.

— Tháte! Cože — vy? — zvolal třesoucím se hlasem kupec, spráskna ruce.

— Tak se stane! — doslovil tvrdě rabbi Samuel. — Řekl jsem!

13.

V podvečer vzplály Stradom i Kazimierz nádherným osvětlením. Všude hořela oslňující, různobarevná slunce elektrická, obrážející se v černých vlnách Vi-

sly rojem podivných spleť a fantastických oblud. Oltář při ústí k řece ověněn byl spoustou květin, zalit mořem světla. Podél ulice Grodské, pokřtěné úchvalou městské rady na ulici »božského Judy«, stály řady jízdní a pěší stráže, vlály prapory cechů a spolků, pestřily se bohaté uniformy úředníků a vojenských hodnostářů. Policie stěží udržovala pořádek v nesčetných zástupech diváků a obecnstva. Oči všech upíraly se k Wawelu. Neboť z královského kdysi zámku, jež opravit neměla kdy před svým úpadkem habsburská dynastie, měl sejít pěšky, jak dříve v Jerusalemě a v Budapešti činíval on, velký, božský Juda Gesnareh.

Ve Vídni odosobnil se (t. j. oddělil se) jeho majestát od padajících před ním na tváře milionů, jež ho vídaly převážně pouze skrze sinavý dým kadidla. Tuto však chtěl poctiti lid, který mu dal kólebkou, a ukázat se jako dobrý panovník, jako laskavý otec spravující tu hromadu lidskou. A teď ho očekávali, tajíce v sobě dech.

Konečně zavířily v dáli stříbrné polnice. To bylo znamením, že »božský« vyšel z palácových zdí. Strhla se bouře jása- vých výkřiků, neberoucí konce a přehlu-

šující trouby. Uzřeli ho. Šli před ním heroldové a trubači, pážata v purpurových kabátcích zlatem obšitých a děvčátka v bílých šatech, posypající kvítím koberce, jimiž ulice vystlána, by se jí nedotýkala jeho posvátná noha, i chlapci andělských tvářiček, již souměrně ponášeli hoře stříbrné kadidelnice. Potom se cosi vysoko ve vzduchu zabělalo. Byl to starý, bohatý baldachýn z wawelské katedrály, chovaný s jinými památkami katedrálními v museu wawelském a k té slavnosti vyneseny. Pštrosí péra šustěla, zlatá vyšívání se blýštěla, obrazy v sobě nesčetná světla, jimiž ulice zářila. A pod tím baldachýnem, zbytku to korunovačních ozdob, krácel ve svém bílém plášti světa pán usměvavý, laskavý, zdající se žehnati zástupům jasným pohledem.

Průvod se zastavil a seřadil půlkruhem kolem stříbrného pomníku. »Božský« vystoupil na výstupek před oltářem a usedl na pozlacené křeslo, jehož pozadí činily kostelní korouhve a vojenské prapory, přechovávané v krakovských chrámech. Tu zanotily sbory, stojící po obou stranách oltáře, rituální hymnus, proudy kadidlového kouře nesly se chválou k sedícímu a všechn zástup padl na kolena, skláněje čela k zemi.

Tu povstal on, dávaje znamení, že chce mluvit.

Všecko stichlo a hledělo na toho, jenž duše jejich opanoval.

On pak mluvil k tomu zástupu židů o trampotách a službách nešťastného ple-mene, jehož synem sám byl.

— Co ti říci, lide můj, lide milený? Co ti říci v této chvíli, kdy stojíš na pra-hu nových dějin svých, já, jenž jsem kost z kostí tvých a krev krve tvé? Aj, před očima máma stojí všechna pohanění tvá a všechna muka tvá, jedinké to dědi-ctví, jež ti věky zůstavily, a útrapám tvým počtu není. Jak jsi je snesl? Jak jsi mohl z těla svého tolik krve vypotiti, z očí tolik slz uronit? Věru bolest tvá, ó, Sione, rozhojnila se jako moře a křivdy tobě učiněné jsou jak oheň šířající, a nebylo na zemi, kdo by tebe pomstil a někdejší slávu ti vrátil, ó, Sione!

Neboť stal jsi se vyvrhelem lidí, ano, tulákem stal jsi se, byv zbaven pokladu, jaký má i nejdivočejší z kmenů afrických pustatin, neměl jsi totiž své vlasti! Ne-boť jméno tvé učiněno terčem posměchu a zlořečení lidí nenávisť k tobě jatých. I byl jsi jako list urvaný se stromu a ví-chrem sem tam zmítaný. Jako list, ví-chrem zmítaný, točíš se po dlouhé věky

mezi národy, závidě jiným země, na které mohou stanout. Ano, všichni mají kde po klopotách života odpočinouti, všichni mají svou otčinu, jen ty ne, Sione!

A když tak na tebe, lide můj, lide nešťastný, patřím, tu vrtá mi mozkiem otázka: proč tomu tak a zač tak hrozně strádáš, proč vloženo ti před věky na šíji jařmo, jakého žádný jiný národ na světě nedoznal? Otázku tu opakovali jste si od pokolení do pokolení s pláčem pukajících srdcí vašich, opakovali jste ji, sténající a vzdychající, sobotu jak sobotu v synagogách vašich. Ale odpovědi sedávaly vám knihy vaše a nesměli jste tázati se na ni vlastního nitra, vlastního rozumu. I šli jste s rostoucí hořkostí celé vaší bytostí mezi národy, kteří vámi pohrdali a vás tupili, a s vámi šlo vaše neštěstí jak onen ohnivý sloup, svítící kdysi Israeli na poušti. On však vedl otce vaše do zaslíbené země, kdežto před vámi rozvírala se toliko poušť, čekala na vás pouze útrapa, samá jenom pohrdání!

Nuže, já ti nesu odpověď, jaké jsi dosud nedovedl nalézt! A nejenom odpověď ti nesu, ale i vyléčení z choroby a zmrtvýchvstání, slávu a štěstí, jakého nikdo z lidí na světě neokusil!

Slyš tedy, Israeli, a uvaž dobře, co u-

slyšíš, neboť pravda sama v ústech
mých!

Od začátku krmili tě, lide můj, výčitkami a důtkami. Nebylo na tvé dráze proroka, jenž by nebyl k tobě volal: »Zhřešil jsi, Israeli! Kaj se z hříchů svých!« A byla pravda v tom volání, jenomže jí nerozuměli ni oni, ni — ty. Neboť to nebylo tvým hříchem, žes Jehovy odstoupil, ale že jsi se nechal jím oklamat a že jsi se mu zapsal v poddanost!

Ano, Israeli! Svedl tě praotec tvůj, Abraham, a podnes neseš břímě jeho hříchu! Praotci tvému dáno na výběr: sloužiti pravému Bohu neb otročit uchvatiteli božství, a on ve své zaslepenosti zvolil toto.

Pro tu potupu rozhněval se na Abrahamovo plémě bůh světla a pravdy. Poslal mu však muže spravedlivé, by svedené odvrátil od nepravé cesty. Oni to zadrželi potomstvo patriarchovo v Egyptě, oni mu představovali proti hříšné úctě Jehovy — úctu pravého pána světa, zabalenou v symbol kultu Baala a jiných božstev. Ty pak, Israeli, dlouho jsi byl na váhách mezi táhnoucím tě příkladem sousedních plemen a kterou tě krmili proroci Jehovy. Ale napo-

sled zvítězil Jehova a z duše tvé vyplněno poslední zrnko odporu proti němu.

Tehda, ó, Israeli, naplněna byla míra tvé nepravosti! Tehda poznal jsi, jak klamným ve slibech svých byl ten, jehož jsi's Bohem zvolil.

Neboť hle, za tvou věrnost dostalo se ti od něho stigmatu kletby a utrpení. A ty trpělivě neseš nesnesitelné břímě, jako je nesli tvoji předkové. Ústa tvoje stále šeptají jméno toho, který tě podvedl a na trápení vydal, ale oči tvoje upírají se pořád na východ, odkud přijíti má vykupitel, ten, jenž obnoví královskou slávu Sionu a Judovi dá panství nad světem.

Hle, stojím před vámi já, Mesiáš, předpověděný v knihách vašich, očekávaný toužícími srdci! ale ne ten, jakého vám slibovali rabíni, a nepřicházím jen pro to, proč onen slibovaný přijíti měl. Neboť nepřišel jsem svést boj o maličerný výboj, jakého jste od Mesiáše čekali, ale o panství nad zemí a nebem. A poněvadž jste napravili hřích proti pravému pánu, ukřižovavše jeho nepřítele, proto postavím vás v čelo svých vojsk a dám vám ne pomijitelnou

zemskou, ale věčně bytelnou korunu a radost, již konce nebude.

Vstaň tedy, Sione, a vzdej poklonu mně, bohu svému, ctě v mé osobě většího mne, který mě poslal! Vzdej mi úctu a zapřísáhni se, že nebudeš mítí jiných bohů kromě mne a toho, jenž vysvobození čeká v propasti. Klň svůdci, jehož otcové tvoji právem na smrt vydali; klň též Jehově, jenž svedl pokolení oněch starší a jenž jako Kristus byl příčinou běd a útrap tvých! Heslem tvým budiž ode dneška: »Čest a vysvobození Pánu v propasti, čest a poslušnost synu jeho, bohu jedinému na zemi!«

Sta tisíce úst opakovala heslo to. Orchester sdružil zvuky trub a kotlů s bouří lidských hlasů. Zástup padl na tvář, prozpěvuje chvalozpěvy. Bůh posadil se do svého křesla, a u stupňů trůnu stanul od Kazimierza beroucí se průvod, v jehož čele sbor rabínů nesl pod baldachýnem thoru, již nejstarší z nich sívovlasý zadik složil k nohám Judovým, a potom sám se svými společníky udeřil před ním čelem.

Vládce pokynul laskavě hlavou a chtěl už dáti znak, aby vstali, než nechal toho. Pohled jeho padl na hlou-

ček lidí, stojících zrovna proti trůnu za kordonem (řetězem) stráže. Hlouček ten skládal se z několika lidí, většinou starých, jež otáčelo jako by ochranným pásem několik mladíků, kteří zdržovali od nich tisk a tlačení. Uprostřed stál starý dlouhý, jako mléko bílé brady, s potuchlými očima v zaschlém obličejí. Byl to rabbi Samuel v kruhu synů a vnuků a hrstky jiných, co smýšleli a cítili jak on.

Za té, co všechn dav čelem bíl a slávu bohu Judovi provolával, rodina Kahanův stála jako sloup a mlčela jako zařezaná. Pouze starý reb Samuel za promluvy Gesnarehovy několikrát vyzdvihl ruce, jako by od sebe odmítal jednotlivé části jeho řeči a vbíjel je nazpět v ústa mluvčího. Orlí zrak mistrův postřehl tu kupku stojících, jakož i starcovy posudky. Gesnareh porozuměl. Ti lidé — dostavili se tam, — aby v odpor brali jeho božství a aby živě protestovali proti úctě obecenstvem mu vzdávané.

Do těch dob s takovým protestem nikdo se mu tváří v tvář nepostavil. Jeho vojsku stavila se na odpor jiná vojska,

ale proti němu přímo nikdo se nepostavil. Byli tu pravda křesťané, ale v těch zemích, kterými u vítězoslavném pochodu prošel, činili toliko nepatrnou hrstku. Věděl, že se proti němu v Evropě a v Syrii organizují; značné jich zástupy vydávaly v jeho přítomnosti svědectví o své víře po vězeních, uvádějíce ho v podiv svou vytrvalostí v mukách, ale veřejné manifestaci vždy se vyhýbali, přihlížejíce k tomu, že za nimi masy nestaly. Jeden se opovážil, — však už ležel bleskem poražen, ale to bylo už dávno.

Se židy byla jiná. Tvořili těsně uzavřenou masu, jež vlivem svým převyšovala všechny jiné činitele ve společnosti. Dosud šli poslušně za ním, ale Juda sám už dávno tušil nebezpečí, jaké choval pro něho v sobě Kazimierz jako ohnisko chasidismu a pravověrnosti. Než do Krakova zavítal, postaral se o zabezpečení si půdy v tom polském Jerusalemě. Vyslal tam roje emisarů a hlasatelů své víry, na výpomoc dal jim žoky zlata, věda, že to argument, jenž rozhodne tam, kde theologické důvody nevystačí. Ubezpečili ho, že nikdo protiv němu hlasu nepozdvihne. A aj! hlas se ozval. Gesna-

reh klonil se do předu na svém fauteuilu, by jej slyšel.

Rabbi Samuel Kahan předstopuil před své tovaryše a pozdvihl obě ruce, pln hněvu a pomsty a zlořečení jako proci Starého zákona.

— Lide lehkověrný a obalamucený! — začal a hlas jeho přisláblý jako oči rostl a mohutněl každým slovem. — Lide vrtkavého srdce a prodávajícího své domí! Zastav se na okraji propasti, do níž se řítíš k věčné své záhubě, uzavři uši slovům lži, nedej se polapiti v o- Ado- sidla rouhačova! A ty, ó, velký Adonai, ukaž svou moc, — bij blesky a hromem! K tobě pak, nestoudný lhář, jenž jsi sem přišel svádět Israele a hanobit Sionu, takové jest slovo moje, Samuela, syna Barucha, nejstaršího ze žijících tu synů Judových!

Stařec se odmlčel, popadaje dechu, a tak silný byl dojem jeho slov, že nikdo z posluchačů neosmělil se ho přerušovat a mistr sám seděl na svém křesle nehýbaje se, toliko rty se mu sevřely a oči krví podlily.

— Víš ty lide židovský, kdo je ten člověk, jenž se vydává za poslance boha světla a tak ohavně vystupuje proti Bohu jedinému, proti Jehově? Slyš! Před

věky vzbouřil se proti svému Pánu na nebesích jeden z andělů a strhl za sebou zástup jiných duchů, ale sražen byl do pekla a na muka jeho položena je pečeť věčnosti. Od těch dob, co stvořen člověk, usiluje prokletý odbojník vyrvat ho Bohu, skláněje mu čelo před modlami a otravuje duši jeho lží. A hle! teď vyslal jednoho ze svých sluhů, aby tě, lide vyvolený, svedl! A vyslanec ten vzal na sebe postavu Mesiáše a dána je mu moc divů činění a svádění lidí. Ale moc ta za své vezme, kdy Jehova promluví! Volám tedy k tobě Israeli: Povstaň, prohlédni, nedej se svádět! I k tobě volám, synu nepravosti, synu rouhání! Sestup s prestolu, který náleží jedinému Bohu, padni do prachu a vydej svědectví Pravdě, a potom zmiz a vrať se do propastí z které jsi vystoupil! Ty pak, ó, Adonai, ty, Bože otců našich, ukaž svou moc a sraz tu modlu, jež se opovážila postavit mezi lid Tvůj a Tebe!

Stařec, pronášeje slova ta, vystoupil z kroužku věrných dosud ho obemykajícího a přiblížil se až k samým stupňům trůnovým, od něhož odskočili, náhlým lekem jatí rabíni, bijící před chvílí čely před prorokem. Rabbi Kahan stál

sám jeden v obširném, pustém polokruhu s rukama ku Gesnarehovi vztaženými a s blesky v očích.

Zavládlo hrobové ticho. Zástup strachy a očekáváním jako by zmrtvěl. Prorok rovněž seděl, nehýbaje se, svíraje křečovitě opěradla fauteuilu, potom zvolna povstal a založil ruce na prsou, zabodávaje se očima v pergamentovou tvář protivníkovu.

— Kde je Bůh tvůj, a kde ta moc, jíž dáno jest povaliti mne v prach u tvých nohou? — pravil posléze svým zvučným, daleko se nesoucím hlasem. — Tu jsem! Kde tvůj hrom?

Znova ticho jako můra tíživé. Zástup se chvěl. Rabbimu Samuelovi pohnuly se bledé rty neslyšitelným šeptem. Potom však pozdvihl hlasu.

— Ku pomoci mé přispěj, Bože můj! — zaúpěl. — Ukaž se Bohem Israele! Potři pýchu nepřitele Tvého!

Pozdvihl ruce a oči k nebi a čekal. Spolu s ním čekal zástup. S výše pak trůnu ozval se hlas klidný, pošklebný: — No? Nepřichází zázrak, kterého jsi, šfílenče, čekal?

Mlčení bylo mu odpovědí.

— Jakž? Uchvatitel božství nepadá?

Hřm nehřmí? Jého~~va~~ nepřichází s mocí a pomstou?

A vztáhna ruky proti starci s velitelským posuňkem pravil: — Teď vidíš, jakým šilencem jsi byl, proti mně se stavě! Nepřijde ti na pomoc tvůj Bůh, ale spolu s věrou tvou vydán budeš na posměch lidí. Poznej blud svůj a padna vzdej mi patřičnou čest!

Rabbi Samuel zalomil ruce.

— Bože Abrahamův! — zalkal. — Proč jsi mne opustil?

— Klň svému Bohu, mně pak úctu vzdej, nebo — zhyň!

Poslední slova pronesl Juda Gesnareh šeptem, noře zrak svůj ve tváři starcově. Rabbi Samuel čásek ještě stál na svém místě, zachycuje se, jak bylo zřítelno, čehosi neviditelného, potom však se zapotácel a na zem skácel.

Prorok rychle sestoupil s trůnu a sklonil se k tělu nehybně ležícímu. Potom se vztyčil a vítězoslavně se rozhlédl po oněmělých davech.

— Ten člověk umřel, — pravil s důrazem. — Po rouhání, jehož se dopustil, nemohl žít!

A to řka šlápl na bílou hlavu mrtvého, s níž sletěla aksamitová čepička.

— Chvalte pána vašeho a buďte mu

věrní! — doslovil — Nechať strach padne na každého, kdož by chtěl následovati toho zde šílence, protivě se mé svatosti a moci!

Zástup znova padl nice k zemi, naplňuje povětří voláním: — Čest a chvála pánu a bohu našemu! Ať zhynou nepřátelé jeho a kdož se mu rouhají!

Smrt starého reb Kahana odklidila poslední překážku, jež se stavěla vládci proroku v cestu. Potom nikdo již se neosmělil pozdvihnouti proti němu hlasu. Nebe samo stavělo se na jeho stranu. Ten hrom, jehož se starý rabbi dovolával proti rouhači Jehovy a jehož čekal, spadl, ale na jeho vlastní hlavu. Byli arcí tací, co tvrdili šeptem při uzavřených dveřích divné věci, ale byly to věci nedoložené, fantastické a opakování jich ohrožovalo život, a tož za nedlouho přestalo se o tom mluvit. Povídačky totiž ty upevňovaly, že hned po dobytí Jerusalema objevil se před prorokem křesťanský mládenec, žádaje veřejné s ním hádky a nazýváje ho Antikristem. Rabbi proti očekávání svého okolí svolil k disputaci, ale odložil ji na druhý den. Tu pak vyzval mládce, by se před ním poklonil, pokořil, a když křesťan s hrůzou odepřel, dotkl se ho zlehka hůlečkou. Nešťastník klesl jako bleskem

zasažen k nohám rabbiho Gesnareha a rabi ustavil mu nohu na hlavu, varuje diváky, by se nikdo neosmělil panství a moci jeho protivit.

Pověst pak přičiňovala k tomu ještě jednu podrobnost, zavírající v sobě vysvětlení celé záhady. Na čele onoho mladíka, jenž padl jako bleskem zasažen, postřehli černou skvrnku. I povídalo se, že Gesnareh užil elektr. proudu, ukrytého v záhybech pláště, by ztrestal nepohodlného smělce a aby opanoval mysle diváků a davu. Než pověst ta brzo zanikla před chválami a velebením mistra, jako se mlha rozptyluje před jasným slunečním. Teď však znova začínala kolovat v nočních mlhách, tiše povyskakujíc a všeobecná zvědavost obracela, mlčela jak čálech. Neboť rodina Kahanů, k níž se hned zas upadajíc, jako světýlka na mohrob, syni a zeti Chaimovi předstíhovali se navzájem u výrazech holdu a velebení »božského pána«, jak nejčastěji titulován Gesnareh od svého příchodu do Krakova, a pohořkovavše a oplakavše dědka netajili se s míněním, že krátce před smrtí zdětiněl a stal se »myšygene«.

Vládce Evropy mohl teď klidně seděti na trůně v oblacích kadidlových. Nebylo už komu před ním vydávati svědectví.

Moc a zázraky šly za ním, jako pes jde za svým pánem.

Neboť s jeho panstvím věru dále se totéž, co s lavinou každou vteřinou rostoucí. Výboj světa šel sám setrvačnou silou. Vládci nebylo už třeba stavěti se v čelo vojsk. Šla ona bez něho k městům, otvírajícím jim brány dokořán, k lidem vítajícím je se zelenými ratolestmi. Skandinavských států a Anglie nebylo třeba dobývati. Vyslání tam komisaři se sborem vyšších úředníků přijímali vládu bez žoldnéřů, jsouce slavnostně lidem vítáni, docházejíce všude slepé poslušnosti. Do Ameriky vypravil »božský plán« povětrnou flotilu, předpokládaje možnost odporu, odporu však nebylo. Pravda, tu a tam narazili jeho vyslanci na protest a trpné odpírání poslušnosti se strany měšťanů, jichž vliv a počet v zemích anglosaských byl značnější, nežli ve střední Evropě, ale komisaři vládcovi uměli si s těmi lidmi poraditi, důsledně a bez jakýchkoliv skrupulí je vyhlazujíce. Jak Evropa, tak i Amerika až na malé výjimky ležely u nohou Judy Gesnareha. Ostatní svět kořil se mu poslanci svými. Pouze Italie střežila překročení Alp, obemknutých od Terstu až po Marsilii kordonem vojsk a vzducholodí prorokových, ale dosud ne-

tknutých nohou ní jednoho z jeho žoldáků; než co znamenal ten kousek země proti všesvětové moci vítězově?

Než ta poklona celého světa, z níž se do nedávna radovalo holdů lačné srdce Judy Gesnareha, pojednou zdála se býti světa pánu lhostejnou. Od svého příchodu do Krakova nehnul se z wawelského zámku a kromě nejbližších nikoho k sobě nepřipouštěl. Celé dny zabrán byl do posupných dum, nevída a neslyše, jak se zdálo, nic z toho, co se kolem něho dalo. Někteří hádali, že je to unavení nebo přesycení; jiní však šeptali, že příčinou toho stavu jest — žena.

Skutečně útěk Editin učinil nesmírný dojem na Gesnareha. V první chvíli trpěla zejména uražená pýcha. Jak to? Celý svět padal mu k nohám, a pojednou našla se bytost, jím nad všechny tvory pozemské povznesená, vyvolená za královnu jeho srdce a za panovnici těch nebeských výsostí, na které sám se povznášel, jež se toho štěstí zřekla, jež se zřekla jeho, světa pána, jeho Gesnareha a utekla ho, utekla pod perutě zapřísáhlého nepřítele jeho! To nebvlo víře podobno, to bylo nesnesitelné! Všecko se v něm bouřilo. Spáchán proti němu zločin *laesae majestatis*, a to netoliko královského ma-

jestátu, ale božského, a on neměl moci zločin ten ztrestati, nemohl zaň pomstu vzít. Jeho vůle nalezla hranici. Přestal býti pánem světa!

Ale po prvním výbuchu dostavily se ještě jiné city tam toho trapnější. Prorok vzpomínal večerních hodin, jež u té ženy trávil; vzpomínal sladkých slov, jimiž síly jeho křepila a znechucení rozvívala; vzpomínal té postavy tak cudné, obracející se k němu jako kalich bílé lilie, a duše jeho toužila po ní, tíhla k ní a bezměrný odboj zmocňoval se ho protiv osudu, jenž mu z rukou vyrval ten jasný paprsek, tu hvězdu jeho duši svítící. Gesnareh cítil teď, jak vroucně E-ditu miloval a jak nesmírně smutným stal se svět, co jí nebylo, a jak všechny světa poklady ceny pozbyly, co jich už nemohl k jejím nohám položit — — —

Napřed zkoušel ji vypátrat a jak by ji vyhledal, unést. Roje slídilů vyslal do Italie, kteří skutečně brzo vystopovali, že do Říma se dostala, než potom se jim její stopa ztratila, a oni ne a ne jí znova najít. Zjistili, že měla několik hodin trvající slyšení u papeže a že nějaký čas meškala v jednom tam klášteře, ale to bylo také všecko. Že by s bratrem anebo s kým jiným v Polsku spojení udržovala,

nedalo se dokázati. Ani se ničeho nedopídili o společnících jejího útěku, neboť oba vstoupili do kteréśi z Konstatinových legií na severních hranicích.

Edita byla pro Judu Gesnareha ztracena.

Jeho poměr k Straffordovi zatím změny nedoznval. Okolí Gesnarehovo mysli-
lo, že se mezi nimi hrníček rozbije, a vysoké kruhy úřední rady by byly na něho břehu urynuly, ale bez žádoucího úspěchu. Strafford spravoval polský stát téměř samovládně, křesťané pak v jediném tom kraji požívali poměrného pokoje.

Ale zdravotní stav vládcův všechny pou-
tal. Na všech stranách si o tom šeptali. Z různých stran rozestírány sítě pletich, činěny kombinace, jež měly ty a ony osoby na povrch vynésti. Bylo známo, že až do objevení se Edity žena nehrála žádné role v životě »božského pána«; všichni také věděli, jak veliký vliv komisařova sestra na něho měla. Jak — nedalo by se uprázdněné místo obsadit? Povab byl moc veliký a prorokovo okolí nemělo skrupulí, ač podrobujíc se jeho vůli bylo nuceno zdání ctnosti zachovávat. Ale jak se jenom dostat na kobytku tomu člověku tak samostatnému, jak on a

tak obojetnému k smyslným povabům? Neboť kromě té jedné nespočinuly oči jeho na žádné ženě. Chodil lhostejně mimo nejpěknější, prohlížeje je jako lékař, dotýkaje se jejich hlav hieratickým pohybem kněze.

14.

Straffordovi plynul život v tesknosti a sklíčenosti. Od Edity neměl žádných zpráv, kromě těch prvních, jež mu přinesl otec Wincenty. Nutnost pokořovati se před nenáviděným člověkem, nutnost zastíratí svoje city a svou víru hrozně tížila jeho poctivou a šlechetnou duši. Chtěje svým vlastním myšlenkám ujít, ubíjel se prací, rozvíjeje při vykonávání svých těžkých povinností praktičnost a ráznost, jež budily podiv všech a jež jeho postavení posilovaly.

Řídké a vzácné chvíle odpočinku trávil mimo dům, z něhož na něho válo nesnesitelnou prázdnotou. Nejlépe mu bylo u Roztockých, vlastně u Kaliny. Mladá dívka vycítovala jeho duševní stav a uměla mu přinášet úlevu a potěchu. Zdávalo se mu, že nalézá u ní cosi ze sestry, jež ji tak ráda měla. Roztockí vida důvěrnost té mladé dvojice, zářil a

odstraňoval se. Vyhlídka dostati za zetě všemocného vlastně komisaře, uchvacovala ho.

A Kalina stávala se den ode dne jinou. Ta zpovytaná a povrchní dívčina zvažněla, soustřeďovala se v sobě. Její oči stále vyhledávaly Straffordova pohledu pokorně a oddaně. A mladý muž ochotně zalétal zrakem svým k šumné postavě dívčině, vyhledával její společnosti, jsa patrně jí zaujat. Šetrné úsměvy objevovaly se na rtech příbuzných a přátel, když se mladý párek potápěl v polohlasný hovor, nestaraje se o ostatní společnost. Za takových hovorů tvářičky Kalininy jen štěstím zářily.

Jednou seděli v skleníku hraničícím s jedním ze salonů. Elektrická lampa pod červeným stínítkem vrhala přitlumené světlo na lavičku, ponad níž se skláněly dlouhé listy vějířové palmy. Zpoza damaškové záclony donikal tlumený šum řečí. Mezi pyramidami okrasných křů a květin mihotala se světýlka jako svatojanské mušky.

Zima se poroučela. Březen vyl vlhkými větry a sněhovými fujavicemi, rozplývajícími se v lužky. Kalina přes vysokou temperaturu v skleníku halila se, tetelíc se, do bílého pláštíku kožíškem podšité-

ho. Mluvili o Editě. Byla ohnivem, k němuž se jejich hovory rády vracely. Strafford vzpomněl vyhaslého krbu, v němž teď může bez závady zimní vichřice skotačiti.

Kalina svěsila nízko hlavu.

— Což zůstane vždy pustým a mrazivým? — otázala se tichoučko.

— Myslíš, milostivá, že se ona sem ještě někdy vrátí? — na to živě Strafford.

— Snad se někdy vrátí, ale já jsem na ni dříve všeho nemyslila . . .

— Ne na ni? — opáčil Strafford a zarazil se.

Chvíli oba mlčeli. Posléze ozval se Strafford nejistě: — Myslím, že jsem porozuměl . . A vím, že by to bylo štěstí.

Vznesla k němu rozjasněné oči, plné očekávání.

— Tak rok, — mluvil dále, — dala mi ona podobnou otázku. Tehda tajila přede mnou smrtelnou chorobu, z které ji potom vyléčil — ten člověk. Chtěla mou budoucnost svěriti milujícímu srdci a . . .

— A ukázala na mne, pane Harry?

— Ano, vyslovila tvoje jméno, paní.

— A tys, pane, nechtěl?

— Nemohl jsem se k návrhu přidati . .

— Vími! Nemohl, poněvadž mezi námi zela propast: Či není tomu tak?

— Ano, bylo tomu tak, — odšeptal.

— Ale řci, pane Harry, zda se od toho času ve mně nic nezměnilo? Jsem-li dosud tak daleko od tebe, jak jsem byla tehda? Což v tom větroplachu tak plytkém a bez duše nenalezáš dnes aspoň jakési jiskerky, které před tím v něm nebylo?

Pohlédl na ni udiveně, ba skoro zděšeně.

— Co tě přimělo, paní Kalino, takto ke mně mluvit?

Slečna Roztocká znova hlavu nízko schýlila.

— Co? Co ti řci? Odkud bere se slávkovi zpěv na jaře.

Zahleděl se na ni dlouhým pohledem a oči mu při tom zvlhly.

— Ano! Měl jsem to vycítit, a zatím teprve teď vidím... I jsem povinen odpovědět ti tobě na kolenou!

Tvář její se rozjasnila slunečním jasnem.

— Rozumíš tedy? — zašeptala, nachylujíc se k němu tak, že se jejich čela téměř dotýkala. — A uznáváš, že jsem dnes jinou, než tehda? A víš, co mě změnilo?

— Vím všechno, Kalino!

Dívčina přisunula se ještě blíže k ně-

mu a spolehla hlavu svou na jeho rameno.

— Jsi šťasten? — zašeptala tichounce. — Neboť já... jsem přešťastna —

On však ji od sebe odstrčil něžně, ale rozhodně.

— Ne! — pravil lámajícím se hlasem. — Ne, Kalino! Já nejsem šťasten... A nikdy nebyl jsem vzdálenější štěstí, než v této chvíli, ač ty při mně stojíš a mohl bych píti rozkoš se rtů tvých — —

Nerozuměla mu. Hleděla na něj široce vyvalenýma očima, všecka užaslá a poděšená.

— Proč? — zašeptala chvějícími se rty. — Proč?

— Proto, drahá, že já nemohu přijati štěstí, jež mi neseš!

Sepjala křečovitě ruce a snažila se mu z očí vyčísti vysvětlení záhady. Strafford odvrátil zraky své od ní. Neměl patrně síly, by patřil na její bol, i mluvil bezezvučným, rvoucím se hlasem: — Ano. Změnila jsi se k vůli mně. Stala jsi se polovinou duše mé.

— Proč tedy? — bolestně zaštkala jako naříkající dítě.

— Proto, že já jsem nyní jiný a že se naše cesty rozcházejí.

Hluché pomlčení. Seděli vedle sebe,

vyhýbajíc se jeden druhému očima, z toho však neodolatelnou silou puzení navzájem se jimi hledající. Kalina posléze se vztýčila a hleděla mu přímo do očí, any její blesky dštily.

— Měj se na pozoru, Jindřichu Strafforde! — pravila dusícím se a syčícím hlasem. — Takových slov, jako byla moje, nikdo bez trestu neslyší! Vyzná-li žena, jako já, někomu svou lásku, tož ten nesmí lásky té odmítnout!

Ta drobná osůbka, podobná figurce z porculánu saského, stála teď před ním proměněná, hrozná, se svráštělým obličím a krvavými skvrnami na tvařích. Strafford neznal jí jako takové, i zahleděl se u vytržení na ni. Zpovykáná dívka změnila se v bohyni. A byla to východní bohyně. Poprvé objevil u ní leтору a typ židovský, jichž stopy dosud nebyl postíhl.

Ona stála před ním stále velitelsky všecka podrážděna a rozvášněna.

— Mluv! — žádala — Proč jsi se se mnou hrál, když jsi mne nemiloval?

Čásek hleděl mlčky na ni, potom si zakryl rukama obličej.

— Já jsem tě, Kalino, miloval i tehda, když jsi byla jinou, než dnes... Což teprve teď?

Hleděla na něj stále posupně a pánovitě.

— Dost už hádanek! — pravila úsečně. — Mluv světle a srozumitelně

— Poslyš tedy! Tehdy naše duše navzájem nesouhlasily, ale já jsem byl volný, teď však jsem se od tebe, Kalino, oddálil! Jsem křesťanem.

Bylo to asi strašně jejímu duchu cizím, neboť podívala se na něj nedůvěřivě, než ihned se zas uklidnila.

— To přece nikterak nevadíl — děla. — Víš, co říkala Římanka při manželském obřadě? »Kde ty, Kaje, tam já, Kaja!« Či myslíš, Strafforde, že bych se já jinak zachovala? Ostatně i já jsem křesťankou!

— Neběží tu o obřad. Já jsem slíbil Kristu věrnou a výhradní službu. Já, Gesnarehův komisař! Rozumíš tomu?

Pohodila rameny a tvář její se vypořádala a zlahodila.

— Rozumím, Harry! To znamená, žeš hotov každé chvíle obětovati život svůj pro tvého Krista! I já život svůj za něj položím! Dobře tak?

I přisedla k němu plná radostného očekávání. On však neuchopil jí do náručí. Zůstal zamyšlen a smuten.

— Myslíš, že bych svázel osud svůj

se životem bytosti drahé? A k tomu na krátký jenom čásek? Neboť, co je dnes, je pouze klid, jenž za krátko pomine, a kdož ví, zda ne pastí, by spíše a rázem potřen byl ukolébáný nepřítel.

— Nevěříš v mou lásku nebo sám nemiluješ.

— Nikoliv, ale mám před sebou dítě, jež není si vědomo rozsahu oběti, jakou přinést chce. A toho já dopustiti nemohu!

Zasmála se bezmála vesele.

— A což, jestliže já sama budu se chtít obětovati tvému Kristu, svým Bohem ho zvolíc?

Teď zase vyjasnila se jemu tvář. Celá horoucnost jeho mladé víry ho projala, stavíc mu na oči obraz zamilované ženy, obětující krev svou za společnou víru a zároveň s ním na nebesa vystupující.

— Ty bys chtěla spolu zemřít? — zašeptal.

Zavrtěla hlavou.

— Jsem ochotna zemřít, — děla s důrazem. — Ale chci žít a musím žít. A ty se mnou!

Straffordovi zase pohasly rozjiskřivší se oči. Ona však toho neviděla, zaujata svými vlastními myšlenkami.

— Což nemůžeme prchnout? Svět jest

veliký. Gesnareh, — pravda, — podmanil si mnoho zemí, než jsou kraje, kterých dosud nedobyl. Na př. Italie! Tam přece křesťané jsou pány. Podařilo se tam ukrýti Editě. Proč bychom se i my nemohli tam schovat? Ty, jsa všemocný, už to nějak zařídíš. A dopadnou-li nás, tož co? Umřeme společně! Sázka hodná hlav!

Jen jen zářila, podobajíc se opět rozradovanému děcku a hezounké figurce z porculánu nebo slonoviny. Strafford se již nevzpečoval kouzlu z ní plynoucím. Oči jeho šly za ní, miliskující se se zlatými vrkoči jejích rozpuštěných vlasů.

— Ukryjeme se někde v Sorrentě nebo na Capri a přečkáme tam bouři. To přece dlouho nepotrvá. Budeme se koupati v nebeském blankytě a opasovati průzračným pásem smavého moře. Ó, Harry! Jak krásné by to bylo! Vid', že — se tak stane?

Strafford se již vzpamatoval.

— Ne, Kalino, toho nebude!

Dívce znova bleskly plameny v očích.

— Tedy nechceš? — vykřikla vstávajíc.

— Nemohu, Kalino! Nemohu: přísahal jsem!

Stála hledíc na něho a napínajíc du-
cha, by ho pochopila.

— Ne! — pronesla posléze. — Ne-
rozřeším té záhady! Mluv!

— Kolem mne bortí se svět, krev po-
toky teče. Jedině náš kraj těší se z ja-
kéhosi pokoje, a pokoj ten dává mu mo-
je vláda. Vlády té nemohu z rukou pu-
stiti, neboť to by znamenalo vydati tisí-
ce v ruce kata. Ale kromě toho, bych
vládu udržel, musím hrát smutnou ko-
medii, musím klamat, a já jsem dosud
nikdy neklamal, Kalino. Dokud jsem byl
bez víry, nepozastavoval jsem se nad
nutností přetvařování se, ale křesťanu
není dovoleno podvádět, aniž modlář-
ství holdovati. Umínil jsem si tedy ja-
kousi náhradu za to Bohu dáti. Rozhodl
jsem se obětovati Mu vlastní srdce! Za-
slíbil jsem se Bohu, do jehož služeb
jsem vstoupil. I nežiju již sobě. A proto,
Kalino, musím jíti mimo štěstí, jež mi
tvoje ruka nabízí!

Sklonil se k ní, ponesl její ruku
ku svým rtům. Ale slečna Roztocká
prudce od něho odskočila.

— Nech mne, pane! — vykřikla po-
drážděně. — Hráš se srdcem mým jako
kočka s myší! Nevyznám se ve vašich kře-
stanských tajnostech, ale vidím a roz-

umím, že obětí jsem toliko já! Za vším tím temným povídáním skrývá se jedna věc: odmrštění mne, pohrdnutí cítem, který jsem ti přinášela s takovým odřeknutím se všeho a odhodlaností ke všemu! A toho žádná žena nedaruje, a já už nejméně! S Bohem, pane komisaři Nejsvětějšího! Rozpučil jsi mi srdce, pošlapal jsi mou čest: teď jest na mně řada!

— Kalino! — zvolal klesaje pod tíhou mstivých slov. — Vzpamatuj se! Umoudři se!

— Pochopila jsem všechno a jsem svá! Ty pak, pane, zbytečně se nenamáhej výklady! Mezi námi jest konec. Ale ne! Ne konec! Spíše počátek!

S těmi slovy vzdálila se Kalina Roztocká ze skleníku, zanechavši Strafforda v nevypravitelné sklíčenosti. Nemyslil, že by se mohla státi takovou, jakou ji byl právě viděl. To nebyla už bohyně s blesky v očích, ale pekelná lítice u výbuchu své vzteklosti!

— Je to možná? — povídal si. — Je to ona? Ona, ta sličná dívka, již jsem tak dlouho miloval? — dumal s hlubokým bolem člověka, jenž objevil kaz v drahocenném diamantě. — Nebyl celý diamant strasem (t. j. sklovinou na umě-

lé diam.)? Nebylo sjednocení duší, jehož kouzlem nechal se omámit obratným manévrem a obvyklým salonním švindlem?

Křivdil však Kalině. Milovala ho vášnivě a nade všecko. Ale byla to povaha, neznající brzdidla a zvyklá hravě dosahovati, čehokoliv se jí zabahlo. Měla též mstivost plemene, jemuž po otci náležela. Křesťanství bylo neznámo její duši; neuměla odpouštět. Kdyby byl Strafford na její obět odpověděl, jak od něho očekávala, byla by vše učinila, by se s ním nerozlučně svázala, byla by se mu oddala na život i na smrt. »Kde ty, Kaje, tam já, Kaja!« To nebylo u ní floskulí, — to bylo pravda. Než on ji odkázal, odpověděl jí spleťtými vytáčkami, pohrdl jí. Teď mu ukáže, čím dovede se státi zhrzená láska!

Strafford po hlubší úvaze vše pochopil. Meč, visící nad hlavami křesťanů, odpoutával se od slabých vláken, na jakých byl zavěšen. Pospíšil také zpravit otce Wincentyho o celé příhodě, jakož i obavách, jaké z ní vyvozoval. Kněz sdílel se s ním o jeho mínění.

— Hned zítra začneme připravovati naše sbory na smrt a urychlíme pokřtění dospělých, — rozhodl.

Strafford pak vypořádal se se životem, uvedl svoje věci do pořádku, nechtěje, by ho katastrofa zastihla nepřipraveného. Bylo mu bolestno odejítí s tohoto světa, se sestrou se nerozloučiv. Ale ještě bolestněji dotýkala se ho nenávisť Kaliny. Cítil však, že obě ty bolesti prosty jsou všeliké hořkosti a že vůbec všechny city každým dnem v duši jeho blednou a ustupují do tmavých hlubin.

— To smrt napřahuje po mně svoje ruce a svými perutěmi zaclání všecko, co mě se zemí vázalo! — myslil si.

15.

Krakovem začala kolovati divná novina, napřed hluše, potom pořád zřetelněji. Povídalo se, že »božský« přestal už být osamocen, že místo Edity Straffordové zaujala dcera bývalého senátora, teď člena nejvyšší rady, Jakuba Roztovidal v okolí Gesnarehově: náhle — počátkem vesny, — setkávali se s ní všude, kdekoliv byla naděje na padnutí do očí »Nejvyššímu«. V audienčních hodinách klekala před ním přednášejíc mu různé prosby; vodívala zástup bíle oblečených panen, jež ho zasypávaly kvítím,

kdykoliv se objevil na ulici nebo veřejných místech, zaujímala první místo na tribunách určených pro hodnostáře, kdykoliv se konaly vojenské přehlídky nebo liturgické slavnosti.

Zprvu nevšímal si Gesnareh panenky tak houževnatě usilující uloviti jeho pohled, po něčem však počal častěji očima vyhledávati té miniaturní a tak předivně urostlé a pěkné postavy, jejíž zraky párem černých diamantů do něho se vpíjely a duši mu rozpalovaly. Posléze — jednoho dne — zeptal se na ni kohosi z okolí svého. Náhoda tomu chtěla, že oslovený byl jeden z přátel Roztockého, osobně v té věci zaujatý.

— Je to nejhezčí z našich panen a nejhorlivější tvoje ctitelka, božský! — zněla odpověď.

Mistr podíval se bystře na Kalinu.

— Rád bych ji místněji poznal! — rozkázal.

Rozkazu neprodleně vyhověno. A od té nastal radikální obrat ve společenském uspořádání Gesnarehova dvoru. Do těch dob byla žena z něho vyloučena. Než prorok každým dnem uléhal víc a více vymoženostem etikety a zapomínaje

prvotní prostoty obklopoval se pořád větším přepychem, nicméně ceremonial a majestát jeho dvoru nesly na sobě ráz zpola vojenský, zpola zase církevní, spravující se hlavně podle vzoru u papežského dvoru v 17. století panujícího. Edita, jež se vždycky ve svých pokojích ukrývala a nikdy veřejného vystupování »božského« se nesúčastnila, nevnesla do toho ústrojí žádné změny. Změna ta nastala teď.

Náhle, jako by na zašvihnutí kouzelným proutkem, posupný dvůr úplně se proměnil. Nápodobení papežského Kvirinálu zvirtlo se v nápodobení Versaillesu z nejskvělejší doby »Slunce krále«. Prorok ukazoval se dále řídčeji věrným davům ve svém bílém plášti, nesa jim po plné náruči útěchu a uzdravení; tělesná garda, jež zlatem jen jen zářila, zatlačovala zástupy nemocných a tlačící se davy fanatických stoupenců; kult božského přibral zcela novou formu. Přestal býti liturgií, stál se dvorským ceremoniálem. Nádhery lesk nastoupil na místo tajemného mysticismu. Gesnareh do té byl prorokem, veleknězem, bohem; teď se stával zase člověkem, arcí nejprvnějším z lidí. Život jeho byl v zlatá pouta spjat, Juda Gesnareh stal se ne-

volníkem nádherných hieraticko-salonních obřadů, jež třeba zbaveny mystického cechovnictví, přece jenom činily z celkového jeho poměru k podřízenému lidu jediné — netrhající se zbožňování. Za tou příčinou pořízena kniha etiketních předpisů, stanoveny audienční dni, nařízeny výroční slavnosti; telefony a fonografy jen drnčely lícni honů, hostin, koncertů a přijímání u nejsvětějšího dvoru. Roje pěkných panen a paní plnily sál wawelského zámku, jenž prohlášen za stálou residenci boha. Z Krakova stala se světová stolice.

A duší všeho toho nového života, sluncem rozlévajícím všechn ten jas, královnou těch spanilých květů a osvětového kouzla byla Kalina Roztocká.

Kdo by byl v té skvostně krásné ženě čarobného zevnějšku a panovnického výrazu kolem sevřených rtů poznal pravé fučidlo, jímž před pár lety byla, tu dívčinu vážnou a v sebe zabranou před několika měsíci, jež sledovala s vlahýma očima každé hnutí Straffordovo? Její rtuťová pěknost jako by ztuhla v spěšové soše; pouze v očích jejích nezdolnou silou plálv hvězdy.

Vše padalo jí k nohám. Bylotě přece známo, že láska a přízeň všemocného zá-

visí na jejím pohledu. Aniž bylo koho tajno, že je vlády chtivou a že její vliv stále roste. Povstal vám vedle dvoru samého vládce, a to jen o poznání pod ním, dvůr jeho milostnice, rovnající se onomu nádherou; šířily se pověsti, že zemský bůh míní v nejbližší době sličnou Kalinu povýšiti k vlastnímu důstojství, bohyní ji jmenuje. Vracely se až křiklavým způsobem časy římských caesarů. Udávala se už i doba, kdy se měla ohlašovaná slavnost konat, ale termín ten — neznámo z jakých příčin — minul, a slavnost povýšení Kaliny za bohyni a jejího spojení doživotním svazkem s prorokem odložena.

Ale vyvolená vladařova zasypávána poctami. Nejvyšší rada přiřkla jí titul »Nejjasnější paní« a poukázala jí za byt jedno zámecké křídlo.

V nádherném a spanilém rámci nového života pohyboval se vševládný, krabě čelo a křivě rty ironicky nebo bolestně. Vnější změně rovnala se vnitřní změna jeho bytosti. Jak daleky ho byly začátky jeho poslání na zemi, když srovnával svoje činy, nerci-li duši, se vzorem Toho, jemuž byl vypověděl boj a jemuž lidstvo vyrvatí chtěl! Tehda zdálo se, že miluje prostotu, že pohrdá smyslnými pochotě-

mi; přikrýval se ctností jako svým bílým pláštěm. Bylo mu třeba ženy, a našel takovou, jež po jeho soudu měla vlastnosti vyhovující jeho poslání. Žena ta byla mu toliko sestrou; jako sestru zamiloval si ji vší silou duše žárem vášní nedotčené. Přinesla mu štěstí — — Než štěstí to prchlo, cítil, že prchlo na vždy. Měl dojem, že mu slunce zhaslo —

Teď se však list obrátil. On, duch čistý, nepodléhající jhu smyslů a do té pouze pýchou vedený, on, cherub, nebesa pamatující, on ve chvíli zapomenutí klesl v dolinu lidských opojení. Svedla ho mladá dívka a opanovala ho.

A poměr jeho ke Kalině jak velice se lišil od Editiných citů! Místo nadšené úcty — síla tělesného kouzla; místo sklánění se k jeho nohám — chtivost panování a pohrdy; místo lásky cosi, co vypadalo jako nenávisť!

Kalina Gesnareha opravdu nenáviděla. Oddala se mu, by Strafforda pokořila a jemu se pomstila. Nenáviděla člověka, jenž srdce jejího dobyl, ale nenáviděla i toho, jenž »posedl« její tělo. A v té nenávisti právě tkvělo tajemství neobmezené moci, již proroka ovládala. Vášně, dosud na úzdě držená železnou vůlí, zachvátila ho teď úplně. Zapomínal na

svoje poslání, zapomínal panství nad zemí, on, cherub zapomněl světlých světů nebeských. Vše to mu zaclonila svou osobou ta žena.

Miloval ji? Ve chvílích smyslné přesy-
cenosti pociťoval k ní nevypověditelný
odpor, pohrdal jí a litoval sám sebe. Pro
ní poskvřnil svoje bílá křídla a probudil
spící zvíře. Ale takových chvíl nebylo
mnoho a s jeho náruživostí pohrávala si
rozběsněná dívčina jako dítě s otráveným
kyndžálem. Kalina neviděla v něm boha.
Dráždila ho, jako dráždí červenajícího
se mladíka prohnaná koketa; pohrdala
jím a kochala se, divokou cítíc radost,
když strádal a u jejích nohou se plazil.
On byl pánem světa, ale ona byla jeho
paní a své vlády krutě a nemilosrdně
zneužívala. Každý její pokyn byl mu
rozkazem.

Jednoho dosud nedosáhla, ač to bylo
ode dávna metou jejích ctižádostivých
tužeb a pletich: nepovznesl jí na oltář
a nespojil se s ní trvalým svazkem. Kdy-
koliv chtěla toho na něm vymoci, po kaž-
dé bílá postava Editina stavěla se mezi
něho a Kalinu. Tolikrát žádal od té milo-
vané, by se podělila o jeho božskou slá-
vu a dala se uctívati liturgickými obřa-
dy, než vždycky — marně! Její skrom-

nost a pokora nesnesly třpytu a hluku; její láska byla nezištná a plná úcty. Ne! Tam na oltáři pouze jedna mohla podle něho zasednouti, ta čistá, ta pokorná sestra cherubova, sama andělům podobná. A hrozný bol ho popadal za hrdlo a stesk ho šířal. Popadnouti do náručí tu nejdražší, tu jedinou — nevděčnou, přizhnouti ji místo té zde k rozpálené hruďi a říci jí: — »Má jsi! Má na zemi i v pekle, na věky! Na věky!« Z pomyšlení na to v očích se mu kalilo a srdce usedalo. A když v smyslném opojení hledal rtů té svůdné čarodějky, tu v duši ohnivými písmenami rozněcovala se žádost: zabít ji! Zdeptat a zabít ji! A místo ní mít u sebe tamtu, tamtu!

V postavení Straffordově a v osudě křesťanů nic se nezměnilo. Pronásledování arci polevilo. Vývojem věcí z krakovského komisaře stal se první ministr a pravý zástupce vladařův. Malátnost, jaká zachvátila Gesnareha od Editina útěku, skýtala širé pole úmyslům a ráznosti jeho okolí. Strafford, veden jsa starostlivostí o spolubratry, hynoucí mukami na celém povrchu zemském, neváhal využítovati příznivých okolností a sáhnouti po vládě. Jednou ji uchvátiv, nemohl jí z rukou pustit, neboť to by

bylo znamenalo: vydati zachované zbytky vyznavačů Kristových katanům. Rozuměl však, že rána každé chvílky může padnout.

Ale rána nepřicházela. Míjely měsíce, Kalina stala se vševládnou, — a pokoj trval. Což by lepší část duše té divné ženy byla vítězství odnesla? Ne, neb při každém setkání se Straffordem dopadaly na něho z jejích očí zlé blesky jak ostří nože a za rozmluv s ní docházívало k nárážkám, jemu jediné srozumitelným, jež mu slibovaly neúprosné vypořádání, a to, kdy se toho nejméně nadá. Příčiny však odkládání nemohl se Strafford domyslet. A příčina toho byla prostinká. Kalina dobře chápala, že podniknutí oheň křesťanského pronásledování vynese ortel nad Straffordem. Nenáviděla z té duše Strafforda, drásala by s rozkoší nejvymyšlenějšími bolestmi jeho srdce, ba i tělo, ale neměla síly na vždy se s ním rozloučit. Ne! On nesměl umřít! Ale měl-li on na živu zbýti, musilo vše zůstat při starém, a oběť, kterou Kalina přinesla, by se Straffordovi pomstila, jevila se bezplodnou.

Tak zápasila nešťastná žena sama se sebou, hoříc touhou pomsty, ale nemožouc ji ukojiti. Strafford byl stále prvním

ministrem a spravoval svět místo zá-
dumčivosti zachváceného vladaře, Kali-
na Roztocká pak prožívala peklo, držíc
v rukou osudy nenáviděného člověka a
nemohouc jich rozseknouti tak, jak ne-
návist kázala.

16.

Politický obzor do nedávna tak jasný
začal se pojednou kaliti. Všesvětová ří-
še, povstavší s bleskovou rychlostí, jevila
známky rozkladu. Ze všech stran dochá-
zely zprávy o nepřátelských odbojích a
povstáních. Vládní moc slábla, a co hor-
šího, kult »božského« vyvolával stále
drzejší odpor. Křesťané se srocovali a
bouřili. V mnohých místech překáželi
obřadům nové liturgie, ba skáceli nebo
zneuctili oltáře. Nejvyšší rady různých
krajů obracely se k hlavnímu komisaři v
Krakově se žádostmi, že třeba se vrátiti
k prvotním předpisům co do vystupová-
ní proti nebezpečným spiklencům. Ú-
střední vláda od nějaké doby zapovídala
ty prostředky k nemalé škodě veřejného
dobra, a hle, zákaz ten přináší teď ža-
lostné ovoce. Náčelní komisař odpovídal
na žádosti toho druhu buď obecnými vy-
táčkami nebo mlčením. Někteří komisaři
zahájili na svůj vrub represalie, ty však

Strafford honem s úřadu složil pod různými záminkami, nemajícími nic společného s křesťanstvím. Tím bylo utlačovaným ulehčeno, za to však rozpoutala se bouře nenávisti proti Straffordovi, proti němuž od samého začátku v Krakově vřelo pro agitaci a pletichy starého Kwaśniewského a svobodných zednářů, smýšlejících zrovna jak on.

Ale odpor křesťanů nebyl důsledkem snad jenom sporadických vzpour aneb osobních podnětů. Čím dále tím více přibíral ráz organisované a jednolitě akce (t. j. činnosti). Vlády dostávaly ze všech stran zprávy o emisarech vysílaných z Říma do různých krajů, by s nimi navázali stálý styk a aby je povzbudili k hromadnému spolupůsobení. Tisíce mládeže přebíhalo tajně do Konstantinových legií. Tu i tam tvořily se již potají i mimo Itálii.

V prorokově okolí začali se znepokojovat a broukat. Lev byl spoután zlatou sítí, ale zdali neměl jeho zástupce povinnost pečovat o nápravu a odklidit nebezpečí hrozící hodnostářům ztrátou výnosných míst? Zda jeho trpnost nevypadala jako zlá vůle, ba dokonce jako zrada.

Nejvyšší rada, do té doby slepě po-

slušný nástroj Straffordovy vůle, dávala na jevo silnou podrážděnost. Dotazováno se prvního ministra, vystupováno s kritikou, činnost jeho nazývána vlastně — nečinností, netečností. Ba padlo i slovo, vrhající šeredné podezření na jeho city ku křesťanství. Slovo to pronesl profesor Kwaśniewski, jenž se protekcí panny Roztocké nedávno dostal do rady, ač všeobecně uznáván za svíčku bez loje.

Nejvyšší rada rozhodla celou věc předložit »božskému«. O rázu té demonstrace nebylo pochyb. Rada chtěla vladaře upozorniti na řadu chyb v jednání jeho zástupce a poprositi ho co nejpoctověji, ale zároveň důrazně, aby správu veřejných záležitostí svěřil jiným rukou. Roztockí jako předseda rady požádal osobně o slyšení, jež bylo stanovené na druhý den ráno. Strafford byl o tom zpraven. Měl to býti souboj, jehož výsledek zdál se býti nepochybný. Nálada byla až moc proti náčelnímu komisaři a výtky činěné jeho úřadování příliš vážné. Zejména podezření, že křesťanům nadržuje, musilo proroka vyburcovati z dosavadní trpnosti proti nim.

Strafford seděl pozdě na večer ve svém pokoji, hraničícím s minist. kanceláří na zámku. Pořádal papíry a schystával

doklady, jichž mýnil použití při rozmluvě zítra na něho čekající. Běželo nejen o vládu, ale i o život, a ne jenom o jeho vlastní, nýbrž i o životy mnichů, jež dosud jeho úsilí a Gesnarehova trpnost od záhuby uchránily. Náčelní komisař cítil hlubokou únavu a vlna znechucení a hnusu zalévala mu duši. Toužil umřít a kdyby byl sám jeden na smrt určen, jak ochotně byl by po ní obě ruce rozpřáhl, nazýváje ji dobrou, útrpnou sestrou. Ale s losem jeho pojil se osud tak mnohých! Z té příčiny byl nucen do dna vyčerpat všechny možnosti záchrany. A tož o tom pracoval, zatínaje ústa.

V té jakýsi šramot přerušil hluché ticho půlnoční hodiny. Pozdvihl hlavy. Ve dveřích stála Kalina.

V prvním okamžiku myslel, že to halucinace z přepracování. Ale ne: to byla ona. Spěšně k němu přistoupila a položila mu na rameno obě ruce.

— Není kdy na dlouhé řeči! — řekla tlumeným hlasem. — Záhuba tvá je jista, marno se ti bránit. Zhyneš, a bratři tvoji s tebou. Na dnešním slyšení všechno záleží. Finkelbaum připravil ne dotaz, ale obžalobu. Odpovídaje na ni dá tě Gesnareh uvěznit a správu předá triumviratu, skládajícímu se z mého otce,

Finkelbauma a Kwaśniewského, jenž se za své jmenování bude odvděčovati jediné nenávistí proti tvé víře. Vidíš do jakých rukou se dostaneš, ty a tobě blízcí! A věz, že spiknutí toho nespískala jsem vlastně já, ale bez mé vůle nebylo by ono uzrálo, já však jsem mu dala uzrát, abych ti poskytla poslední volbu mezi dvojím. Chceš zachrániti jak sebe, tak i tamty všechny?

Budete zachráněni, ale ty budeš mým a mým navždy zůstaneš! Nechceš? Potom, ha! potom . . .

Zarazila se, zalamujíc ruce s tragickým posunkem, po té na chvíli jako by zmrtvěla, jenom oči plály jí jako pochodně. Potom však potřásla hlavou: — Ale ne! Ty mne neodstrašíš! Budeš mým, navždy mým! Poslyš! Vymažme ta leta trýzně! Donesu ti moc, jaké jsi dosud neměl; donesu ti rozkoš, o jaké jsi nikdy nesnil! Chceš, — budu dále paní toho člověka, abys ty byl pánem světa, neboť takovou mám nad ním moc, že se nezachvěje ani tehdy, když odmítnu žádostivost jeho. Tobě však povolna budu, . . . a potom se — za krátko — před tím židiskem a jeho biřící schováme, jak jsem si spíše přála, a budeme tam na

oné straně Alp žítí sobě a lásce naší!
Chceš?

To řkouc sklonila se k němu, všecka se třesouc, pohledem ho spalujíc, dechem svým jej ožehujíc. Strafford čásek jako by byl jejím pohledem zhypnotisován jako pták, jehož hadí pohled ochromuje, než hned se zase probral ze své ztrnulosti a rozhodným posunkem odstrčil od sebe mladou ženu.

Nepostřehla ocelového záblesku v jeho očích, svou vlastní náruživostí zachvácená neporozuměla citu, s jakým ji od sebe odstrčil.

— Poslouchej! — šeptala ruce spínajíc. — Ty snad nevěříš, že bych dovedla zítra všechno zvrátit? Neznáš moci mé! Všecko mohu! a jsem hotova pro tebe všecko učinit! Nese na tebe hlavu Kwaśniewski? Dere se na tvé místo Finkelbaum? Já vydám zítra jak Kwaśniewského, tak i Finkelbauma na smrt! Jsi trnem v očích mému otci? Pošlu na smrt i otce!

A znova rozpřáhla po něm ruce, toužíc po miliskování. Ale na jeho tváři objevil se zřetelně před tím potlačený výraz hnusu a opovržení. Ustoupil před rozuzdanou ženou a mrštil po ní tvrdým pohledem.

— Odejdi odtud! — pravil rozhodně.
— Já nemám nic společného s tebou!

Jako by ji opařil, tak stála před ním.

— Je to pravda? Odstrkuješ mne zase jako tehda? Mám odejít?

Přikývl a pustiv se ke dveřím otevřel je do kořán a dvorně se ukláněje děl:

— Děkuju ti, Nejjasnější, za čest, jakou jsi mně svou přítomností prokázala!

— Posmíváš se mi! — vzkřikla.

Strafford znova se poklonil, ukazuje na otevřené dvěře.

Zasyčela jako zmije: — Už jdu, ale zítra půjdeš ty na smrt!

Pokrčil rameny.

— O smrti a životu rozhoduje Bůh. Jak On bude chtít, tak se se mnou stane.

17.

Sedění za přítomnosti »Nejsvětějšího« mělo slavnostní ráz, ale klidný. Vládce usedl na trůně pod zlatým baldachýnem, kolem pak stolu, pokrytého purpurovým sametem, zaujali místa členové rady. Referoval Finkelbaum. V stručné, věcné rozvaze nakreslil obraz poměrů panujících v různých krajích světové říše. V Andaluzii proletariát povraždil

vládní orgány pod záminkou, že jsou kopií buržoasních řádů. V Lyoně a Roubaixu prohlášena komuna. V Bilbau povalili sochu vládcovu a postavili na jejím místě sochu patrona kraje tamějšího, sv. Ignáce. V Spojených státech amerických a v Anglii prohlášena nábožen. svoboda a stanoveny tresty na pohánění před soud pro víru; vládní orgány na rozkazy z Krakova došlé podrobily se mlčky tomu úkazu, podvracujícímu základní práva panovnická. V Irsku konají se bez překážky kající průvody, jichž se účastní stotisícové davy. Ale nejhorší věci dějí se v Itálii.

Mezi Mestrem a Vidimem a Brescijí stojí půl milionu vojska pod heslem Konstantinovým. Druhého půl milionu hájí Aljo od západu, Švýcarsko spojilo se s Itálií a obsadilo horské průsmyky a polední břeh Bodamského jezera. Zápal vojsk těch jest neslýchaný. Podněcují jej neustále jacísi odvážlivci, hlásající svatou válku. Právě divy vypravují o dvou starcích theatrálně (t. j. okázale) spravených za poustevníky z dob temna a pověry. Ti rozdmýchávají nadšení, ohlašujíce konec světa a příchod svého Boha, kdežto božský majestát našeho pána opovažují se tu tupiti jménem An-

tikristovým. A temný lid, otrávený jedem katolicismu, jde slepě za těmi škubany.

Ale největší škody působí jakási nového druhu amazonka, jež se snaží nápodobiti Johanu z Arku. Vrtí se s mrzkým jích praporem v předních řadách, rozpalujíc do běla bez tak už rozvášněné mysle a uvádějíc je v pravý transfanatismus. Tyto dny teprve se tam objevila, a již neslyšet o ničem jiném tam z té strany hor, než o ní. Do pozadí zatlačeni jsou svatí poustevníci a zlatoustí kazatelé; mládež jenom k ní vzhlíží a od ní čeká znaku, by na smrt šla. Není divu! Panenka jest prý nevypověditelně pěkná, ač lety poledni se blíží. Oslňuje všechny, jimž dopráno ji spatřiti. Naší pak svaté správě je hrozným nebezpečím. Z těch Konstatinových zástupů můžeme míti za nedlouho legie odhodlané ke všemu, ba ničitele hašíšem opojené, z nichž každý jednotlivec vrhne se na sto našich dosud nepřemožitelných vojsk. Takových fanatiků třebas hrstka může útokem dobýti vítězství... Zvláště, jestliže ústřední vláda dosud o těch věcech neví či věděti nechce a opěťované prosby o pokyny, o pomoc a o dovolenou upotřebiti re-

presijních práv pomíjí dosledním mlčením!

»Důstojný« chtěl ještě dále mluvit, ale stulil jazyk za zuby, když se podíval na zbledlou tvář Gesnarehovu.

— Kdo je ta žena? — otázal se »božský« dávícím se hlasem — Mluv rychle. kdo je to?!

Finkelbaum měl důkladné zprávy. Nejvyšší rada sbírala pilně důkazný materiál proti Straffordovi a současně i důvody pro vyburcování Gesnareha z nečestnosti. Na podkladě těch informací (t. j. zpráv) podařilo se referentovi vymalovati dosti věrný obraz té, kterou škodolibě nazýval »la seconde Pucelle d'Orléans« (t. j. druhá Panna Orl.). Gesnareh vyslechl ho do konce do předu vychýlen a jak se zdálo, každé slovo z úst mu zrovna lapaje. Potom zasypal ho přívalem otázek. Nová Johana prolétala prostorem mezi jedním a druhým oddílem vojska v aeropláně, líšícím se od druhých bleděmodrou barvou a vlajkou s labarem. Vzducholoď kroužila převážně na nejkrajnější frontě. Známo bylo, že se na něm nalézá Johana, když se někde objevil.

— Vybrati nejlepší síly s povětrné flotily; potichu je shromáždit na hranici a

z nenadané udeřiti na létadlo, na kterém ta žena je, — poručil krátce svým zvukným hlasem, jehož dávno již nebylo slyšet v jeho okolí. — Nestřílet! Běda, spadne-li komukoliv z osazenstva jenom vlas s hlavy! A zejména jí! Polapiti ji živou a bez ublížení jí, zachovati ji ve zdraví a cti a bez odkladu přivéztí ji do Krakova, jako bych to byl já sám anebo některý můj blízký! A ať se to stane bleskem! Hlavy radních pánů odpovídají z nesplnění rozkazu nebo z prodlení!

Vstal a sestupoval s trunních stupňů. Páni radní padli na kolena, jak předpisovala etiketa. V zracích jejich zrcadlily se podiv a ohromení.

— A ostatně nic už neporoučí Nejsvětější! — ozval se třaslavým hlasem Finkelbaum.

— Tvou všechvládnou vůlí včera bylo... — začal Roztockí, ale nedopověděl, střetnuv se s hrozným pohledem rozdrážděného lva.

— Nenařídíš žádných opatření proti sektě Nazarejčíka? — nemohl polknouti své nenávisti Kwaśniewski.

Prorok obrátil se vztekle k starému fanaticovi: — Žádných proti služebníkům Nazarejčíka, ale zato tím strožší

proti vlastním, již se opovází nade mne se stavět a svou vůli mi vnucovat!

Vyšel ze zasedací síně, zanechav za sebou dojem, že tamty jsou časy bezvlády, ale neprovede nic z těch věcí, jež by ly včera s jeho souhlasem navrženy. Dvěře vnitřních komnat zavřely se už za ním, ale »důstojní« trvali ještě na kolenách, jako by tam neviditelnou ranou vbiti. Pouze Strafford nebyl poklekl a stoje u svého pozlaceného křesla pořádal rozházené na stole papíry.

— Musíme se s ním co nejrychleji smířiti, sic nás zničí, než o několik neděl zestárneme! — pošeptal Finkelbaum Roztockému.

— Ale jak? Naložil jsi přece na něho před Nejsvětějším více, než unese nákladní velbloud! — odbručel otec pěkné Kaliny.

— Na každý způsob třeba se o to pokusit! — rozhodl Finkelbaum a blížil se k prvnímu ministru s nejlíbeznějším úsměvem na tlustých rtech.

— Doufám, že nejdůstojnější pochopil můj úmysl. Octl jsem se v smutné nezbytnosti sebebičování, i nešetřil jsem naší kůže! Nenedostává se nám Benýšků

(t. j. závistivců) a denunziace nejraději obrací se proti těm, co stojí nejvýše. A co by se s námi stalo, kdyby o všem tom, o čem jsem mluvil, dověděl se božský z jiné strany, za zády rady?

— Tož to bylo sebebičování? — usmál se Strafford. — Já jsem myslel, že bičíky byly určeny jenom pro mne samého.

Důstojný vztáhl obě ruce ohražuje se.

— Co zase?! Což možná strkati psí hlavu na něho? Na něho, tak nejdůstojnějšímu oddaného komisaře! Ne o podkop šlo, ale o upevnění! Toť přece jisto jako hodina!

Ostatní důstojníci ctili mu barvu, překonávající se v ubezpečování svou oddaností a upřímností. Pouze Kwaśniewski stál stranou posupný jako noc. Mluvil si pod nosem, jak to měl ve zvyku. Strafford zaslechl toliko: — Však tě kdysi opustí prokleté štěstí, a tehdy já...

Téhož ještě dne zmizel Gesnareh z Wawelu. Šeptalo se, že odletěl malým samoletem neznámo kam. Gesnareh pak uložil nejbližším nejhlubší mlčení, aby se zebezpečil od špehounů vlastních i cizích, pospíchaje na hranice Tyrolska, by osobně řídil vykonání svých rozkazů.

Dvě leta uběhla Editě v pokoji a klidu. Po niterném rozporu, po vichřicích životem jejím zmítajících žila u nohou Ukřižovaného, pamatujíc na svět pouze potud, že se zaň modlila. Neoblekla ještě předepsaného hávu, neboť společnost, která ji přijala, vyznačovala se nad míru dlouhou dobou zkušební, neboť náležela k nejprísnějším a nejzapíravějším sebe řeholím. Všecko dychtění mladé ženy neslo se za jedním: přivolati co nejdříve ten blahoslavený den, kdy zíněný hábit zaujme místo světské sukně, tvář zahalí závoj a dvojité železná mříže s ostrými hroty na věky za ní se zavře. Ležíc na znak na cihlové zemi, Edita přivolávala tu chvíli vší silou nadšené toužebnosti. — Vezmi mě již jednou, Pane můj! — lkala její duše. — Odervi mě od béd této země, odervi a spoj mě nerozlučně s Tebou! Hle, chřadnu stravována láskou k Tobě; hle, lačním po oběti a prahnu státi se smírnou obětní ovečkou! Milý můj, pospěš ke mně, dej, abych zemi umřela a v Tobě ožila!

Veliký den se blížil. Toho dne měla Edita Straffordova složiti slavné sliby a státi se sestrou Tadeou. Jméno to, kře-

sfanský překlad nenáviděného jména Judova, zvolila si postulanka za klášterní jméno, chtějí mít stále před očima památku na hrozného nepřítele, z jehož moci jenom zázrakem podařilo se jí vyprostit. Ale v křesťanském rouše jak sladkým se jí zdálo! Zdali ta změna jména nebyla symbolem změny, jež se s její duší udála? Edita vztahovala ruce k Ukřižovanému, děkujíc Mu za největší zázrak, který ji přivedl do toho stánku jasu a štěstí, už ne z tohoto světa.

— Ženichu můj! Kriste! Hle, Tvá jsem! Ber mě!

Slova ta plynula jí z úst vzdechy a ohnivou lávou. Vytržení ji proměňovalo. Zdálo se jí, že zří před sebou otevřená nebesa. Hle, ještě chvíli, a Kristus schýlí se k ní s výše svého kříže a promluví ku své nevěstě!

V tom zaslechla nenadále jakýsi hlas. Neozýval se zvenčí, ale v nitru jejím, ale zněl tak jasně a zřetelně, jako by kdosi vedle ní mluvil.

A hlas ten mluvil: — Odejdeš odtud! Kamsi jinam volá tě Duch!

— Jaký duch? — tázala se nechápajíc, co se s ní děje.

Duch Boží! Odejdi odtud, neboť nejsi

povolána ke klidu a tichu, nýbrž do boje a k vítězství!

— Kam mám jít a co činit? — tázala se dále, uvlékána silou toho rozkazu a cítíc v duši, že se musí před ním sklonit.

— Půjdeš tam, kde září znamení tvého ženicha, žehnajíc ozbrojeným zástupům. Tam budeš posilovati slabých, věrou naplníš pochybující, láskou zanítíš srdce chladná. A Pán bude s tebou.

Zachvátily ji obavy a lítost. Měla opravdu opustiti ty tiché zdi, v nichž srdce její stráslo se sebe svoje bolesti, složíc je k nohám kříže? Ale nežlí se na otázku zmohla, uslyšela odpověď.

— Musíš, neboť s posláním tvým spojena je záchrana mnohých. Povolila jsi srdci; teď třeba srdce v pouta jat. Tak chce Pán!

— Poslechnu! — zašeptala chvějícími se rty.

I vybrala se z kláštera do Vatikánu. Byla bez vůle. Co si ji neslo, poddávala se. Proč šla? Proč šla tam, a ne někam jinam? Nedovedla by říci. Divila se však vlastní smělosti, když se octla v papežské anticameře.

— Mám horečku! — pomyslila si. — Nemohu přece tak najednou k papeži se

dostati! Hodina slyšení dávno minula, já pak nemám audienčního lístku.

Věru viděti papeže c té době, zdálo se býti nemožností, zvláště proto, že Petr II. z části opět zavedl dávný ceremonial vatikánský. Ale sotva svoje jméno pronesla, šum proběhl řadami služebnictva a úředníků, v sále přítomných.

— Jaká to shoda okolností! — šeptali si. — Svatý Otec právě nařídil, aby bylo pro ni do kláštera posláno.

Byla neprodleně volána. Petr II. seděl v pokojíku, vyznačujícím se touže klášterní prostotou, jaká vyznačovala příbytek kardinála Colonna Orsiniho. Byl patrně vzrušen. Když vstoupila, vztáhl k ní ruku.

— Bůh mi tě posílá! — zvolal. — Veliké věci jsou ti, dcero, určeny!

— Mně? — vzdychla divíc se a na kolena klesajíc. — Kterak to? Jsem tak slabá! I myslila jsem, že jsem stvořena pro klášterní zátiší...

— Nevěděla jsi, proč jsi stvořena! Mne o tom osvítil Pán. A což ty — ne-slyšela jsi Jeho hlasu?

— Slyšela jsem hlas a jakási síla, mocnější vůle, přivedla mě k nohám tvým.

Papež přikývl.

— To je to právě! Bůh tě volá, i musíš pospíšet. Půjdeš tam, kde se chystá rozhodný boj mezi křížem a falešným bohem. Budeš ohněm, od kterého se zanítí duše!

— Tak mluvil hlas . . .

— Buď ho tedy poslušna. Dnes ještě pobudeš ve svém klášteře, zítra při své mši posvětím prapor, s kterým tě pošlu. Teď jdi!

Dva dni po té nalézala se Editu ve východním ležení nedaleko Videmu (t. j. Udine).

Její život od toho dne stal se jako by divným, hrozným a zároveň překrásným snem. Dni plynuly jí u povětrných výletech, v promluvách k vojákům, v doprovázení jich do šarvátek. Ona to byla, ona, tak ženská, tak něžná, tak bázlivá od přirozenosti, ona v tom třesku zbraní, v hukotu děl a svistu kulek, v závratném víru válečném?!

Neboť válka od půltřetího roku připravovaná, posléze vypukla, a stalo se to v několika málo dnech po Editině přibytí do ležení a stalo se to zcela neočekávaně. Všecko nasvědčovalo tomu, že prorok neučiní prvního kroku. V Římě dobře věděli o malátnosti, jaká se ho zmocnila, a několik dní před Editinou

audiencí konala se ve Vatikáně za osobního předsednictva papežova kabinetní rada, jíž se účastnil Szeglenyi jako armádní delegát, a na té radě usneseno zahájit válku vysláním vojska za pohraniční čáru směrem ke Cormonsu a sv. Petru. Ale tu náhle všechno se změnilo. Papež poslal po Editě rozkaz, aby pochod vojsk byl zastaven a aby se prozatím spokojili s defensivou. Týden potom udeřil houf povětrných létadel Gesnarehových s neslýchanou prudkostí a zuřivostí na přední linie italských hlídek. Bylo vidno, že nepřátelské velitelství kohosi hledá a nestaraje se o strategické cíle, usiluje proniknouti do samého středu křesťanských šiků, by svého dosáhlo. Současně roznesla se pověst, že v útočícím oddílu vybraných vzducholodí nalézá se sám prorok. Pravda, prapor jeho nebyl vyvěšen, ale v pohybech letadel bylo cosi tak silně individualního (t. j. osobního, zvláštního), že bylo lze vycítiti přítomnost a vůli vládcovu.

Gesnareh nalézal se skutečně na jednom ze samoletů a řídil osobně jeho obrat a pohyby. Někdejší netečnost opustila ho beze stopy. Kdo ho viděl, jak vydával rozkazy rozhodně a klidně s mrazivými záblesky pevné vůle v očích, ten

pochoopil, že dávný dobyvatel světa stojí zase v plné síle a vládě a že vede, jako dosud, svoje voje k jistému vítězství.

V tom prvním utkání se Gesnarehových pluků s křesťanskými legiemi bývalé štěstí přálo zase prorokovi. Neslýchané pohrdání nebezpečenstvím, s jakým se útočná flotila vrhala na protivníka, bylo s to, aby zlomilo nejsilnější odpor.

Když se letadla, rozprášená divokostí útoku, znova sešikovala v neprorazitelný val, tu Gesnarehovy samolety zahajovaly smrtelnou kanonádu, jíž odolati nebylo možná. Byl to jeden z nejstrašlivějších triumfů oddělení vynálezu, zřízeného prorokem vlastně hned po jeho vystoupení. Armáda »božského« zavázána byla vynálezům a novým užitím starých toho ministerského oddělení polovicí svých úspěchů a jistoty, s jakou do boje šla. Přenesení kartanů a kulometů na letadla propůjčilo jim nezdolné síly. Co se mohlo opřítí pekelnému stroji povětrnému, jenž jako ohnivý mlýnek chrlil ze sebe fontány střel, podobající se vulkánu bez ustání vybuchujícím a po celé hodiny zasypávajícím všecko kolem dokola ne již kroupami, ale žhavou lávou železnou?

Edita nalézala se v okamžiku nenadálého útoku na západním křídle vojska. Na zprávu o napadnutí pospíšila na místo boje a objevila se v té, kdy Gesnareh pozbýval už naděje, že by ji vypátral. Zahlédnuv v dálce bělomodrou barvu vzducholodí a prapor nad ní vlající, vykřikl radostí a pustil se tam v tu stranu. Na palubě připraveny mechanické jimače, jež měly polapit a zajat stíhané letadlo. Na obou stranách bez ustání valil se příboj střel, když k největšímu podivu křesťanských letců náhle ustal frontový oheň, a to jak na čelném samoletu, tak i na všech ostatních. Ale nehledali dlouho rozřešení záhady.

— Neběží o nás, — zvolal Szeglenyi, nacházející se na Editině lodi. — Tam na tom samoletu, ač vlajky nemá, jistě se nalézá Gesnareh a hledá tebe, sestro Edito!

I rozkázal pálit kartáči do prorokovy lodi. Ale kartány staré soustavy nevalnou škodu mohly způsobiti povětrným obludám, pobitým pancéři, jichž nebylo lze prorazit. Počtem arcí povětrná armáda křesťanská o moc převyšovala Gesnarehovu flotilu, než co znamenala početnost vzducholodí proti neslýchané moci ničivých strojů? Však už dvakrát

srazil se samoleť prorokův s »Naší Paní vítěznou«, na níž se nacházela Edita se Szeglenyím, a jenom nesmírnou zručností manevrování podařilo se uniknouti nepřátelským lapákům. Ale každou chvíli mohlo se jim to poštěstit, a potom byl by rázem rozhodnut nejenom výsledek té jedné bitvy, ale vůbec celé války s Antikristem.

Neb za těch pár dní, co Edita meškala na frontě, zvláštní jakýsi duch do vojska vjel. Skládalo se z dobrovolníků, ze všech stran světa sebraných, oživovaných horoucím zápalem a touhou proliti krev za svatou věc, které sloužili. Ale hle, třetí rok už míjel, co se počaly první legie tvořiti na úpatí Alp, a po celou tu dobu trvaly v nečinnosti. Z východu a od severu dalekou ozvěnou donikalo jich rachocení obrovských děl, pronikaly k nim zprávy o velikých bitvách, o neslýchaných úspěších nepřítelových. Mládež, shromážděná pod Konstantinovým hešlem, cvičila se stále v zacházení se zbraní a vojenských manévrech, ale pořád od boje daleko. Darma po něm prahla, prosíc, aby ji poslali na pomoc těm, co s falešným prorokem válčili. Odpovídáno jí neustále jedním slovem: — »Čekat a býti pohotově!« Čekala tedy, hryzouc udi-

dlo a užirajíc se nečinností, co zatím tam ten spěl od vítězství k vítězství.

Nechybělo však ani v nejbližším okolí papežově takých, co souhlasili s vojskem a v tom smyslu rady dávali. Ale Petr II. byl neochvějný ve svém rozhodnutí. Dar-mo mu předkládali, že lépe je pustiti se v boj s nepřítelem, než nabude celé mo-ci své, a že slušnější jest pomáhati válčí-cím s ním, nežli čekat, až jeden po dru-hém všichni budou potření a osamocené legie nebudou míti žádného spojence proti všemocnému nepříteli, když koneč-ně udeří hodina utkati se s ním bojem. Na to papež odpovídal, že nechce míti nic společného s nájemnými žoldáky ka-pitalistické oligarchie. Kříž nemůže se spolčiti se zlatým teletem a stavěti se na jeho obranu. Je-li vůlí Boží, aby legie zvítězily, potom jistě zvítězí, byť jich je-nom hrstka byla a proti sobě měly ne miliony, ale miliardy nepřátel a třeba s těm nepřátelům samo peklo munici vyrá-bělo. Ne! Ať jen nepřítel dospěje samého vrcholu svých sil a vítězství. Nechať se rozpanoší v pocitu bezměrného panství nad světem a nechať se jeho dílo vytýčí ve svých základních rysech, což se také nepochybně stane, neboť co je proti pravdě, to trvalým býti nemůže, — a

tehdy vztýčíme my Konstantinovo heslo
a pod tím znamením zvítězíme!

Z Vatikánu šel ohlas papežových slov
ponad Brentou a Adiži. Někteří dávali
jim za pravdu. Mnohým však byla ne-
srozumitelná a trpká. Bujná, obětavá
mládež volala hlasem velikým po činu.
Z rodných stran docházely denně zprá-
vy o krvavých ukrutenstvech Antikristo-
vých a jeho komisařů. Křesťanským bo-
jovníkům hynuly v mukách matky, se-
stry, ženy a oni museli stát se založe-
ným rukama a čekat, až nepřítel ovlád-
ne mocí svou celý svět, aby se potom tě
moci na odpor postavili v poměru jed-
noho proti stu... Některým opadaly ru-
ce, mnohým trpkostí zalévalo se srdce.

Tu poslal k nim Petr II. dva poustev-
níky, kteří přibyli současně s objevením
se Gesnareha. Jejich ohnivé vybízení k
pokání bylo hlavním podnětem, že se na
poloostrově začala organisovati nábožen-
ská reakce, jejížto ovocem byly legie.
Svatí starci obcházeli po celé měsíce o-
bozy od moře Adriatického až po Janov-
ský záliv, dodávající dobrovolníkům du-
cha a odvahy. Než vše, co jest lidského,
pomíjí, nedovede se opřítí navštívení do-
by. Kázání starců po něčem pozbyla
svého prvotního povahu. Vojsko propa-

dalo znova malátnosti. Zprávy o tom znepokojily papeže. Žádal, aby Gesnarehovi ponechali zahájení války, míně, že nástupci Kristovu nepřisluší ji začínati. Když z fronty docházely pořád nepřiznivější věsti, povolil domluvám svého okolí a poslal rozkaz, aby se vojska dala na pochod za Alpy.

A tu náhle objevila se Edita.

Dojem, jaký vyvolala, byl neobyčejný. Jako by hrom byl otřásl vojenskými sbory. Její na divy krásná sličnost, za posledních dvou let ještě více zduševnělá a proměněná, činila na vojsko zdaleka jí přihlížející dojem nebeského zjevení. V stanech šeptali si, že to anděl s nebe sestoupil, aby křepil a posiloval voje Kristovy v rozhodné chvíli a aby jim byl zárukou vítězství. A třeba všichni takovým řečem nevěřili, přece nebylo nikoho, jenž by nebyl stavěl věže, že pěknou dívku poslal Bůh a že přinese štěstí těm, co se skupí kolem praporu jí doneseného. — »Buď blahoslavena!« — vítaly ji tisíceré hlasy, kdykoliv její bělomodrá vzducholod k některému z táborů se snášela. — »Veď nás! Půjdeme za tebou na smrt! Kříž zvítězí za tvého vedení!« Edita poslouchala ty výkřiky svým uším nevěříc, divíc se a ohromená. Co to

jenom v ní viděli a odkud jí to, že byla na očích všem, že slyšela ty chvály, ona, jejímž veškerým dychtěním bylo utonouti v tichu, zahrabatí se za mřížemi, odumřítí všem živoucím a žítí toliko samému Kristu?!

Ale čeho Edita nechápala, tomu rozuměli její společníci, porozuměl tomu zejména Szeglenyi, znal dobře historii Editinu, i věděl, že Gesnareha vede ne strategie, ale zhrzená láska; i to věděl, poštěstí-li se prorokovi jeho záměru dosáhnouti, že celému vojsku křesťanskému hrozí poplach, jakož i potom jeho porážka. Z té příčiny dal znamení k ústupu.

Ale ústup proveden takto. Napřed celá flotila vlašská postavila se proti útočníkovi sraženou zdí. Prorokovo letadlo udeřilo na ni vší silou, pokoušejíc se zeď proraziti, za ním pak udeřily trojhranným klínem jiné samolety, ale tenkrát nápor se zlomil. Pravda, několik křesťanských aeroplanů se sřítilo, jiné se vzňaly a ostatní počaly ustupovat, ale byl to pouze ochranný prostředek. Flotila neprchala, nýbrž jen couvala, by novou frontu utvořila a zároveň nepřítele obklíčila.

Gesnareh postřehl nebezpečí, i ustoupil se vztekem v duši. Edita unikala rukám na ni vztaženým. Ale o to nic. Najde ji, dobude, a potom — —

Bitva zůstala nerozhodnuta. Prorok rozeslal depeše, svoláváje všechny síly, jichž mohl použítí. Plán tažení proti legiím, před dvěma lety vypracovaný, byl vytažen zpod zeleného sukna a podroben přehlídce, jaké vymáhala změna okolností. Vojenské štáby jaly se znova studovati klasické vzory velkých válek, hlavně poslední a všech předchozích hroznější a nekonečně duchaplnější pětiletou (světovou). Povětrné flotě valčící na hranici vlašské denně posílány svěží posily. Nová armáda se tvořila u Grenoblu a Marsilie. Jiné širokým pásem obejmaly půlnoční hranice Švýcarska a protínaly někdejší krajiny Tyrolska a Krajiny.

Útok proti legiím zahájen byl současně ze tří stran. Nesmírné moře pěchoty valilo se za »tanky«, ničíc a drtíc, co se mu v cestu postavilo. V povětří plynuly nesčetné samolety, zaclánějící slunce. Vypadalo vám to jako umělý strop pohyblivého klenutí, pod nímž polední doba přibírala šerý tón večerní. Hukot kartánů a vrhačů bomb

(pum) na samoletech činií dojem ani na okamžik neutuchajícího burácení hromu. S tím hukotem závodily kulomety, zvyšující neslýchaný hluk, je- muž občas se ozývající obrovská děla, nesoucí na sta kilometrů záhubu, dodá- vala hlubokého a slavnostního tónu. Kdož by se mohl opřítí takové převa- ze? Ale křesťané přece se opírali. Stáli paže vedle paže, byli kosení, ale ne- bylo možná přimětí je k ústupu. Útok stíhal útok, každý prudčí předešlého, ale všechny rozbíjely se o železnou stá- lost a vytrvalost legií. Ba, podařilo-li se Gesnarehovým předním vojům do- sáhnouti chvilkového úspěchu a obran- nou část v oblouk prohnouti, hned vzadu tvořila se linie oné mocnější a od- por trval dále.

Prorok, stoje u kormidla admiralské vzducholodi s dalekohledem u očí, sle- doval se skrabeným čelem rozvoj stra- tegických operací. Několik neděl už minulo v bezúspěšném náporu. A co horšího, neděle ony minuly, nepřinesše mu žádoucího úspěchu v tom, na čem mu více záleželo, nežli na potření ne- přátelské armády, nežli na dobytí ne- náviděného Říma a nežli na položení nohy na šíji poraženého největšího jeho

nepřítele papeže; — nepovedlo se mu Edity polapit. Věděl, že se nalezá v týle armády, ale otočená takovým kruhem chránících ji samoletů, že nemohlo být ani řeči k ní se přiblížit.

Juda Gesnareh zíral dalekohledem k obratům nepřátelských vzducholodí a pohybům lidských mas (sil) na rovině, již jeho flotila zatemňovala, potom podíval se z podstřeší (zlostně) na velitele povětrné armády, stojícího o krok za ním.

— Takhle to, může trvati dlouhé měsíce! — zasykl. — Ta jejich zeď není prostě prorazitelná.

— Prorazí ji početní přesila tvého vojska, božský, a větší dokonalost strojů! — na to komandant nepevným hlasem.

— Větší dokonalost těch strojů? — odsekl prorok, ukazuje na rikošetové stroje — Ne! Tyhle stroje nestačí ani útoky jejich odraziti, nerci-li frontu jejich prolomit!

— A což pumy, jimiž je shora zasypáváme?

— Zničí jednu armádu, a druhá přijde! Toť pravé mravenisko. Ach! Nazaretský má ještě moc služebníků,

příliš moc. A lépe mu slouží, nežlí mně moji!

— Pane! Život nás všech je tvůj!

— Ano, ano! Víím to! Ale co z toho mám? Všichni dohromady nedovedli jste vymysletí jedinký prostředek na zničení nepřátel!

— Úřadovna vynálezů pracuje!

— A z práce její nic! Došly dnes telegramy?

Velitel naklonil hlavy: — Došly, nej-světější, a velice příznivé!

— Jaké?

— Pokusy se strojem Lucífera daří se nad všeliké očekávání. Není už pochybnosti, že hodina stačí na úplné spálení celé floty povětrné a celého pozemního vojska pověry.

Paprsek mihl se vládcovou tváří.

— Je to pravda?

— Ředitel dává věděti, že už dnes může za úplný zdar ručit, nicméně pokusy konají se dále.

Prorok rozevřel náručí, jakoby chtěl cosi neviditelného do ní sevřítí.

— Teď už budeš má, ty jediná! — zašeptala jeho ústa.

První útoky Gesnarehových vojsk zklamaly. Křesťanské pluky nápor jich vydržely. Nepodlehly útočícímu dělo-

střelectvu, třebaže bylo lepší. Prorok nařídil ústup. V řadách Konstantinovců z toho radost nevypověditelná. Odraz nepřítele toť už vlastně vítězství, což teprve, když tím nepřítelem — světa pán!

Než po prvním opojení dostavilo se rychlé vystřízlivění, jež se hned zvrhlo v starostné obavy. Nedobré hlasy začaly se šířit po obozech, po celém vůbec poloostrově. Křesťané z Krakova hlásili, že se tam dějí zkoušky s přístroji síly tak neslýchané, že všeliký odpor proti ní je marný, poněvadž zničí vše, než se mu protivník vůbec přiblíží a na obranu pomyslí. Všecky zprávy o tom byly za jedno, že vynález ten je čímsi ďábelským a že v té, kdy ho bude užito, hned všeliké válce konec učiněn bude. Rozcházely se pouze co do času, kdyžže toho prostředku upotřebeno bude. Jedni tvrdili, že se tak co nevidět stane, kdežto druzí upevňovali, že je teprve model hotov a že pořízení strojů celé ještě měsíce zabere.

Dravou vichřicí letěla hrůza italskou zemí. Než mysle odvracovány od té příšery, věstící obecnou zkázou a zničení

všeho, čeho legie vlastními hrudmi chtěly chrániti.

Náhle uhodil hrom.

Na pomezí někdejších držav rakouských objevilo se několik vzducholoď Gesnarehových. Na zprávu o tom sešikovaly se křesťanské samolety, by jim další cestu zarazily. Než tu padla z prostřední lodi jedna rána, druhá, — a v tom okamžiku stala celá pohraniční flota v ohni. Hodinu potom pluky Gesnarehovy samolety uvolněnou již drahou ponad benátskou rovinou. Tam postavila se jim v cestu silnější hradba vlašských lodí, než i ona stala se v kratinké chvíli obětí plamenů.

Zděšení zmocnilo se velitelstva křesťanských vojsk. Ale neztratili hlavy. Depeše litaly na všechny strany jako vlašcovky, pozývající všechny povětrné síly, by se co nejrychleji shromáždily nad Adriatickým mořem. Stačí-li jenom času na zastavení smrtonosného aeroplanu v jeho letu do vnitra? Stačilo, neboť loď se zastavila, jakoby úmyslně čekala na nové seskupení se nepřátelské floty. Křesťanští letci podivili se té zvláštní taktice. Pochopili ji, když malý kurýrský samolet vyrazil z bi-

tevní čáry prorokovy a zamířil k nim, vyvěsiv bílou vlajku.

Spuštěn na rychlo můstek a po něm vstoupili dva vyšší důstojníci na palubu, kde jich čekal vůdce flotily, Szeglenéi.

— Náš nejsvětější pán, — začal starší z parlamentářů, — posílá nás jako patrný důkaz svého slitování a mírumilovnosti. Viděli jste, pánové, jaké ničivé prostředky stojí mu k službám. S žalem musil jich užiti. Kdyby se byl dovolával pokusných úspěchů pod Krakovem činěných, nebyli byste mu uvěřili. Teď však jste sami to viděli. Nadíváme se, že oceníte velikou lidskost v jednání vládcově, jenž moha vás zničit jediným pokynem ruky, volí potaviti vám podmínky nevypověditelně laskavé a mírné.

— Známe laskavost vašeho pána, — odpověděl Maďar. — Než poslouchám!

— Pán náš žádá od vás dvou věcí a za to zavazuje se, že upustí ode všech dalších nepřátelských kroků a že daruje život všemu vojsku vašemu, jakož i jeho vůdcům, a že ušetří také životů veškrého obyvatelstva této země.

Odmlčel se, chtěje patrně vyvolati

mocnější dojem. Ale Arpad, jenž ne-
uměl držeti na uzdě ani svého jazyka
ani své pádné pěsti, prohodil po-
šklebně: — Pán váš patrně ve svém
milosrdí ponechá život těm, kdož se
Krista odpřisáhnou?

Důstojník zavrtěl hlavou, ohražuje se
proti takové domněnce.

— To vlastně rozumělo by se samo se-
bou. Ale vládce náš jde ve svých ústup-
cích dále. Dovoluje Italům spravovati se
po jejich vůli a vyznávati, jakou by chtě-
li víru, ale nesměli by ji šířiti za svými
hranicemi, aniž se pléstí do záležitostí
sousedních krajů. To však se může státi
jenom tehda, bude-li mu vydána sestra
jeho prvního ministra, nacházející se u
papežského vojska, nejdůstojnější Edita
Straffordova.

Szeglenyi podíval se na spoččníky
svoje.

— Okamžitě pošlu depeši do Říma.
Chcete, pánové, počkatí na odpověď?

— Prosili bychom!

Po dvou hodinách oznámena parla-
mentářům odpověď. Byla odmíavá.

Církev nemohla se zřící svéh poslání
hlásat evangelium všem nároům, kra-
jům, papež pak znae histoíi Edity

Straffordové, nikdy nepřivolí k vydání jí Gesnarehovi.

Gesnareh uslyšev tu odpověď, upadl do zběsilého hněvu a zoufalství.

Byl přesvědčen, že mírnost podmínek spolu s hrozným účinkem přístroje Lucifera pohne papeže k žádaným ústupkům. Zklamání otráвило mu duši a naplnilo ji vzteklostí.

— Půjdu na Řím a rozmetám to hnízdo pověry, — křičel, — potru svého nepřítele. Ve vatikánské basilice nad hrobem apoštolů postavím svůj trůn a ona zasedne na něm po mém boku, Petr II. pak udeří přede mnou čelem a políbí nohy té, z které chtěl učiniti druhou Johanu a již uzří mou milenkou, milenkou boha! Ano! Do Říma!

Ale okolí osmělilo se »božského« upozorniti, že pochod na Řím v té chvíli není možný, v nejpríznivějším případě velmi nebezpečný. Jeden pekelný stroj nestačil na takový podnik. Třeba ustoupiti, sebrati všecky síly, vyčkat, až bude zhotoveno několik takových »mašin«, a potom teprve znova zahájití útok s nepochybnou vyhlídkou na úspěch.

Gesnareh podrobil se očividnému. Vždyť to bylo jenom poodložení celé věci na krátkou dobu. Dobyť Italie nepođ-

lóhalo pochybnostem, nebude státi žádné námahy. A po dobytí celého kraje potom vynajíti a uchvátiti jednu ženu, zvláště ženu mající takovou, jak ona, pověst: to přece bylo hračkou pro děti! Vládce radoval se mysle na to, jak mu papež do rukou pracoval, když Editu povznesl na hodnost a význam Johanny z Arku, čímž znemožnil její zaniknutí v šerých davech.

Z toho však přišla mu na mysl strašná myšlenka. Což bude-li mezi těmi, jež pekelný stroj zničí, i ona? Bylo přece nemožno ohraničiti rozsah katastrofy a uchrániti někoho od jejích účinků. A potom... ne! Velitel floty a štáb mají pravdu! Neradno ničiti floty křesťanské, dokud v jejím okruhu modrá se Editin samolet. Třeba se vrátit a vymyslet něco, co potře všechny nepřátele jeho kromě — té jedné...

19.

V Rafaelově stanze della Segnatura konala se kabinetní porada. Účastnilo se jí několik purpurátů s kardinálem Blackhurstem v čele a vojenských hodnostářů, mezi nimi Szeglenyi. V sousední stanze Heliodorově čekali na zavanou v pra-

vou chvíli oba svatí poustevníci a Edita. Papež předsedal osobně. Jeho královská postava se za poslední tři léta poněkud nachýlila a vrásky rozbrázdily mu líce, ale týž majestát trůnil mu na čele, černé pak oči jeho probodávaly ven a ven, když mluvil.

Petr II. zahájil sedění, nastíniv stručnými slovy obraz postavení křesťanstva.

Bylo plné hrůz. Nebylo pochybnosti, že stroj Lucifera vydával svět v ruce toho, jenž opanoval, rovněž nesporno bylo, že přestávku v ofensivě vyvolal pouze úmysl poříditi ještě několik takových přístrojů, čímž výsledek války v několika hodinách zabezpečen. A potom — konec!

— Dány jsou nám tedy ty dni, — hovořil papež, — abychom se připravili na poslední rozhodnutí, s myslí však nepouštějíce, že o tom rozhodne Bůh, a ne Jeho zapřísáhlý nepřítel. A poněvadž o tom rozhodne ne satan, ale Bůh, nesluší se pouštěti srdce pod lavici. Nebojujeme sami, ani o lidskou věc. Ani nevíte, jaké pomocníky v tomto boji nebesa nám posílají.

— Myslím, — pravil kardinál Blackhurst, — že naší povinností jest vésti válku tak, jako bychom měli co nejmenší

vyhlídky na vítězství nad nepřítelem. Zahyneme-li, bude naše smrt blahosla-vena, neboť zahyneme hájíce pravdy. Ale Bůh jest mocen stanouti při slabším a dáti paži slabého větší sílu nad všelikou světa moc!

Přítomní sklonili hlavy na znamení souhlasu.

— Ve vojsku je duch bez výjimky nejlepší, — ozval se Szeglenyi, na něhož se oči všech upřely. — Nejmladší z rekrutů ví dobře, že ho čeká smrt. Ale každý jde jí vstříc ne jako odsouzenec, ale jako vítěz, neboť každý ví, že smrt — toť palma mučednická, mučednictví pak — toť vítězství, a to vítězství věčné!

— Ale zdaž uváženy důkladně všechny okolnosti? — mínil kardinál ostijský, děkan sv. sboru, pořád ještě bystrého ducha, ač věkem sešlý. — Ne-ní opravdu ochranného prostředku od těch pekelných nástrojů ničivých?

— Není! — vzdychl chéf štábu. — Co dělati proti přístroji, který v několika minutách obrátí nejpevnější pancéřník v mour a popel?

Nastala chvíle hlubokého mlčení. Všem sebraným stanul před očima obraz Věčného města, obráceného v hro-madu rumu, obraz stoleté kultury, z

křesťanského ducha pošlé, ale teď ohrožené posledním zničením, obraz Petrovy lodičky, již Kristus slíbil, že se nepotopí, a hle, rozbouřené vlny jí teď zmítají a za nějaký čas roztrhají se o podvodní útesy!

Petr II. rozhlédl se orlím zrakem po sklíčených tvářích shromážděných a mráček výčitky přelétl mu po výrazných rysech.

— Lidé malé víry, proč jste pozbyli naděje? — pravil svým hlasem, mocným a zvučným jako spěžový zvon, do něhož hodně stříbra dolito.

Svěsili hlavy, uznávající oprávněnost výtky, papež pak mluvil dále s tváří jasnou a plnou klidného majestátu: — Čeho nedovede člověk, to dokáže Bůh. Čekejme, co určí Jeho všemohoucnost a milosrdenství! Zatím zjevím vám velké tajemství, jež jsem dosud choval v hlubí vlastní duše své. Zázrak, na který ode tří let patříte, nedovedouce jeho významu pochopit, a zázrak ten posílí srdce vaše a zapudí od nich obavu o osud Petrovy lodičky!

To řka dal znamení a hned otevřely se dokořán dvěře, jimiž prošli nejprve kardinálové, čekající v sále Konstantinově, za nimi pak celý dvůr papežský,

shromážděný v jedné z dalších komnat. Vešli též oba poutníci a za nimi vsunula se bílým stínem Edita.

Shromáždění seřadili se v dvojitém polokruhu, jehož nejvnitřnější obvod činili členové sv. sboru. Prostřed polokruhu stanul papež ve svém bílém taláři. Po obou jeho stranách, byvše jím zavoláni, stanuli dva starci, příbylí z pouště. Petr II. jal se mluvit: — Je vám dobře známo, že ze všech synů této země, přioděných smrtí, než je počalo lůno matky, dva toliko po všecky dlouhé věky neklesli pod smrtelným jármem všech žijících ždoucím. Víte všichni, že Henoch vzat jest za živa do nebe a jak tam potom ze středu živých na ohnivém voze uchvácen byl veliký prorok Eliáš. I to vás není tajno, že o obou těch světcích povždy v církvi panovalo přesvědčení, že i jím bude se podrobiti nezměnitelnému zákonu smrti a že s nebe sestoupí v poslední dni světa, by vydali svědectví víře, povznesli slábnoucí duchy a aby zpečetili tisíciletý život mučednictvím.

Papež se na okamžik odmlčel, obchvacuje očima shromáždění, plné očekávání.

— Jistě slepým musil by býti, —

mluvil papež dále, — kdo by neviděl, že poslední dni už nadešly a že Boží soud rozehřímá se nad našimi hlavami co nevidět. Syn Beliálův opanoval celý svět a velí všem národům prokazovati mu božskou poctu. Jen tento jedinký koutek zůstal nám, služebníkům Kristovým, a i tu vtírá se pekelná moc, ozbrojená ničivými přístroji. A tu v slabších srdcích ozývají se otázky: — »Kde jsi, Bože otců našich? Kde Tvoje moc? Kde zázrak, jenž by nás zachránil?!« A poněvadž nevidíte zázraku, o který prosíte, srdce vaše obavami umdlévají. Ale malodušní, zázrak je tu: vaše oči jej vidí! A přijde doba a bude-li toho třeba, uzříte ještě jiné! Zdali vyčerpala se moc Boží? Zda nedožili jsme se hodiny, kdy zjevují se tajnosti nebeské a kdy dáno bude žijícímu člověku stanouti tváří v tvář mocnostem nebeským a mocnostem pekelným? Ne jeden ani dva, ale stotisíc zázraků uzříte, než o pár dní sestárnete, neboť z mnoha lidských pokolení vyvolil nás Pán, abychom se stali svědky velikých věcí a abychom účastní byli vítězství Beránka nad šelmou!

Znova se odmlčel a posluchači, náhlou hrůzou jatí, tiskli se jedni ke

druhým, jako by to přitulení k sobě mělo moc jich uchránit od těch strašných věcí, o kterých nástupce Petrův mluvil.

On pak končil: — Pohleďte na tyto dva starce! To jsou ti, jež vám nebesa posílají! Opustili trůn Nejvyššího, na jehož slávu bylo jim dáno po dlouhé věky patřiti, aby měli účastenství v posledním boji s nepřitelem. Tohle je patriarcha Henoch, vzatý do nebe v prvních dobách lidstva! A tu máte proroka Eliáše, Henochova společníka u nohou Jeho velebnosti! Není to zázrak? A nestačí k zapuzení všelikých starostí a všelikých zemských klopot?

— Zázrak! Zázrak! — volali přítomní jedním hlasem.

A všechna čela sklonila se před nebeskými posly. Oni pak, jak to učinili při volbě posledního papeže, padli k nohám Petra II. a udeřili čely o mramorovou podlahu. Pokynul jim, aby vstali.

— Jděte tedy, kam vás Duch volá! — pravil velitelsky a potom dodal, obracaje se k posluchačstvu: — Před chvílí přišli ke mně a pravili, že uslyšeli hlas volající je do sídla šelmy, zvaného kdysi polským Římem. Tam mají říci Anti-

kristovi slova, jaká jím vnukne Duch, a potom podstoupí mučednickou smrt, pro kterou sestoupili do tohoto slzavého údolí!

Šum podivu proběhl důstojným shromážděním. Na okamžik měli srdce pod povlakou, ale hned potom zalil je veliký jas.

— Jděte ve jménu Páně! — šeptáno.

— Razte nám cestu!

— Vyproste síly pro hodinu zkoušky!

— Požehnejte nám, vyvolení!

Tento výkřik přehlušil ostatní. Kardináli, preláti, důstojníci sklonili kolena. Než naši starci se bránili, ukazující na papeže.

— Jedině on jest oprávněn žehnatí! — tvrdil Eliáš. — My jsme služebníci Toho, jenž ho postavil nad nás!

V té však pozornost přítomných odvrátila se od svatých mužů, neboť spatřili Editu, chvatně k papeži pospíchající a k nohám jeho padající.

— Svatý otče! — pravila spínajíc k němu ruce. — Dovol mi s nimi jítí!

— Tobě? — divil se. — Chceš se vrhnouti v jícen lva?

Zavrtěla hlavou a prosila úpěnlivě: — Tam byla moje vina! Tam také budiž dáno dostiučinění. A kromě toho...

— Co kromě toho?

— Kromě toho mám ještě něco na mysli, jednu naději!

— Naději? A čeho se nadíváš? Chceš křesťanů tam posílnit?

— Ne, svatý otče!

— Ne? Co tedy? Snad nemíníš Gesnareha obrátit?

— Jeho, svatý otče! Jeho právě!

Papež o krok couvl, hledě na ni vyjeveným zrakem.

— Třeštíš! Nevíš, že on je — zloduch, vtělený v podobu člověka?

— Víím, ale i to víím, že je člověkem, a jako člověk má srdce, jehož možno získati. A já chci získati srdce jeho Bohu, já přivedu Gesnareha k nohám tvým, otče, a ty učiníš z vtěleného satana křesťanského kajícíka.

— Šílená! — opáčil papež. — Mate se ti v hlavě!

— Ano, bláznovskou kápi jsem nosila, když jsem se nechala svěsti jeho zlou mocí. Teď však jsem prohlédla a chci sloužiti Bohu svému.

Papež hleděl na ni znepokojen, na váhách.

— Smím jíti? — tázala se, vpíjejíc se mu očima ve tvář.

— Na mučednickou smrt, když toho

duch tvůj žádá, ano! Ale získatí toho člověka — — —

Zarazil se a zahleděl se v hloubi duše své.

— Kdož ví? — zašeptal sám k sobě.
— Je-li to člověk — — —

A obraceje se k mladé ženě, doslovil:
— Je-li člověkem, pokus se obměkčiti jeho kamenné srdce a získatí je! Je-li satanem, nedej se mu ovládnout!

— Ne, otče! Teď střeže mne víra, které jsem tehda neměla.

— Modlitby církve sv. budou tě provázeti! Žehnám ti! Jdi!

20.

Na krakovském »ryнку« (t. j. náměstí) měla se konati neobyčejná slavnost.

Chystala se výprava na Řím. Poslední tažení, jež mělo dokonati dílo podmanění světa. Na místě zbořené předsíně chrámu Marie Panny, při vchodu do hlavní lodě, postaven z mramoru olkuského nádherný oltář, jehož vrch dosahoval štítového přelomu střechy. Na vrchu, strmíc ponad kostel a ovládajíc obšírné náměstí, vznášela se spěžová socha Gesnareho v trojnásobně zvětšeném měřítku. Trochu níže u výklenku upraven byl purpurem a zlatem ozdobený trůn

pro pána světa, jenž se na něm občas lidem ukazoval.

Dnes měl se ukázat v plném lesku své velebnosti, neboť chtěl vykonati posvěcení na počest bílého boha, pána pekelné propasti, nově vynalezeného a náležitě vyzkoušeného přístroje, jenž měl zlomit konečně všeliký odpor proti jeho království na zemi.

Náměstí bylo lidmi v pravém slova významu nabito. Kde kdo, jenž nějaké postavení zaujímal neb aspoň jakýsi nárok na vážnost měl, tlačil se v lese praporů, korouhví, koberců a zelených věnců, jimiž byly domy okrášleny za vítězných fanfár a kordonů slavnostně ubraného vojska.

Prorok dostavil se jak obyčejně samoletem a zastavil se na stanici zřízené na kostelní střeše. Vzduch otřásl se pozdravy vítacími. Lid padl na kolena a orchestr s průvodem sborů odehrál liturgickou hymnu. Tu povstal Gesnareh a promluvil k lidu. Slova jeho byla jako ohnivé rakety, plné síly a jasu. Otálel dosud zasaditi poslední kámen na kopuli budovy jím postavené. Jako kaz v diamantě, jako skvrna na obraze bouří se jeden kousek Evropy proti harmonií a kráse světa. Nyní však učiněn bude

konec vzpouře a mrzkosti. Svět stane se jedinou symfonií bez zlozvuků a srdce velikého otce zaraduje se v propasti, v které kraluje.

V té ze zástupů, poslouchajících se zatajeným dechem slova vládcova, ozval se jakýsi hlas hluchý a jakoby zpod země se dobývající, ale mohutný, že jej bylo slyšeti na celém prostranství až v Sukiennicích a u sv. Vojtěcha : — Otcem všehomíru není — zlý duch, s nebe sražený, a duch ten nekraluje v propasti pekelné, ale trpí tam spravedlivé tresty spolu se všemi, které svedl.

Mnohotisícový dav tence dýchal. Co to bylo ? Kdo směl vmetnouti do očí »božskému«, trůnícímu na prestolu jeho slávy, ta neslýchaná slova ?

Ale hlas znova se rozléhl : — Duch lží svedl mnohé, neboť věky přibíral na sebe nejednou podobu pravdy, ale nikdy tolik, co dnes. A nikdy nedomáhal se tak nestoudně ctí pro sebe jako teď. Proto posílá nás Pán, abychom svědectví vydali pravdě. Jsme nehodní, jsme třtiny neužitečné, větrem skláněné, ale poslyšte hlasu našeho, neboť skrze nás mluví k vám Bůh.

Hlas umkl, ale hned po té ozval se jiný na protivné straně »rynku«. — Slyš

přede vším ty, ó Israeli! Já jsem krev z krve tvé a kost z kostí tvých! Já jsem ten, jenž pobil bezbožné kněze Baalovy a hřímal proti nespravedlivému králi Achabovi. Spolu se svým společníkem Henochem, jehož jste slyšeli, přišel jsem ohlásit vám poslední dni světa a příchod Toho, jenž bude souditi svět! Odvrát se přede vším ty, lide vyvolený, od modly nepravosti a pokloň se pravdě, které jsi zapřel ve dnech navštívení svého, kterou rozpjal na kříži a již nepřestáváš zlcřečit! Protože jsi neobstál ve dnech zkoušky a odstoupil jsi od Jehovy, padli i poslední věrní z tvých starších k nohám Baalovým. Ale teď slitoval se Hospodin nad tvou bídou, i volá k tobě : »Povstaň a uvěř !«

— Konec světu tomuto! — rozhřímal se zase první hlas. — Konec všemu, co žije! Na soud! Na soud!

— Vrať se, Israeli, k Bohu, kterého jsi opustil! — volal druhý hlas.

— Obrátte se všechna pokolení a vzdejte úctu jedinému Pánu světa! — hučelo s druhé strany náměstí.

Hlasy se blížily. Moře hlav se rozhou-palo na obou stranách, jako by se byla po něm vlna převálila. Všichni se rozstupovali. Kordony stráží se prolomily.

U stupňů obrovského oltáře stanuli dva starci z pouště, arciolec Henoch a prorok s hory Karmelské.

— Sestup s trůnu tvého, rouhači! — zvolal hlasem velikým Eliáš. — Jedinému Bohu čest!

— Tys sám rouhač! — rozkřikl se Gesnareh, probíraje se z ohromení, do něhož jej uvedla slova obou starců. — Stráž! Chyťte je!

Stráž hnala se na ně. Ale Henoch vztáhl ruce a celá rota ozbrojených mužů padla na zemi, jako by bleskem zasažena. Oba světci, obr Henoch a znetvořený Eliáš stáli sami v prázdném kole.

Zástupy hleděly na ně, hrůzou zmrtvělé. Eliáš pozdvihl ruky.

— Synu nepravosti! — zvolal. — Sestup s prestolu, který ti nenáleží!

— Chyťte je! — křičel Gesnareh pění se. — Do žaláře s nimi!

Ale nežli stráž mohly rozkaz vyplnit, Henoch vztáhl velitelsky obě ruce nad lidem.

— Popatřte a skloňte se před mocí Boží! — volal. — Hospodin dá vám znamení, aby pokořena byla pýcha rouhačova!

— Pán dá vám znamení! — opakoval jeho slova Eliáš.

A oba, pozdvihnuvše oči k nebi, vzkřikli hlasem velikým: — Udeř, ó Pane!

Den byl podzimní, jasný, tichý. Ani jedinký obláček nevlínil se na blankytné obloze. Státisíce očí vzneslo se hore pohledem starců, čekající čehosi, co mělo přijíti, čehosi neslýchaného, strašného. A přišlo. V tom okamžiku z jasného nebe uhodil blesk. Štít chrámové svatyně se zachvěl, zasypáváje průčelí lavinou cihel a kamení. Obrovská socha Gesnarehova, nebeským ohněm zachvácená, sletěla se své výše a svalila se zuhelnatělým žvancem do rumiska. A po stupních trůnních škobrtal se omráčený a ohlušený prorok.

Popadlo ho a odneslo v pozadí »ryнку« několik hodnostářů, stojících poblíže oltáře; pečlivostí jejich nabyt za krátko vědomí a povstana rozhlédl se po davěch ohromených a vzrušených.

— Ti lidé ztratili víru ve mne! — povídal si potichu. — Prokletí buďtež ti staří šílenci, co je k tomu dovedli!

Skutečně ohromení, zděšení zmocnilo se všech účastníků slavnosti. Po prvé za tři leta zarysovala se před těmi lidmi, zvyklými jíti slepě za prorokem, ohnivý-

mi písmenami otázka: není-li svědcem a neleží-li pravda za ním. Nevídali ovšem tak často, jako v prvním roce jeho poslání, v Jerusalemě a v Budapešti, zázraků ve službách Gesnarehových, ale přece někdy byli toho svědky. Nyní ale octli se před zjevem, který, o tom nedalo se pochybovati, vymykal se z rámce přirozených sil, a zjev ten namířen byl proti Gesnarehovi.

Hrom uhodil s čistého nebe a zničil oltář vtěleného boha, jeho pak samého povalil s výše toho oltáře: to přece bylo patrné znamení, že nad světovými prostorem vládne ne onen bůh propasti pekelné, na čas přemožený a chystající triumfální odvetu, ale starý Bůh, Jehova starého zákona, Kristus, vládnoucí nebi a peklu! A ti dva starci tak divných postav a takové moci ve svých planoucích očích, ti divotvorci, jejichž slovo srazilo pána světa s jeho trůnu, — nebyli oni hlasateli a věstci nových časů a nové pravdy? A snad to byla toliko stará pravda, zapomenutá v posledních poblouzeních lidstva, vracející se s nebes na zemi?

A zástup přestálou hrůzou potřeštěný, v okamžiku měnící náladu a přesvědčení, hrnul se k oběma starcům a jal se

před nimi bít čely, jak před chvílí bil před Gesnarehem. A byly to především vášnivé a vznětlivé davy židovstva, činící jak obvykle v Krakově většinu veřejných shluků, jež pevným kruhem obemkly divotvorce, uneseny silou jejich slov a zázračným účinkem jich, bijíce se v prsa, rvouce si vlasy a hlasitě prosíce Jehovy, by jim odpustil jejich zpronevěru.

Východní prudkost a bouřlivost citů činila z nich zrovna šílence. Viděti bylo některé křečovitě se svíjeti s pěnou u úst; jiní vrhali se na zemi, nechávající po sobě šlapat a se mačkat a opět jiní notili hlasem, připomínajícím vytí vlků, jakési hymny, jež za mlada slyšeli ve sbornicích, a usilovali zpěvem svým přehlušiti halas a tartas, naplňující celé střední město. Na všech stranách ozývaly se výkřiky, křižující se jako seky kordů.

— To jsou praví vzkřísitelé dávné slávy Sionu!

— Vizte spanilý květ Karmelu!

— Hle, pravých vůdců Israele!

— Pojďme za nimi, a oni vrátí velikému Adonai panství světa!

— A vysvobodí nás ze jha nepravosti!

— A vyvýší nás nade všechny národy světa!

Vlna uchvátila a odnesla poustevníka s Karmelu. Spolu s ním odplul dav židovský a zapadl v černých čelistích Kazimierzského předměstí. Současně našly se ruce, jež spěchaly druhého kazatele odvésti v jinou stranu. Byla to hrstka křesťanů, kteří vědouce o přibytí obou mužů Božích a o jejich úmyslu vystoupiti protiv Antikristovi vynášeli se na blízku, by jim ku pomoci přiskočili. O něco později stráže, chtějíce vyplniti rozkaz vládcův, nenalezly už ani stopy po starcích.

Část zástupů rovněž se rozcházela. Ostatní, vedení zvědavostí toho, co se může ještě státi, pobylí, těkajíce nepokojně mezi ústím ulice Florjanské a bývalé Grodzské. Gesnareh stál u stupňů povaleného oltáře. S bezmocným vztekem pohlížel na ty sříceniny a současně zoufalým pohledem běhal za oddíly strážnými, marně rozbíjejícími lidská klubka na různých stranách náměstí. Než naděje vypátrati mezi nimi jednoho ze stíhaných mužů nadobro selhala.

Gesnareh viděl marnost namáhání svých pochopů, i zatínal křečovitě ruce. Se zoufalstvím myslil na to, že poslání jeho může býti zmařeno a moc jeho že bude zlomena, odejdou-li ti dva starci,

smrtí zapomenutí, odtud v triumfě vítězství nad ním. Ale Henoch a Eliáš zmizeli, a v posupné duši Gesnarehově začalo se cosi ozývatí, čeho dosud nepoznal: pocit vlastní bezmocnosti.

— Hynu, přístavu doplýváje! — povídal si. — Ale ne! To je pouze zdánlivý osud! Hned si to vynahradím!

I pokynul trubačům, by zatroubili na znamení, že vládce miní promluvití. Ale takový vám byl zmatek a hluk, že trubači nezaslechli daného jim signálu. Dav řval jako rozkácené moře. Gesnareh zkusil promluvití skládaje se na nosnost a pronikavost svého hlasu. Ale přepočítal se. Hlas jeho vyzněl falešně, zvrhna se v pronikavý skřek, jenž zanikl ve všeobecné řvavě, jak on, vládce zanikal nepovšimnutý v šerém víru statisícového davu lidí. On, Juda Gesnareh, pán světa, octl se prostřed luzy ztracen, ba v pravo, ba v levo zároveň s jinými strkán a smýkán jako kterýkoliv krámský nebo pacholek, rozvážející bečky s pivem! Nikdo ho nepoznával, nikdo si ho nevšímal. Byl sám, sám v tom městě, jež se před hodinou před ním třáslo, jež dechem jeho žilo.

Tu zatoužil dáti se poznat, zatoužil vyprostiti se ze železného svěráku té

chátry, zatoužil viděti ji v pokoře sehnutou u svých nohou. I jal se znova křičet, ale jako před tím bez úspěchu. Neboť všickni křičeli pod dojmem posledních událostí, takže nebylo slyšení jednotlivcova hlasu. Všecek zoufalý, že se nemohl z tlačenice dostat, pravil sám k sobě, spouštěje vztáhnuté před chvílí ruce: — Tož nikdo nechce mne poznati, mne, Judy Gesnareho? Nikdo podati mi pomocné ruky?

— Já! — ozval se tu nedaleko něho ženský hlas, hlas tak dobře mu povědomý, že se při jeho zvuku všecek zachvěl.

— Ty! Ty zde, u mne? — zašeptal jako v horečce.

Hlava šla mu kolem. Krvavé vločky lítaly mu před očima. Chápal, že se ho chytají záchvaty třesnění.

Jakže? Ona že to stála před ním, ona, po níž po léta prahl, marně však jí vyhlížel, ona, královna jeho snů, ta nevděčnice, jež pohrdla jeho poklady, jeho mocí a jeho láskou, onaže by se nacházela u něho v té chvíli zkoušky a pokorenění?

— Ne! To byl přelud jeho podrážděné, obrazotvornosti. — Potřásl hlavou, zapuzuje jej od sebe; než místo aby pře-

lud byl ustoupil, hlas opakoval znova: —
To jsem já, mistřel

Tu ji uzřel. Protlačila se zástupem a stála před ním všecka bílá jako vonný květ liliový s jasnýma očima na něho upřenýma, s úsměvem na rtech, světlá jako sluneční paprsek. Tak kdysi na něho čekávala, když k ní chvátal po denních klopotách v hodinu večerní, věda, že ji najde vždy stejně ho milující, sladkou a tichou. Jak dlouho po ní tesknil a toužil, darmo očekáváje té požehnané hodiny a proklínáje ji, když nadešla, poněvadž mu přinášela jenom pocit nezahojené rány a nenahraditelné ztráty! A teď, — bylo by to možno? Byla by to zase ona?

— Ty jsi tu? — tázal se ještě jednou jsa žádostiv nového potvrzení z jejích milujících úst.

— Já, pane!

— Ke mně jsi přišla?

— K tobě, pane!

— A neutečeš zas ode mne? Nerozplyneš se v mlze? Neshasneš, paprsku slunečný?

— Zůstanu u tebe tak dlouho, dokud ti budu moci býti k užítku!

— Tedy na vždy! Na vždy u mne zůstaneš!

— Dokud ti budu moci býti k užitku,
— opáčila.

Neporozuměl jí, srdce jeho zalila bezměrná radost.

— Tedy jsi mně nedělala zelené? Tedy mě miluješ?

— Nekopala jsem důlků pod tebou, pane, ale miluji duši tvou.

Táhl ji za sebou. Měl na spěch dostat se z tohoto davu, býti s ní sám jeden, uzamknouti na novo toho rajského ptáka do zlaté klícky, z níž mu jednou uletěl. Prodíral se zástupy, obejímaje ji pevným ramenem a téměř v povětří ji nesa.

Zatím však rozcházející se davy znova se vracely k Sukiennicím. (My bychom řekli po staru: »k soukeníkům«, t. j. ulice soukenníky hlavně obydlené. Pozn. př.) Vzpamatovavše se z jednoho leku, padly do druhého. Neznámo, odkud roznesla se pověst strašná, z níž vám krev v žilách stydla. Že prý vládce bleskem zabitý leží u stupňů vyvráceného oltáře pod věží mariánského kostela. Jiní zase tvrdili, že zmizel beze sledu.

Dvorští hodnostáři ohromení rozeslali služebnictvo, ba sami se rozběhli hledat zahynulého. Zatím on prodíral se

shlukem lidí, plnicích náměstí a stále rostoucích pod dojmem hrozných zpráv.

Posléze podařilo se palácovému služebnictvu zahlédnouti pána. Za radostných výkřiků spuštěn dvorský samolet. A krátce potom octli se Gesnareh a Edita ve Wawelu.

— Moje! Moje! — šeptal rabbi rozpálenými rty, hledaje dívčíných úst. Ale nenalezl jich. Odvracela se, odstrkujíc ho laskavě ale rozhodně. Gesnareh vrhal se jí k nohám a svíjel se v záchvatech vášně jako rozšlápnutý červ, dožebraváje se její útrpnosti, z toho zase jí pomstou vyhrožuje. Nedala se uprositi.

— Proč jsi tedy přišla, když nechceš býti mou? — vyčítal jí vášnivě.

— Chci, abys ty se stal mým, — zněla její odpověď.

A místo milostných slov, jichž očekávala jeho rozuzdaná pochoť, jala se mu mluvit o duši a o pravém Bohu.

Slova ta budila v něm bouři vzteklosti a bolesti. Místo lásky dostávalo se mu kázání, a to kázání, jež v očích jeho bylo rouháním. Každé slovo toho kázání pálilo ho rozžhaveným železem, vrtalo nesnesitelně v jeho mozku. Za každé zvláště dychtil tisícířými meči prokláti ta sněžná prsa, na věky uzavřítí drzá ú-

sta, provinivší se vyslovením takových mrzkostí. Ale ústa ta byla jako granátový květ a hoře touhou opojiti se jejich půvabem, dorážel na srdce mladé ženy lkavými, zoufalými prosbami. Prosby však jeho byly marny. Edita odpovídala na ně důvody, jímž ji důkladně naučil dvouletý pobyt v klášteře, a namáhala se přesvědčiti jeho, Antikrista, jeho, odbojného cherubína, o nutnosti pokořiti se před Petrem II., obléci se v bílé roucho katechumenů a povolati k sobě otce Wincentyho, jenž mu daleko lépe, než ona, dovede všecko to vyložit.

Dlouho trval ten souboj mezi vroucí věrou nedošlé řeholnice a člověkem, pokládajícím se za vtěleného boha. Po řadě dní, za kterých se jejich vůle bojem utkávaly, Edita byla, jako v první chvíli, klidná, mírná, neochvějna, házějíc slova svá jako kovové korálky, dopadající odměřeně a jednostejně na stříbrnou mísu. Gesnareh však hubeněl, chřadl, vybíjel se ze svých sil, mřel u jejích nohou. Vládní záležitosti stály, pokud jich Strafford nevyřizoval. Což se o ně Gesnareh bral! Jeho oči a myšlenky obíraly se jedním toliko předmětem. Kromě Edity nebylo pro něho nic v životě.

Zatím však v jeho blízkosti dály se věci velice divné. Na Kazimierzu v starobylé synagoze, pamatující časy velikého Piasti, tísnily se zástupy židů jako za bývalých dob, než tu ctihodnou budovu zabrali na museum a za místnost schůzovou. Třikrát denně zjevoval se tam u »pultu« ohnivý řečník s nachýlenou, dyní podobnou hlavou a házel mezi tisícové posluchače zapálené pochodně a ohněm zaněcoval jejich duše. Vykládal jim smysl mesianských proctví, vysvětloval jim Písma. Jindy byli by snad na něho rabíni uvalili klatbu, neboť co jim povídal, bylo obracením v níveč celého učení a všech podání Israele od dvaceti věků, teď však padli rabíni k nohám falešného proroka, i nebylo, kdo by nad ním posvátnou kletbu vyřkl. A nadšeného kazatele poslouchaly pořád četnější zástupy, tísníce se kolem jeho »pultu« a rozsedávající rameny synagogu, a dome, Eliášem vyvolávaný, každým dnem rostl. Synagoga již nestačila, scházeli se tedy v opuštěné jízdárně vojenské, potom na nívách u Krzemionky. Pověst o starci přelétala zdi Krakova a rozbíhala se daleko široko po židovských úsadbách. Potichu stahovaly se dlouhé řetězy

příchozích z Varšavy, Vilna, Berdyczova a dále z ponad Volhy z Kaspického moře, z Elsaska a Syrie. Z toho, co se na Kazimierzu dalo, nic vlastně do veřejnosti neproniklo, ale neslýchaný příliv lidstva do krakovského předměstí přece jenom teď vzbudil všeobecnou pozornost. Než židé byli živlem, o který se důvěřivě opírala Gesnarehova politika, proto příboj té živé a nervosní společnosti neznepokojil policie. A přece na Kazimierzu dokonávala se věc neslýchané důležitosti a vážnosti. Neboť po dvaceti věcích bohatýrské války s křížem lid židovský ve své nejvíce zachovalé části rozcházel se s tradicí talmudu, s věrou a nenávistí otců a protrháváje sítě a osidla Antikristem mu nalécená, hromadně přecházel pod prapor Kristův.

A společník Eliášův, patriarcha Henoch, současně táhl za sebou jiné zase zástupy, jichž pojetí nestačily už těsné kaple, i bylo třeba hledati velikých sálů v městě nebo předměstských skladišt a průmyslových síní (dvoran). Už ne sta, ale desítitisíce unesené výmluvností patriarchovou volaly k němu hlasem velikým o křest, slibující stálost až k mučed. smrti. Tu již bystré oko policie postřehlo nebezpečí těch rejdu, a tož si pospíšila

celou haldou raportů (t. j. oznámení) obrátiti pozornost »Nejsvětějšího« na úkaz, který mohl podkopati základ jeho trůnu. Než raporty přijímal Strafford a ani jeden z nich nedostal se do rukou vládcových, jenž ostatně zaujat čímsi jiným sotva by si jich byl všiml.

Tragický konflikt (t. j. roztržka) mezi Editou a Gesnarehem blížil se věru kvapem svému rozuzlení.

Mladá žena dlouho se klamala. Myslíla si, že největším úsilím a obětí vlastního štěstí dobude duše toho člověka, jehož kouzlo na nějaký čas vlastní její duši ujařmilo. V jednom však se nezmýlila. Vliv prorokův na ni neožil, sugesce ani na okamžik se u ní neopakovala. Chránil ji kříž, jemuž slibem se byla zavázala. Ale ostavši sama nedostupnou, ani ona převahou pochlubití se nemohla. Přesvědčila se důkladně, že žádné důvody nepůsobí na ducha tohoto člověka, že žádný cit nedovede do jeho srdce proniknouti, kromě egoismu, pýchy a tělesné pochotnosti. Jako by byl opravdu z jiné hlíny uhněten, než ostatní lidé. Ne! Nemohla ho spasit ani zachrániti hynoucího lidstva. Za to však mohla se obětovat a sama zahynout. Duše její vší silou zatoužila po mučednictví.

A mučednictví se blížilo. Neukožený chtíč Gesnarehův zvrhl se v krvelačné šílení. V »samoderžavci« probudil se tyran a dravec. S pěnou kolem úst vrhl se jednou na ni hroze, že mukami nejbližších jejímu srdci vynutí její povolnost. A téhož večera kázal uvězniti Strafforda a podepsal dekret pronásledování křesťanů, poručiv rozeslati jej do všech zemí k provádění.

I dolétaly na onu stranu Alp k Tibeře hrozná, neslýchaná zvěsti, nad nimiž zaplakaly mužné legie a veliké srdce Petrovo div se žalem nerozpučelo. Oceán krve zalil obě polokoule. Nikdo netušil, že křesťanů počet je tak ohromný; přesvědčila však o tom kde koho žatva smrti, nad pomýšlení hojná. Hynuly statisíce, hynuly miliony, a úbytku nebylo znáti, vězení nepustla, ruce katanů nepásly mravenců. Ale ne sama smrt jenom vila věnce stálosti Kristových vyznavačů; smrt předcházela, jako na počátku křesťanství, dlouhá a nejvymyšlenější muka, odkoukaná od římských praetorů a asiatských tyranů.

Denně do sálu vedle Editina pokoje donášeli Strafforda. Byl všecek polámán mučením, ale zběhlost katanů uměla ušetřiti zřídla životního poškození, ač vyu-

žívala trápení a trýznění v plném jich rozsahu. Současně se svým někdejším zástupcem objevoval se u mladé ženy Gesnareh. Ukazuje na mučedníka s polámanými kostmi a ranami pokrytého, šeptal Editě: — Není ti bratra líto? Viz, jaký z něho Lazar, a dnes zase hrozná muka ho čekají! Dám ho páliť žhavým železem a končetiny mu vykloubiti. Neslituješ se nad ním?

Ale ač ticho mluvil, utrpením zbystřený sluch Straffordův zachycoval jeho slova.

— Vytrvej, sestro! — volal jeho hlas, každým slovem mohutnící! — Vytrvej a odmítej od sebe svody ďábelské! Vytrvej, jak i já s pomocí Boží vytrvám!

A Edita stála nepohnuta jako skála. Vládce kynul: katani zahajovali své krvavé dílo. Z úst mučeného vydíral se skrze zafaté zuby tlumený ston. Odpovědí na to byl mu zoufalý výkřik sestrin.

— Ukrať mu muk! Povol! — domlouval jí sladce rabbi.

Ale duch nad všechny zemské silnější vstoupil do ní. Nad zmučenou postavou Harryho viděla vznášeti se věnce a palmy. A tož místo aby nad jeho utrpením lkala, dodávala mu odvahy. Hlasy jejich se pojily u společném děkoslovném hym-

nu a tváře jejich zářily, ač on se krví potil, na její pak srdce každá krůpěj té krve olovem dopadala a jak oheň pálila. Omdlelého odnášeli do vězení, ale než jej odnesli, probouzel se z mrákot a vzpamatovav se blahoslavl Pána a sestru, jež se mu stala nástrojem tak velikých vítězství a tak vzácné slávy. I rozcházel se žehnajíce se jako přátelé, přerušující veselou zábavu radostným slovem: »Zítra na shledanou!« A radost byla na jejich obličejích, ač jemu vlasy stále opakovaným trýzněním jako mléko zbělely, její pak černé vrkoče jinovať postříbřila.

Až posléze lékař, mukám přihlížející, co nejpokorněji »božského« upozornil, že vězni musí na nějaký čas býti poprán klid, aby se z ran vyhojil, jinakže zítřejší »tortury« nepřebude. Gesnareh div se v nos neukousl. Zase odklad! Štěstí zase ho prchalo jako nepolapitelné ptáče! Než co na plat! Muka Straffordova byla jeho posledním »trumfem« ve hře, jakou s Editou prováděl. Nemohl té karty z ruky dát. Což nebylo jiného prostředku? Což kdyby místo toho ocelového člověka, jakým byl Strafford, dal před jejíma očima mučiti prostředního šosáka, tuhého jako zmrzlá košile v horké lázni a statečného jako máslo na slunci?

Gesnareh odevzdal Strafforda lékaři do ošetřování, poručiv mučiti na očích Editiných mladíčky, ženy, starce . . .

Editě bylo poslouchati strašné nářky bolestí nad síly, patřiti na rány, do nichž lili vroucí smolu, na usekávání jednotlivých údů, na drcení jiných. Vše, co mohl člověk vytrpěti, bylo jí dáno viděti. Trpěla v duši to, co jiným bylo snášeti na těle. A pokušitel stále se jí ptal svým medovým, klidným hlasem: — Chceš mu přinést úlevu? Chceš, abych kázal balsámem pomastit ty rány a je zahojit? Chceš prokázati tomu zraněnému milosrdenství?

Ale Edita věděla, jakou cenou by jí bylo to milosrdenství vykoupit, a tož je od sebe odmítala jako pekelné pokušení. Tu katani obraceli se k mučeným, ukazujíce na tu bledou ženu v sousedním pokoji: — Proste důstojné! Ona může vaše muka zkrátit a životu vás vrátit!

Mnozí věděli o ní i o strážních, jež jí bylo snášeti jako jim, a ti, jako před tím bratr, vybízeli ji, by jen vytrvala, sami vytrvávajíce.

Ale někteří jí neznali, jiné zas utrpení zmáhalo. A tu z úst jejich nesly se prosby o slitování, a když muka neustávala, zoufalé výkřiky, žaloby, ba i proklínání.

— Proč jim nechce pomoci? Což je srdce její prosto všeho soucitu? Je přece křesťankou, proč se neustrne nad souvěrci? Což má místo srdce kámen v prsou?!

Edita zalamovala ruce nebo si uši zacpávala, by toho neslyšela. Ale tu hned cítila, jak jí ruce s uší strhuje pevná ruka a jak jí do uší sladký hlas svůdně šepoce: — Proč nechceš vyslyšeti těch proseb? Vždyť jsou to tvoji bratři! Poruč jen: budou uvolnění a utrpení budou jim desateronásobně nahrazena!

Edita nemohla dáti toho znamení, jehož od ní nešťastní čekali, jako květina usychající na poušti ždá rosy. A nastojte! matky poklínaly ji za muka dětí, bičovaní šlehali ji důtkami svých vlastních muk. Trpěla nad míru a nad všeliké pomýšlení.

Ale všechna muka neuzamykala se ve vniřních komnatách královského kdysi zámku. Postaráno bylo i o pastvu pro oči širokých mass — krvavými obrazy. V určité hodiny konány den jak den popravy, jak se před dvěma věky konaly dopravy kár s odsouzcenci k »paní guillotině« na náměstí Grèveském. Ale program těch »představení« byl rozmanitější a čivů živěji es dotýkající. Na guillotině vypořádali se s každým odsouzcencem v několi-

ka minutách. Smrt tak náhlá nebyla by teď vyvolala valného zájmu. Vybranost a umělá hledanost středních věků se vrátily, zaručující divákům dlouhotrvající podráždění nervů a očím pestrou podívanou, než nadešla smrt a s ní konec programu, alespoň hledě k jedné osobě. Ale, jako kdysi v Římě, program byl zároveň zpestřen i co do obsahu, i co do počtu jednajících osob. A jak při guillotíně, jak při býčích zápasech obklopovaly popraviště roje stálého obecenstva, zvláštních »afficionados« (t. j. milovníků), vždy důkladně zpravených o programu každého představení, vždy neunavných v přihlížení k nejkrvavějším z nich.

S počátku konaly se popravy na jednom místě, ale za krátko počet odsouzenců tak vzrostl, že byli mučení a moření současně na různých místech. Bylo to tím nutnější, že se propaganda pověry nepoměrně rozmáhala, a tož bylo třeba od ní odstrašit příkladem krutosti a surovosti.

Zvláště činným v slídění po křesťanech byl Kwaśniewski. Zhřibělý bývalý profesor a archivář točil se jako bujarý mladík, řídě armádu špehounů a sestavuje denně dlouhotánské soupisy odsouzenců. Veliká byla jeho moc. Dotřel se jí spolu s Roztockim a Finkelbaumem ne-

dlouho po katastrofě u kostela Marie Panny, kdy utvořen byl vládní triumvirát, jehož v život uvést nepodařilo se tak dvě leta. V tom triumvirátě spravoval Finkelbaum — politiku, Roztockí — finance, a Kwaśniewski — vypleňoval křesťany.

21.

Jaro toho roku dostavilo se ku podivu časně a bylo velice krásné. Nenastal ještě březen, a již z pod sněhů vylézaly klíčky mladých travin a fialky vystrkovaly své lazurové hlavičky. Mízy plné větve stromu rašily, vyhánějíce první pučky. Ptactvo vracelo se předčasně z jihu, naplňujíc luhy a háje svým švrdlinkáním.

Krakovským a f f i c i o n a d ů m obličej radostí jen zářily.

— Sláva »božskému«! — mluvili plni vroucnosti. — Zítřejší slavnosti dopadnou skvostně! Jenom přeškoda, že se budou konati současně na dvou místech, tak odlehlých od sebe!

Skutečně, jeden z prvních březnových dní stanoven byl za den dvojí popravy. Popravy ty měly býti vykonány dle zvláštních pokynů, udělených samým vládcem Kwaśniewskému. Pokyny ty

propůjčovaly slavnosti ráz vysoce starobylý a neobyčejně malebný, podněcující fantasií a f f i c i o n a d ů a naplňující jejich duše nadšením. Neboť hle, na kolišti, zabírajícím koryto staré Visly, při ústí Kazimierza do Śtradonu, proti Gesnarehově pomníku, postavena vysoká hranice. Ve čtvrti, kde byla zoologická zahrada, na vrchu kopce, naspaného kdysi na památku Kościuszkovu a zvaného teď Belzebubovým vrchem, byl do země vbit velikánský kříž zhruba otesaný. Zítra o polednách měl na hranici být upálen jeden člověk, druhý pak na kříži rozpjat. Tak poručil rabbi..

Na kříži měl viseti Henoch. Hranice čekala zase Eliáše.

Dlouho před polednem započato s přípravami jak u vyústění Kazimierza, tak na Belzebubově vrchu. Městské stráže sháněly černé davy židů, nutíce je súčastnit se strašného výjevu, jenž se měl odehrát zrovna naproti oltáři Gesnarehově. Ve vládních kruzích se skládali, že židé ohromení tou podívanou odmítnou od sebe podvratné vlivy Eliášových kázání. Kolem nejvyššího náspu kopce rozestaveny nepřehledné řady křesťanských vězňů. Stojí na povýšeném místě, s něhož mohl všecko kolem očima přehlédnouti,

zalamoval generální inspektor politických vězení, Kwaśniewski, zoufale ruce nad tím množstvím zbloudilých a úporných.

— Je jich tolik, co hvězd na nebi a co kapek v moři! — bručel mrzut a patrně pobledlý, ač pergamentová kůže jímla jeho tvář jako by v tvrdou, nažlutlou pochvu.

Roztockí, jenž v té před ním vystupoval ze samoletu, zahoukl, nachýlív se k jeho uchu, neboť staroch už nedoslýchal: — Kdybys viděl ty davy na Kazimierzu!

Kwaśniewski sebou trhl: — To je dobře! Sám jsem poručil přihnati je na to a u t o d a r a z o n, jakým jest upálení apoštola pověry! Ať se třesou a koří před vládcem!

Roztockí pokrčil rameny.

— Mně se zdá, že teď teprve nemají na spěch rabbimu k nohám padnout.

Starý podíval se znepokojeně na kolegu hodnostáře.

Myslíš? A já jsem byl toho mínění, že celá ta propaganda starého ošusty či blouznivce je chvilkový záchvat hysterický, v nejhorším případě zvratná vlna talmudismu, nám neškodná!

Roztockí zakroutil hlavou.

— To by nebylo tak hrozné, ale něco

jiného. Propaganda Eliášova a Henochova jsou té barvy. Jeden i druhý šíří křesťanství.

— Což i židi jdou na lep takových hesel?

— Jdou!

— Snad toliko jednotlivci?

— Ne! Celé davy!

Starý si dupl.

— To je lež! To ti nasypali prachu do očí! Pozbyl jsi očí!

Roztocky zavrtěl rázně hlavou.

— Buď to Bohu žalováno, ale mám to z hodnověrného pramene.

— Ale, člověče, zapomínáš na to moře žluči a křivd, jež dělí židovstvo od jeho pověkových utiskovatelů!

— Chci říci, dělilo. Israel obrátil se k »božskému«. Rabíni vzdali mu božskou čest, spálivše před ním talmud, jakož i thoru. Včil však je ten stařec přesvědčil, že byli rabbim podvedeni, i vrací jim víru, ne však tu, které je rabíni učili, nýbrž někdejší, které učí bible. A není, kdo by proti tomu vystoupil a do klatby dával, protože se rabíni Jehovy zapřeli. A Kristus z toho těží, jeho kříž má bohaté žně mezi Israelem.

— Toť hrozné! — zaúpěl zsinalými rty

inspektor vězenský. — Tomu-li tak, k čemu tohle všecko?

Roztockí mávl pochybovačně rukou.

— Zatím k tomu, by se stalo po vůli vládcově, jenž nás kryje svým pláštěm.

Kwaśniewského jakoby sršeň píchl: — Ale mně běží o ideu, a ne o Gesnarehův plášť, ani o mou osobu.

Roztockí se ušklíbl bruče: — I táhni, starý »pyskáči«, a zlom si vaz i s tvou ideou!

Zatím rozestavili zástupy křesťanů, první místa jim vykážavše, na úpatí valu, na němž kříž byl postaven.

Pozornost stálých navštěvovatelů těch »rozumových činů«, jak Kwaśniewski po Calderonovi jmenoval popravu křesťanů, vzbudila trojice mužů, jež bíříči z poza kordonu postrkávali k dřevu kříže.

Jednoho z nich dopravili tam na nosítkách, neboť měl mučením všechny kosti pochrámány. Podepíral ho muž v plné síle, jehož byli odervali od oltáře a jenž proto měl na sobě kněžský talár. Třetím byl hrbáček scvrklé pleti, mhouravých očí, jenomže v nich teď místo někdejší uštěpačnosti obětní, zápal plál. Oba, jak on, tak i otec Wincenty, byli na mučidlech, než mučení nezanechalo na nich takových sledů, jako muka Straffordem přestálá.

Dnes měla následovati jejich smrt hned po prorokově, jejímiž svědky měli býti, protože se nadíváno, že pohled na příšerná muka ukřižování zlomí jejich odpor a k odpadu je pohne.

Poledne už tu bylo. Správa vězeňská konala svou službu velice přesně; to jí přiznávali všichni popravám obcující. Jakmile doznělo poslední udeření na zvon, oznamující hodinu výkonu ortele, stanul vězeňský samolet u stanice, zřízené na vršku kopce. Vyskočili z něho ozbrojení bířící, již se vrhli na vězně, vytahuje ho z uzamknuté a opanceřované klece. On však je odhodil, třebaš že měl ruce spoutány. I vyšel z klece sám. Okamžik postál se zrakem utkvělým na vysokánský kříž, potom vztáhl po něm svázané ruce, jako by jej obejmouti chtěl, a nespouštěje očí s nástroje svého umučení, jal se stoupati do schodů k němu vedoucích.

Z davu neslo se na tisíce křížujících se hlasů. Křesťané prosili starce, by jim udělil svého požehnání k smrti, jeho podobné. Diváci syčeli, dožadujíce se ticha jako fanatičtí melomani (t. j. milovníci hudby), když jim někdo překáží poslouchati krásný koncert.

Stařec zatím došel kříže, poklekl před

ním, tiskna k němu čelo a polibky pokrýváje jeho spodek. Potom vstal a obrátil se k lidu, chtěje k němu promluvit, ale bířiči mu v tom zabránili, povalivše ho na zem, co vojenská hudba spustila halasívou na všechny bubny a trouby. Strhli s odsouzence bílý plášť, jenž bohatými řasami halil jeho vysokou postavu. Postrčili ho k žebříku, ke kříži přistavenému. Vylezl po něm, maje na sobě jenom krátkou zíněnou sukni, nahoře pak se otočil roztáhna ruce, jež katané honem provazy k příčným břevnům kříže přivázali. Upoutaný pokusil se znova promluvit, ale víření bubnů neustávalo, a tak dole stojící viděli jenom, jak se ústa jeho pohybovala. Nebylo však svědkům třeba ho slyšeti, jim stačilo viděti jeho tvář, nadzemským jasem ozářenou, by pochopili, co jim chtěl říci. Však se také současně vznesly, letíce k jeho sivé hlavě, dva protivné proudy výkřiků a volání.

— Nebeské světlo line se z něho jako sluneční zář!

— Ubírej se k Otci, jenž tě poslal!

— Požehnej nám, bychom šli za tebou!

— Vizte, jak vydává svědectví pravdě!

— Sláva a chvála jedinému Bohu! Pomsta Boží ať stihne Antikrista!

Z druhé však strany ozývaly se výkřiky nevole:

— Zastříti mu obličej, aby tak drze nesvítil!

— Zašiti mu ústa!

— Rychle ho usmrťte, aby už nepohoršoval!

— Zadělejte mu tvář! Honem mu ji zakryjte!

Obličej patriarchův opravdu zářil pořád silněji. Jako by se proměnil v druhé slunce, tak se od něho rozlévaly paprsky na daleko široko. Z řad křesťanských rozléhalo se stále hlasitější volání: — Zázrak! Zázrak!

Kwaśniewski vystoupil červený jako kokeš a třesa se jako osika.

— Hodťte mu nějaký cár přes hlavu a zašpelujte mu ústa! — křičel trhaje sebou jako pes na řetězu.

Hadry po ruce nebylo, strhli tedy jednomu policajtovi s ramen plášť a hodili jej odsouzenci přes hlavu. Ale tu viděti bylo, jak z pod záhybů a otvorů v plášti draly se ohnivé plaménky a reflexy, činíce dojem mnohem divnější, nežli před tím záře. A tož z řad křesťanských rozléhalo se ještě mohutněji, nežli spíše, že to zázrak, co zatím zástup hodnostářův a diváků se snažil volání to překřičet pro-

klínáním a nadávkami. Ale mnohotisícové davy, jež s počátku k zlořečení přizvukovaly, teď mlčky údivem jaty a jako by znepokojeny.

Jako by se v představách a u víře těch davů bylo náhle cosi přelomilo, jako by se před duševním zrakem těch lidí byly otevřely nové obzory. Před chvílí ještě tvořili jeden sražený šik, teď stáli na rozcestí.

Zatím však katani rozpjali starce na kříži a odstavivše žebřík odstoupili od dřeva hanby.

Obrovské tělo Henochovo rysovalo se na čistém pozadí jarní oblohy polední. Vojenský plášť, zakrývající hlavu, činil na blankytě šedivou, špinavou skvrnu.

Skvrna ta však náhle zmizela. Vichřice zaburácela kopcem i křížem, strhnuvši plášť s hlavy. Tvář mučedníková ukázala se v slunečních paprscích jako by zlatá a záplava jasu z ní se linoucího rozlila se po celém návrší, sáhajíc až po rovinu, odrážejíc se o šeré zdi klášterní a o třpytné proudy řeky. Veliký povzdech vydral se z tisícových prsou. Zástupy křesťanů padly na kolena, vztahující hore ruce. Davy lhostejných a zvědavých zakolísaly se jako obilní lán, ani nedutajíce. A z úst starcových začala plynouti tr-

havá slova, celé věty, drtivé jako hromu údery. Vyzývaly k vytrvalosti věrné, svolávaly pomstu Boží na původce všeho zla, hlásaly konec světa, volaly na soud.

Než brzinko odumřela mučedníkova slova na rtech. Kwaśniewski, lapaje ježky, udělil žoldákům rozkaz. Dva z nich rozběhli se ke kříži. Jeden chvatně přistavil žebřík, druhý vyšplhal se po šprušlech a rozhrnuv žíněnou košili (t. j. sukni), již stařec na sobě měl, na prsou, rozehnal se nožem a bodl jím ukřižovaného do srdce.

Řadami křesťanů proletl vzlyk a — odumřel. Navštěvovatelé smrtelných podívání oddychli si z plných prsou; první akt dramatu skončen. A záře, osloňující starcovu hlavu, potuchala a zvolna hasla.

Sivá hlava spustila se bezvládně na prsa a duše. Henochova odešla v pokoji.

Tu vyvedli na výstupek ony tři vězně, stojící v popředí. Starší kat obrátil se s němou otázkou k vězeňskému inspektorovi. Ale Kwaśniewski nedával znaku k zahájení druhého dějství. Pohlížel znepokojen k Wawelu. Ale nepostřehl ničeho ani na nebi ani na silnici.

— Čekat! — řekl krátce a netrpělivě.

Gesnareh slíbil, že se přijde podívat na popravu nejvyššího komisaře svého. Na programě stanoven byl ortel všech tří

odsouzenců současně; nezbývalo tedy nic jiného, leda čekat; »božský« patrně byl přesvědčen, že smrt Henochova déle se protáhne, a proto se omeškal. Posléze však zahlédli blížiti se od polední strany stříbřistý samolet s krvavě červenou vlajkou. U kormidla stál sám Gesnareh, v kajutě bylo viděti bledou postavu Editinu.

Samolet uvázal na rovině u výši náspu, ale vládce z lodi nevystoupil. Rozhlédl se po zástupu křesťanů, potom upěl očima na trojici odsouzenců. Posléze zavolal k sobě Roztockého.

— Slyšel jsem, že ten hrbáč je tvůj příbuzný. Což nechtěl se odřící?

Člen nejvyšší rady učinil nevýrazný a ustaraný posunek, nic neodpověděl. Kwaśniewski přispěl mu honem na pomoc: — Všichni tři zatvrdili se ve vzdoru. Ty »božský« sám jsi několikrát vyšetřoval svého komisaře, já pak zase zkoušel tam ty dva, nešetře námahy. Vše však marno!

— Pověz mu, — na to Gesnareh, obrátiv se k Roztockému, — že ho uvolním bez odpřisáhnutí. Ať se mi jen pokloní, by lid pohoršení nevzal, — ať učiní jen obvyklou dvorní poklonu. Nic více!

— Tvoje milosrdenství nemá konce, jakož i tvá moc, vtělený bože! — zvolal

Roztockí, pokloniv se do prachu, a po té rozběhl se k Poratýňskému. Chvíli vedl s ním živou rozmluvu, rozkládaje rukama a domlouvaje mu, potom však coufl všecek brunatný, Poratýňski pak střelil po Gesnarehovi pohledem jako kalená střela a pozdvihna pomalu pravici do želez zakutou, učinil jí na čele a na prsou a ramenou veliké znamení kříže.

Gesnareh div z kůže nevyletěl.

— Na smrt s tím špalkem! — rozkřikl se.

A po chvíli dodal: — A nech ji počije!

Tu začal strašný výjev, jeden z těch, jež byly nejskvostnějším pobavem (t. j. atrakcí) milovníků krvavých scen. Poratýňskému drtili po řadě ruce a nohy, pálice ho současně žhavým železem. Strašná ta muka snášel s nadlidským klidem, ani jeku ze sebe nevydávaje. Jeho krví podlité oči zavracely se občas k otci Wincenty, jako by hledaly u něho posily pro snášení útrap: tu kněz nadzdvihoval pravici okovy zatíženou a žehnal umírajícímu. Cosi jako by nádech úsměvu přesouvalo se tu přes zmodralé rty mučednickovy a v očích krví zašlých blýštil se teplý paprsek. A trápení protahováno. Až posléze krvavá hmota, kdysi člověkem jsoucí, přestala se hýbat a hlavní kat,

hluboce se vládcí ukloniv, dal mu na jevo, že všecko skončeno.

Gesnareh ukázal na kněze.

— Pospěšte si s ním! — pravil. — Mám pilno.

Pater Wincenty pozdvihl ještě jednou pravici, děláje jí znamení rozhřešení svědčícího všem tu věrným, pohříženým do modliteb a očekávajícím smrti.

Kwaśniewski však netrpělivě sebou zavrtěl.

— Dal jsem zvláštní rozkazy! — bručel obraceje se k nejbližší stojícímu Roztockému. — Měl dáti příklad! Všichni ti zde — toť jeho ovečky, jím obalamucené. jaké to pohoršení, jestliže jejich svůdce bude míti lehčí smrt, než ony!

Než Roztockí nejevili účasti s klopotami vězeňského inspektora.

— Měls býti řezníkem, — sykl. — Nemáš té krve ještě dosti?

Starý se pohoršil.

— Chci býti řezníkem lidí! — zavrčel. — Krví těch zločinců zachraňuji lidstvo!

— Jestliže jenom z něho neučiníš hordu lidí, naučenou »chlemtati« krev, jak ty činíš! — zašeptal otec Kalinin, ale zcela potíchu, neboť nebylo radno dráždit Kwaśniewského, zvláště když tak vysoko stál.

Zatím katané otloukali těžkými kyji otce Wincentyho. Tu vynesli do prostřed povalu Strafforda.

— Počkat! — poručil Gesnareh.

I zmizel v kajutě, zamykaje za sebou dvéře.

Edita klečela tam s tváří do dlaní zabořenou. Ústa její šeptala modlitbu. Gesnareh přistoupil k ní a sevřel její ramena jako by železným svěrákem.

— Slyš! — pravil. — Je to poslední chvíle! Bratr tvůj hned začne v mukách skonávat. Zachraň ho! Buď mou!

Neodpověděla, jenom ústa její pohybovala se jako před tím a slova modlitby línula se z nich vroucněji.

Chvilku mlčel, potom jal se znova mluvití vášní rozechvělým hlasem: — Poslyš! Poslyš ještě! Já vím, že sláva a poklady toho světa nemají pro tebe ceny! Víím, že nestojíš o to, by ses dělila se mnou o panství nad zemí ani o trůn na nebesích. I to vím, že ti už nevybiju z hlavy těch posupných povídaček o pekle a satanu, jimiž ti svůdci tvůj mozek zatemnili. Ale mám ještě jednu kartu, již jsem nevyhodil, jedno velké slovo, jež chovám v prsou až do poslední, rozhodné chvíle! Poslyš tedy a uvaž, jak mnoho moje láska tobě obětovati chce!

Vydechl jako plavec, chystající se ke skoku s výše. Edita nechala modlitby a zahleděla se na něho v bezděčném očekávání čehosi neobyčejného, nezvyklého.

— Poslouchej tedy! Ta trojice lidí i ten čtvrtý, který na hranici byl upalován, když jsme ze zámku odjížděli, budou poslední oběti. Ostatní pustím na svobodu. A nejenom že je z vězení propustím a tresty jim prominu, dám jim i volnost věřití, v co budou chtít, uctívat a klanět se, komu se jim zalíbí. Vložím tvrdá pouta své nenávisti proti pověře, a lásce ke světlu! Dám těm, co mi hold odpírají, stejná práva, jakých požívají mně oddaní a věrní! Itálie zůstane tvému papeži, o němž vaše vlastní proroctví praví, že má být posledním na svém stolci, já však to myslím i o nástupcích, jestliže předpovědění klamou! Dokud budeš žít a mně budeš věrna, nechať i oni žijí! S tím tedy přicházím k tobě, ženo. To, čehož kdysi nedosáhly Konstatinovy, a co nejsou s to dnes nápodobící je legie, to dokážeš ty, budeš-li chtít! Skládám moc v ruce tvé! Odmítas od sebe slávu cheruba: přijmi alespoň mdlé vlastnosti dobrých andělů, jež maluje na stěnách vašich svatyn přezítost křesťanských představ a štětců! No souhlasíš?

Vzhlédla k němu a hleděla na něho klidně a vážně.

— Ne! — odpověděla pomalu. — Nesouhlasím a nikdy s tím se neshodnu!

— Tedy mne tak nenávidíš?

Zavrtěla hlavou.

— Kdybych tě nenáviděla, což bych byla sem přišla, vydávajíc se tomu, co se děje se mnou samou a s těmi, co jsou mi drazí?

— Proč odmítáš spásu milionů? Proč se zříkáš poslání pokoje? Proč se nechceš státi druhým Konstantinem a anđelem tak mnohým?

— Protože se nesluší hříchem ani největších věcí získávat.

— Bláhová! Jako děcko odhazuješ poklad, který ti podávám!

— Ne, neboť nevěřím tomu pokladu!

— Nevěříš mně? Ty bys se opovážila?!

— Co tě, pane, znám, slova tvoje byla vždy — klamem. Proč bych měla včil tvým slibům věřit?

— Chceš záruky? Dám ti, jakých jen požádáš!

Potřásla hlavou.

— Nežádám nic, leda jedno . . . Ty víš, pane!

Náhlym vztekem jat obořil se na ni:

— Mlč, proklatá! Pokoušíš mě nedůstoj-

ně. Já abych se zřekl svého otce v pekle a svého božského poslání na zemi?!

— Vyznej Krista! On jediný Bůh!

— Nikdy! Ty se Ho zapři!

Neodpověděla. Zaclonila si rukama oči a jala se znova modlit. Gesnareh přiskočil k ní a zatřepal jí, jako podzimní vítr cloumá březovými větvemi.

— Poslední slovo! Ano či ne?

Přežehnala se a vzhlédla k němu.

— Ne! — děla rozhodně.

— Ne? — vykřikl zoufale a zlostně a otevřev prudce dvěře kabiny, dal znamení katanům, stojícím u nosítek se Straffordem. Potom obrátil se k Editě. V křečovitě sevřene hrsti držel kapesní bambitku.

— Zhyň — vzkřikl.

A vystřelil.

Mladá žena klesla bez jeku na zem. Gesnareh nakloniv se patřil dlouho na stydnoucí tělo.

— Zhyň, lásco má! — opakoval. — Teď chci žít pouze tobě, pomsto, a tobě, Lucifere!

A znova zatmělo se slunce jarní, zastřeno byvší rojem povětrných lodí. Pluly jedna za druhou jako hejno zoravů (jeřábů), ale jak se lišily od tažného ptactva! Za dne obrovská jejich těliska

pokrývala povrch zemský umělým soumrakem, v noci pak zaněcovaly na nebi tisícero hvězd, nekonečně skvělejších lidskému oku než ty, co tam rozsvítila božská všemohoucnost. Pluly hrozně, přinášejíce strach a smrt. Od jejích ohnivých střel zapalovaly se vsi, v dým obracela se města; hynula na vždy mnohověká osvěta italské země. Obyvatelé upozornění požárovými záplavami ukrývali se v skalních slujích anebo prchali s dobyt看kem na jih, nepozorujíce, že týmže směrem nepřítel se žene niče a pustoše kde co na své cestě.

Byl to strašný let. Nepozůstavoval za sebou ani kouska zdiva, ani vyvrácené pinie, ani živého zvířete nebo člověka. Vše bez lítosti hubil oheň a meč.

— Třeba očistiti tu zemi pověry a ohněm k novému životu ji obroditi! — tak mluvil Gesnareh, když pustošitelům ruce únavou klesaly.

Pobádání a podněcování šli, nesouce záhubu. Jak černá stopa Boží metly kladlo se zpuštění na rýžová pole lombardská, na kvetoucí luhy a nívy toskánské, na zříceniny slavných hradů a zámků. Luciferův stroj plnil svůj úkol. Ustupujíce před ním na rozkaz papežův stahovala se pěší a povětrná vojska

k Římu. Tam měla na nepřítele čekat. V pravdě však na — smrt.

Neboť darmo proti vodě plouti. Pekelné prostředky ničivé, jaké byly útočníkovi k službám, znemožňovaly jakoukoliv obranu. A kromě toho u vedení války cítiti bylo neslýchaný vztek. Byla to vyhlazovací válka, a vyhlazování to prováděno soustavně. Zničen jeden kraj, jiný na čas zachován za účely aprovisačními. Jakmile však ty opatřeny, vše napořád ničeno.

Vojenská rada upozorňovala vládce, že takový system hrozí vojsku hladem. Zničení míst, v kterých se mohli nepřátelé potom opevniti, bylo rozumné, ale takové nebezpečí vůbec nehrozilo. Budov bylo lze použiti za byty pro vojsko, obdělání polí zabezpečovalo aprovisaci do budoucna, kdežto vraždění lidí olupovalo o pracovní síly, velice potřebné jak vojsku, tak i vládním orgánům.

Ale upozornění míjela se cíle. Gesnareh na ně buď neodpovídal anebo jen rameny pokrčoval. Než časem uklouzlo mu příznačné slovo: — Co je mi po ubytování vojska, co po aprovisaci! Vy si myslíte, že dbám o vojsko? Docela ne! Zhyne tato armáda, — najde

se druhá! Ale ten kraj od Brenty a Garďa po Messinskou úžinu (mořskou) musí se proměnit v jednu zříceninu, musí se stát jedním hrobem! Na sedmi pahorcích mezi zčernalými skalisky budou mít lišky a vlci doupata a na celé rozloze vlašských krajů nesmí se ozvat lidský hlas...

Neb to bude pomník mého hněvu a pomník ten potrvá věkům na postrach.

Tak jim jednou odpověděl, když na něho velice dopěkali (t. j. doráželi), oni pak svěsili hlavy, porozuměvše, že tak je určeno a že sudbě té marno se opírat.

Pokračováno tedy dále v ničení, jež řádilo jako proud lávy, jenž vyvaliv se z jícnu vulkánu pohlcuje všecko, nač přijde.

22.

V Římě konaly se denně kající a prosebné průvody. Šly cechy a bratrstva, nesený stříbrné a zlaté relikviáře a sochy svatých. Před každým průvodem černal se bratrský kříž, ve vzduchu třepotal se les korouhví a praporů. Sluneční paprsky klouzaly se po vyholených lebkách a zvadlých tvářích, po bílých a černých hábitech, hnědých, blankytných a šedých,

po škapulířích a čepcích rozmanitých tvarů, po krajkách rochet a bílých komžích i zlatých řetězech, po fialových límcích prelátů a biskupských mitrách, po purpure a hranostajích kardinálů.

Za bratrstvy, za duchovenstvem a hodnostáři, za rojem dětí, zpívajících chorálně žalmy a responsoria (t. j. odpovědi) kráčel ve své bílé sutáně papež, maje ruce sepjaty a vzhůru vztaženy.

Průvody obcházely pořadem basiliky, místa proslavená největšími mučedníky, chrámy, v nichž uctívány zázračné obrazy Madonny. Na větších náměstích se průvod zastavoval. Na rychle postavenou kazatelnu vystupoval kazatel, jenž živými barvami líčil obraz strašné přítomnosti, budoucích trestů a odměn anebo vyzýval lid, aby útočil na nebesa úpěnlivě prosbami o milosrdenství. Lid padal na kolena a opakoval hromovým hlasem prosebné invokace (t. j. vzývání), potom zase zpíval litanie ke všem Svatým.

Ve zbožných cvičeních míjel den, večer vracel se Petr II., únavou zrovna padaje, do Vatikánu, by zasedl a vyřizoval vládní a církevní věci, jež mu nedoprávaly ani na chvílku pokoje. Div hlava na něm. Bylo třeba mysliti na miliony uprchlíků z celých Vlach, hledajících v

Římě ochrany od pronásledování a válečných svěřepostí. Třeba bylo těm miliónům opatřiti vezdejšího chleba, chrániti jich od zoufalství a zamezovati hádky mezi nimi, držeti je v mezích strohé kázně.

S rázností, jež byla hlavním rysem jeho povahy, řídil Petr II. po celé hodiny porady svých ministrů, a jeho bystrý a zaradný duch nalézal vhodnou odpověď na všechny problémy, věděl si rady ve všech těžkostech. Poslední odešli od papeže kardinál Blackhurst a Arpad Szeglenyi. Osaměl. Čásek postál na smrt zmořen, potom namířil k oknu, hledícímu na Svatopetrské náměstí, a prudkým nárazem je otevřel.

Chladný vzduch noční vrazil do velkého, pustého sálu. Papež chtivě jej do sebe lokal.

Náměstí, jsouc obepjato polokruhem Berniniova sloupení, rozvíralo se na daleko, tonouc ve tmách. Tu a tam hořely elektrické lampy, osvětlujíce temnoty stříbrnými lunami na zemi se sneslými. Než hore z pozamraků chvílemi jej zastírajících, vyplouval měsíkový koráb, jenž svým třpytem zatemňoval své chabé nápodobitele. V okolních domech hasla světla a v ulicích vybíhajících k paláci čím

dále, tím větší ticho se rozhošťovalo. Tu a tam ozvalo se slabé zařinčení zbraně a dusot přecházející hlídky nebo samochod vidmem se mihl, svítě v nočních temnotách jiskrnýma očima svých svítilen.

Petr II. hleděl nějaký čas do tiché noci, potom opřel čelo o přivřenou půlku okna a rty jeho počaly se mu pohybovatí modlitbou.

Slova modlitby dopadala tíhou olova. Duše mu krvácela. Hle, stál na sklonku života, plného klopot a strázní. Vyrostl v potlačování a pohrdání svou důstojností, potom s nadlidskou námahou se jal povznášeti tu důstojnost z úpadku, nový život v ni vléval. A Bůh snahám jeho žehnal. Hrst zaleknutých ubožáků přerodila se v mocný zástup, jenž dosud chránil tak účinně italské země a stolice křesťanstva od nepřátelského nájezdu. Teď však konec. Vojska, jejichž odjezdu na sever byl požehnal, přijala ono požehnání jako předsmrtné viaticum (t. j. poslední posilu). Zástupy, které dnes vedl v prosebném průvodě, jsou právě tak k záhubě odsouzeny, jako ty, jež na tytéž cesty proti barbarům vyprovázeli tak mnozí jeho předchůdci. Jenomže spod mečů vojsk Alarichových a Genserichových zotavila se setba budoucích pokolení Kristových

vyznavačů, ale Antikristovým ohněm nikdo neunikne. A hle, on, Petr II., jest posledním z pastýřů Kristových! Oči jeho musí patřiti na zničení zbytku toho stádece!

I modlil se veliký papež, hledě modlitbou proraziti nebesa, ale nebesa zůstávala beze změny černá a neproniknutelná. Ani paprsek jitřenky neprorážel hustých stínů. Papežovy oči zahleděly se na sever — náhle zasvítilo jim tam světýlko. Byl to stříbrný bod, ostře zářící, každou vteřinou větších rozměrů a jasu nabývající. Jiskérka protáhla se v šíp, vrhající s povětrných výšin světlo na zemi.

— Toť Gesnarehova loď! — zašeptal papež.

A po chvíli dodal: — Toť smrt!

I stál dlouho zatonulý v myšlenky, oči maje upřeny na samolet, svítící na obrubě obzoru. Jeho nakloněná postava se vztýčila, hlava vzpřímila. Mrak odletěl z jeho panovnického obličeje.

— Bůh jest veliký! — pravil nahlas. —

On jedině jest pánem světa! Proč jsem pochyboval, já, jehož povinností jest druhým odvahy dodávat?

A oči jeho utkvěly s klidem a jasem na světelné střely.

— Zítřa rozhodne Bůh mezi námi, Ju-
do Gesnarehu! — pronesl pevně.

A zavřev okno padl na kolena před ve-
líkým křížem, visícím uprostřed protější
stěny, a přebyl ostatek noci na vroucích
modlitbách.

Nastalo jasné a teplé ráno, páchnoucí
vůní planých květín kampaňských, do níž
se občas vžíral zápach zuhelnatělých le-
sů a stavení, vanoucí od Monte Rotondo,
kam Antikristovy hordy dorazily. Před
průčelím svatopeterského chrámu přibí-
jelo honem několik »sanpietrinů« —
(sanpietrino — tak slují stále zaměstnaní
služebníci, řemeslníci atd. při svatopetr-
ském chrámě. P. př.) — bílé hedvábné
draperie se zlatými prýmy a pod nebesy
z nich postavili zatímni oltář. Před roz-
svitem ještě počala se basilika plnit du-
chovenstvem a věřícími, neboť ohlášeny
bvly v ní bohoslužby po celý den. V té,
kdy první paprsek sluneční vyrazil, uká-
zal se v pobočných dveřích průvod. Vati-
kánská kapitula ubírala se před svým
kardinálem arciknězem, nesoucím veli-
kou a drahocennou monstranci, již se u-
žívalo o Božím Těle. Ostatními východy
valily se vlny věřících, naplňující ná-
dherné schody a náměstí před basilikou.
Tu od Porta di bronzo blížil se ji-

ný průvod. Za dlouhým řetězem biskupů a kardinálů kráčel papež s rukama sepjatýma a holou hlavou. Dojda oltáře, poklekl Petr II. na připravené klekátko a pohroužil se v modlitbu. Jeho bílá postava čněla ponad nepřehledným davem, na náměstí se tlačícím.

Nastalo ticho a potrvalo hezky dlouho. Potom vznesl se k nebi jako by ohlas zvonoviny. To stotisícový zástup modlil se sborem »Věřím v Boha«. A zase ticho, a znova společná modlitba. Za modlitby obracely se oči všech k zlaté monstranci, ale když »Otčenáš« dozníval, tu letěly zraky do dálky, kde na okraji obzoru se třepotal, lihotaje se na slunci, řetěz koupajících se nad Římem vzducholodí. Tam odtud měl vyjít signál, že zahájen boj na život a na smrt. Ale ne! Nikdo z přítomných se neklamal. Nebyl to boj na život. Pro jednu z válčících stran nebylo jiného východu kromě smrti.

A tu náhle ve vzduchu zahučelo a zašumělo. Nepřátelské vzducholodstvo se pohnulo. V čele plula pod krvavě rudou vlajkou Gesnarehova loď. Za ním v tuhém klinu pluly cstatní samolety. Flotila rychle se blížila. až stanula nad náměstím svatopetrským.

Dav se zakolébal jako obilní lán, po

němž se vítr rozejel. Rozlehl se pláč žen. Mužští zdvihli proti vzducholodstvu zatřené pěsti. Jedni padali na kolena, spínající ruce k nebi, jiní pohlíželi vzhůru polomrtví. Výkřiky zděšení a zvědavosti jen jen vzduchem létaly.

Zatím na admiralské lodi konaly se přípravy k útoku. S hlomozem otevřela se aluminiová záklopka pod kormidlem, divákům objevil se černý jícen lodního nitra. A z jícnu začal se vydobývat hluchý sykot, jako z kotlu vroucí vody.

V té vynořil se u kormidla vysoko nad palubou člověk s bílým pláštěm na ramenou, podobaje se sněhovému vločku na pozadí průzračného blankytu. Stál tam a zacláněje si oči od slunečního jasu, hleděl bystře na široké linie průčelových sloupů a na obrovskou kopuli, nad průčelím se vznášejíc jako ve vzduchu visící Pantheon.

Zástup dole znova se rozvlnil. Dutý jek tisícera prsou proletěl ovzduším.

— To jest on! — vydralo se z tisícových úst.

Papež, jenž chvíli už stál s očima obrácenýma k blížící se flotě, dal teď znamení. Kardinál-arcikněz přistoupil k oltáři a podal mu monstranci. Petr II. vysoko ji před sebou vyzdvihna, jal se velebným

pohybem opisovati jí znamení sv. kříže. Brilantové paprsky, vycházející od bílé Hostie, zazářily proudy záblesků nad širokým čelem a orlím profilem Petra II., svezly se k jeho prsům, dotkly se ramen. Lid zmrtvěl, nespouštěje očí s velekněze, čekaje zázraku.

Obrovské náměstí zalehlo hrobové ticho. Pouze z jícnu admiralské lodi vycházel stále ostřejší, pronikavější než před tím sykot.

Oči všech visely na Gesnarehovi. Juda stál nehýbaje se, upíraje zraky své na zlatý kotouč, jaký opisovaly plameny z monstrance se linoucí, nakloněn horní půlkou těla přes vnější brlení lodní paluby. Náhle spatřili, jak vztáhl ruku, v níž se cosi zablysklo.

Papež právě dopisoval kříž, jehož znamením odporoval náporu nepřátelských mocností.

— A p a g e, s a t a n a ! — (Odejdi klid se, — satane! P. př.) — pronesl velikým hlasem, jež slyšeti bylo až na nejzazších krajích náměstí a jenž jistě doletěl i nahoru ke Gesnarehovi. — Pokoř se před Pánem, satane, a uznej svou bezmocnost a ztrať se do pekla!

V tom okamžiku houkla rána. Anti-krist stiskl kohcetek revolveru, jímž byl

chvíli na monstranci mířil. Bylo slyšetí svíst kulky, ale koule Velebné Svátosti nezasáhla. Než v témž okamžiku rozlehl se strašný rachot, jenž všecky ohlušil. Hliníkové boky admiralské lodi pukly, a zrakům diváků objevily se její útroby plné ohně. Křídla samoletu s praskotem se zlomila. Plameny zachvátily povětrnou loď, před chvílí ještě tak pyšně plynoucí mezi oblaky. Hořela jako svíce.

Vlašské vzducholodi, obemykající polokruhem nepřátelské loďstvo, rychle ucouvly. Gesnarehovы samolety chtěly totéž učinit, ale neměly už na to času. Z jícnu admiralské lodi litaly, nesouce jim oheň a záhubu, střely pekelného stroje. Za malou chvíli celý roj Gesnarehových samoletů stál v plamenech. Nebesa zaplavena ohnivou září.

Veliký jásot radosti a triumfu rozlehl se na Petrově náměstí a odrážel se o daleké zdi Hadriánova pomníku a o žlutavé vody Tiberu.

— Prchají! Prchají! — křičeli vzhůru pohlížejíce.

Skutečně nepřátelská flota unikala k řece, hledajíc v jejích vodách posledního prostředku záchranného. Pouze jedna loď se s místa nehýbala, buďto že byla přes-příliš poškozena, by bylo možná ji řídit,

nebo že všechno její mužstvo oheň už strávil. Ale ne! U kormidla pořád stál člověk v bílém plášti. Plameny ho už ze všech stran otáčely a za chvíli musily ho schvátit ve svou šírající náruč; on však neustupoval a nehledal záchrany. Bylo ho zřetelně vidět, jak s rukama na prsou založenýma stál u kormidla, hledě upřeně na jeden bod, a tím bodem byl zlatý ohínek, vycházející ze zlaté monstrance. Řasnatý plášť už na několika místech tlel. Přemožen bolestmi, jakých jistě zakoušel, shodil Gesnareh s ramen pálicí ho šat a nachýlil se přes brlení do volné prostory, hledaje v ní svěžího vzduchu a úniku trýzni.

V té právě končil papež znamení kříže, opísované jím proti Antikristovi, a pronesl poslední ze slov, jimiž poroučel satanovi, by se Kristu poddal. V té chvíli člověk, naklánějící se přes zábradlí, ztratil rovnováhu a sletěl s výše samoletu na zem.

Hluboký vzdech vydral se ze statisícových hrudí. U nohou papeže, držícího monstranci, u podnoží svatopeterského chrámu ležel v kaluži krve Juda Gesnareh, výbojce a pán světa, přemožen v posledním boji s Kristem.

Petr II. odevzdal přísluhujícímu kardi-

nálovi monstranci, již duchovenstvo odneslo do chrámu. Potom přistoupil k okřivené mrtvole a dlouho patřil na královskou sličnost jeho obličeje smrtí nedotčenou.

— Tak tedy bylo se nám tváří v tvář setkatí, protivníku Pána mého? — pravil posléze. — Takového konce mělo se dostati tobě, jenž jsi chtěl postavití Luciferovi na nebesích, sobě pak na zemi trůn věčné slávy?

D o s l o v .

Gesnarehovo vzducholodstvo bylo na dobro zničeno, pouze něco rozbitin podařilo se z Tíbery vylovit. Na zprávu o tak neslýchané porážce a o smrti vládcově rozprchly se pěší armády v poplachu a celé panství, jehož moc zdála se býti bezměrna, rázem se rozpadlo. Oba nepřátelské živly, z nichž se lidská společnost skládala od časů světové války, dělnické třídy a kapitalistická oligarchie osvědčily se neschopnými vládnouti. Jakási zvláštní malátnost zmocnila se lidstva od té, co zmizel s jeviště ten, jemuž se tak snadno podařilo je ovládnouti. A tu z úkrytů, v kterých se dosud choulily, začaly se na povrchu světa objevovati zástupy křesťa-

nů. Šly ony, jako jde dobře vycvičené a četné vojsko, zabírajíce opuštěná přemoženým nepřítelem postavení, ujímajíce se otěží vlády, jež protivník byl z rukou pustil.

A stala se věc víře nepodobná. Najednou na obou polokoulích převzali křesťané vládní správu. Ani jeden kraj nezůstal v rukou buďto proletariátu nebo kapitalismu. Ti třetí, ti pohrdaní, zapomenutí stáli se pány světa. A nedostí na tom, že se ujali vládního řízení, získali si také srdce a přesvědčení širokých mass. Jak onen plamen, jenž v okamžiku zachvátil celou flotilu Antikristovu, tak oheň víry, zavržené a zneuznané, prostupoval všechny národy světa. Kdo žil, jako by horečkou jat, chvátal do křesťanských kostelů a ke kněžím, a po staletích odpadlictví stal se svět zase křesťanským, tak křesťanským, jakým nikdy nebyl, ani ne v dobách nejskvělejšího rozkvětu víry, neboť už ne část zemí a národů, ale celý prostor zemský a všechna jej obývající plemena poklonily se majestátu kříže a podrobily se jeho vládě.

A byl to opravdu obraz, o jakém se nesnilo žádnému z myslitelů, pokusivších se během věků předpovídati příští světa osudy. Žádný básník, libující sobě v idy-

lách, nezmohl se na tak daleko jdoucí koncept o zlatém věku. Tím není arcí řečeno, že by lidé byli svou přirozenost změnili a svých chyb a nedokonalostí pozbyli. Zůstali, jakými vždycky byli, ale nabylo mezi nimi vrchu vědomí, že vše časné je nestálé a že se blíží konec všehomíra. Silné popudy životní oslábly. Nač se chápatí velikých počinů, usilovat o ukojení dychtění a snažení, když vše stálo na sypkém písku a když se vědělo, že světová rafie ukazuje poslední minuty lidských dějin?

Taková nálada nepodněcovala tvůrčivosti a činnorodosti, ale usnadňovala svorné spolužití a řízení veřejných záležitostí. Svět celý dávno již byl přiměřeně ethnografickým podmínkám rozdělen na řadu států, které podržely i teď svou samostatnost. Ale vzájemný svazek mezi nimi stal se užším pojítkem, vespolek je vízícím, jímž byl Řím.

Ne že by Řím byl jednotlivým státům panoval, ale státy uznávaly jeho autoritu. Papež byl jako by otcem dospělých a samostatně jednajících dětí. Neporoučel ani nenutil, dával jenom pokyny a rady. A svět, kdysi tak se vzpírající všelikému vedení, šel teď poslušně za hlasem nástupce apoštolského knížete. Zlomený u-

dálostmi posledních let a očekáváním brzkého konce světa byl šťasten, že má někoho, jenž mu podával ruky a řídil bezpečně poslední chvíle jeho bytu.

Za těch okolností změnila se důkladně zevnější stránka života, ale změnilo se i jeho jádro. Zanikla tvořivost, pominulo veselí, rozvála se starost o časné statky. Za to rozvinula se nad míru pobožnost, náboženská cvičení stala se hlavními úkony společnosti, svět vzal na sebe vzhled obrovského kláštera.

V klášteře tom nebylo tragických zápletek a sporů, z jakých se dříve spřádaly dějiny jednotlivců a veškerenstva; slunečna moc v něm nebylo, ale bouřek ještě méně.

A v tom polosnu minula léta.

Na papežském stolci stále zasedal bývalý kardinál Colonna Orsini, shrbený břemenem dlouhých let pontifikátu a majestátem vlády, před kterou se pokorně celý svět skláněl. Byl otcem už ne několika desítek zemí a plemen, ale veškerého lidstva; nebylo, kdo by neuznával jeho učení a mocí. Vše, co v očích lidí mělo význačnější důležitost, předkládáno bylo jeho rozhodnutí, a on »zprávy« ty uvažoval a vynášel výroky, jichž poslouchali velcí i malí. On pak sám dobře vě-

děl, že ještě m a l í č k o, a přijde na jeho místo a zasedne na jeho stolec v ě t š í jeho. Ctihodný kmet věděl, že se hodina posledního soudu blíží — neúprosně a on že jest posledním z nejvyšších pastýřů. Čekal tedy na modlitbách, až zazní velká výzva.

Ale leta plynula po letech, a nic nevěštilo, že by se nějaká změna měla udátí v osudech světa. Pomalu pomaloučku vracely se lidské věci do starých kolejí. Napětí strachu povolilo, zápal horlivosti slábl. Mlhy, zastírající obzor, se pozvolna trhaly. Lidstvo začalo se samo sebe tázati, zda jeho prsou nezatížila »můra« a nesluší-li co nejdříve se probuditi z tísnivého snu; zahnati ošklivé přízraky, povznést zase oči ke slunci?

Po době vyčerpání a duševní nečinnosti povstávaly ve stínu kříže staré odboje a spory, duch strásal se sebe pouta, volná myšlenka hlásila se o svoje práva. Zvratná vlna rostla, rozptylujíc černé netopýry a dovolávajíc se hlasem velkým světla, radostí, svobody ducha a rozuzdanosti těla.

Kněží počali se skrývatí ve stínu svých zpovědnic. A mimo kostelní zdi vlhčinou prostouplé šla, jak od věků rok

z roku, zelení mladých travin, vůní svě-
žích květů, slunečním jasem — vesna.

Šla vesna, křísíc staré bohy, vábíc ve-
selými chorovody nymf a satyrů, ovíjejíc
se věnci z růží a viného listí.

Obrod pohanského kultu těla, protest
proti pověčnému zákonu smrti . . .

Tak se dalo na výšinách. Lid prostý
trval ještě věrně u víře a očekávání kon-
ce všeho pozemského. Než žár nových
pocitů a snah zvolna i jej prostupoval.

A leta plynula . . .

— — — — —

Profesor Hoodley Simrock znám byl na
obou polokoulích už jako učenec prvního
řádu, když přednášel o vyšší mathema-
tice na slavné koleji Harvadově. Ale co
převzal řízení astronomické observatoře v
Skalních horách, sláva jeho ještě více
vzrostla. Objevení celé řady nových a-
steroidů (drobných oběžnic) svázáno je
s jeho jménem a výsledky výzkumů jeho
o posledním projití Venuše slunečním
kotoučem vzbudily živý zájem i širšího
obecenstva, jakož i jeho zcela nové úsud-
ky o atmosféře na Marsu a o jeho tak zva-
ných kanálech. Jméno amerického učen-
ce, když se vyskytlo v některých novinách,
budilo i v nejzastrčenější kavárně pozor-

nost, plnou znalost věci: — Ach, to jest ten!

Lichotivá pověšť, jaké se těšil prof. Hoodley Simrock, jak v novém, tak i starém světě, doznala náhle netušeného otřesení. Jeho jméno bylo dosud vyslovováno s úctou a s posvátnou bázní, jakou u šosáků budí vždy jméno, jež přesahuje úroveň jejich ducha a tělesné výkonnosti; roznášeči večerních vydání vřeštěli pronikavým diškantem, že Mr. (t. j. zkratka anglického slova »master, čti: mistr; pán. P. př.) Simrock vypověděl válku zemi a že má úmysl zničit ji ohněm své komety.

Skutečně profesor Hoodley Simrock dopustil se zločinu, který odpustiti není přemoudrá veřejnost zvyklá. Od několika totiž měsíců všemožně se namáhal vstípití světu svoje mínění, svět pak nemínil toho mínění uznati.

Stalo pak se to takto: — Asi před rokem objevil prof. Simrock kometu, které dosud nikdo nepozoroval anebo správněji řečeno, na kterou hvězdáři zapomněli, i uvědomil svět o svém objevu nejprve telegrafem, potom zvláštní zprávou, vyčerpávající stručně jeho pozorování a vyvozené z nich důsledky. Zpráva o objevu přijata s uznáním a zvěda-

vostí, ale následky z objevu vyvozované vyvolaly všeobecnou nedůvěru a odpor. Mr. Simrock dokazoval totiž s největší přesností dát a číslic, že se kometa po uplynutí 19 měsíců a téhodně srazí se zemí, a to ne ohonem, ale svým tvrdým jádrem, kterýmžto nárazem jak jí, kometě s tvrdým jádrem, tak i zemi vzejde zcela jistá zkáza, že se totiž obě tělesa promění v ohromnou spoustu prchavých plynů.

Observatoře a fakulty odpovídaly řadou námitek, jež byly s to, aby rozdrtily na padrť celé desítky Simrocků. Především se ho ptali, na základě čeho upevňuje, že jeho kometa má tvrdé jádro, a má-li náhodou pravdu, odkud tak jistě ví, že se zrovna její jádro srazí se zemskou koulí. Na to odpovídal Mr. Simrock řadou »fakt«, proti nimž jeho protivníci stavěli jiná »fakta«.

Po jeho mínění kometa byla již viděna a nebyla jím objevena. V polovici 19. věku, tedy před půl druhým stoletím. Tehda vypočítali její návrat o řadu let spíše, kometa však se ztratila v prostoru a vrátila se v jiný čas, než bylo očekáváno. Profesor Simrock vyvodil z pozorování hvězdářů, tehda konaných, úsudky jak o složení toho nebeského těle-

sa, tak i o dráze, kterou mělo přibýt, a stál pevně na vytčené jím čáře. Důvody však jeho nepřesvědčily učeného světa, naopak vzbudily v něm satirického ducha. Zejména pp. Courchod ze ženevské hvězdárny a profesor Markham z Greenwiche pustili uzdu svému humoru v odpovědi na vývody ředitele observatoře v Skalných horách. Radili mu, by se věnoval hvězdářské belletristice, již kdysi pěstoval Kamil Flammarion, a jako zvláštního znalce Marsa upozorňovali ho na neodkladnou potřebu vymysletí, kterak by možná bylo vejítí ve spojení s obyvateli té planety.

Zvláště brožura dr. Courchoda, napsaná ve formě téměř feuilletonové, jakou francouzští učenci rádi pěstují ve svých polemikách, doznala co nejširšího přijetí. Z profesorských kabinetů přenesl se spor do redakcí novinářských a do kaváren. Hypothesou prof. Simrocka počala se bavit přemoudřelá veřejnost, zejména co karikatura svým způsobem zpopularisovala zevnějšek profesorův a povrchnost jeho vývodů. Mr. Simrock měl svou stálou rubriku ve všech humoristických listech. Jeho vysoká, vyzáblá jako hubená káně postava s poděšeným výrazem ve tváři a ukazujícím prstem, hrozi-

vě hore vztýčeným, měla výsadu lechtati bránici čtenářů.

— Nu, co nového tam? Vyletíme přece do povětří, než uplyne rok?

— Prý za čtvrt už roku!

— A kterého dne, vždyť ten starý podivín vypočetl všecko na minutu!

— Že ho do blázince nezavrou!

— Ba, baňky by mu měli na hlavě sázeti! Myslí si, že celý svět bláznovskou kápi nosí, protože mu nevěří.

— Toť! Prohlašuje to zcela nepokrytě v jedné ze svých propagačních brožur.

Mr. Simrock vydával skutečně brožury pro širší vrstvy obecnstva a v brožurách těch ubolával nad šílenstvím lidí, zavírajících oči před tak blízkým nebezpečenstvím. Dokazoval, přesvědčoval, smích jimi pobíjel. A lidé smíchy div nepopukali. V nedělních feuilletech ptali se ho, jaké záchranné prostředky vynalezl, by lidé katastrofě unikli; karikaturisti vyobrazovali ho s velikánským slunečníkem ponad zeměkouli roztaženým anebo s pekelným strojem, ničícím kometu ve chvíli jejího přiblížení.

Zatím však kometa, o jejímž bytí observatoře tak dlouho pochybovaly, přiblížila se a tak vzrostla, že bylo možná pouhým okem jí dohlédnout. Za teplých

a hvězdnatých nocí zastavovali se chodci na kolištích a náměstích, ukazující si na světlý puntík, vybíhající v táhlý hrot.

— Hle, Simrockovy střely! — smáli se ukazující na kometu.

— Vlak na nepravých kolejích!

— Proč nevystrkají varovných praporců?

— Patřilo by se zemi pojistit proti úrazům! Dostalo by se nám aspoň prémie za očekávané boule.

Moc soli attické v těch poznámkách nebylo, ale cíle šprýmaři dosahovali: posluchači se smáli a rozcházeli se v nejlepší míře, přejíce si dobré noci.

A zatím kometa pořád výrazněji se značila na tmavém plášti noci. Už ji bylo možná nejenom holým okem rozeznat, nýbrž vtírala se očím jako stříbřistá, jasně blyštící Venuše. A za nedlouho zatemnila hvězdu večernici.

Sotva stíny začaly potahovati nebeskou oblohu, objevoval se na šeřícím se teprve blankytě zlatý paprsek, jenž svým třpytem zatemňoval všechna tělesa nebeská kromě měsíce.

Prof. Simrock však »zažraný« do své hypotézy, vydával brožuru za brožurou, rozvíjeje před čtenáři stále hroznější horoskopy. Ohlašoval průběh nastávající

katastrofy. Tvrdil, že přiblížení se komety vyvolá napřed neslýchané pozměnění přílivu a odlivu mořského a jako další toho následek obrovské zaplavení. I atmosferické podmínky že se naprosto změni. Neobyčejná horka a naprosté vysušení povětří přivodí veškerému lidstvu smrt ještě před srážkou nebeských vláknů, jak humoristé nazývali Simrockem předpovídanou katastrofu.

Jobovy ty rány kolovaly světem, vyvolávající úsměvy. Ale v úsměvech těch byla špetka znepokojení. Před několika desíletími celý svět žil v očekávání jeho konce. Antikrist byl viditelným předchůdcem nastávajícího konce. Po jeho přemožení a vítězství křesťanství lidé žili jediné myšlenkou na poslední den. Pravda, potom se odvrátili od toho protivného předmětu, ale Simrockovy předpovědi uváděly znova na paměť onu nedávnou náladu, budíce dotěrně myšlenku, že se přece jenom snad blíží splnění tehdejších předpovědí a očekávání.

Kometa zatím rostla. Už vám to nebyla střela, ale metla.

Když se objevovala na nebi za měsíční noci, tu měli jste dojem dvou měsíců, tolik světla linulo se od ní na zemi.

Teď začali se lidé znepokojovat. Zá-

stupy lidí noc jak noc na ulicích, vzhlížejíce k nebi. Už nerozpouštěli špačků, naopak všem čepy spadly, když ústa otevřeli, tož jenom na půlku; mluvili spolu šeptem jak u lože nemocného nebo při pohřbu. Každý hledal u souseda uspokojící odpovědi. Ne! Nebylo možná toho vážně obrát! Takové strachy šly na lidi i před tím při objevení se různých komet, a potom se vždy ukázalo, že celá věc byla vlastně k smíchu, a vše končilo se několik měsíců trvajících dešti. Teď bude totéž. Bože!

Přese všechna tvrzení, že světu nic nehrozí, přece jenom jednáno s kometou vážněji, nežli dosud. Pravda, hvězdárny a fakulty trvaly na svém protivném stanovisku, nechtějíce uškoditi své neomylnosti, ale tisk každým dnem věnoval větší pozornost předpovědím Mr. Simrocka. Na význačných místech denníků počaly se objevovati populárně psané články astronomické, posléze uveřejňovány na první stránce jako nejpozoruhodnější věci, čtenáři pak je zrovna hltali.

Ponad denní události, ponad otázky, jež činily osu společenského života, ponad všechny hodnoty a cíle tohoto života, jichž dosáhnouti rod lidský usiloval, vy-

souvala se, zhášejíc svým rostoucím světlem vše jiné, kometa.

A jak na začátku všichni byli zajedno v popírání pravdy a tropení si z ní posměchu, tak teď jednotilo všechny zděšení, kde kdo již věřil, že nadchází konec všemu, co na zemi žilo, a ještě malíčko, a celá ta jasná koule, sídlo tolikerých divů lidského ducha a tolika zločinů lidstvem spáchaných, promění se v plynový sloup, rozpryskne se jako mydlinová buňka.

A svět vracel se znova k mysticismu. Nejenom v Římě, nýbrž ve všech světa dílech valily se zase zástupy do kostelů, kající a prosebné průvody na ulicích se netrhaly, myslí lidské staly se kořistí zděšení.

A kometa rostla. Už s měsícem nezávodila. Bledý srp jeho hasl v světle, jež se od ní každé noci po nebi rozlévalo. Nocí vlastně ani nebylo. Jen co slunce zašlo, už se vám celý prostor nebeský divným požárem zaněcoval. Co však zraky oslňovalo, duše mrazilo, nebylo ani nové slunce, ani ohromně zvětšený měsíc.

Ale netoliko povšechné obavy a starosti skličovaly lidstvo, nýbrž roztácel se ohromný řetěz událostí stále děsnějších

a bolestnějších. Na moři zuřily bez ustání orkány neslychané dosud síly a prudkosti. Vodní smrště dosahovaly neobyčejné výše a na svém přelomu ničily vše, nač padly. Lodě jež se byly před tou dobou na moře vydaly podlehly ztroskotání a ani jeden svědek na břeh se nedostal. Doprava po vodě načisto přestala, i nebylo možná se přesvědčiti, zda a pokud pravdivy jsou hrozné zprávy o katastrofách, způsobených rozěšnělým živlem. Vyprávělo se, že Tichý oceán vystoupiv z břehů zatopil všecky kraje mezi Asií a Amerikou, ani Australští pevniny nevyjímajíc. Pověst ta byla nače všecku pochybnost pravdiva, co se týká Sumatry, jejíž zatopení bylo zjištěno z Singaporu, nežli ten ostrov sám propadl zničení. Ale stokrát citelnější byla zustošení, způsobená v Evropě vyjitím s Atlantického moře a moří s ním spojených.

Velké Britanie už nebylo. Neexistovalo ani Islandsko ani Belgie. Zaplaven byl poloostrov Jutský spolu se Zelandem, Fíny a menšími ostrovy mezi Dánskem a Švédskem. A to rozpoutání živlů nejenom že nepolevovalo, nýbrž ještě se vzmáhalo.

A kometase blížila. Zabírala svým

povrchem značnou část obzoru, měníc svým oslňujícím jasem noc v den. Přitahovala k sobě zemské nádrže vodní, vyvolávajíc čím dále tím strašnější zátopy a zádavy. A při tom jiný ještě úkaz naplňoval obyvatele zemské hrůzou a hořkostí. Neboť horko, jež bylo cítit od nějakého času, dostoupilo nebývalého stupně, stávajíc se obecným trápením a zřídlem úmrtnosti. Nepoměrná prudkost mořských bouří a potop naplňovala, pravda, ovzduší solnými výpary a vlhkostí, ale neobyčejně vysoká teplota zase je pohlcovala a slunce, nemlostivé jako ohnivý Moloch, všecko vypalovalo a mořilo.

K hrůzám, jež lidstvo už mořily, přistoupilo v té nové soužení. Horkem začaly sladké vody vysychat. Lidé, osud hynoucí mořskými potopami a úplem, zmírali nyní žízní. Kde vodovody braly vodu s horských vrchů, tam jí tačilo; kde však výška vodní byla nižší proud slabý, tam v brzku zůstávalo paze vyschlé řečisko, nad nímž se zoufle skláněly houfy těžce oddychujícího lidu, hledajícího tu a tam pozůstalých trosek židkostí a žízní padajícího, je už zahynuly mnohé zástupy venkovců z dolin.

Ze světa stal se veliký hřbitov, plný

nepochovaných mrtvol, jichž rozklad otravoval vzduch. Živí záviděli nebožtíkům, bloudíce stíny pustými městy a zanedbanými poli a smrti čekajíce.

Naposled vlekly se zástupy živlům ze služeb děkující do kostelů, posledního to útočiště na smrt odsouzených. Kněží křepili je slovem a svátostným tělem a spolu s nimi padali, z chrámu pak stával se společný hrob.

Kometa zabírala celý bezmála již obzor a řítila se na zemi jako výheň pekelným žárem sálající. Lidé, puze ní neodolitelnou silou, nemohli odtrhnouti očí od jejího lesku. Uvadali s očima vlepenýma na toho nepřítele, vraha svého . .

V Římě trval ještě život, v ostatním světě už potuchlý. Předivná stavba římských vodovodů uchránila dosud kašen a studnic. O vodu nebylo tam zle. Úpalem padající, spáleninami pokrytí, nedostatkem vzduchu leknoucí nalézali poslední občerstvení u fontán bez ustání pracujících a u rybníků nevysýchajících. Vodotrysky na náměstí před sv.-petrským chrámem obstouplé byly davem, jenž nořil do nich přepadlé tváře, lokaje chtivě drahocenný, mizící živel. Lidé valili se

tam ze všech stran. Zesláblí, polámaní posouvali se do předu s napětím posledních sil, podpírajíce jedni druhé. Co chvíle některý z vlekcoucích se klesal vysílením na zem, aby už nepovstal. Druzí, stavše se zcela otupělými k smrti, šlapali po škubajícím se ještě těle, vlekouce se dále. Nikdo nenaříkal, nikdo si nestýskal, nikdo nemluvil. A proč by také? Co mohlo ještě zajímati ty ubožáky kromě všemocného majestátu smrti je obklopujícího?

Dvéře basiliky byly otevřeny dokořán. Uvnitř lidmi se jen hemžilo, ale tma je úplně zaléhala. Elektrické světlo, jež nádherně osvětlovalo lodě za slavných obřadů, nehořelo, poněvadž přestalo vše, co bylo dosud vzpružinou života. Ohlášeny poslední služby Boží, jež měl sloužiti papež. Po mši svaté mělo býti naposled uděleno svaté přijímání, potom měli všichni společně smrti očekávat. Na ty slavné služby spěchalo vše, co ještě smrti nepropadlo.

Na konfesi (místě sv. ostatků) hořelo šest ohromných svéc, jež osvětlovaly posupný mrak oparů, vzduch naplňujících. A jako dříve, usedl na bílém trůně Petr II., poslední nástupce apoštolského kní-

žete. Po stranách trůnu seděli kardinálové a preláti, kolem konfese a trůnu stáli kněží a klerici. Ale zbylo jich po několika jenom z mnohých set a tisíců, co kdysi pestrou mosaikou liturgických rouch zvyšovali nádheru konaných tu posvátných obřadů, tvoříce papežský průvod a nejspanilejší obraz, jaký mohlo lidské oko na zemi spatřit. Na kruchtě nebylo také zpěváků papežské kapely. Vymřeli i oni jak ohromná většina církevních hodnostářů a kleru (kněžstva), však z vyschlého hrdla nebyl by se už ani hlásek dostal. Papež sloužil tichou mší sv., ale s plnou přísluhou. Církevní knížata odpovídala mu šeptem, slabým jako poslední dechnutí života. Přísluhovali mu a padali u jeho nohou, on pak je vzpíral jasným, pobízejícím pohledem, jenž volal umdlévajícím hlasem: Jenom chvíli ještě! Vytrvejte! Potom dostane se vám odpočinutí a odměny!

Lid plnil basiliku do posledního koutu, leže na tváři, že nebylo už lze poznati, kdo že ještě žije a kdo už nebožtíkem.

Papež sám jeden stál uprostřed toho ohromného davu silný a statný jako dub, o který se marně větry opírají. Bezmála půl věku již nesla jeho silná ramena tíhu apoštolského úřadu, devadesát let přesu-

nulo se přes jeho spěžovou postavu, nezanechavše po sobě ničivých stop. I teď zněl jeho hlas zvučně a lahodně, zanášející svatá slova do nejzazších koutů velesvatyně. Hrobové ticho panovalo v basilice. Zřídka jenom doléhal od kaple Piety (Matky Bolestné) nebo z některé sloupové síně tlumený nářek anebo hluboký povzdech. A mše trvala dále. Blížilo se pozdvihování. Kardinálové a preláti poklekli, podpírajíce jedni druhých. Nad mořem skloněných hlav stál jeden člověk ohromný, předčící všechny spanilostí postavy, zářící nadzemským vytržením. Jeho oči vzhůru obrácené zdály se prorážeti kupoli a ztráceti se v nebeských prostorách. Ruce průhledné jako alabastr braly bílou hostii a pozdvihovaly ji vysoko nad hlavu. »Toto jest Tělo mé! . . . To jest Krev má!« Tato tajemná slova letěla nad zemí, rozplývajíce se v nebesích.

A mše trvala dále — — —

Nadešlo přijímání. Přidržující se rohů oltáře, by neupadli, přistupovali k papeži purpuráti sivých, třaslavých hlav, biskupové, klesající pod tíhou zlatotkaných plášťů, mladí levité, jimž blízká smrt kalila jas očí a stírala barvu s tvaří. A potom nejsilnější z duchovních podávali sv.

přijímání lidem. Po mši sv. jal se podávat sám papež.

Zástup tlačil se k němu. Každý chtěl z jeho rukou naposled přijati tajemné spojení se s Kristem, viaticum před smrtí. Ostatním kněžím došly už sv. hostie a je samé chytala smrt ve své ledové objetí. Mezi klečícím davem pořád víc a více hlav sklánělo se k zemi, by už nepovstaly. Hromady nehybně ležících pokrývaly bílý mramor dlažby a jen zřídka kdo ještě vztahoval ruce k papeži, k sobě ho pozývaje. Posléze nezbyl už nikdo z kněží, ani z těch, co sv. přijímání rozdávali, ani z těch, kteří papeže provázeli, pouze on sám jeden teď sunul se s místa na místo jako jedna z mramorových soch jeho předchůdců, nezmožen, silný a spanilý, hledaje orlím zrakem, zdali ještě někdo v těch prostorách, mrtvolami postlaných, na živu nezůstal a nečeká od něho posledního duchovního posloužení.

Tak postupuje, došel Petr II. vnějších vrat basiliky. Uvnitř už ani jedna hlava nepozdvihovala se nad ležící na zemi žatvu smrti. S kalichem v ruce stál papež v podvojech. U jeho nohou prostíralo se svatopetrské náměstí, taktéž hustě poseté mrtvolami. Po obou stranách obelisku pobroukávaly svou odvěkou píseň vodo-

trysky. Na schodech jeden z ležících se pohnul, nazdvihuje těžkou hlavu a vysílá k papeži prosebný pohled. Papež k němu přiklekl a vsunul mu opatrně do pootevřených úst svatou hostii.

Potom bystře se rozhlédl po širém prostanství. Ticho a mrtvo na něm. Tam už nebylo nikoho z jeho ovčince, jenž by potřeboval jeho pastýřské pomoci. Tedy ještě jednou zavrátil oči k člověku, jemuž byl podal. I ten už ležel, nehýbaje se, mlha smrti prostírala se mu po tváři.

Petr II. povstal s kolen a stál jako před tím s kalichem v ruce.

— To byl už poslední! — povídal si v duchu.

I pocítil palčivou bolest otce, jemuž neúprosná smrt bere poslední dítě. Mnoho věru bylo těch milovaných dětí, jež přes půl věku řídil a spravoval, ku Kristu je veda! Co trudů podstoupil, na jaké změny a obraty osudu patřil, on, jenž ujal Petrovo dědictví, když bylo stlačeno na hrstku věrných, ale za několik let potom dáno mu bylo celý svět sjednotiti v jeden poslušný ovčinec. A aj! Teď celý ovčinec leží u jeho nohou, neúprosnou kosou smrti skosen, jen on sám jeden tu

pozůstal, poslední ze žijících, i nadešel
konec pěknému tomu světu, dokonává se
všecko — — — —

Jsem osamocen, jak nikdy člověk na
zemi nebyl, — pomyslí si kmet, i pocítí,
že všeliká síla jej opouští, že jest oprav-
du velice stár, že život dolehl na něho
nesnesitelným břemenem.

— Smrti, proč na mne zapomínáš? —
zalkal z hořkostí přeplněného srdce. —
Aj, proč zvadly všechny květy života, já
pak sám tu zbyl, já, ze všech zemřelých
nejstarší?

I uznamenal, že vlna trpkosti v srdci
jeho příliš se vzdouvá, a tož začal se
vroucně modlit, aby Pán oddálil od ně-
ho hrozné pokušení poslední hodiny.

Ale nebe zdálo se býti hluché, i dar-
mo hledal staříčkový papež svého Boha,
Bůh se od něho vzdálil a před ztrápenou
duší skryl. Sevřel tedy poslední ze žijí-
cích křečovitěji zlatý kalich a jal se Ho
volati zoufanlivým nářkem: — Kde jsi,
Pane? Proč jsi mne opustil? Proč stal
jsem se hrůzou sám sobě? Zdalí jsem ne-
střehl svatosti a velebnosti Tvého příbyt-
ku? Zda jsem ztratil kterou z ovec mi
svěřených? A hle, ovčinec opustil mne,
a konec našlo všeliké stvoření, jenom
mne jediného nedotkl se anděl smrti, i

stojím tu jako živý pomník hněvu Tvého... Pane můj, Pane můj, proč jsi mne opustil?

I stál chvíli zmrtvělý ve svém bolu a polední vítr pohrával si se stříbrnými vlasy nad jeho skrání. Pojednou zdálo se mu, že slyší jasně jakýsi hlas, zda mimo sebe nebo uvnitř v duši, nedovedl říci. A hlas ten ho káral.

— Proč se kormoutíš, sluhu zaslepený a malé víry? Zdali mne nemáš při sobě?

Papež se všecek zachvěl a s úctou plnou zděšení a lásky pohlédl na svatou nádobu, již v ruce držel. Na dně kalicha bělala se jedínká — poslední hostie.

— Odpusť, Pane! — zvolal kmet. — Adoro te devote...*) — končily šeptem jeho rty.

Než v té s údivem spatřil, že se hostie pomalu vysouvá z obklopujícího ji zlatého kalicha a hore se povznáší.

Poděšen, chtěl ji chytit a zadržet, ale hostie vysmekla se mu z prstů a zvolna — majestátně vznášela se výš a výše. Opary, obestírající slunce rozstoupily se před ní, odhalující široko prostranství nebeského blankytu. A blankyt uchopil ji

*) Klaním se Ti vroucně... P. překl.

do svého objetí a nesl výš, až zmizela v nekonečnu.

Petr II. dlouho za ní hleděl, potom sívá hlava sklesla mu na prsa a zlatý kalich svezl se mu z třesoucích rukou pomalu na zem.

— Tedy odešel jsi ode mne, Pane můj, a já jsem na té smutné zemi osaměl! — zalkal hluše. — Proč nepřicházíš, smrti?

A hrozně zmořen klesl pomalu na kolena, přivíraje očí, jež neměly už nač patřiti na zemi.

Ale tu týž hlas, jenž se už jednou k němu ozval, po druhé k němu promluvil: — Pozdvihni hlavu, a viz!

Poslušen pozdvihl očí hore, ale hned je zavřel, neboť nemohly snéstí neobyčejného jasu, v jehož třpytu slunce haslo.

Hlas opět mu poroučel: — Pozdvihni hlavu, a viz!

Otevřel poslušně oči a hleděl, jas pak zažíral se do celé jeho bytosti, prostupoval ji, stravuje a na uhel ji spaluje. Světlost ta vycházela z velikánského zářícího kříže, jenž zabíral celý nebesklon.

A kmet vyvrátil se na smrt zasažen strašlivostí toho jasu a světla, jehož žádná stvořená bytost snéstí nemůže.

A tu naplnilo se, co bylo před věky předpovědno. Pomínul tento svět, jak před tím pominuly jiné, na jeho místě pozůstala toliko moc a sláva Boží.

Pozauny pak archandělů jaly se hráti mrtvé zemi první sloku těla vzkříšení.

Na soud! na soud!! na soud!!

